JAZZ. BLUES. EMPROVİZE MÜZİK DERGİSİ

JAZZ

OCAK-ŞUBAT-MART 2001/01 • YIL 6 • SAYI 21 • 2 MİLYON TL

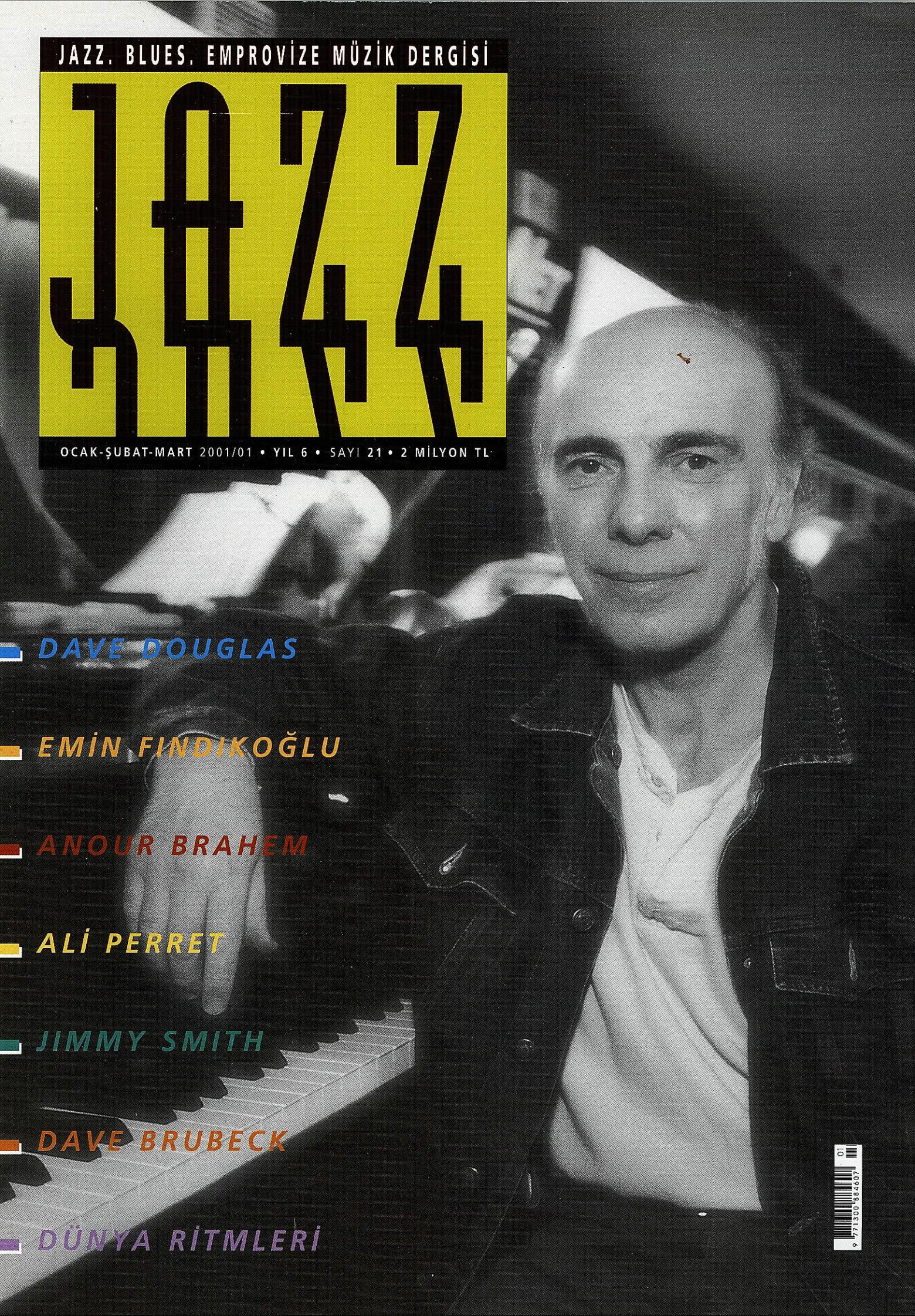

DAVE DOUGLAS

EMİN FINDIKOĞLU

ANOUR BRAHEM

ALİ PERRET

JIMMY SMITH

DAVE BRUBECK

DÜNYA RİTMLERİ

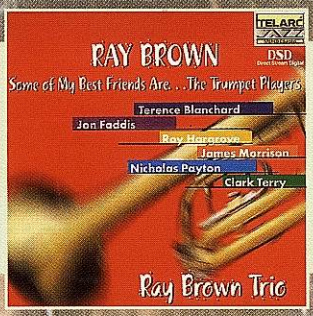

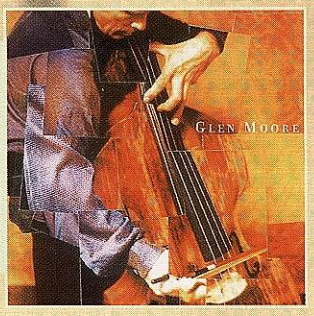

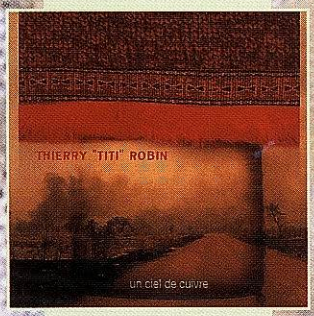

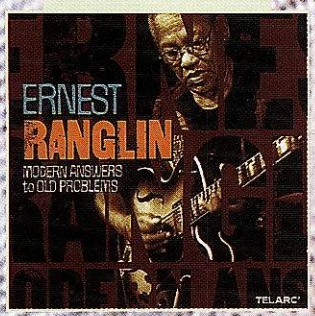

HER YÖNÜYLE

★★★★★

AKUSTA

HOME THEATER & AUDIO GALLERIES

NİŞANTAŞI Tel: (0 212) 241 65 50 Fax: (0 212) 241 65 51
Abdi İpekçi Cad. 40/2 Nişantaşı / İstanbul

www.rkd.com.tr e.mail: rkdltd@prizma.net.tr

Toptan Dağıtım Yonca Müzik Tarafından Yapılmaktadır. Türkiye Temsilcisi RKD Ltd. Şti.dir. Akusta Bir RKD Ltd. Kuruluşudur.

info@boyut.com
Sayı: 21
Ocak, Şubat, Mart 2001

N A R D I S

Merhabalar,

Yeni yılın yeni sayısından hepinize saygılar, sevgiler. Çok jazz dolu bir üç ayı geride bıraktıktan sonra önümüzdeki aylar yine hareketli ve müzik dolu görünüyor. Müthiş bir sürpriz yaparak bize modern bir konser salonu kazandıran ve onu konsersiz bırakmayan İş Bankası, sessiz sessiz çok kıymetli sanatçıları getiren CRR, kaliteli programlardan ödün vermeyen Babylon, sanatı ve müziği hep destekleyen Garanti, Akbank ve Yapı Kredi ve tabiki IKSV, bütün bu kurum ve kuruluşların desteği ve çalışmalarıyla iyi müziği sevenler olarak bir kez daha teşekkür ediyoruz. Çünkü biz biliyoruz ki en küçük ekonomik sarsıntıda ilk darbeyi hep kültür sanat alıyor. Herşeye rağmen bu etkinliklerin devam etmesi geleceğe umutla bakmamızı sağlıyor.

Bu sayımız biraz özel vokalistler sayısı gibi oldu; Geçmişten Günümüze Vokal Gruplar, Diane Schuur, Sibel Köse, Feyza, Kurt Elling, Nina Simone, vokal jazz sevenleri mutlu edecek. Ayrıca iki önemli müzik adamımızla yapılan röportajları da mutlaka okuyun; Emin Fındıkoğlu ve Nejat Cendeli. Dave Douglas yine bu sayımızın önemli isimlerinden. Tunçel Gülsoy sanatçının kimliğini, Metin Paksoy ise sanat yönünü ortaya çıkarıyor. Art Tatum da iki ayrı kalemden bu kez; Ali Sönmez'den onun tekniğini ve tüm CD'lerini öğrenebileceğiniz gibi A.Emin Akyavaş'tan da anılarından bir kaçını... Dört farklı bakış açısından iki sanatçı!

Bu sayımızda yine 4 bölüm olarak vereceğimiz bir yazı dizisine başladık; World Percussion. Hollanda'da yaşayan müzisyen Kaan Taprak kendi hazırladığı ve formüle ettiği bir sistemle bu tür kurslara devam edemeyen arkadaşlarımız için metot dizisi hazırladı. İlginizi çekeceğinden eminiz.

Bu sayımızda Hollanda'dan bir başka ilginç röportajı da Çağlayan Yıldız yaptı. Timuçin'le yapılan röportajı da atlamayın. Aslında her bölümümüz satır satır çok kıymetli.

Dergimizi hazırlarken yine bir kötü haber aldık. Bu kez kaybettiğimiz sanatçı Milt Hinton oldu. 90 yaşındaki müzisyen, basçılığının yanında fotoğraf sanatçılığıyla da biliniyordu.

Bu uzun bayram ve yılbaşı tatilleri dergimizin bir hafta kadar gecikmesine neden oldu. Bize gelen telefon ve e-mail mesajlarından biliyoruz ki, hepiniz dergimizi özlemle bekliyor ve merak ediyorsunuz. Elimizde olmayan bu gecikme için özür diler, mutlu sağlıklı, jazz dolu günler dileriz.

ZUHAL FOCAN

JAZZ

ISSN 1300 - 8846

GENEL YÖNETİM

Boyut Yayıncılık ve Tic. A.Ş. adına sahibi ve Genel Yönetmeni
Bülent ÖZÜKAN

Genel Sanat Yönetmeni
Murat ÖNEŞ

Genel Müdür
Nilgün ÖZÜKAN

YAYIN

Yayın & Reklam Yönetmeni
Zuhal FOCAN

Katkıda Bulunanlar
Ahmet Emin Akyavaş, Cumhur Dülger, Çağlayan Yıldız, Emine Naskali, Engin Gençer, Erdal Paksoy, Füsun Levet, Kaan Taprak, Metin Paksoy, Önder Focan, Özge Baykan, Özlem Oktar, Seda Binbaşgil, Selim Benba, Suna Suner, Şebnem Şenyener, Tunç Bozoğlu, Yosi Falay

Tasarım
Mehmet TÜRK

İllüstrasyon
Mehmet BAYRAKTAR

Matbaa Müdürü
Memduh ARSLAN

Muhasebe Müdürü
Jale ÜRPER

Müessese Müdürü
Ejvet OKTAY

Abone İlişkileri
Dilara Mercan

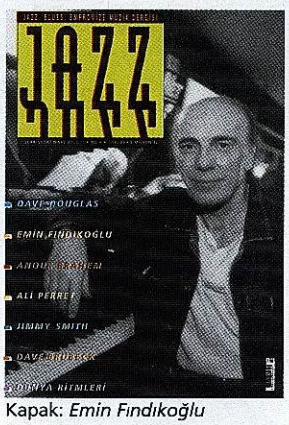

Kapak: *Emin Fındıkoğlu*
Fotoğraf: Aydın Elban

Yönetim Yeri
Jazz Dergisi
Matbaacılar Sitesi
1. Cadde No:115
(Milliyet Gazetesi arkası)
34554 Bağcılar / İSTANBUL
Telefon: 90 - 212 - 629 53 00
Fax: 90 - 212 - 629 05 74 - 75

Basıldığı Yer
Boyut Matbaacılık A.Ş.

Fiyatı
2. MİLYON TL

BOYUT YAYIN GRUBU
© 2001 BOYUT YAYINCILIK ve TİCARET A.Ş.

James Andrews
7. İSTANBUL JAZZ FESTİVALİ
Marching Band
5/7/2000

Murad Şekerli

içindekiler

3 NARDİS

4 RIFFS

- SONY PORTRAIT SERİSİ
- EQUINOX MÜZİK *Hülya Tunçağ*
- SARAH VAUGHAN *Özge Baykan*
- UÇUYORUM, ARANIZDAYIM *Özün Usta*
- DAVE DOUGLAS *Tunçel Gülsoy*
- BUZ KÜBÜNDE HOKUS *Şebnem Şenyener*
- BORUSAN KÜTÜPHANESİ
- YTÜ'DE MÜZİK EĞİTİMİ
- JAZZ DİNLEME OKULU
- GORDION ACADEMY
- PETROL VE JAZZ *Emine Naskali*
- ŞU "JAM BAND" DEDİKLERİ *Seda Binbaşgil*
- STANLEY TURRENTINE *Viktor Bensusan*
- PLACES BRAD MEHLDAU *Selim Benba*
- SAKSOFONDA SNOOPY *Raife Polat*
- JAZZ & BEAT GENERATION *Ahu Ünalp*
- VOKAL GRUPLAR *Engin Gençer*
- EN İYİ *Önder Focan*

30 ŞU JAZZ DEDİKLERİ Ali Sönmez

33 AD-LİB

- ANOUAR BRAHEM *Orhan Kahyaoğlu*

39 HI-FI

- 2000 & HI-FI *Tunç Bozoğlu*

43 RÖP.

- JACK DEJOHNETTE *Yosi Falay*
- EMİN FINDIKOĞLU *Tunçel Gülsoy*
- DIANE SCHUUR *Benan Dinçtürk*
- NEJAT CENDELİ *Hülya Tunçağ*
- SİBEL KÖSE *Seda Binbaşgil*
- TİMUÇİN ŞAHİN *Çağlayan Yıldız*
- FEYZA *Tunçel Gülsoy*
- ALİ PERRET *Cumhur Dülger*

70 BLUES

- LONG JOHN HUNTER *Cumhur Dülger*

71 ANILAR

- BIG BAND ANILARI, 78 DİNAMİKLERİ *Orhan Argun*

73 PORTRE

- KURT ELLING *Serdar Karabatı*

75 ÖZEL

- NINA SIMONE *Suna Suner*

77 NELER OLDU

- JIMMY SMITH *Erdal Paksoy*
- PARİS'TE JAZZ *Füsun Levet*
- DAVE DOUGLAS *Metin Paksoy*
- GARDA JAZZ *Zuhal Focan*
- ISPARTA'DA JAZZ *Zuhal Focan*

4.ODTÜ JAZZ *Özlem Oktar*

İSTANBUL'DAN JAZZ *Serdar Karabatı*

DAVE BRUBECK *Raife Polat*

88 NELER OLACAK

- CRR Zuhal Focan
- BABYLON'DA JAZZ Zuhal Focan
- İŞ SANAT'TA JAZZ Zuhal Focan
- ORQUESTA DEARAGON Ahu Ünalp
- KRONOS QUARTET Tunçel Gülsoy
- KEREM GÖRSEV JAZZ BAR PROGRAM
- SHAFT BLUES&JAZZ BAR PROGRAM

93 AYNI TELDEN ÇALANLAR

- LEVENT ALTINDAĞ *Sıtkı Sırtanadolu*

95 JAZZ NASIL DİNLENİR

- ART TATUM *Ahmet Emin Akyavaş*

96 KLİNİK

- JOE PASS *Cem Tuncer*

98 DR. GİTAR

- ARALIKLAR *Çağlayan Yıldız*

98 DÜNYA RİTMLERİ

- BATI AFRİKA RİTMLERİ; CEMBE *Kaan Taprak*

96 CD VİTRİNİ

Keith Jarrett, Esbjörn Svensson, Richard Galliano Quartet, John Scofield, Wynton Marsalis, Al Di Meola, Oscar Peterson, The Sound of Jazz, Brenda Russell, Manhatten Transfer, Danilo Perez, Tim Hagans&Bob Belden, Ruth Cameron, Jimmy Smith, Tania Maria, Hugh Masekela, Terje Rypdal, Christian McBride, Patricia Barber, Yusef Lateef, Eberhard Weber, Tony Bennett, German Jazz Masters, Poncho Sanchez, Avishai Cohen, Don Byron, Billie Holiday, Bob Dorough & Dave Frishberg, Nnenna Freelon, Susannah McCorkle, Casino Lights '99, Everette Harp, Diane Schuur, The Rippingtons, Dave Weckl Band, Diggin Deeper 4, Jazzpana II, Richard Lee Johnson, Habbecik, Moe Joe Band, Maria Muldaur, Blues de-Luxe, Keb'Mo'.

110 KÖRLEME

- SARP MADEN *Serdar Karabatı*

111 RADYOLAR

112 BULMACA

- *Serdar Karabatı*

REKLAMLAR

2 AKUSTA
9 GARANTİ
15 AKBANK
21 KEF
25 SENKOP
29 THOMASTIK
56 UNIVERSAL
57 UNIVERSAL
63 MOLU
107 LALE
111 SHAFT
LOTUS

Sony "Portrait" serisine yeni CD'ler eklendi

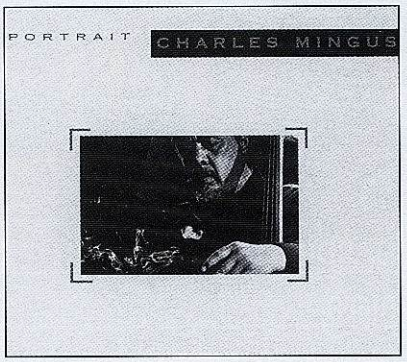

Sony Columbia etiketiyle 2000 yılı içinde bir dizi seri olarak çıkarılan "Portrait" serisine bu dönem içinde 10 parçanın yer aldığı Chet Baker (787520), 8 parça ile Bill Evans (787322), 10 parça ile Charles Mingus (787421), 8 parça ile Dave Brubeck (787629), 9 parça ile Miles Davis Electric (788220), 10 parça ile Thelonious Monk (788725), 9 parça ile Stan Getz (788428) CD'leri piyasaya çıkarıldı.

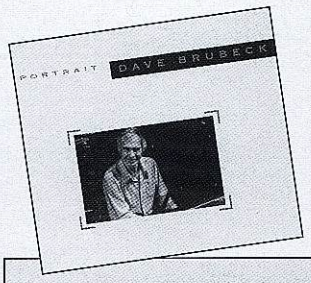

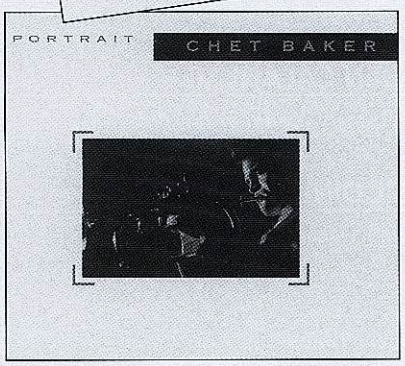

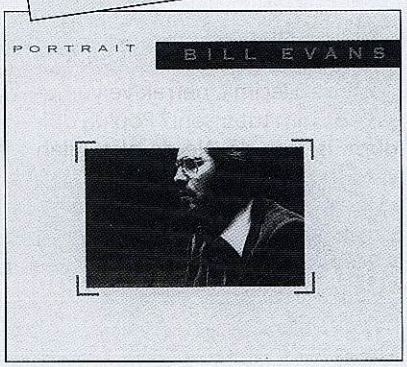

Equinox Müzik'ten yeni yıl armağanları

Genç İskandinav müzisyenler, Alman ustalar, Romen çingeneler, İran'dan modern kadın sufiler, Bulgaristan'dan kavalla jazz'ı keşfedenler. Ayrıca bir demet yeni Brezilya yorumları... Equinox son zamanların gözde etiketi ACT'nin dağıtımını da üstlenince günün müziğini ne denli ciddiye aldığını bir kez daha kanıtlıyor. Norveç'ten Maria Kannegaard Trio (aslında piyanist Kannegaard Danimarkalı. Yanında Norveç'ten bascı Mats Eilersten ile davulcu Thomas Strönen var). İsveç'ten Esbjörn Svenson Trio (Svenson (p), Dan Berlund (b), Magnus Öström (d)'ün Good Morning Susie Soho, Alman jazz ustalarının Old Friends, Yusef Lateef'in The African American Epic Suite ve Gerardo Nunez-Chano Dominguez'in Jazzpania II albümleri ACT etiketiyle 2000 yılı sonunda çıktı. Equinox'un kurulma nedeni olan Dünya müziği'nde ise değişik ülkelerden ilginç yorumlar var. New York'ta yaşayan şarkıcı ve aranjör Sussan Deyhim'in İranlı tanınmış sufi ustalarından aşk şarkılarını düzenlendiği Madman of God, Romanya'nın Clejani köyünden çıkan genç çingene topluluğu Taraf de Haiidouks'un Dumbala Dumba, İran'dan bir başka ilginç albüm Kayhan Kalhor'un Horasan Suiti'ni içeren Night Silence Desert. Bulgaristan'dan kaval virtüözü Theodosii Spassov ve Trio'sunun Chicago Tribune tarafından "Ian Anderson ile Theolonious Monk arasındaki jam-session gibi" diye tanımladığı sıradışı albümü; The Fish are praying for Rain. Brezilya demetine gelince; geleneksel ile elektroniği kaynaştıran yeni biçem Brezilya havaları ki bunlar, Brezilyalı şarkıcı Lilian Vieria, Hollandalı davulcu Stefan Kruger ve Alman piyanist Stefan Schmid'den oluşan Zuco 103'ün Outro Lado, Novi Sad doğumlu piyanist Suba'nın Brezilyalı genç müzisyenlerle yaptığı Sao Paulo Confessions. Brezilya'nın iki efsane ismi Astrud ve Joao Gilberto'nun 1986'dan beri müzik sahnesinde yer alan kızları Babel Gilberto'dan modern bossanova'ların yer aldığı Tanto Tempo. Son olarak iki seçki; Bossa Cuca Nova ve Brazil 2Mil.

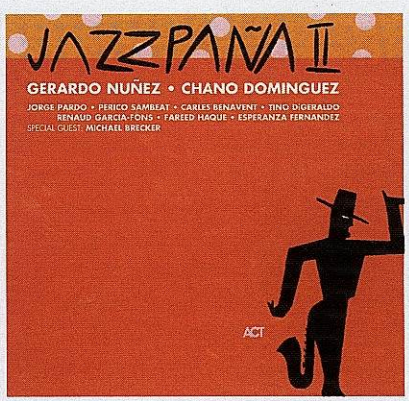

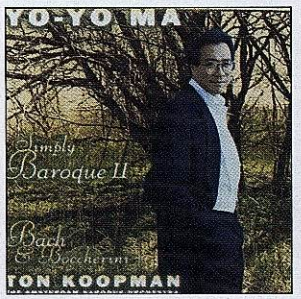

Kutsal Diva:

Sarah Vaughan

❑ Özge Baykan

Şımarık kız -anlaşılan o ki- yine meydan okuyor. Hakkı da yok değil: o ne fleksibilite, o ne kontrollü vibrato, o ne ekspresif dinamizm, velhasılıkelam o ne güzel insan. Yine de -tabii ki- ciddiyetli analizler yapmak gerek.

Kontralto sesiyle koca koca brass band'lerle aşık atan Sarah Vaughan, Ella Fitzgerald ve Billie Holiday'le başabaş gidiyor jazz literatüründe. Hacimli, berrak ve yumuşak ses. Kim tutar seni? Pop da doldurmuş, jazz da. Ne de olsa Allah vergisi.

Ayinesi iştir kişinin lafa bakılmaz. Sarah scat'i her zaman yapmaz; ama yaptı mı da tam yapar. 'Lullaby of Birdland' her eve lazım. Bir 'Shulie a Bop', bir 'How High the Moon', bir 'Summertime', bi 'Sometimes I'm Happy', bi "The Nearness of You', b 'September Song',b say say bitmez. Ama esas adam, ağır top 'Lover Man' en son gözükmeli. Satırların yazarıysa naçizane bir 'Linger Awhile' önermektedir.

Allah Apollo Theatre'dan razı olsun. Şöhret yetiştirme konusunda ihtisas görmüş mevki. Sarah'yı topluma mal eden yüce mekan. Yarışmayı kazanıyor - müthiş enerjisinden ötürü ona verilen namla-'Sassy'; ardından Earl Hines ile çalışmaya başlıyor. Kadim dostu Billy Eckstine kendi orkestrasını kurunca da ona katılıyor. Dönem bebop dönemi, etkilenmemek elde değil. Charlie Parker ve Dizzy Gillespie ile 1945 tarihli 'Lover Man' kaydı çok faydalı bir eser. Bu süre zarfında Sarah Vaughan öztürkçecileri çatlatacak deyimle 'bop cümleciliği' alanında 'diva'lık mertebesine erişiyor gerçekten de. 1946'dan sonra diva, kariyerine yalnız başına devam ediyor; pop ve jazz arasında gidip gelerek. Eleştirilebilir; kimi kayıtlar son derece ticaridir. Ama hatun neye elini atsa başarmakta kararlı olunca deneyecek pek söz de kalmıyor ki.

Ağdalı, 90-60-90 ebatında ses. Uçan halı olarak da düşünülebilir. Öylesine akıcı.

Şarkılar da aynı kalmıyor; her keresinde Sarah'nın yeni buluşlarının 'kurbanı' oluyorlar. Rahat durmuyor, ele avuca sığmıyor. Hele yavaşlarken. Ballad'lar, onun için bir laboratuar sanki. Sınırları bulanmış bir hareket serbestisi içinde dolanıp duruyor ballad'larda. Süslemeden de edemiyor, diline geleni.

Hayat sürüyor; Sassy'ninki de. Columbia'daki kimi 'şaibeli' (biz ona ticari diyelim kısaca) şarkıları atlayıp sadede gelelim. Jimmy Jones'un Miles Davis'i de kapsayan sekizlisi ile yaptığı kayıtlar (1950), Mercury'nin jazz etiketi EmArcy'den çıkan ve Clifford Brown, Count Basie, Cannonball Adderley ve Roy Haynes gibi zatları içeren albümler şüphesiz büyük sükse yaptı jazz tarihinde. Halıcı babayla çamaşırcı annenin kızı, iyi ki önceki planlarına uyup da kuaför olmamış. Sarah'da zanaatkar kanı vardı anlaşılan; ama bazı şeyleri fazla zorlamamak lazım. 'Sanatçılık' hiç de fena değil hani (sanatçı olma-sanatçı doğma polemiğine girilmeyecek burada).

Sarah cephesinde 60'ların sonlarında pek bir hareket görülmese de 70'lerden itibaren bir nevi reenkarnasyon yaşanıyor. Alınacak son parkurdur bu artık. Bu dönemden Oscar Peterson ve Count Basie ile yaptığı Duke Ellington Songbook'un, kariyerindeki önemi su götürmez. Eklemeli: birtakım Afro-Latin ve Brezilya müzikleri de ilgi alanına giriyor şarkıcının aynı yıllarda.

1989 yılında bir Grammy geliyor, 90'da da ölüm. Bu denli basit değil ama. Hiçbir hayat bu denli basit değil. Onlarca albüm, sayısız kayıt. Sallanan koltuk, uçan halı.

Ballad'larla arayı açmayan, acelesiz, gevşek; tiz ve baslarla oynayarak kulvarında açık ara önde giden keskin kulak. Ella Fitzgerald'ın iddiasına göre, bugün dünyadaki en büyük şakıma yeteneğidir 'Sassy'. Hemen çarpmayan, dinleyicinin sanki biraz da içine sızmasını bekleyen bir vokal. Ne bileyim, bir 'Broken-Hearted Melody', bir 'Just Friends', bi 'Tenderly', bi 'All the Things You Are', b 'These Foolish Things', b hasılı say say bitmez.

Seçilmiş Diskografi

Özgün albümler

- Sarah Vaughan with Clifford Brown (1954) PSM
- How Long Has This Been Going On? (1978) PABLO
- The Duke Ellington Songbook Vol 1-2 (1979) PABLO
- Lover Man (1945) MUSICRAFT
- At Mister Kelly's (1957) EMARCY

Toplamalar

- Complete Sarah Vaughan on Mercury Vol 1-4 (1954-1963) MERCURY
- Columbia Years (1949-1953) COLUMBIA
- Complete: Live in Japan (1973) MOBILE FIDELIT
- Lover Man [President] (1997) PRESIDENT
- The Ultimate Sarah Vaughan (1997) VERVE

Hikaye

Uçuyorum, Aranızdayım

❑ Özün Usta

İllustrasyon: Cef Treves

Anlatılabilirim çok çeşitli, dinleyin beni. Şu ana kadar anlatıldım defalarca ama hep bir yanım eksikti. Doruklarda gezdim serin, umutlu... Yerin dibine indim karanlık, toprak... Her yere gidebilirim, her yerde kalabilirim. Tek gereken bir trompet ve ona can veren bir nefes.

Uçuyorum... aranızdayım... sizi izliyorum... her tarafınızdayım... sizi kokluyorum... bakışınızdayım... sizi anlıyorum...

Şehriniz, eviniz; yatağınız, yalnızlığınız; uykunuz, uyanışınız; kendiniz, çevreniz; kıskançlığınız, aşkınız; tutkunuz, sevişmeniz; hayalleriniz, umutlarınız; hayalkırıklıklarınız, başarılarınız... her hareketiniz, her duygunuz... ve sonunuz.

Hepsini biliyorum ve size anlatmak istiyorum.

Ne olur dinleyin beni, söyleyeceklerime kulak verin. Öyle bir verin ki kendinizi, bir daha geri almayın. Bana güvenin, size asla yalan söylemem. Söyleyemem. Çünkü ben insan değilim.

Bazen ilk anda yanılabilirim; insanlar hakkında asla, fakat insanların arasında sizin yeriniz hakkında. Bana şans verin, sizi çözerim. Konuşurum, konuşurum... yüksek sesle ya da alçak sesle. Sadece sizin için konuşurum. Anlayın diye.

Bazı düşmanlarım vardır. Aman onlara dikkat edin! Yanınıza yaklaştırmayın yoksa sizi ele geçirirler. Bir daha kurtulmanız da çok zor olur. İnanamayacağınız kadar tehlikelidirler. Kan emicidirler, beyinle beslenirler ve uzaktan akrabadırlar:

Yere batasıca önyargı ve Allah'ın cezası tembellik. Her türlü önyargı ve her türlü tembellik.

Uyanık olun!

Benim yolum oldukça uzun. Gidebildiğim yere kadar gitmektir amacım. Zamanım bol, ufkum açık.

Tek bir şeyden korkuyorum: sizden. Yani insanlardan. Sağınız, solunuz belli olmuyor. Ama tutarsızlıklarınızdan keyif alıyorsunuz, biliyorum.

Arkamda bıraktıklarımın hepsi benim. Ben, arkamda bıraktıklarımın hepsiyim. Hatta daha da fazlasıyım. Çalınmamış cümlelerim, ortaya çıkarılmamış seslerim var hâlâ. Uğraşın benimle. Beni, size tercüman olayım diye yarattınız. Doğruları söylemeye başlayınca da dinlemediniz beni.

Ben sizinle varım. Beni ölümsüz sanmayın. Söylediklerim ve söyleyeceklerim çok önemli fakat en nihayetinde bir trompet solosuyum.

Sizin içinizden gelen, dile getiremediklerinizi anlatan nefesim.

Siz susarsanız, ben de susarım.

Ama lütfen susmayalım.

Düzeltme notu: Bir önceki sayıda yayınlanan yazının başlığı "Ağırlama" olacaktı. "Anlayabilmek" ise, yazının giriş kelimesidir. Bu hatadan dolayı, tüm okurlardan özür dileriz. ÖU

Dave Douglas;
Çok Yönlü Bir Arayışın Öyküsü

Tunçel Gülsoy
begog@superonline.com

Bu jazz müziği denilen şey öylesine uçsuz bucaksız ki, kim birşeyler biliyorum derse inanın ki doğruyu söylemiyordur. Ünlü Down Beat dergisinin Ağustos sayısı da benim için böyle bir sürpriz oldu. Her yıl bu ayda eleştirmenler arasında gerçekleştirilen jazz anketlerinin sonuçları yayınlanır. Bu yılın kapağı benim için tam bir sürpriz oldu. Şöyle yazıyordu:

Dave Douglas'ın üçlü başarısı; Yılın Jazz Sanatçısı, Yılın Jazz Albümü ve Yılın Jazz Trompetçisi.

Heyecanla derginin iç sayfalarına saldırdım. Yılın sanatçısı dalında Dave Douglas'ın ardından kimler gelmiyordu ki: Wynton Marsalis, Sonny Rollins, Joe Lovano, Bill Frisell, Dave Holland, Keith Jarrett, Ornette Coleman, Brad Mehldau, Michael Brecker, Kenny Barron, Marcus Roberts ve Chick Corea.

Bunların herbirisi benim iyi kötü bildiğim, mutlaka koleksiyonumda birden fazla albümü olan, hatta dergide hakkında birşeyler yazmış olduğum insanlardı. Ama tüm bu jazz müzisyenlerini ardında bırakan bir isim yılın jazz sanatçısı olmuştu ve ben onun hakkında hiç birşey bilmiyordum.

Yılın albümü kategorisinde Douglas'ın ardında bıraktığı albümler de dikkatimi çekti. Keith Jarrett'in "Melody At Night With You", Bill Frisell'in "Ghost Town" ve Dave Holland'ın "Prime Directive" albümleri onun "Soul On Soul" albümünün ardından ikinci, üçüncü ve dördüncülüğü paylaşmışlardı.

Ona bu yılın en iyi albümü ödülünü getiren ""Soul on Soul" hakkında söyledikleri merakımı daha da arttırdı.

"Bu albüm Mary Lou Williams'ın müziği hakkında yapılmış bir çalışmadır. Bana göre Mary Lou geçtiğimiz çağın en büyük, ama aynı derecede de az anlaşılmış müzik insanlarından biridir. Onun kadar uzun bir zaman dilimi içerisinde değişik müzik devirlerini kucaklamış ve etkileyebilmiş bir başka müzisyen yoktur. Ben onu kendime her zaman sürekli ileriye doğru hareket etmek, kendimi değiştirmek ve yeni şeyler yaratabilmek için sonsuz bir ilham kaynağı olarak görüyorum. Onun yayınlanmış tüm müziklerini dinledim ve derinlemesine inceledim. Ama bana göre Mary Lou gibi bir sanatçı kendi müziğinin başka bir sanatçı tarafından yeniden çalınarak aynı şekilde yaratılmasını istemezdi. Bence onun vizyonu eski müziklerden arta kalan şeylerin üzerinde yeni bir şeyler yaratmaktı. Ben de Mary Lou'nun bu felsefesini benimseyerek işe giriştim. Onun yaşamındaki şeyleri, müziğinde değindiği meseleleri ortaya koyarak bu müziğin içindeki ruhu yeniden kutlayan bir çalışma gerçekleştirdim. Bu yüzden de albümde onun dört orijinal bestesi olmasına rağmen benim bu anlayışla gerçekleştirdiğim 9 parçam var.

Trompet kategorisinde geride bıraktığı isimler de yenilir yutulur isimler değildi: Nicholas Payton, Wyton Marsalis, ve Roy Hargrove. Ama daha da acıklısı derginin kapağındaki bilginin eksik olduğunu farketmem oldu. Dave Douglas dördüncü bir kategoride de önde idi ve "yılın daha fazla dikkat çekmesi gereken yetenekleri arasında da birinci idi.

Bu başarısı hakkında söylediği sözler dikkatimi çekti:

"Avrupa turnesinde iken haberim oldu. Tabiki çok mutlu oldum. Benim için sürpriz oldu mu derseniz, evet doğru derim. Tabi aynı zamanda çok onur duydum ve bunun bir iltifat olduğunu düşünüyorum. Çok büyük bir prestij. Bu ödüller sadece benim kişisel zaferimin ötesinde de bir anlam taşıyor. Evet bu başarı için benim müziğimin jazz dünyasında kabul edilmesinin bir işareti de diyebilirsiniz ama bu olay aynı zamanda müziğin daha geniş boyutlara da yayılacağının bir işaretidir. Jazz müziğini kontrol edebilmek için onu tarif etmenin gerektiğini hisseden bir çok müzisyen var. Ödüller ise bunu gerçekleştirmek için bir çok müzisyenin yeni yeni yollar keşfetmeye çalıştığını gösteriyor.

Down Beat dergisindeki yazıda daha bir çok ilginç şeyler okudum. Herşeyden önce Dave Douglas'ın sessiz başarısının ardında uzun bir çalışma hayatı vardı. O, 15 yıldan beri profesyonel olarak çalışan ve bu süre zarfında bir çok albüm yapmış bir müzisyendi. Son 10 yılın herbirinde en az 100 değişik konser vermişti. Ama en ilginci ise Down Beat ödülünü kazandığı zaman ortaya koyduğu tepki. Şöyle demiş:

"Bu yıl ben kazandım, gelecek yıl da başka bir yetenekli sanatçı kazanacaktır."

Dave Douglas'ın kendi meslektaşları arasında en çok beğendiği isimler ise Enrico Rava ve Tomasz Stenko. İkisi de Avrupalı ve avant garde müzik yapan çok ilginç müzisyenler. Aslında bu beğenisini onun albümlerini alıp dinleyince daha da iyi anladım. Albümlerini dinleyince diyorsam da aslında bu kolay olmadı. Türkiye'de sadece "A Thousand Evenings" albümünü buldum. Bu yılın en iyi albümü seçilen "Soul on Soul" albümünü ise bir yurt dışı seyahatimde edinebildim. Aslında Down Beat dergisinin en iyi albümler listesinde Dave Douglas'ın çok ilgi çekmiş bir başka albümü olan "A Leap of Faith" da 9. sırada yer alıyordu. Yani en iyi albüm sıralamasına iki albümü birden girmişti.

Dave Douglas'ın albüm çalışmaları oldukça eskilere dayanıyor.

1993'de müziksverlerin beğenisine sunulan bir albüm uzun yıllardan beri sessiz sedasız kendini geliştirmekte olan genç bir trompetçi olan Douglas'ın ilk kişisel albümü olmuş. "Paralell Words" adlı bu albümü bir yıl sonra "Tiny Bell Trio's" adlı ikinci çalışma takip etmiş. Bu iki albümden sonra Dave Douglas müzik dünyasında hızla tanınmış ve bir çok konser teklifi almış. Kısa zamanda da çok değişik bir müzik paleti meydana getiren çalışmaları ile uluslararası bir üne kavuşmuş.

Sekiz değişik yapıdaki müzik grubu ile tam 15 değişik albümü yapmış. Hem trompetçi, hem de besteci olarak bir çok önemli ödüllere layık görülmüş. Onu bu ödüllere layık gören "New York Jazz Awards", "Down Beat", "Jazz Times", "Jazziz" ve "Italian Jazz Critics' Society" gibi jazz müziğini yönlendiren en önemli kurumları olmuş.

Koreograf Trisha Brown ile

yapmış olduğu işbirliği onun bu çok yönlü çalışmalarının en son güzel örneklerinden biri. 2000 yılının Haziran ayında "American Dance Festival"de beraber çalışmışlar.

Yeni bir insanı keşfetmeye çıkan her insan gibi ben de onun biyografisini merak ettim ve web sayfasında şu satırları okudum:

Dave Douglas 24 Mart 1963'de New Jersey'de doğdu. Çocukluğu New York çevresinde geçti. Beş yaşında piyano yedi yaşında trombon çalmaya başladı. Ama esas enstrümanı olacak olan trompeti dokuz yaşına geldiğinde keşfedecekti. Jazz ve klasik müzikle ilgili armoni derslerini lise öğrenimi gördüğü yıllarda aldı. 1978'de değişim programı çerçevesinde gittiği Barselona'da emprovize müzik çalmaya başladı. 1981-1983 yılları arasında Berklee School of Music ve New England Conservatory'de öğrenim gördü.

Igor Stravinsky, John Coltrane ve Stevie Wonder ona kendi yarattığı müzik için en çok ilham veren insanlar oldu.

1984'de New York'a dönerek New York University'de Carmine Caruso'dan trompet dersleri aldı. 1987-1990 yılları arasında Horace Silver, Vincent Herring, Dr. Nerve ve "Bread and Puppet Theatre" ile uluslararası turnelere çıktı. İlk albümlerini 1990'da yapmaya başladı ve birçok değişik yapımcı firma ile çalıştı. Halen ünlü John Zorn'un Masada grubunun üyesidir. Myra Melford, Sean Lennon, Fred Hersch, Mark Dresser ve Tim Berne ile yapmış olduğu albüm çalışmaları vardır.

Bir besteci, trompetçi ve jazz yorumcusu olarak Dave Douglas jazz'ın geleneksel dilinin ötesinde bir müzik anlayışını geliştirmek üzere büyük bir kararlılıkla çalışmaktadır. Kendisini hiçbir kategorinin içerisinde kabul etmeden çalışmalarının çevresinde oluşabilecek tüm sınırları yok etmeye kendini adamış gibidir. Müziğinin ilham aldığı çok değişik kaynaklar birer birer onun çalışmalarını gerçekleştirdiği birbirinden çok farklı gruplarda kendilerini gösterirler.

'Charms of the Night Sky', 'Tiny Bell Trio', bir yaylılar grubu olan 'Parallel Worlds', bir jazz dörlüsü ve bir başka jazz altılısı. Ayrıca Elektronik octet olan 'Sanctuary', dokuz müzisyen için yazılmış olan müzikleri gerçekleştirdiği 'Witness' de bunların arasındadır. Çalışmaları bununla da sınırlı değildir. Hint müziği ile emprovize müziği birleştirdiği 'Musique Concrete', bir orkestra ile doğaçlama yapan müzisyenleri bir araya getirdiği bir konçerto çalışması da vardır.

Müzik ile dans, video ve film gibi görsel sanatlar arasındaki bağlantılara da büyük bir ilgi duymaktadır.

Çalışmaları için 'National Endowment for the Arts', 'Meet the Composer', 'The Mary Flagler Cary Charitable Trust' ve 'Arts International' gibi kuruluşlardan fellowship'lik payeleri almıştır. Hindistan ilhamlı grubu 'Satya' ile bu ülkeye yaptığı turneyi 'Arts International' finanse etmiştir. 1996 Şubat ayında Hollanda'nın en heyecan verici emprovize müzik gruplarından Clusone Trio (Michael Moore, Ernst Reijseger ve Han Bennink) ile konuk sanatçı olarak turnelere katılmıştır. 1998 Kasım ayında 'Southwest German Radio's' 'New Jazz Meeting' konserlerinde ünlü Lübnanlı ud ustası Rabih Abou-Khalil ve Fransız Klarinetçi Louis Sclavis ile beraber çalmıştır.

Dave Douglas'ın kurmuş olduğu değişik gruplar 1994'den beri Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, İngiltere, Almanya, Avusturya, Fransa, Hollanda, Belçika, İspanya, Portekiz, İtalya, Polonya, Slovenya, İsviçre, Finlandiya ve Estonya'da değişik festivallere katılmışlardır. 'Groningen Jazz Marathon', 'Köln Musik Trienale', 'Vancouver International Jazz Festival' ve 'New York Jazz Festival'de onun müziği çalınmış ve değişik platformlarda tartışılmıştır.

Önümüzdeki aylarda da programı yüklüdür. 'Kennedy Center', 'Library of Congress' ve 'Village Vanguard'da konser verecektir.

2000 yılının başlarında çıkartmış olduğu iki çalışması çok ilgi çekmiştir. Bunlardan ilki Arebesque markası altındaki son çalışması olan "Leap of Faith", diğeri ise RCA markası ile yapmış olduğu ilk albüm olan Soul on Soul albümüdür. Dave Douglas aslında birbiri ile bağlantısı yok gibi gözüken anlatım yollarını birleştirerek kendi sesini arayan bir sanatçıdır. Geleneksel jazz müziğini, klasik oda müziği ile birleştirmekte ve avante garde bir doğaçlama tekniği içerisinde eritmektedir. Bu karışımın içerisine de zaman zaman film müziği, etnik müzikler, pop ve rock müzikleri de çeşni olarak girmektedir.

Bu anlayış çerçevesinde 8 ayrı grup ile çalışarak müzikal yoluluğunu sürdürmektedir.

Biyografi burada bitiyordu ve herzaman okuduklarım gibi gibi soğuk ve ruhsuzdu. Benim asıl merak ettiğim şey olan müziğin ardındaki insanı ise asla tasvir edemiyordu. Önce aldığım albümleri dinlemeye başladım. "A Thousand Evenings" çok değişik bir çalışma idi. Ama benim için en büyük keyif Dusseldorf'un ücra bir dış mahallesinde bulduğum ve ona Down Beat ödülünü kazandıran "Soul on Soul" albümü oldu. Dinlediklerimi biraz olsun hazmedince de jazz müziğine olan bunca yakınlığıma rağmen atlamış olduğum bir müzisyeni keşfetmek üzere sevgili dostum internet anayı ziyaret ettim.

O herzaman olduğu gibi bilgi dağarcığını cömertçe bana açtı. İlk önce neden bunca değişik grup ile çalışmakta olduğunu öğrendim:

"Bu soru bana sık sık soruluyor, gerçek yanıtını bilmiyorum demem lazım. Yaratıcı müzik ile uğraşırken çok fazla neyi niçin yaptığınızı sorgularsanız ilham denen şey kaybolur. Ama şöyle de diyebiliriz. Müzik her zaman heryerde var. Ben onu her grubumla ayrı bir şekilde duyuyorum.

Müziği müzik dışı bir ortamda tarif etmek çok zor birşey. Müzik kendisi başlıbaşına bir tecrübe. Ben de dahil olmak üzere çok büyük bir insan topluluğu müzikten neşe ve mutluluk alıyor. Bunun bir adım ötesinde ise müzik benim öz varlığımda kendi kendimi dürüstçe araştırdığım bir hayat yolculuğu. Benim peşinde olduğum müzik kategorilerin ötesinde birşey. Ben sürekli olarak müzikte alışılagelmiş kalıpları ve sınırları yıkıp yenilerini kuran bir müzisyenim. Ancak yenilerini kurarken o kalıp ve sınırları da zamanı gelince yıkacağımı biliyorum. Benim ve birçok müzisyen için en önemli olan şey de budur.

Albümlerinde hissettiğim neşenin de bir açıklaması vardı:

"Müziğimde üzerinde çok fazla kafa yormasam da her zaman bir parça mizah olmasına dikkat ederim. Modern müzikler bazen çok ciddi olabiliyor. Ben değişik gruplarımla çalarken yaptığımız şeyler bizi eğlendirir ve eğer dinleyicimiz de aynı şeyi paylaşırsa bu çok hoş olur."

Çoğu zaman bir jazz müzisyeni ile sohbet ederken soru sormayı sevmem, benim için sorular o müzisyenin sorulmamış şeylere içinden gelerek verdiği cevaplardır. Bir oyun oynamaya karar verdim ve Dave Douglas ile bir hayal ortamında konuştuğumu düşledim. Bakın bana neler dedi:

"Kendimi bir jazz müziği bestecisi ve müzisyeni olarak değil sadece müzisyen olarak görüyorum. Dünyada neyin klasik, neyin jazz, neyin de dünya müziği olduğuna dair birçok tartışma sürüyor. Ben kendimi sadece bir müzisyen olarak tanımlayarak bu sosyal tartışmaların dışında tutmaya çalışıyorum. Ancak değişik müzikler ve çalışlar hakkında çok kafa yordum. Müzik hakkında sorulan soruları ilginç bulmakla beraber verilen yanıtları hep eksik buldum.

Ben hep değişik müziklerin peşinden koştum. Doğu Avrupa müziğine olan ilgim de tüm müzik türleri konusunda kendimi eğitme çabalarımın bir parçası. Bu müziğin özellikle doğaçlama konusunda yeni bir dil geliştirilmesine fayda getirebileceğine inanıyorum."

Böylece ona soracağım ilk soru ortaya çıkmıştı, kendisini bir müzisiyen olarak nasıl gördüğünü sormuş olmuştum. Ama burada da durmadım ve başka sorulara geçtik:

"Bana göre yaşadığımız çağda müzikteki en zor şeylerden birisi de beste ile doğaçlamayı birbirlerinin içerisinde eri-

Kredi kartı çok ama

...alışveriş yaptıkça bedava uçak bileti kazandıranı var mı?

• 18 milyondan fazla işyerinde geçer.
• Her 1 milyonluk harcamaya 2 mil kazandırır.

...THY ile yurtiçi ve yurtdışına uçtukça bedava uçak bileti kazandıranı var mı?

...üye mağazalardan alışveriş yaptıkça daha çok bedava uçak bileti kazandıranı var mı?

Shop&Miles'ın üye mağazaları:
• Christofle • Derishow • Derishow Mimarca
• Group Florence Nightingale • Macrocenter
• Max&Co. • Monev • North Shields
• Pal Zileri • Shell • Sports International
• STG Turizm • Vetrina

..."economy class" biletinizi "business class"a çevireni var mı?

... havaalanında arabanızı park edeni var mı?

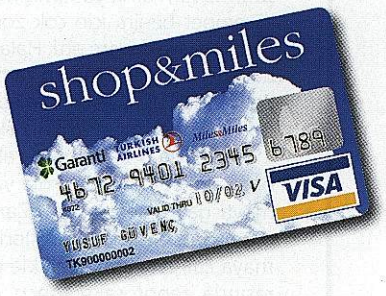

THY'nin resmi kredi kartı. Garanti'den.

Garanti | TÜRK HAVA YOLLARI

www.shopandmiles.com 444 0 333

tebilmektir. Bir bestecinin icracıların müzikal kelime hazinesini iyi kullanabilmesi çok zor birşey. Bu daha çok jazz ötesi tarzlarda tartışılan bir kavram, ama modern klasik müzik ve rock ötesi müzik bestecileri de aynı tartışmaların içindeler. Bence jazz müziği bu yönü ile gerçekten kendine özgü bir örnek oluşturuyor. Jazz, besteci ile icracı arasında bir iletişim dili oluşturarak notalar ile gerçekten çalınan müzik arasındaki farktan oluşan özel ve sessiz bir gerilim yartıyor. Ben tüm gruplarımda bu gerilim ile çalarım. Bu en çok kendisini içerisinde yaylı sazların olduğu gruplarda belli eder. Çünkü yaylı enstrümanlar insanlarda hemen klasik müzik duygusunu yaratırlar."

Bu soruyu sormayı ben akıl edememiştim ama cevabında kendi payıma bir çok yeni şey öğrenmiş oldum. Hakkındaki biyografide müziğini başka yorumcuların da tartıştığını ve icra ettiğini okumuştum. Ancak Mary Lou için yazdığı müzikte onun müziğini aynen çalmak yerine o müziğin verdiği ilhamı kendi yaptığı müzikle ifade ettiğini biliyordum. O bu soruma internet ana aracılığı ile bir cevap gönderdi:

"Ben müziğimi henüz nota halinde bastırarak piyasaya vermedim. Önümüzdeki birkaç yıl içerisinde bunu da yapacağım. Benim müziğimde onu icra edecek müzisyenden beklenen ileri derecede bir doğaçlama çabası vardır. Burada kullanılması gereken doğaçlama dilinin de hemen anlaşılması mümkün değildir. Bana göre şu an albüm haline gelmiş birçok müziğim aynı zamanda onu icra etmek isteyecek diğer müzisyenler için de bir kılavuz oluşturacakalrdır. Ancak onlardan aynen benim çaldığımı tekrar etmelerini değil, o müziğe getirdiğim yaklaşım ve çözümleri anlamalarını, sonra da kendi özgün yorumları ile çalmalarını bekliyorum."

Değil trompet çalmak, trompetten herhangi bir ses çıkartabilmek bile bana hep imkansız gözükmüştür. Bu konuda sevgili trompetçi dostlarım Şenova Ülker ve İmer Demirer bana bir hırıltı olsun çıkarttırabilmek için çok gayret sarfetmişlerdi. Dave Douglas'ı dinlerken onun ne kadar kolay çalabildiğini düşünmüştüm ama yanılmışım:

"Trompet benim için çok zor bir enstrüman olmaya devam etti. Hala öğrenmeye devam ediyorum. Zaman zaman da trompet dersleri almaya devam ediyorum.

Ben trompetimi mümkün olduğu kadar insan sesine benzetmeye çalışıyorum ve onu tüm ses aralıklarında yumuşak çalmaya gayret ediyorum. Zaman zaman diğer enstrümanların rollerini de oynamaya çalışıyorum, özellikle çalışlarım sırasında tenor saksofoncu gibi düşünmeye çalışırım. Sanırım en çok etkilendiğim sanatçılar Wayne Shorter ve John Coltrane. Galiba bu yüzden de trompetimi çalarken alt perdelerini kullanırım. Bas seslerini çalmayı da çok seviyorum ve teknik olarak Evan Parker değilseniz çalamazsanız da, trompetimi sanki akor basıyormuş gibi çalmaya çalışırım."

Her insanın kişiliği temel olarak çocukluğunun geçtiği evde şekillenir. Dave Douglas da bu konuda bir istisna değil. Internet üzerinden de olsa onunla yaptığımız hayali söyleşide o günleri anlatırken sesindeki hüzünü hissettim:

"Küçüklüğümde yanlız bir çocuktum. Ama büyüdüğüm evde çok değişik müzikler dinlenirdi ve ailem bana müzik konusunda hiçbir baskı yapmadı. Beatles, Stevie Wonder, The Jackson Five, Wagner, Beethoven, Fletcher Anderson, Coleman Hawkins ve Billie Holiday. Herbirinin üzerimde eşit derecede etkisi oldu. Küçük bir walkman'im vardı ve tüm bu saydığım müzisyenleri dinleyerek kendi iç benliğimde trompet ile doğrudan ilgisi olmayan bir müzik dünyası yarattım. Bu değişik seslerden oluşan ve herbirinin insanda uyandırdığı duyguları müzik ile yeniden yaratmak isteyen bir dünya idi. İlk defa 10 yaşımda iken müzisyen olmak istediğimi söylediğimde gerçekten bu konuda bir planım yoktu."

Bir an içimden onun bunca değişik grupla çalışmasının temelinde acaba küçüklüğünde yaşadığı yanlızlığın olup olmadığını düşündüm. Ama onun için geçmiş bugün sadece kendisinden ders alınacak bir kavramdı. Gözleri ile ileri doğru bakarken geçmişi bir nebze olsun irdeledi.

"1960'ların müziklerinden öğrenmemiz gereken birçok şey olduğunu düşünüyorum. Bu biraz da benim değişik müzikleri öğrenme tutkumdan ileri geliyor. Bir noktada müziğin çok fazla gelişmeden durması bana herzaman rahatsız edici gelmiştir. Bu yüzden de tüm albümlerimde müzikal vizyonumun mümkün olduğu kadar geniş bir bölümünü ortaya koymaya çalışırım. 60'lı yıllar bir anlamda müzisyenlerin müziğin ne kadar uç noktalara gidebileceğini araştırdıkları bir devirdi. Şimdi yaklaşık 40 yıl sonra o devirde ve o günden bugüne kadar neler keşfedildiğini yeniden öğrenmemiz gerekiyor. Belki de o devirlerden öğrendiklerimizi bugün daha iyi kontrol ederek kullanabilir ve o müziğin ruhunu bugünün bestelerine katarak icracılar arasında bir iletişim sağlayabiliriz.

Ben tüm bu çalıştığım değişik grupları sürdürmek, herbiri ile yeni yeni şeyler keşfetmek istiyorum. Ama kendimi şu an çalıştığım müzisyenlerle de sınırlı tutmak istemiyorum. Kendileri ile beraber çalışmak istediğim bir çok başka müzisyen var.

Müzik dinlemeyi seviyorum ve müziğin bir sanat olarak gelişimini büyük bir zevkle izliyorum. Günümüz çağdaş müziğinde doğaçlamanın geliştirilebileceği bir çok yeni çerçeve görüyorum ve benim gibi bu yönde çalışan bir çok müzisyen var. Zaten günümüz jazz konusunda olsun olmasın müzisyen olmak için çok güzel bir devir. Müzik artık ses ve stili sorgulayan değişikliklere tamamen açık. Günümüzde yapılan deneysel müzik çalışmaları hiçbir devirde olmadığı kadar yaygın. Deneysel derken de daha açık olmalıyım. Mikrofonu bıçak ile kazıyan adamın çıkarttığı sesi kastetmiyorum. Deneysel derken insan duyguları ve bu duyguların müzik yolu ile ifadesini kapsayan duyguları kastediyorum. İnanıyorum ki artık müzik yolu ile birşeyler ifade edebilmenin birçok yeni yolu var ve bir çok yeni sanatçı da onları keşfediyor."

Ama Dave Douglas'ın müzikal birikimini sadece diğer müzisyenler ve müzikler oluşturmuyor. Müzik dünyasının dışından olup da ona ilham veren ve onun da takdir ettiği bir çok insan var. Bunlar arasında radikal düşünce adamı Noam Homsky, aktivist Howard Zinn ve günümüz yazarlardan Arundhati Roy, Salman Rushdie, Harold Pinter, Francis Bacon, Agnes Martin ve Merce Cunningham da var. Douglas'a göre tüm bu insanlar kendilerini ve kendilerine hazır sunulan gelenekleri sorgulayarak aşmaya çalışan, yıllarca bu yolda yürüyerek dünyaya değişimi getiren insanlar.

Down Beat dergisinin Aralık sayısı da geldi. Bu sefer eleştirmenlerin değil jazz müziği dinleyicilerinin değerlendirmesine göre anket sonuçları vardı. Heman baktım.

En iyi jazz sanatçısı olarak bu sefer açık farkla Terence Blanchard'ın arkasında ikinci idi ama az bir farkla da olsa Wynton Marsalis'in hala önünde idi. Albümü ise Terence Blanchard, Joe Lovano ve Dave Holland'ın ardından dördüncü geliyordu. Trompette ise bu sefer Tom Harrel'in ardından üçüncü sırada idi. Peki bütün bu söylenenlerden sonra Dave Douglas'ı tanımış ve sizlere tanıtmış olabildim mi?

Bence hayır. Şuna inanıyorum ki Dave Douglas'ın kendisi bile kendisini yeterince tanımıyordur. Ama bu biraz da tanımak denen kavrama bağlı birşey.

Benim ilk okuduğum ve dinlediğim şeylere göre Dave Douglas gerçekten iyi bir müzikal birikimle yola çıkarak içerisindeki müziği tüm sınırları yıkıp yeniden kurarak arayan bir insan. Ama gene benim düşünceme göre aslında ardığı şeyi gerçekten bulacağına inanmıyor çünkü biliyor ki her aranan şey bulunduğunda bir başka arayışın başlangıcı olur. Bilge olanlar bilir ki o arayışta önemli olan bulmak değil, içinizdeki yolculuğu yapmaktır. Kimi bunu bilerek yola çıkar, kimisi de yolda öğrenir. En kötüsü ise hiç bir zaman yola çıkamamaktır.

Dave Douglas'ı dikkatle izlemeye devam edeceğim, onun yolculuğunda her insanı aydınlatacak bir mesaj olduğuna inanıyorum.

Buz Kübünde Hokuz Pokus

❑ Şebnem Şenyener / New York

Büyük şehir zaman zaman korkuyla başa çıkmanın yolunu sihirde arar, Faust'un binbir harikasını yaratan sihirli değneği, Zito'nun ünlü kara kutusu, Houdini'nin akvaryum zindanıyla yazdığı işte bu türden bir tarihi sürdürmek için New York'da hemen her yeni yıl arifesinde bir hokus pokus sevdasına kapılır. Bu yıl bu sevdayı buzun nefes kesen bıçak sırtı sivriliğinde bulduk...

Adı David Blaine, lakabı şaşırtıcı ya da gizemci anlamına gelen 'mystifier'... İsteyen bunu yeni zaman mistiği, tasavvufçu, anlaşılmayı zorlaştıran, hayrete düşüren olarak da yorumlayabilir ama kısacası Brooklyn'li, yirmiyedi yaşındaki esmer, yakışıklı, yan bakıp yürek yakan cinsinden olan David New York'umuzun yeni zamanlarına yaraşan türden bir sihirbazı işte.

Aralık başında Times meydanında tam altmışiki saat kaldığı buz kübünün içinden biraz korkmuş olmasına rağmen, ayakta durabilecek, hayranlarına selam verebilecek durumda çıktı. Başlangıçta üzerinde sadece bir pantalon, yün bir bere ve botları vardı. Göğsünü soğuktan korumak için vazelin ile sıvayan David, buzun içine girdikten bir süre sonra yanına sakladığı süveteri üzerine giyiverince, kalbinin atışlarını kontrol eden elektrotları bozup neredeyse bütün deneyi mahvetti ama sonunda hedefine ulaştı. Altı tonluk buz, Alaska'da bir buz dağından kesilip New York'a getirildi. NBC televizyonu bu gösteri için David'e bir milyon dolar ödedi. Televizyon stüdyolarının önüne yerleştirilen buz kübünün önünde çoğu David'e hayran genç kızlardan oluşan bir kalabalık iki buçuk gün boyunca gösteriyi izledi.

New York'un gözde yerlerinden biri olan Bowery Bar'da Leonardo DiCaprio türünden ünlülere sihirbazlık gösterileri yaparak mesleğine başlayan David Blaine ünlü sihirbaz Harry Houdini hayranı. David, Houdini'nin yaptığı gösterilerin daha zorlarını gerçekleştirmeyi hedefliyor. Buz kübünün içinde altmış saat kalma çabasını ise sihirbazlık gösterisi değil de, bir irade gösterisi olarak nitelendiriyor. En büyük korkularından birinin böyle bir buz kübü içinde kalmak olduğunu vurgulayan David, amacının en büyük korkusuna karşı durmak olduğunu söyleyip, insanın korkuyu yenmesinin öneminden dem vuruyor ama buz kübünün içinde bu ezeli düşmanına karşı çıktığı bu yolculukta hiç beklemediği anlarda karşısına çıkıveren korku, David'i en çok yolculuğun sonunda, bir an uykuya düşüp uyandığında öldüğünü zannetmesi ile sarstı. Bilinci bir buzun içinde yattığını hatırlatmasına rağmen, vücudunu saran korku ona öldüğünü öyle telkin etti ki, aslında buzun içinde olduğunu gayet iyi bildiği halde, etrafını saran şeyin ne olduğunu anlayamadığı gibi, ölmüş olduğu düşüncesinden değil korkmak neredeyse dehşete düştü ve aklını kaybettiğine inandı. Dışarı çıkarıldığında yüzünde hala korkunun izleri vardı. Kısacası sihirbazımız kendi yarattığı korkuya kendi elleriyle böyle yakalandı işte.

Buzdan çıkarıldığında altmış saat ayakta durmasından ötürü ayak bileklerinde şişme, sırtında ise adale ağrıları olmasına rağmen hastahaneye yatmayı reddeden David, kız arkadaşını öptükten sonra evine gidip dinlenmeye çekildi. Doktoru David'in deneyin ilk bölümünü adrenalin ve heyecan ile atlattığını, ikinci bölümünde ise tümüyle iradesiyle işi yürüttüğünü açıkladı. Kalbinin atışları elektrotlarla kontrol edildi, vücudunun sıcaklığı ise astronotların kullandığı deneyden önce yutulan bir elektronik hap ile izlendi.

İzleyicileri arasında Brooklyn'nin bir başka ünlü karakteri, buz kırıcı haham Abram Abram da vardı. Buzlu suda yüzme rekoru sahibi Haham Abram, David'i yarışmaya davet ettiğini sihirbazın teklifi reddettiğini açıkladı.

Daha önce tam bir hafta bir cam tabutun içinde yatan David, buz gösterisini takiben önümüzdeki günlerde Brooklyn köprüsünden atlamayı planlıyor.

Borusan Kültür Sanat Merkezi Müzik Kütüphanesi'nde elektronik ortamda müzik dergilerinin tam metnine ulaşılabilecek.

Borusan Kültür Sanat Merkezi Müzik Kütüphanesinin 2.katı açıldı

Borusan Kültür Sanat Merkezi Müzik Kütüphanesi'nde Türkiye'de ilk kez elektronik ortamda 380'i aşkın müzik dergisine ulaşmak mümkün olacak.

Çok sesli batı müziğini geniş kitlelere ve gençlere sevdirmek gibi bir misyonu üstlenen Borusan Kültür Sanat Merkezi, bu amacına ulaşmak için Türkiye'nin ilk özel "Müzik Kütüphanesi"ni kurarak bu alanda önemli bir adım attı.

25 Ekim Çarşamba günü ikinci katı da açılan Borusan Kültür Sanat Merkezi Müzik Kütüphanesi'nde araştırmacılar yaklaşık 4000 civarında kitaba ulaşabilecek. 6000 civarında CD ve 2500 civarıda notanın bulunduğu kütüphanede bir kat tamamen görsel ve işitsel çalışmalar için ayrıldı. CD, LP dinleme yeri ve DVD ve video seyretme olanakları sağlandı. Şu anda otomosyon açısından en ileri teknolojiye sahip olan ve dileyen herkese açık olan Müzik Kütüphanesi'nde konservatuar öğrenci ve öğretim üyelerine üyelik veriliyor.

Kütüphanede yapılan yenilikler

İki kata çıkarılan Müzik Kütüphanesi'nde birinci kat görsel ve işitsel mal-

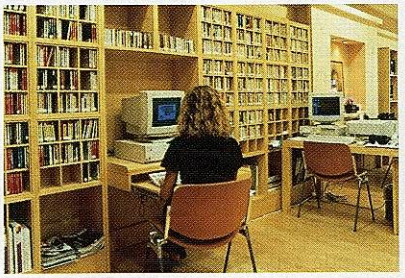

zemeler ile donatıldı. CD dinleme yerleri, video ve DVD izleme kabinleri yerleştirildi. İtalyan Kültür Merkezi, Zeynep-Doğan Tekeli, Ulviye-Suat Etaner'in bağışladıkları müzik LP'leri ve bunların dinlenebileceği LP çalar ve internet erişimli 3 adet PC birinci kata alındı.

İkinci kat ise basılı malzemeler, kitap, nota ve dergilerin yer alacağı şekilde düzenlendi. Geçen yıl başlatılan Türk bestecileri Arşivi'nin teknik alt yapısı tamamlandı. Kütüphane yeni alımlar ve bağışlarla genişletildi. Prof. Dr. Bülent Tarcan'ın müzik arşivi eşi Asiye Tarcan tarafından, Dr. Hamit Alacalıoğlu'nun arşivi de kendisi tarafından bağışlandı. Turing İstanbul Kütüphanesi'nin arşivi ise satın alındı.

Elektronik ortamda 380'i aşkın müzik dergisine abone olan Borusan Kültür Sanat Merkezi Müzik Kütüphanesi'nde International Index to Music Periodicals (IIMP) ile amatör, profesyonel ve akademik çalışmalar yapan araştırmacılar için hazırlanmış özel bir müzik dergisi dizininden de yararlanılıyor. Bu dizinde dergi adları, yılları, içindeki makaleler ve IIMP danışma kurulunun hazırladığı makale özetleri bulunuyor. İndeksten 250 bin makaleye ulaşılabiliyor. Bunların içinde Journal Of The American Musicological Society ve notalarının tamamı bulunuyor.

Kütüphanede 1991-1995 yıllarına ait 100 dergiye; 1996'dan günümüze 100 bin maddeye ve 1874 yılından bu yana uzanan bir sürede yayımlanmış dergilerin dizinine de ulaşılabiliyor. Klasik müzik, opera, jazz, popüler müzik, pop kültürü, müzik eğitimi, müzikoloji, müzik teorisi gibi konularda yayımlanmış akademik ve popüler dergiler bu yayınlar arasında bulunuyor. İndekse http://www.borusansanat.com adresinden ulaşılabiliyor.

Full text ile bir düğmeye basarak günümüzde yayımlanan 40 adet derginin resim dahil tüm metnine ulaşılabiliyor. Şu ana kadar ulaşılabilen makale sayısının tam metni ise 20 bin... Müzik Kütüphanesi'nde geniş bir gazete yelpazesine de ulaşılabildiği gibi, gazetelerde çıkan müzik kritiklerine ve müzik yazılarına ulaşılabiliyor.

YTÜ'de Müzik Eğitimi

Yıldız teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü ile İnsan Kaynakları Geliştirme Merkezi tarafından ortaklaşa gerçekleştirilecek müzik eğitim programları, Ocak 2001'de başlıyor. Üç ve altı aylık süreler halinde yapılacak olan programlar için başvurular 1 Aralık-6 Ocak tarihleri arasında YTÜ'nün Beşiktaş, Yıldız'daki İnsan Kaynakları Geliştirme Merkezine yapılabilir. Bilgi için: 0212-259 7070 / 2788

Üç aylık programlar: Pratik Jazz Armonisi (Neşet Ruacan), Jazz Atölyesi (Alper Meral), Jazz Tarihi ve Müzik Dinleme (Selçuk Sun), Müzik Kültürü (Alper Meral), Erken Müzik (Alper Meral), Emprovizasyon Atölyesi (Alper Meral), Bestecilik Formasyonu ve Analitik Yorumlar (Server Acim), Fasıl Meşki (Doğan Dikmen), Pop-Rock Topluluğu (Kavah Bahçeban).

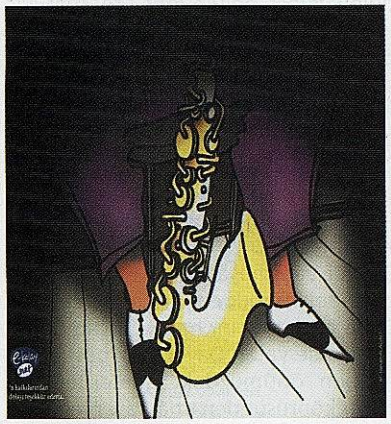

Altı aylık programlar: Piyano (4-10 yaş için; Çiğdem Erken), Keman (4-10 yaş için; Eylem Arıca), Nota Okuma (4-10 yaş için; Alper Meral), Klasik Gitar (Bülent Ergüden), Flamenko (Sefa Yeprem), Gitar Deşifrajı ve Doğaçlama (Ricardo Moyano), Piyano (Ebru Ayata), Yan Flüt (Fulya Anıt), Vurmalı Çalgılar (Serguey Soloviev), Klasik Kemençe (Aslı Özel), Tanbur (Özer Özel), Nota Okuma (Alper Meral), Modern Dans (Geyvan McMillen).

Jazz Dinleme Okulu

Jazz bildiğiniz gibi oldukça zorlu bir sanat dalı. Zor sanılmasının nedeni ise bilmediğimiz, alışık olmadığımız bir sanat dalı olmasından kaynaklanır. Sevilip anlaşılması, dinleyenin de göstermesi gereken çabaya bağlıdır. Bu bağlamdan yola çıkarak 3 aylık dönemde ilk katılımcılarını ortaya çıkaran çalışmalar gördüğü ilgiyle ikinci dönemine 13 şubatta başlıyor. İlgilenenler 0532-4123467, 0216-4690981 veya 0216-4690632 no.lu telefonlardan Eray Çavdarlı ile irtibata geçebilirler.

Jazz öğrenmek isteyen Ankaralı'lar için yeni bir mekân;

Gordion Academy...

On yıldır Ankara'da müzik eğitimi konusunda her türlü hizmeti veren Yamaha Müzik Eğitim Merkezi, bu yıl Ankara'da bir ilke daha imza atıyor. Altyapı ve eğitim programı çalışmaları bir yıldır sürmekte olan **Gordion Academy,** Yamaha çatısı altında jazz müziği konusunda yoğun bir eğitim almak isteyen müzikseverlere kapılarını açıyor.

Ankara'da jazz müziği eğitimi almak isteyen müzikseverlerin yoğun talebi üzerine kurulan **Gordion Academy'**de Jazz Teorisi, Jazz Tarihi, Bireysel Enstrüman, Vokal Eğitimi ve Ensemble (Birlikte Çalma) çalışmaları başlıklarında uygulanacak olan programlar, ayda 16 saatten 3 aylık periodlar biçiminde öğrencilere sunulmakta. Eğitim kadrosunu Sibel Köse (vokal), Çetin Akıncı (jazz tarihi, teori ve piyano), Ersun Çavuşoğlu (gitar), Kamil Erdem (kontrabas, elektrik bas ve teori), Zafer Gerdanlı'nın (vurmalı çalgılar) oluşturduğu Gordion Academy'de müzikseverler jazz'ın büyüsü ile tanışma fırsatı bulacaklar. Atölyelere katılacak öğrencilerin daha önceden bir enstrüman çalıyor olmaları gerekmekte. Sınıflar seviye tespit sınavı sonuçlarına göre düzenlenmekte.

Ön kayıt esnasında yapılan bu sınavda, öğrencilerin jazz müziğine olan ilgileri, enstrüman bilgileri ve müzik kulağı seviyeleri ölçülmekte. Atölyeler şimdilik vokal, gitar, piyano ve vurmalı çalıgılar dallarında düzenlenmekte ama talepler doğrultusunda yaylı ve nefesli çalıgılar için de atölye programları açılması planlanmakta.

Derslerini Kavaklıdere Güniz Sokak 44/ 2-4 no'daki 400 metrekarelik mekânında yapan **Gordion Academy,** aynı kompleks içerisindeki 100 kişilik konser salonunda öğrencilerinin yapacakları ensemble çalışmaları doğrultusunda dönem sonunda konserler vermeyi de planlamakta. Yine aynı salonda, jazz müziğini konu alan seminerler, söyleşiler, paneller ve atölyeler düzenlenecek. Gordion Academy panel, seminer ve benzeri etkinliklerin gerçekleştirilmesinde, Ankaralı eğitimci ve müzisyenlerin yanı sıra, ülkemizde yaşayan tüm jazz müzisyenlerinin de desteğini beklenmekte. Gordion Academy'nin jazz bölümünün oluşmasında **Ankara Jazz Derneği** başkanı Sedat Ergin'in, Genel Koordinatör Özlem Oktar'ın ve **Opera ve Bale Sanatları Vakfı** başkanı Ünal Algın'ın değerli katkıları olmuş. Faik Tarımcıoğlu, "Atölyelerin hedef kitlesi daha çok öğrenciler ve jazz severler olduğundan, eğitimcilerimiz maddi bir çıkar beklemeksizin kadromuza katıldılar ve kayıt ücreti de oldukça "sembolik" tutuldu" diyor. **Gordion Academy**'nin programları için ön kayıtlar hâlâ devam ediyor.

Petrol ve jazz - Makamlı Azerbaycan jazz'ı

Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali
(Marmara Üniversitesi)

Amerika'da New Orleans'ın ve Chicago'nun arka sokaklarında jazz'ın doğduğu yıllarda, yani 19. yüzyılın sonlarında Azerbaycan yine petrolüyle gündemdeydi. Dünya petrolünün yarısından fazlası Hazar kıyılarında çıkarılıyordu. Bakü değişimlere açılmış bir kentti. Yabancılar geliyor gidiyordu. Nobel kardeşler bir yandan petrol kuyuları açıyor diğer yandan belki Bakü'de oturup jazz dinliyordu.

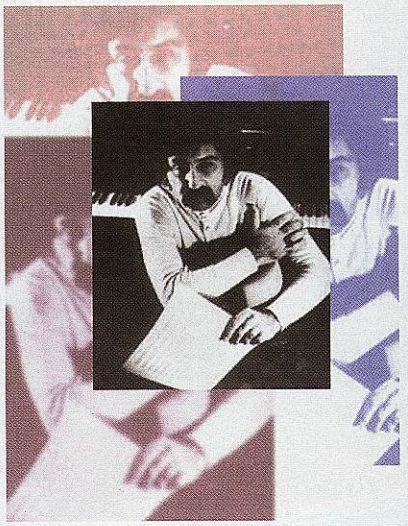

Petrol Azerbaycan'a jazz'ı getirmişti.
1917 Bolşevik ihtilali ve derken 1920'de Sovyetlerin Azerbaycan'da idareye hakim olmasıyla, yeni bir değilşim başlıyordu. Ancak bu sefer, açılmak yerine Moskova güdümlü bir yaşam biçimi Azerbaycan'a hakim oluyordu.
Sovyet idaresi jazz'dan hoşlanmıyordu, jazz'a onay vermiyordu. Bir kere jazz Amerikan ürünüydü, her ne kadar jazz'ın bağrında siyah Afrika yatsa bile. Sonra, jazz; hüznün, çaresizliğin, umutsuzluğun bir ifadesi olabiliyordu; Sovyet kültür politikası umutsuzluğu sansürlemişti. Jazz'da hiç bir yüce ideal yoktu. Mitingleri coşturan marşlara benzemiyordu. Ferdiyetçiydi. Biraz kendini dağıtarak, gerçeklere aldırmazdan gelerek jazz ile insan alıp başını gidebiliyordu. Doğuda tasavvuf, plantasyonlarda jazz. Halbuki sistemden soyutlanmak tasvip edilecek yaklaşımlar değildi. Halk danslarını bile koreografiye oturtan Sovyet idaresinin jazz ile barışamamasını makul karşılamak gerekir. Ne tesadüf, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra, Putin jazz'ı devlet başkanlarını ağırlama protokolüne dahil ediyor ve Clinton Moskova'yı ziyaretinin ilk gecesinde bir jazz konseri ile karşılanıyordu. Nasıl ki petrol siyasetten soyutlanamıyorsa jazz da siyasetin içindeydi. II. Dünya Savaşı sonrasında Stalin jazz'ı "kapitalist müziği" olduğu için resmen yasaklamıştı, jazz'ı yasaklamakla kalmayıp saksofon çalınmasını bile men etmişti: Ravel'in Bolero'sundaki sakso fon, bassoon ile çalınmak durumundaydı (yıllar sonra şuur altındaki saksofon sembolizmini en azından doğrularcasına Clinton'un saksofon çalması bilmem nasıl bir tesadüf?). Ancak jazz'ı yasaklamakta Stalin'den önce davranan bir başka kimse vardı: o da Hitler. Stalin'den biraz önce davranan Hitler 1933'te bir başka sebeple - "siyah tenlilerin müziği" olduğu için - jazz'ı yasaklamıştı. 1950'lerde Bakü'de "mugam jazz", yani makamlı jazz adı verilen ve

"milli jazz" diye yorumlayabileceğimiz bir jazz türü doğdu. Makam ile söylenen jazz. Mugam jazz'ın büyük ismi Vagıf Mustafazede idi. Hintli Ravi Şankar'ın öncüsü. Bakü'nün petrolden zengin olduğu yıllarda İçeri Şehir'de inşa edilmiş görkemli binalar Sovyet döneminde ortak mutfaklı ve ortak banyolu odalara bölünmüştü. Vagıf Mustafazade bu odalardan birinde oturuyordu. İngilizce bilmese de BBC radyosunu ayarlayıp buluyor, ihbar olmasın diye müziğin sesini adamakıllı kısarak jazz dinliyordu. Sovyet filmlerinde Amerikan casusu ekranda belireceği zaman jazz çalınır, Vagıf Mustafazade casuslu filmleri tekrar tekrar seyrediyor ve jazz'ı bu filmlerden de takip ediyordu; sonra da duyduğu müziği ezberinden piyanoya uyarlıyordu. Azerbaycan jazz'ı doğuyordu. Vagıf, adını dünyaya duyurmuş olsa da konservatuarda kendisine iş verilmiyordu. Yurt dışına aldığı davetlere gönderilmiyordu. Nefis parçalar çalıyordu; Azerbaycan, jazz'ın ruhuna girmişti ama sakıncalılık devam ediyordu. Vagıf'ın Taşkent'te konser vermesine birgün aniden müsaade çıkıyordu. Konserin posterleri Bakü'den Taşkent'e gönderilmişti ama nedense yerine ulaşmadığı anlaşılıyordu. İhmal mi? Kasıt mı? Salon tenha, üstelik aylardan Muharrem, günlerden Aşure günü: Şii Azerilerin müzik çalmak istemediği birgün. Konser o güne yerleştirilmiş. Vagıf Mustafazede neredeyse boş salonda çaldığı parçayı tamamlıyor ve piyanonun başında yorgun kalbine yenik düşüyordu, yaşı 39, tarih: 16 Aralık 1979. Çok acıklı geliyor, değil mi? Tangolar için söylenmiş bir sözü hatırlıyorum: Songs are songs but life is an elegy (şarkılar şarkıdır, yaşam ise bir ağıt). Jazz'dan millî petrole uzanan engebeli yol da bahanesi.

Vagıf ve kızı Aziza

Güveninizin Sanat eseri

Akbank'ın kapısı sanata, sanatçıya, sanatsevere açık!
Siz de girin bu kapıdan içeri; müzikle, resimle, tiyatroyla,
dansla, kitapla, sergiyle; sanatla buluşun...

AKBANK
Kültür Sanat Hizmetleri

www.akbank.com.tr/sanat

Şu "jam band" dedikleri...

Seda Binbaşgil
esintiler@turk.net www.esintiler.org

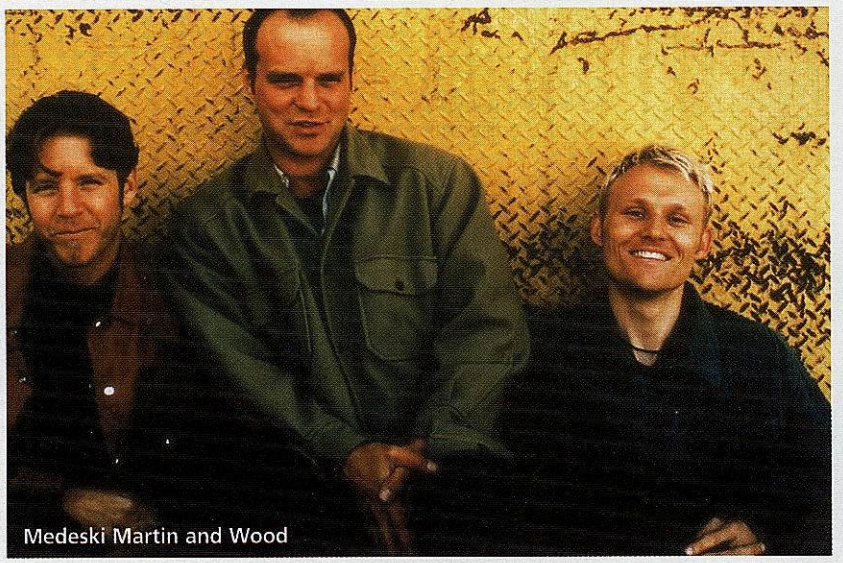
Medeski Martin and Wood

"Jam band" adını ilk kez Medeski Martin and Wood'un "Shack-man" isimli albümüyle birlikte duymuştum. Yani bu tarz müziği çalanlara verilen bir isimdi. Shack man, son derece funky, soul-jazz, hip-hop karışımı bir müzik. Albüm boyunca arka planda kendini hissettiren "groove"a duyarsız kalmak pek mümkün değil, yani birazcık dans etmeyi seviyorsanız... Bu albümü takip eden "Combustication"ı da beğenince, kendimi bir anda "jam band" olarak kategorize edilen grupların albümlerini toplarken buldum. İşte Rockin' Teenage Combo, Jiggle The Handle, The String Cheese Incident, The Jazz Mandolin Project, Greyboy Allstars gibi gruplarla tanışmam böyle oldu. Biraz bu işin içine girince de sadece yeni bir tarz müzikle değil, yeni bir alt-kültürle, adeta 69'ların "Woodstock Nation"ına benzer bir fenomenle karşı karşıya olduğumuzu anladım.

Dinleyici Kitlesi

Kendilerine "Jam Nation" adını veren bu akımın takipçileri "Neo/Nouveau hippie" yani "yeni hippi" denilen gençler. Bunlar belli bir sosyal ortamın parçaları, büyük bir ailenin fertleri adeta. Müzik konusunda hiç önyargılı değiller, konserlere belli bir beklentiyle gitmiyorlar. Bir "jam band" elemanı kendisiyle yapılan bir röportajda şöyle tarif ediyor dinleyicileri: "45 dakika durmadan doğaçlama yapsak ve bu arada davulcumuz sadece üçgen çalsa bile umurlarında değil. Bize böylesine esneklik tanıyorlar. Doğaçlama yapmak için bundan daha mükemmel bir ortam olabilir mi?"

"Jam band"lerin çaldıkları müziğin pek çok adı da var: jam rock, groove rock, hippie jam aesthetic, groove nation aesthetic... Müzik her zaman olmasa bile çoğunlukla dans edilecek ritmlerden oluşuyor. Canlı, neşeli, hareketli bir müzik bu, karamsarlığın zerresi yok. Jam Rock, bir nevi, 90'ların rock müziğine alternatif.

"Çalarken, bir bakıma müziği kendi haline bırakıyoruz ki organik olarak gelişsin, esneyebildiği kadar esnesin, ucu artık nereye giderse!" Bunlar, en çok canlı müzik ortamıyla bağdaşan özellikler olduğu için bir çok albüm de konser albümü olarak piyasaya çıkmış zaten. "...Ve işte bu yeni hippiler de bizim müzikal maceramıza, keşif misyonumuza ortak oluyorlar, doğaçlamalarımızın bir parçası onlar!"

Müzik Tarzı

Shack man'den bahsettim. Ama Medeski Martin & Wood'un müziği kesinlikle tek başına bu türü temsil etmiyor. Aslında belki de hiç bir grup temsili değil konu müziğe gelince. Niye mi? Gelin jam rock gruplarından rastgele üç örnek dinleyelim: Strangefolk, String Cheese Incident ve Soulive. Birbirinden bu kadar farklı üç müziği zor bulursunuz: biri bluegrass, diğeri psychedelia, öbürü R&B ve soul. Bunlarla da bitmiyor, birkaçını daha inceleyin; jazz, blues, rock, hatta country ve etnik müziğin örneklerini göreceksiniz.

Örnekler verirken usta gitarist John Scofield'in 98'de çıkardığı ve Medeski Martin & Wood'la birlikte çaldığı "A Go Go" isimli albümüne değinmeden geçemeyeceğim. Bu da basbayağı bir jam rock örneği idi. "Jam rock" hayranı "yeni hippiler" ilk kez oldukça jazz'a dönük bir albüm dinliyorlardı. İşin komik tarafı da, yaşları John Scofield'i tanımaya yetmediğinden, onu, Medeski Martin & Wood'la yeni çalışmaya başlayan yetenekli bir gitarist sanıyorlardı.

Öte yandan, bu grupları birleştiren en belirgin şey doğaçlamaya verdikleri "süper önem". Tabi başka ortak noktaları da var: hepsi çok yoğun bir şekilde turneye çıkıyor ve konserler veriyor, pek çoğunun daha albümü bile yok.

Peki bu müziğe jazz denilebilir mi?

Eğer jazz, günümüz genç müzisyenlerinin yaratıcı, sınır tanımayan müziğine verilen bir isimse, evet!. Eğer, jazz "kişisel ifade ve yorum" ise evet. Yani bence evet, neden olmasın?

Değişik Bir Tanıtım Stratejisi

Bu grupların ortak ve en ilginç özelliği de, albüm çıkaracak maddi birikimleri pek olmadığı için, çareyi bir karavana atlayıp, Amerika'yı A'dan Z'ye dolaşmaları ve istekli gördükleri kulüp ve üniversite kampüslerinde konser vermeleri. Böylece bu gruplar, kendilerini tanıtmaya tabandan başlıyorlar ve dinleyici kitlelerinin büyüklüğü onları giderek albüm yapmaya cesaretlendiriyor ve herşey yolunda giderse, radyo istasyonlarında da

müzikleri çalınmaya başlıyor. Yani, onlarınki günümüzde uygulanan yolun tam tersi, ama daha sağlam, çünkü albümleri daha çıkmadan evvel oldukça büyük bir dinleyici kitlesine kavuşmuş oluyorlar.

"Jam band"ler jazz'ı fildişi kulesinden aşağıya, yeniden sokaklara; gençliğin ve açık fikirlerin, yepyeni, yaratıcı düşüncelerin bulunduğu yere indiriyorlar. Argüman şu: son 15-20 yıldır jazz genç kuşaklara hitap edemiyor. Nedenlerinden biri ise jazz kulüplerinin ciddi pahalılıkları ve bir o kadar da ciddi, ağırbaşlı havası. İşte "jam band"ler bu soruna çareyi bulmuş gözüküyorlar: jazz'ı yeniden popüler müzik kültürüyle tanıştırıyorlar. Ama aynı zamanda yeni etkileşimler de getiriyorlar: rock, funk, dünya müziği, bluegrass, hip-hop ve diğer türleri de bir araya getirerek yeni tonlar, ritmler ve armonilerle doğaçlamanın sınırlarını genişletiyorlar ve en önemlisi gençler onlara ulaşabiliyor.

Yaratıcı Dağıtım Kanalları

Internet bu ortam için olmazsa olmaz bir unsur. Çünkü burası gençlerin "jam band"lerle ilgili bilgileri ve en önemlisi bu konserlerde yaptıkları kayıtları birbirleriyle değiş tokuş ettikleri yer. Bu gruplarla geleneksel jazz'cılar arasındaki fark burda da ön plana çıkıyor tabi. İkinci grup için "dolandırılmak" anlamına gelen bu olgu, "jam band"ler için "ana pazarlama stratejisi". Konserlerinin seyirciler tarafından kaydedilmesi ve bir nevi takas yapılması sayesinde seslerini çok büyük ve genç bir izleyici kitlesine duyurabiliyorlar çünkü.

Hayranlar aralarında ve özellikle internet üzerinde yaptıkları bu değiş tokuş ile aslında bu gruplar için büyük sevaba giriyorlar. Çünkü geniş bir dağıtım kanalına sahip bir plak şirketinin yapabileceğinin çok daha fazlasını yapıyorlar bu yeni gruplar için. Dinleyiciler açısından bakıldığında ise bu değiş tokuşun birinci nedeni albüm satın alma masraflarından kurtulmaksa, diğer nedenleri de yeni grupları keşfetmek ve müziği ilk elden dinleyip değerlendirmesini yapabilmek. Ne kadar fazla hayran olursa, "jam band" ortamı da o kadar büyüyor; daha fazla kaset alışverişi yapılıyor ve Amerika'nın en ücra köşelerinde normal şartlar altında seslerini duyuramayacak olan gruplar bir bir "keşfediliyor". Bu "yeni hippiler"in adeta yaşam biçimi. Onlara "aidiyet" hissi veriyor tüm bunlar. Bir sosyal gruba, müzik ortamına ait olma hissi. Onları en cezbeden şeyse, bu ortamdaki yenilik ve risk faktörleri. Yenilik; çünkü dinledikleri müziğin başka kaydı henüz yok, yani yepyeni. Risk; çünkü ellerine geçen kaset onlara geleceği parlak, yeni bir grubun müjdesini de verebilir, bir müddet kulağı tırmaladıktan sonra kendini çöpte de bulabilir.

Geçmişi

Bu müzik yoktan varolmadı elbette. 60'lı ve 70'li yıllardan tanıdığımız Grateful Dead, bu akımın dedeleri sayılıyor. Sonra meşale, müziği bariz Grateful Dead etkileri taşıyan ve cesur doğaçlamalarıyla tanınan "Phish"e devrediliyor.

Fakat her ikisi de daha çok rock olarak sınıflandırılan gruplar bunlar. Jam Rock'ta jazz 'sound'unun gerçekten hissedilir hale gelmesini ise ilk kez Medeski Martin & Wood'da görüyoruz ve aslında bu yeni müzik akımının babaları sayılıyorlar pek çok müzik otoritesine göre. İşin ilginç tarafı buna nerdeyse tek karşı çıkan kendileri!

"Şahsen 'jam band' lafından nefret ediyorum, biraz küçümseyici hatta aşağılayıcı bir anlamı var sanki!" diyor grubun klaviyecisi John Medeski bir dergiyle yaptığı söyleşide ve kendilerini bir "jam band" olarak görmediklerini tekrarlıyor. Ama sıcak "crossover" tarzları sayesinde jazz kulüplerinin sınırlı müdavimlerinden daha genç, yeniliklere açık ve çok daha büyük bir kitleye hitap etmeye başladıkları da su götürmez bir gerçek. Amerika'da orta büyüklükteki yerlerde çalıyorlar ve kasetleri konserleri biter bitmez Phish'ten Sun Ra'ya kadar geniş bir yelpazede değiş tokuş için internet'te yerlerini alıyor. "Biz konserler vermek için yollara düştüğümüzde henüz bu "jam nation" dedikleri ortam oluşmamıştı. Ama Phish ve Acquarium Rescue Unit gibi grupların arkalarına çeşitli radyoların ve MTV'nin devasa desteğini almadan yollarına devam edebildiklerini görüyorduk. Bu tabi bizim için önemli bir motivasyon oluyordu, ama müzikal açıdan değil sadece ticari yaklaşım olarak." diye ekliyor Medeski. "Jam band"leri takip etmeye ve Açık Radyo'daki programımda çalmaya devam edeceğim, müziklerindeki bu yaratıcılık, süregelen devinim devam ettikçe. Sanırım bu grupların felsefesi ünlü jazz klaviyecisi Sun Ra'nınki ile çakışıyor: "Güneş her seferinde farklı doğar ve farklı batar. Öyleyse, ben niye aynı kalayım?"

Phish

Stanley Turrentine

❑ **Derleyen: Victor Bensusan**

Geçttiğimiz Ekim ayında 66 yaşında hayata veda eden Stanley Turrentine, idolleri olan Don Byas ve Coleman Hawkins dönemlerini yansıtan parlak tonlu bir tenor saksofoncuydu. Ancak, kendi kişiliğinden kaynaklanan direkt, dürüst, arzulu ve sürükleyici özellikleri de stiline yansıtabilmişti. Uzun soluklu ve kendine özgü tonu, kırk yılı aşan kariyerinde yaptığı her kayıt ve sahne çalışmasının altında bir Turrentine imzası olarak yer almıştır. Yer aldığı müzikal ortam ne kadar sönük ve yetersiz bile olsa, o yine aradan sıyrılıp, benzersiz bir performans ile kendini kabul ettirmiştir.

Beş Nisan 1934 yılında Pittsburgh'da dünyaya gelen Stanley William Turrentine, müzisyen bir ailede büyüdü. Amatör bir tenor saksofoncu olan babası Thomas, oğluna bu çalgıyı çalmasını öğretti. Kardeşleri, trompet çalan Tommy ve davul çalan Marvin, çalgılarında kendilerini ispatlamış kişilerdi. Bir süre yerel bir jazz topluluğu olan Pittsburgh Savoy Sultans'da çaldıktan sonra, 1950'lerin başında Ray Charles ve Earl Bostic gibi rhythm and blues gruplarıyla çalıştı. Tadd Dameron ile yaptığı çalışmalarla da jazz ile bağını koparmadı.

Bir jazz solisti olarak ilk önemli çalışmaları ise 1959-60 yılları arasında kardeşi Tommy ile beraber çaldığı davulcu Max Roach'un Mercury ve Time plak şirketleri için yaptığı kayıtlar kabul edilebilir. 1960 yılında, Blue Note Records ile yaptığı anlaşma ile kendi adına kayıtlar yapmaya başladı. Bu anlaşma sayesinde çağdaşları ve ustaları sayılabilecek o dönemin en iyi müzisyenleri ile beraber müzik yapma olanakları elde etti.

Bir Blue Note sanatçısı olduğu on yıl içinde, kariyerinin belki de en iyi çalışmalarını ortaya koydu. Booker Ervin'in rhythm section'ını "ödünç alarak" liderlik kariyerinin ilk adımını kıvılcımlar saçan bir albümle başlattı: Look Out! Sonraki yıllarda Horace Parlan, George Tucker ve Al Harewood'un yer aldığı bu ritm bölümü Turrentine kardeşler ile bir quintet oluşturarak, Speakin' My Piece, Comin' Your Way, On the Spur Of The Moment gibi bir çok dinamik çalışmaya imza attılar. Tommy'nin yerini gitarist Grant Green'in aldığı grup uzun bir süre boyunca da düzenli olarak Minton's Playhouse'ta sahne aldı.

Turrentine, Art Taylor, Duke Jordan, Dizzy Reece, Grant Green, Lou Donaldson, Donald Byrd, Herbie Hancock ve Horace Silver'ın albümlerinde sideman olarak yer aldı. Ayrıca kendi kayıtlarında, Sonny Clark ve Tommy Flanagan gibi müzisyenlere yer verdi. Blues ağırlıklı yaklaşımından dolayı, jazz eleştirmenlerinin acımasızca eleştirdiği, Hammond org ve tenor saksofonun bütünleştiği bir jazz stilinin en aranan sanatçısı oldu ve adı Shirley Scott (ki 1961-71 arasında onunla evliydi), Jimmy Smith ve Les McCann gibi bu tarzın en belirgin müzisyenleri ile birlikte anılmaya başlandı.

Smith ile ticari anlamda başarılı bir birliktelik yaratmışsa da, müzikal açıdan daha kısıtlı olan Scott ile oldukça verimli çalışmalar yaptı. Özellikle, Scott'un plak şirketi ile sözleşmesinden dolayı Little Miss Cott adıyla yer aldığı Dearly Beloved albümü bu dönemin en başarılı örneklerinden biri olarak kabul edilebilir.

Daha sonraki Blue Note yıllarında, Turrentine daha kalabalık topluluklarla çalıştı. CTI şirketine geçtikten sonra, bariz bir şekilde ticarileşen müzikal aranjmanlara rağmen onun çalış stili bundan hiç etkilenmedi. Yetmişli yıllarda yaptığı pop/soul ağırlıklı albümleri çok iyi satışlar yaparak, ona mali anlamda bir rahatlık sağladı. Fakat, Freddie Hubbard ve Donald Byrd başta olmak üzere arasıra para için müzikal çizgisi dışında çalışmalar yapan müzisyenler gibi, Turrentine da bu monoton ortamlardan bıkarak mainstream jazz'a, tekrar hayata geçen Blue Note şirketine katılarak geri dönüş yaptı.

1997 yılında kardeşi Tommy'yi kaybetmesi onu derinden etkilemiş olsa da Turrentine müzikal çalışmalarını 12 Eylül 2000 tarihinde ölümüne sebep olan beyin kanamasına kadar aralıksız sürdürdü.

Stanley Turrentine, tenor saksofona ve genel anlamda jazz müziğine gösterişsiz bir heyecan ve swing katmıştır. Sürekli neşe saçan stili ile her tempoda rahat çalabilmiştir. Geride bıraktığı zengin diskografide, ballad yorumlarındaki hassasiyeti özellikle hatırlanacaktır.

Places – Brad Mehldau

❑ Selim Benba

Son yılların en çok dikkat çeken piyanisti Brad Mehldau bu kez "Places" isimli projesi ile karşımızda. Joshua Redman'ın "Moodswing" adlı albümünde ilk kez karşımıza çıkan Brad Mehldau, "The Art of Trio" serisi ile adını tüm jazz dünyasına duyurdu. Önce Bill Evans, 1985'ten sonra da Keith Jarrett ile özdeşleşen "piano trio" formatına yeni bir soluk getiren Mehldau, lirik–romantik yaklaşımı, olağanüstü tekniği ve kendisine has tuşesi ile büyük beğeni kazandı. Brad Mehldau, müzikalitesi dışında sanata ve hayata karşı felsefi yaklaşımı ile de son derece enteresan bir çizgide seyrediyor. 1998'de yayınlanan solo albümü "Elegiac Cycle", 1999 yılında Village Vanguard'da kaydettiği ikinci albüm "The Art of Trio Volume 4 - Back At The Vanguard" ve bu yıl içinde ECM firması artistlerinden ünlü saksafoncu Charles Lloyd'a mükemmel bir şekilde eşlik ettiği (bu projede Mehldau dışında trio'nun değişmez basçısı Larry Grenadier de yeralıyor) "The Water Is Wide"dan sonra geçtiğimiz aylarda "Places" adlı albümünü yayınladı.

"Places", Mehldau'nun solo piyano çaldığı 7, Larry Grenaier (kontrabas) ve Jorge Rossy (davul)'dan oluşan trio'su ile seslendirdiği 6 eserden oluşuyor.

Eserlerin tümü Mehldau'nun kompozisyonu. Ortak noktaları kendisinin geçtiğimiz yıllarda yaptığı yoğun turneler esnasında uğradığı yerlerde(!) bestelenmiş ve isimlerini bestelendikleri şehirden alıyor olmaları. Mehldau, bu bestelerden 4-5 tane oluştuktan sonra, temaları arasındaki bağlantıyı farketmiş ve arasındaki melodik ve armonik ilişkiler üzerinde yoğun bir şekilde çalışmış. Eserler, beklenenin aksine bestelendikleri şehirleri betimleyen, klasik müzik terimi ile "program müzik" örnekleri değil! Tam aksine bestelerde tüm seyahatlerde ortak olan bir "sabitlik" vurgulanıyor.

Mehldau, çoğu CD'sinde olduğu gibi "Places"da da, müzik dışında sanat tarihine, edebiyata ve felsefeye olan yakınlığını CD kitapçığına yazdığı metin ile göstermiş. Hafıza, zaman/mekan ve gerçeklik ilişkileri konusunu, Socrates, Goethe, James Joyce, Schoepenhauer, Kant, Freud, Heiddeger, Nietzsche, Benjamin ve Emerson gibi filozof ve yazarlardan alıntılar yaparak ustaca işleyen Brad Mehldau'nun yoğun düşünsel yapısı, müziğindeki entelektüel ve kristalize ifadeye bariz bir şekilde yansımakta.

CD'nin açılışını ve kapanışını Mehldau'nun evi olarak gördüğü "Los Angeles" yapıyor. CD'nin ortasında "eve küçük uğrayış" var! Mehldau'ya göre Los Angeles tema'sı CD'deki tüm bestelerde "uzaklardan bir yerden" farkedilebiliyor. Kapanış parçasında ise bu melodi çok daha net bir şekilde ise duyulabiliyor; Los Angeles'a, yani eve dönülüyor. Los Angeles (Reprise=Tekrar).

Kendisi "kategorize edilmekten" ne kadar nefret etse de, "Places"daki bestelerde ve yorumda Chopin izlerine rastladığımı ifade etmek zorundayım! CD'de yeralan tüm kompozisyonlar son derece başarılı olsa da özellikle "Los Angeles"in 3 versiyonu, "Amsterdam", "Airport Sadness", "Perugia" ve "Paris" beni daha çok etkiledi. "Places", gerek trio gerek solo piyano formatında jazz'ın bugün ulaştığı en üst noktayı sergiliyor ve kanımca 2000 yılının en iyi çalışmaları arasında yeralmaya aday. Tarzdan bağımsız şekilde "iyi müzik" peşinde olan herkese hararetle tavsiye ederim.

Saksofonda Snoopy...

Raife Polat

David Benoit. 1953 California doğumlu. El Camino College'de kompozisyon ve piyano eğitimi gördü. 70'li yılları stüdyo çalışmalarıyla geçirdi. Bu yıllarda yaptığı en ilginç çalışmalar, Robert Altman'ın "Nashville" filminin soundtrack'inde yer alması, davulcu Alphonse Mouzon ve şarkıcı Gloria Lynne ile yaptığı kayıtlar. Solo yayınladığı beş albümün ardından GRP onunla anlaşma yaptı. 1989'da çıkardığı "Waiting for Spring" ile jazz camiasında ses getirdi. Ardından Bill Evans için yaptığı 'tribute' geldi; "Letter to Evans". Önceki yıl çıkardığı "Professional Dreamer" ile lirik, akıcı stilini iyice belirginleştirdi. Gençlik yıllarından beri koyu bir "Peanuts / Snoopy" hayranı, bu nedenle 1983 yılında yayınlanan "Christmastime" albümünde "Peanuts" filmlerinin müziklerine imza atan Vince Guaraldi'nin "Christmas Time is Here" adlı klasikleşmiş eserini seslendirdi.

Vince Guaraldi. Adını Cal Tjader'in quintet'inde piyano çalarak duyurmaya başladı. 1950'li yılları San Francisco'nun beatnik club'larında çalarak geçirdi. Bu yıllarda kendi trio'sunu kurdu (gitarda Eddie Duran, basda Dean Reilly) ve 1956'da "The Vince Guaraldi Trio" albümü yayınlandı. 60'lı yıllar Woody Herman ile çıktığı turnenin ardından, yeni bir trio (basda Monte Budwig, davulda Colin Bailey) ve bu trio ile çıkardığı "Jazz Impression of Black Orpheus" albümünü getirdi. Albümün ilk single'ı "Cast Your Fate to the Wind" ona ilk Grammy'sini (1962) kazandırdı;

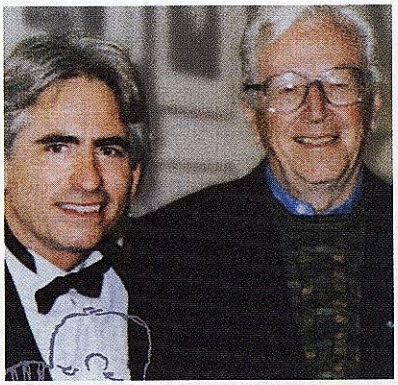

parça günümüzde de DJ'lerin ilgi odağı oldu. Değişik projelerle -Brezilyalı gitarist Bola Sete ile yaptığı "Vince Guaraldi, Bola Sete, and Friends"; Grace Katedrali'nde 68 kişilik koro eşliğinde verdiği konser ve ardından çıkan "At Grace Cathedral" bunlardan birkaçı- jazz sahnelerinin gündeminde yer almayı başardı. Sonra bir gün "Peanuts" çizgi bandlarını ekranlara taşıyan yapımcı ve besteci Lee Mendelson'un önerisiyle kendisini bu çizgi filmlere müzik yaparken buldu. Serüven 1965 yılında "A Charlie Brown Christmas" ile başladı.

Lee Mendelson; Charlie Brown'ın 567. beyzbol yenilgisini okuduktan sonra dünyadaki en başarılı beyzbol oyuncularıyla ilgili bir belgesel yapmaya karar verdi. Dünyanın en kötü oyuncusu Charlie Brown'ı da bu belgesele dahil etmek eğlenceli olacaktı! Hemen Peanuts'ın çizeri Charles Schulz'u aradı ve bu düşüncesinden söz etti. O da karakterleri hakkında böyle bir çalışma yapmayı kabul etti. Peki böyle bir projenin müziklerini kim yapabilirdi? Yanıt, o sırada yerel jazz istasyonunda çalan "Cast Your Fate to the Wind"de gizliydi. Sunucu San Franciscolu Vince Guaraldi'den söz ediyordu ve "Peanuts" serisi için onunla birlikte çalışabileceklerini düşündü.

İşte tüm dünyayı saran "Peanuts" serüveninin müziksel özeti. 1950 yılında bir çizgi bant olarak başlayan Charlie Brown'un ve arkadaşlarının maceraları geçen yıl (2000) çizeri Charles Schulz'un "Peanuts" serisine artık devam etmeyeceğini ve kimseye de bu mirası bırakmayacağını açıklamasıyla son bulmuştu. Fan'larını üzen bir haberdi bu ama Schulz'un Şubat ayındaki ölümü daha da üzücüydü. Charlie Brown, kardeşi Sally, Snoopy, biricik arkadaşı Woodstock, Lucy, Linus, Schroder, Peppermint Patty, Marcie, yaratıcılarının ardından gözyaşı döküyordu. Ama artık onlar çok ünlüydü, yeni maceralara atılamasalar da sonsuza kadar yaşayacaklardı. 50 yaşı devirmişlerdi ve daha nice 50 yaşı devireceğe benziyorlardı. Schulz'un adı da onlarla yaşayacaktı. Şimdi 50. yaşı kutlamak gerekiyordu... Mendelson, Guaraldi ve Benoit'sız kutlama da düşünülemezdi. Onlar da kolları sıvadılar ve "Here's to You, Charlie Brown: 50 Great Years!" albümüne imza attılar. Albüm David Benoit'nın düşüncesiydi ve yapımcısı Tommy LiPuma da bu projeye çok kolay ısınmıştı. Benoit, Guaraldi'nin bestelerini onun yazdığı piyano üçlüsü formatında seslendirmek istiyordu. Üçlü piyanoda Benoit, basda Christian McBride, davul ve vurmalılarda Peter Erskine şeklinde oluştu. Vince Guaraldi (p), Marc Antoine (g), Russell Malone (g), Chris Botti (tp), Michael Brecker (ts), Take 6 (vo), Al Jarreau (vo) da albümün konuk müzisyenleriydi. Şekilde görüldüğü gibi ister katıksız bir "Peanuts" hayranı, ister jazz tutkunu olun, her durumda bu albüm sizin için biçilmiş kaftan ve fazla söze de gerek yok aslında. Benoit, bu serinin en bilinen parçası "Linus and Lucy"yi ve artık bir noel klasiği haline gelmiş "Christmas Time is Here"ı doğal olarak es geçmemiş. Albümde iki Benoit bestesi ile Clark Gesner'in "You're a Good Man Charlie Brown" bölümünden "Happieness" adlı parça da var. Albüm kapağında olduğu gibi bir an için çalanların beyzbal maçlarını bir tarafa bırakıp, 'altın' yıllarını kutlamaya karar vermiş "Peanuts" karakterleri olduğunu hayal edin. Piyanoda Schroder, basda Peppermint Patty, davulda Franklin, gitarda Charlie Brown, saksofonda Snoopy. Vokalleri de Lucy, Linus, Sally, Marcie ve tabii ki Woodstock yapıyor muhtemelen. Ne dersiniz, eğlenceli değil mi?

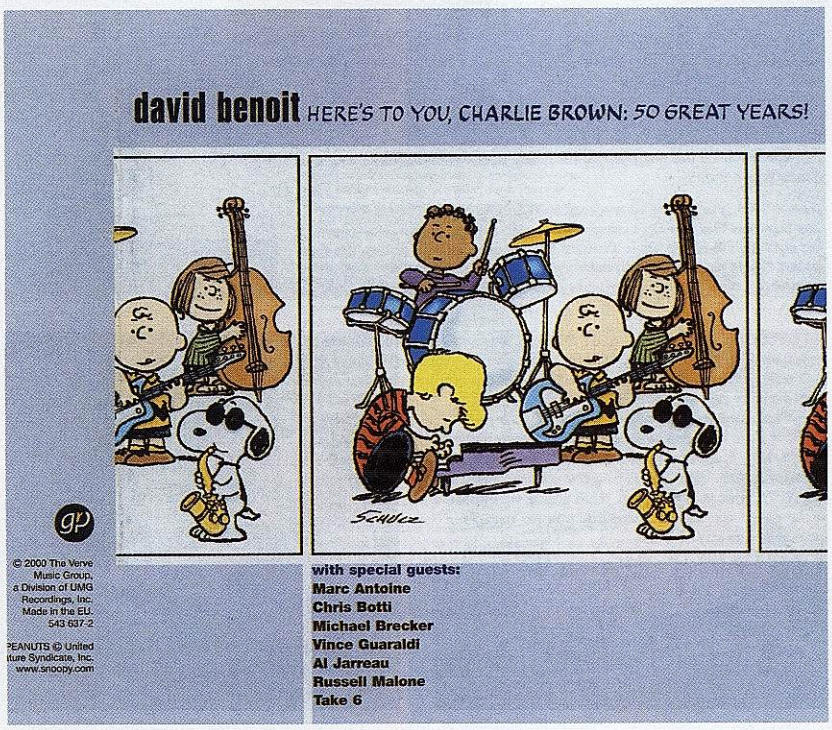

KEF

cresta 2

Cresta için söylenenler:
"Sesteki inceliği ve heyacanı eşit yansıtan hasas bir denge. Mükemmel kalite ve şık görünüm"
WHAT HI-FI Ekim 1999

KEF'in Cresta ve Concerto modelleri söylenenlerin ötesinde, kusursuz sesi yeniden yarattı
Dinleyin...

Concerto

NEFAN Türkiye Distribütörü
TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Vefa Bey Sokak 26 Yeşil Apt. A Blok Daire: 5 Yıldız Posta Caddesi Esentepe/İSTANBUL Tel: (0212) 288 41 39 - 275 97 52 Fax: (0212) 266 95 58
Bağlar Caddesi 159/A Seyranbağları Çankaya/ANKARA Tel: (0312) 447 07 92 - 93 Fax: (0312) 447 07 93
Yetkili Satıcılar: İSTANBUL Ondört Ticaret Beşiktaş Tel: (0212) 236 26 16, Girit Müzik Nişantaşı Tel: (0212) 225 27 75,
ANKARA Sigma Tel: (0312) 466 21 69, **ANTALYA** Şener Elektronik Tel: (0242) 242 01 13

Jazz & Beat Generation

Derleyen: Ahu Ünalp
ahujazz@yahoo.com

Beat hareketi ortaya çıkarken bebop çoktan güç kazanmaktaydı, özellikle NewYork 52.caddedeki jazz kulüpleri tüm hızlarıyla müzik yapıyorlardı. Bebop altın günlerini 40'larda yaşamış, büyük grupların aksine küçük gruplarla özdeşleştirilmiş jazz'ın yaratıcı bir biçimiydi. Bebop'un rönesansı Dizzy Gillespie, Thelonious Monk, Charlie Parker, Max Roach ve Miles Davis gibi müzisyenlerin jazz da yeni bir boyut açtıkları New York'un kalbinde vücut bulur.

Kerouac, Gingsberg ve arkadaşları zamanlarının büyük bir kısmını Red Drum, Minton's The Open Door ve bunun gibi New York kulüplerinde müzik peşinde koşarak geçirdiler. Charlie Parker, Dizzie Gillespie ve Miles kısa zamanda Allen Ginsberg'in "gizli kahramanlar" dediği grubun üyeleri haline geldi.

Jazz neden birdenbire Beat kuşağı yazarlarının yazıları arkasındaki itici güç haline geldi? Jazz müzisyenleri ve Beat'ler arasında ne gibi benzerlikler bulabiliriz? Belki de en açık seçik karşılaştırma "beat" sözcüğündeki vurgulanan anlamı karşılaştırmak olacaktır.

"Beat" kelimesi özellikle II.Dünya Savaşı sonrası jazz müzisyenleri ve hustler'lar tarafından "yorgun ve tükenmiş" anlamında kullanılan argo bir ifadeydi. Kerouac kelimenin anlamını kendi amacına hizmet edecek şekilde yordu; "beat'leşmek, beat vurmak değil. Bunu hissedersiniz, bunu bir vuruşta, jazz'da gerçek, sağlam jazz'ın içinde hissedersiniz" diye açıklıyordu.

Beat yazarları 40'ların jazz argosundan "square", "cats", "nowhere" ve "dig" gibi pek çok ifadeyi yazılarına serpiştirerek ödünç almışlardır. Fakat jazz, beat yazarlarına yalnızca kelimelerden çok daha fazla şey ifade ediyordu. Onlara göre jazz bir hayat biçimi, yaratıcılık aşamasına giden bambaşka bir yoldu. "Venice West" adlı kitabında John Arthur Maynard şöyle diyor:

"Jazz onlar için bir başvuru niteliğindeydi. Buna rağmen ya da bu yüzden aralarından bir kaçı jazz yapmaya başladılar. Jazz'ın acılar çekmiş, yapayalnız, diğerleri ile birlikte çalan ama daima yalnız sanatçı imgesini benimsediler. Jazz'ın dilini konuştular, jazz'cıların uyuşturucularını kullanarak, ölen jazz müzisyenlerine ibadet ettiler" diyor Maynard.

Tek başarılı kitabı olan "Go"da Beat yazarı John C.Holmes ise; "Bu modern jazz'da isyankar ve onlar adına konuşan isimsiz birşey duydular. Yaşamları ilk kez gospel tanımıştı. Yalnızca müzik değildi yaşama karşı bir yaklaşım, bir yürüyüş şekli, bir dil ve kostümdü ve bu içine kapanık çocuklar sonunda kendilerini biryerde hissetiler" diyor.

Belki de hem jazz müzisyenlerinin hem de Beat yazarlarının sanatsal ideallerini açıklamak için ortaya konulacak en iyi model son dönem 19.yy Fransız şairi Arthur Rimboud'dur. Rimboud'nun sanatçının yaratma görevine olan yaklaşımı jazz müzisyenlerinin ve tipik Beat şairininkine oldukça benzerlik gösterir (fakat Beat şairi bilinçli olarak Rimboud'yu taklit ederken jazz müzisyenleri bu benzerlikten habersiz olacaklardır).

Rimboud çok içki içti, genç yaşta şiir yazdı ve birçok uyuşturucu kullanan jazz müzisyeni gibi tüttürdü. 25 yaşında iken daha fazla birşeyler üretemeyeceği bir noktadaydı. Beatler onun Parker ve Davis gibi "gizli kahraman" olduğunu düşünüyorlardı. "Rimboud Complex"i, hem jazz müzisyenlerinin hem de Beat'lerin ortak davranışıydı. Beat'ler eroin kullanıyorlar, jazz müzisyenlerine özenerek, büyük Parker gibi kendilerini iyi hissetmeye çalışıyorlardı. Özellikle Kerouac'ın "On The Road" adlı kitabında Beat kuşağının yaşam tarzı ve davranış şekilleri açık bir dille anlatılmaktaydı. William S.Burroughs'un ünlü eserlerinden olan "Junky" ve "Naked Lunch"da da ilham aldığı noktanın yine eroin olduğunu görmekteyiz.Yalnızca Beat'lerin değil ünlü Bebop'ların da çıkış noktası genellikle hep aynıydı, kısacası Beat'lerin bu davranış biçimini yazıya dökmeleri, Bebop'ların ise müzikleriyle kendilerini ifade etmesi aynı öze dayanıyordu. Jack Kerouac'ın "Essentials of Spontaneous Prose"u bu methodla yazdığı en belirgin eserlerinden biridir. 1968'de Michael Aldrich'in Allen Ginsberg ile yaptığı bir görüşmede Ginsberg aynen şunları söylüyordu; "Evet, Kerouac bu tarzı gerçekten Charlie Parker, Gillespie ve Monk'dan edindi. 1943'de "Night in Tunisia"yı, Bird'ün uçtuğu ve uçurduğu notaları kendine gerçekten adapte etti. Beat döneminde jazz'ın etkisi büyük olmakla birlikte, en dikkat çeken unsurlardan biri de Zen Budizmine duyulan aşırı ilgi idi. Özellikle Ginsberg bu konuda oldukça başarılı olmuştu. Budist felsefe öğretilerini anlam bütünlüğünü bozmadan başka kelimelerle ifade etmekte Ginsberg'in üzerine yoktu. Ginsberg "İlk düşünce en iyi düşüncedir" diyor. Ginsberg yakaladığı tarzı "gerçek anlamda yazı yazma şekli" olarak görüyordu. Kullandığı bu teknik daha sonra başka Beat yazarları tarafından da uygulandı. Anında aklına gelenin yazıldığı bu tarzda Gregory Corso bir mısrasında şunları söylüyor; "Güneş büyüleyiciydi, kutsal ışınları çok uzun ve keskindi. Ateş kahpeydi, gün ise son derece geveze... Yazılardaki ritm, vezin ve dizelerin uzunluğu farklı olmakla birlikte Avrupa jazz'ını anımsatıyordu. Şair Ted Jones "Ginsberg, dilin içindeki jazz ritmlerini bir araya getiriyor. Onun tarzı geleneklerin oldukça dışında idi" diyor. Ginsberg kendini bu tarz ile Bebop müzisyenleri gibi hayal edebiliyordu, çok uzun bir dizeden sonra derin bir nefes alarak, aynı kelimelerle sizi bambaşka yerlere götürebiliyordu. Jazz ve Afrika müziğinde ikinci ve dördüncü mısralar; Western Müziğindeki birinci ve üçüncü mısralar ile çakışır ve Ginsberg şiirlerini bu ruh hali ile yansıtmaktadır. Kısacası Beatnik şiirler jazz müziği ile aynı mod'dadır. Bu teknikteki en iyi örnekleme Ginsberg'in klasik şiirlerinden "Howl"da görülmektedir. "Howl"da kullanılmış olan bu teknik Charlie Parker'ın parçalarında kullanmış olduğu doğaçlama mısralara benzer, nefes almak için durur ve bambaşka bir mısra ile olay devam eder.

İsmini daha sonraları Amiri Baraka olarak değiştiren Leroi Jones, belki de Beat kuşağında en güçlü ırkçı duygulara sahip olanlardan biriydi. Baraka Beat şiirini bambaşka bir açıdan ele alıyordu. Diğer şair ve yazarlar gibi adından çok fazla söz edilmezdi. Baraka kendini diğer Beat şair ve yazarlardan kökeni itibari ile ayırıyordu. Genelde Beat yazar ve şairler beyaz, Baraka ise siyahdı. Bu özelliği ile tüm eserlerinde diğerlerinden farklı oldu, ırkçı ve politik yönü hep ağır bastı. Baraka, John Colt-

Miles Davis ve Charlie Parker

rane'e inanılmaz bir hayranlık duyuyordu. Coltrane için yazdığı tüm yazılar neredeyse Coltrane'in hayatını anlatacak kadar çoktu. Baraka Coltrane'in "Inversions"ın melodilerini aynen "My Favorite Things"de olduğu gibi beyazlar için yazıldığını ve bunların da Jack Kerouac'ın "Desolution Angel" ya da "On the Road"da ki hislerle örtüştüğünü söyler. Kerouac tüm ruh haliyle sürekli "bop" modundaydı. Jack Chambers, Kerouac'ın "Milestones: The Music and Times of Miles Davis" adlı kitabı için şunları söylüyor; "Village Vanguard'daydık, Miles Davis'in sololarıyla salon ruhani bir havadaydı ve Kerouac bir köşede yazıyordu..." (was entirely accurate and something more than a simple imitation).

Ted Joans'a göre Kerouac tüm jazz müzisyenleri ile neredeyse dosttu fakat Zoot Sims, Al Cohn ve Bruce Moore onun en iyi dostlarıydı. Kerouac'ın "On the Road"unda karakterleri biraz inceleyecek olursak onların Dexter Gordon ve Wendell Gray olduklarını görürüz.

Kerouac aynı zamanda iyi bir şairdi. "Mexico City Blues" adlı şiir kitabında bir bölümü Charlie Parker'a ithafen yazmıştı.

Charlie Parker looked like Budha
Charlie Parker, who recently died...
"Wail, Wop" Charlie burst
His lungs to reach the speed
Of what the speeedsters wanted
And what they wanted
Was his eternal Slowdown.

Bird'ün ölümünden sonra Gregory Corso, Bird'ü sürekli öven "Requiem for Bird" adlı eserini Charlie Parker'a adamıştı.

Hey, man BIRD is dead
They got his horn locked up somewhere
Put his horn in a corner somewhere
Like where's the horn man where?
Screw the horn
Like where's BIRD?

Corso'nun 1958'de yazmış olduğu kitabı "Gasoline" ise Miles Davis'e ithaf edilmişti.

Poet whose sound is played
Lost or recorded
But heard
Can you recall that 54 night
at the Open Door
When you and bird
Wailed five in the morning some wodrous
Yet unimaginable score?

Batı yakası şairlerinden Lawrance Ferlinghetti ve Kenneth Rexroath, jazz hareketinden oldukça yoğun bir şekilde etkilenmişlerdi. Ginsberg'in deyişiyle bu tarza sahip olan tüm şairler; akademik şiirden serbest şiire doğru olan bu geçiş sırasında oldukça büyük bir baskıdan kurtulmuşlardı. San Fransisco'nun en ünlü jazz kulüplerinde biri olan Cellar'da, dönemin şairlerinin eserleri ezbere okunacak kadar çok seviliyordu. Hatta "Fantasy Jazz" adı altında; tenor saksofoncu Bruce Lippincott, davulcu Sonny Wayne, piyanist Bill Weisjahns, basçı Jerry Goode ve Bob Lewis, trompetçi Dickie Mills tarafından şiir eşliğinde canlı kayıtlar bile yapılmıştı.Yine aynı şekilde Rexroath'un "The Shalt Not Kill" adlı şiiri free jazz eşliğinde 20 dakikalık bir kayıt yapılarak piyasaya bile sürülmüştü.

Ferlinghetti'nin 1958'de yazdığı "A Coney Island of the Mind" adlı kitabındaki 7 şiir tamamen jazz'da bestelenmek üzere yazılmıştı. Şiirler yazılıp okunmak içindi fakat bu akımla biraz şekil değiştiriyor, yazılıp söylenmek için

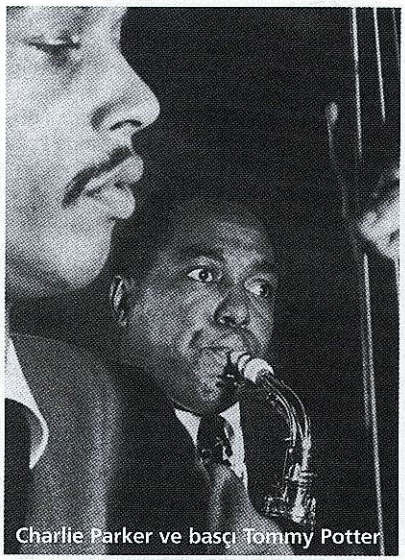
Charlie Parker ve basçı Tommy Potter

olan değişik bir hal alıyordu. Beat'lerin bazıları jazz müzisyeni idi. Beat yazarları ve müzisyenleri arasında değişik ilham kaynakları vardı. Charles Mingus'un "Fables of Faubus" adlı eserinin bambaşka bir şiirsel anlatısı vardı. Bazı müzisyenler (Miles Davis'de dahil) Kerouac ile işbirliği yapmışlardı.

Beat'ler olmadan da jazz hareketi elbet olacaktı, fakat Charlie Parker ve Miles Davis için güzel eserler Beat kuşağından ilham alınarak yapılmıştı (Kerouac'ın "On the Road" ve Ginsberg'in "Howl"u). Bu iki hareketin tesadüfi olarak birleşmesi bir dönemi unutulmaz yapmaya yetiyor. Ginsberg'in "Uluma" adlı şiiri dönemi oldukça net bir şekilde bize anlatıyor.

Uluma/Howl

Gördüm bizim kuşağın en büyük beyinlerinin çılgınlıkla yıkıldığını, isterik, çıplak, açlıktan geberdiğini Zenci sokaklarda sabaha karşı kızgın birkaç metelik peşinde sürüklendiklerini, Gecenin makinasında yıldızlı dinamo ile eski cennetsel ilişki için yanıp tutuşan melek kafalı inançlılar Ki yoksulluk ve paçavralar ve yorgun içine kaçmış gözleriyle kentlerin üstünde yüzen ucuz odaların doğa-üstü karanlığında ayağa kalkıp cigara tüttürerek jazz'a dalıp gidenler, Tanrının cennetinde beyinlerini çırılçıplak ortaya koyanlar ve aydınlatılmış damların üstünde el yordamıyla yürüyen melekleri görenler, Arkansas ve Blake'si trajedyaları tanrılaştıran soğuk ışıl ışıl gözleriyle savaş bursluları arasında üniversitelerden geçenler, Çılgınlık ve kafatası pencerelerinin üstünde açık-saçık şiirler yayınladıkları için akademilerden kıçlarına tekmeyi yiyenler, Don gömlek, traşsız, daları dolduranlar, aralarını çöp tenekelerinde yakanlar ve duvarlardan tedhişe kulak verenler, Laredo'dan New York'a dönerken apış aralarında bir tutam esrar otu kaçırdıklarından ötürü deliği boylayanlar, Ucuz otellerde ateş yiyenler ve Paradise Alley'de neft içenler, ölüm her gece gövdelerini arafta bırakanlar, Düşlerle uyuşturucularla, uyandıran karabasanlarla, alkol, malafa ve bitmeyen çiftleşmelerle Ürperten bulutların kör anlatılmaz caddeleri ve Kanada ve Peterson kutuplarına doğru sıçrayan aradaki zamanın devinimsiz dünyasını aydınlatan aklın şimşeği Salonların peyotl dayanışması, arka bahçe ağaç yeşil mezarlık şafakları, damlar üstü şarap sarhoşluğu, zevk gezileri sırasında çekenlerin dükkanlarının vitrinlerinin mahallesi göz kırpan yeşil kırmızı neonlar, güneş ve ay ağacın Brooklyn'in kışın kızıl kuşluk vaktindeki titreşimleri çöp tenekesinin ilençleri ve usun sevimli kral ışığı, Benzedrini çekip kutsal Bronx ile Battry arasında metroya binerek tekerleklerin ve çocukların gürültüsü hayvanat bahçesinin iğrenç ışığının parlaklığında beyinlerin döğük ve ağızları paslı titreyerek metrodan indirinceye dek gidip gelenler,

Bütün gece Bickford'un denizatı ışığında gömülü kalanlar, dışarı yüzenler ve öğleden sonra boş Fugazzi'nin bira tezgahında çöreklenenler, hidrojen plak makinasının kıyamet gücü çatırtısını dinleyerek oturanlar.

70 saat parktan eve, evden bara, bardan Bellevue'ye Bellevue'den müzeye, müzeden Brooklyn köprüsüne dek hiç susmadan konuşanlar.

Aydan öteye Empire State binasının alt penceresinden taşan yangın merdivenlerinden atlayan platonik gevezelerin yitik bölüğü

Anıları, baştan geçenleri fıkraları ve bakarak hamamcı olmaları ve hastahane titremeleri ve mapusları ve savaşları bağırarak fısıldayarak kusarak çene çalanlar, Yedi gün yedi gece tüm bellekleri tam bir gerileme ile boğazlanmış parıldayan gözlerle, kaldırımlara atılamış havralık et, Atlantic City toplantı salonunun bir karanlık kartpostalını iz diye bırakıp New Jersey Zen hiç bir yerin ötesine yitenler, Doğu'nun terlerinden, Tanca'nın kemik gıcırtısından ve Çin'in baş ağrılarından acı çekenler Newark'ın boktan dayalı döşeli bir odasında esrarın etkisi altında Ve ortalıkta dolanıp duranlar geceyarısı demiryolu kavşağında nereye gideceğini kendi kendilerine soranlar ve ardlarında hiçbir kırık kalp bırakmadan çekip gidenler, Karavagonlarda karavagonlarda karavagonlarda cigaralarını yakanlar büyükbaba gecede yalnız çiftliklerine doğru karlı dağları aşıp geçerek, Kansas'ta ayakları altında kosmos içgüdüselce titreştiği için Plotinus'a, Poe'ya, Saint Jean de la Croix'ya merak sarıp telepati, bop ve kabbal öğrenimi yapanlar, Idaho'nun sokaklarında tek başına yürüyenler, görel kızılderili melekler olan görel kızılderili meleklerini arayarak, Doğaüstü kendinden geçme içinde olanlar Baltimor parlayınca deli olduklarını sananlar, Küçük kent yağmurunun sokak ışığının ve kış geceyarısının etkisiyle Oklahoma'nın Çinlileriyle açık arabalara sıçrayanlar, Houston'da jazz ya da seks ya da çorba arayarak bir başına ve aç geceleyenler, Amerika ve sonsuzluk üstüne konuşmak için parlak İspanyolları izleyenler, umutsuz bir görev sonunda Afrika'ya giden bir gemiye kapağı atanlar, Aralarında, Chicago ocağında yakılmış şiirlerin külünden, lavlarından ve mavi işçi tulumlarının gölgesinden başka birşey bırakmayan Meksika'nın volkanlarında yitenler, Ve Batı kıyısında FBI'ı soruşturarak sakalı ve kısa pantollu büyük barışçıl ve cinsel gözleri, esmer derileriyle anlaşılmaz beyannameler dağıtarak yeniden ortaya çıkanlar, Kapitalizmin uyuşturucu tütün sisini protesto için kollarında cigara söndürenler,

Staten Island arabalı vapurları Wall Street ve Los Alamos'un canavar düdükleri seslerini bastırmaya başlayınca soyunarak, hıçkırarak Union Sqare'de süper komünist bildiriler da-

ğıtanlar, Beyazlara mahsus liselerde öbür iskeletlerin makinası karşısında çıplak ve titreyerek yere yıkılanlar.
Aynasızları boyunlarından ısıranlar, o yabanıl erkek erkeğe sevişmelerinden ve esrar çekmekten polis arabalarında dört köşe olanlar, Metroda dizleri üstünde uluyanlar ve erkeklikleri ve yazdıklarını salladıkları için damdan aşağı atılanlar, Kutsal motorsikletçilere verip zevk çığlıkları atanlar, Bu insancıl israfillikten coşanlar ve coşturanlar, denizciler, Atlantik ve Karaip aşkının okşamaları, gül bahçelerinde parkların çimenlerinde ve mezarlıkta önlerine gelene özgürce atmıklarını saçarak sabah akşam asılanlar, Bitmek tükenmek bilmeyen hıçkırıklara uğrayanlar, işi hafife alıp eğlenmeye çalışırken sarışın ve çıplak bir melek onları palasıyla deşmeye geldiğinde kendilerini gözlerinde kanlı yaşlar akarak Türk hamamının halvetinde bulanlar, Aşk oğlanlarını kaderin üç göçmüş yosmasına kaptıranlar, karşıt cinsli doların tek gözlü yosmasına rahimden göz kırpan tek gözlü yosmaya ve kıçı üstünde oturmaktan ve bir de dokumacının dokuma tezgahındaki entelektüel altın sırmaları kesmekten başka bir iş yapmayan ve o tek gözlü yosmaya kaptıranlar, kendinden geçercesine ve doymazcasına sevişenler ve bir birayla, bir sevgiliyle, bir cigara paketiyle, bir mumla doyanlar, yataktan aşağı düşenler ama durmayıp yerde devam edenler sabaha değin, duvarın dibinde son bacakarası görünümüyle kendinden geçenler ve bilincinin son atmından sakınarak getirenler, Günbatımında titreyen milyonlarca kızın oralarını ballayanlar, sabahları kan çanağı olup ama doğmakta olan güneşin deliğini ballamaya hazır olanlar, ahırda kıçları parlayıp sönenler ve göllerde çıplak olanlar, Binlerce çalınmış gece arabalarıyla Colorado'da orospuluk yaparak geçenler N.C., bu şiirin gizli kahramanı, yorulmaz aygır ve Denver'in Adonis'i –onun kızları sayısız-boş arsalarda, lokantaların gerilerinde, sinemaların arka sıralarında, dağlarda, tepelerde, mağaralarda ya da yol kenarlarında ya da sırt üstü yatırımlarında hep bildiğimiz sıska hizmetçilerin yalnız etek kaldırmalarında ve özellikle gizli benzin istasyonlarında yaptıklarına ve kasaba geçitlerindeki ayaküstü sevişmelerin anılarına helal olsun diyenler, Geniş ve pis sinemalarda sızanlar, düşler ülkesine girenler ve bir çabuk Manhattan'da uyananlar ve mahzenlerde kalpsiz-Tokay şarabının başağrısı ve Üçüncü Cadde'nin çelik düşlerinin dehşetiyle çıkıp, sallana sallana işsizlik sigortasının kapılarına değin sürünenler, Bütün bir gece karlı dokular üstünde kan dolu pabuçlarını sürüyerek yürüyenler ve East River'da buğu ve esrar dumanı dolu bir odanın kapısının açılmasını bekleyenler, Hudson ırmağının yarları üstündeki kurulu apartmanlarında ayın savaş zamanındaki mavi ışığı altında büyük intihar-dramları yaratanlar ve kimsenin ansıyamayacağı başları defne dalıyla taçlanacak olanlar, Düşsel kuzu kapaması yiyenler ya da Bowery ırmaklarının çamurlu dibinde yengeç sindirenler, içi soğan ve kötü müzik dolu el arabalarıyla caddelerin romansında ağlayanlar, gece kulüplerinde oturup köprü altında, karanlıkta soluyanlar, çatı aralarında haplarını yapmak için oturdukları yerden kalkanlar, din biliminin portakal sandıklarıyla çevrili veremli bir göğün altında alevle taçlanmış Harlem'in altıncı katında öksürenler, bütün gece büyüsel şarkılarla şahlanıp yuvarlanarak bişeyler karalayanlar, sarı sabahta bunların saçma sapan olduklarını görenler, saf bitkisel bir ülke düşleyip de kokmuş hayvanlar ciğer yürek paça borç çorbası ve kaplumbağa pişirenler, Kendilerini et kamyonlarının altına atarak bir yumurta arayanlar, saatlerini damlardan atarak oylarını zaman dışı sonsuzluk için verenler ve gelecek on yıl için hergün kafalarına çalar saat düşenler, ardarda üç kez bileklerini kesenler ama başarıya ulaşıp bir türlü cavlağı çekemeyenler ve en sonunda bundan cayıp içinde yaşlanıp ağlamaklı olacakları bir antikacı dükkanı açanlar, kurşun mısralarının parlamaları ve modanın çelik gürültüleriyle dolmuş ve reklamcılık puştlarının nitro-gliserin çığlıkları ve zeki ve korkunç yazı işleri müdürlerinin zehirli gazları arasında Madison Avenue'de gösterişsiz kaşe elbiseleri içinde canlı canlı yananlar ya da Mutlak Gerçek'in sarhoş arabalarının çarpıp yere yıktıkları,

Charlie Parker ve trompetçi Robert "Red" Rodney. Arkadaki aynada görünen Dizzy Gillespie.

Brooklyn Köprüsünden kendilerini atanlar gerçekten oldu bu belli belirsiz adımlarla uzaklaşanlar ve Çin Mahallesi'nin hortlaksı sisinde unutulanlar, çorba ve ara sokaklar ve yangın arabaları, ama beleş bira bile yok, Pencerelerinden umutsuzlukla türkü çağıranlar, metro penceresinden düşenler, iğrenç Passaic'e pat diye girenler, zencilere saldıranlar, bütün yol boyunca ağlayanlar, çıplak ayakla kırık şarap kadehleri üstünde dans edenler, 1930 Avrupa'sının nostaljik Alman jazz gramafon plaklarını kıranlar, viskiyi bitirip keneflerde homurdana homurdana kusanlar, kulaklarında inlemeler ve dev buhar düdüklerinin çığlıkları, Geçmişin yollarından aşağı hızla kelle götürür gibi arabalarını sürenler ve birbirinin Golgotha benzeri üstün arabalarında yolculuk edenler mapushane-yalnızlığı uyanıklık ya da Birmingham'da jazz'ın yeniden doğuşu, Benim senin onun bir sonsuzluk görünümümüz var mı diye yetmiş-iki saatte bütün memleketi araba ile bir baştan bir başa dolaşanlar, Denver'a gidenler, Denver'da ölenler, Denver'a dönenler ve boşuboşuna bekleyenler, Denver'ı gözleyenler ve Denver'da kuluçkaya yatanlar ve Denver'da birbaşına kalanlar ve en sonunda Zaman'ı bulmak için çekip gidenler ve şimdi Denver kendi kahramanlarını özlemekte ve üzgündür, umutsuz katedrallerde diz üstü çöküp birbirlerinin kurtuluşu için yakaranlar ve ışık ve göğüsler, ruh bir saniye için saçını ışıtıncaya değin, mapus damlarında altın başlı ve yürekleri gerçeğin alımı olan imkansız suçluları bekleyerek kafa patlatanlar ve Alcatraz'a tatlı türküler yakanlar, Meksika'ya çekilip bir alışkanlığı beslemek isteyenler, yumuşatmak isteyenler ya da Tanca'ya çekilip oğlanları ya da Güney Pasifik demiryolunda kara lokomotifi ya da Harvard'da Narcissus, Woodlawn'ı ve papatyaları ya da mezarda ya da mezarda hipnotizma radyosunu suçlayarak akıl sağlığı davası açılmasını isteyenler ve çılgınlarıyla ve elleriyle ve askıda bir jüri kararıyla bırakılanlar, Dadaizm üstüne New York Üniversitesinde konferans verenlerin üstüne rus salatası atanlar ve sonra kalkıp kazınmış kafaları ve intiharın palyaço konuşmasıyla tımarhanenin granit merdivenlerinde boy gösterenler ve hemen beyin ameliyatı isteyenler, Hiç şakası olmayan bir karşı koyuş içinde yalnızca sembolik bir ping-pong masasını devirenler ve katalepsi içinde kısa süre dinlenenler, yıllar sonra bir kan perukası hariç gerçekten kel dönenler ve gözyaşları ve Doğu'nun deli kent koğuşlarının yalnız deliye görünen kıyamet parmakları, Pilgrim State'in, Rockland'ın ve Greyston'un kokuşmuş salonları, ruhun yankılarıyla başı derde girenler, aşkın gece yarısının ak yalnızlığında Dolmenler ülkesinde rock and roll yaparak yaşama düşü ve karabasan, gövdeleri ay kadar ağır taşa dönüşenler, En sonunda anayla..., ve son fantastik kitap tavanarasının penceresinden atışmış, ve son kapı sabahın dördünde kapanmış ve son telefon cevap olarak duvara çarpılmış ve son döşeli oda son ussal döşeme parçasına değin boşalmış, dolapta bir tel askı üstünde sarı kağıt bir gül takılı ve bu düşsel olsa bile hiçbir şey değil ama umut dolu küçük bir sarnı, Ah! Carl, sen güven altında değilsen ben de güven altında değilim, ve şimdi sen gerçekten zamanın tüm hayvan çorbasının içindesin, ve dolayısıyla buzlu caddelerde koşanlar titreşen yüzeyler ve metre katalog elipsin kullanılışının simyasının anlık ışığına saplantısı olanlar, Düşleyenler ve kesişen görüntülerle Zaman ve Mekan içinde delikler açanlar iki görünüm arasında ruhun meleğini kuyruğundan kıstıranlar ve ilkel sözlere erişenler ve Pater Omnipotenos Aeterna Deus'un duygulanışıyla zıplayanlar ve bilincin adını ve virgülünü koyanlar, Zavallı insan nesrinin ölçüsünü ve cümle yapısını yeniden yaratmak için ve önümüzde suskun ve zeki utançtan titreyerek duranlar, ama kendi sonsuz ve çıplak başındaki düşüncenin ritmini rahatlatmak için itiraf etmek istemeyenler, Çılgın, serseri ve zamanın meleksel dövülmüşü, beat, bilinmeyen, ama gene de ölümden sonra söylenmek için ne bırakılabilecekse, buraya koyanlar, tüm kentleri son radyolarına değin bir eli eli lama lama sabaktani saksofon çığlığı içinde yerinden oynatarak Amerika'nın aşk için çıplak aklından çektiği acıyı ve orkestranın altın trompetlerinin gölgesinde jazz'ın hortlak giysileriyle yeniden doğarak ayağa kalkanlar, Gövdelerinden kesilip çıkarılmış yaşam şiirinin mutlak yüreğiyle bin yıl yemeğe yeter...

Kaynakça: Jack Chambers Milestones: The Music and Times of Miles Davis,University of Toronto Press
Neeli Cherkovski Ferlinghetti.
NewYork:Doubleday
A.Ginsberg, Amerika

MÜZİK TUTKUNLARI !

ŞİMDİ SENKOP MÜZİK SİZLERE EN İYİ MARKALARI EN UYGUN FİYATLARLA SUNUYOR...

CORT elektro, bas ve akustik gitarlar USA fiyatlarının altında!

LANEY A CLAS TUBE GİTAR AMPLİLERİ Gerçek gitar sounu...

HARTKE BASS AMPLİLERİ
(20 W'dan 500 W'a kadar)
Geniş ve güçlü bas sounu.

KEN SMITH BAS GİTARLAR
(%100) Hand made/USA fiyatlarına

MORLEY EFEKT PEDALLARI
Steve Vai Bad Horse

CAMPS KLASİK ELEKTRO
(No feedback) NAC-4 en iyi klasik sounu...

MAEINL, HEADLINER, NINO PERKÜSYONLAR (inanılmaz fiyatlara)
Latin müziğinin keyfini çıkarın.

USA RHYTHMTECH PERKÜSYON
(Laptop practicepad)
Ritm duygularınızı keşfedin.

REMO PERKÜSYON
(Darbuka ve el davulları)
Türk ritm sazları Amerikan teknolojisi ile yeniden yaratıldı.

REGAL TİP BAGETLER
En sağlamı , en dengelisi...

ZILDJIAN CYMBALS
K Custom A Custom stoktan teslim

GİTAR TELLERİ
Tüm markalar en ucuz fiyata

YAMAHA DAVULLAR VE GİTARLAR
Mutlaka fiyat sorunuz.

HARDCASE DRUM CASES
Davullarınız kutusuz taşımayın.

SENKOP MUSIC

E-mail : senkop@superonline.com

Head Office :

Galipdede Cad. No: 14 - 16
80050 Tünel/İSTANBUL
Tel : (90 212) 243 19 89
249 39 51
Fax : (90 212) 243 19 90

Branch :

Anafartalar Cad.
Selekler Çarşısı
Kat : 1 No 158
07040 ANTALYA
Tel : (90 242) 247 55 23

Geçmişten Günümüze Vokal Gruplar

Amatörler taklit eder, profesyoneller çalar" Igor Stravinsky

Engin Gençer

Jazz, ansiklopedik bilgilere göre, vokal müzik olarak başlamış ama ünlü blues şarkıcılarının giderek azalması ve müziğin odak enstrümana yönelmesiyle birlikte, oldukça zor bir müzik formu haline gelmiştir. Püristler, 1930'ların ünlü scat şarkıcısı Leo Watson, Jelly Roll Morton, Jack Teagarden, Ella Fitzgerald, Billie Holiday, Anita O'Day ve Sarah Vaughan'un dışındakileri jazz şarkıcısı olarak kabul etmiyorlar. Bu konuda, belki de tek ortak görüş ise, Louis Armstrong'un gerçek biz jazz şarkıcısı olduğu jazz şarkıcılığına standartlar getiren ve scat'ı 1920'lerde jazz vokalinin önemli bir unsuru haline dönüştüren Louis Armstrong, gerçekten de bir kaynak ve son yıllarda müzisyenlerin bu kaynağa daha çok başvurduklarını görüyoruz.

Benim için jazz, paradokslarla dolu ama bir o kadar da heyecan ve keyif verici bir labirent. Dolayısıyla, ragtime ve dixieland'den mainstream'e, swing'den hard bop ve fusion'a, soul'dan latin'e, hatta hip-hop ve acid'e kadar 50-60 kategoriye ayrılan ve ayrılmaya devam eden jazz'ın, bana göre dönemlerine damga vurmuş vokal gruplarından söz etmek istiyorum.

1925 yılında, Amerika'da trio olarak kurulan Boswell Sisters, tüm zamanların en yetenekli gruplarından biri olarak anılıyor. Önceleri enstrümantalist olarak başladıkları halde, daha sonra vokale dönen Boswell Sisters, ilk kayıtlarını 1930 yılında yapıyor. Daha sonra, Eddie Lang ve Bunny Berigan gibi zamanın ünlü jazz'cılarıyla çalışmaya devam ediyorlar.

Yine 30'lu yıllarda ortaya çıkan bir başka vokal grup ise, dört kardeşten oluşan Mills Brothers. 1939 ve 1932 yılında çıkardıkları Tiger Rag' ve Dinah' adlı single'ları öylesine büyük sükse yapıyor ki, plakların üzerine, 'Bu plakta gitarın dışında müzik aleti ya da mekanik alet kullanılmamıştır' ibaresini koyma gereği duyuyorlar. Çünkü çıkardıkları sound, bir vokal grubundan çok, trompet, trombon ve saksofondan oluşan bir combo'yu andırmaktadır. Mills Brothers çalışmalarını 1960'ların sonlarına kadar sürdürürler.

Savaş yıllarında tüm Amerika'yı kasıp kavuran (adına ne denirse densin, jazz, dans ya da popüler) Glenn Miller Miller sound'unu vokal olarak destekleyen Ray Eberler, Tex Beneke ve The Modernaires vokal grubu, 1938-42 yılları arasında, Tuxedo Junction, Chattanooga Choo, In The Mood, At Last, I Know Why ve Moonlight Serenade gibi sayısız şarkı seslendirmişlerdir. 40'lı yılların jitterbug ve boogie-woogie çılgınlığını simgeleyen Andrews Sisters ise, Bing Crosby ile birlikte, savaş yıllarının en popüler yıldızlarıydı. Glenn Miller orkestrasıyla birlikte söyledikleri Bei Mir Bist du Schön, Beer Barrel Polka, Hold Tight-Hold Tight ve Apple Blossom Time gibi şarkılar belleklere yer etmiştir. Savaş sonrası yılları, trio için bir düşüş başlatırsa da, 1949 yılında yaptıları "I wannna be Loved" ile yine hit olurlar. Ve 1953'de Patty'nin gruptan ayrılmasıyla, bir efsane grup daha geçmişte kalır.

Jack Teagarden

Yine aynı yıllarda ünlenen bir vokal grup da Pied Pipers'dı. 1937 yılında, yedi erkekten oluşan bir grup olarak işe başlayan Pied Pipers, aralarında daha önce the Stafford Trio'da vokal yapan Jo Stafford'un katılmasıyla, sekizli bir grup olurlar. 1938 yılında, Stafford'la birlikte üç eleman Tommy Dorsey Orkestrasına vokalist olarak girer. 1940 yılında Frank Sinatra ile birlikte seslendirdikleri I'll Never Smile Again' listelerde bir numaraya çıkar. Grup 1944'de Dorsey'le birlikte çalışır ve bu dönemde, Stardust, 'Oh, Look At Me Now', 'There are Such Things' gibi sayısız güzel besteyi seslendirirler. Amerika'nın önemli kadın seslerinden biri olan Jo Stafford, 1944 yılında gruptan ayrılır ve yoluna solo olarak devam eder. Pied Pipers ise daha sonraları Frank Sinatra ve Johnny Mercer'le çalışmalar yapar.

Tüm zamanların en iyi jazz grubu olarak adlandırılam The Four Freshmen, 1948 yılında kurulmuş. İnanılmaz ama hala söylüyorlar. Müthiş aranjmanları, sesten çok enstrümana benzeyen müzikal cümleleri ve sayısız enstrüman çalma yetenekleri, çok farklı sound'a sahipler. Down Beat Dergisi tarafından 2000 yılının vokal grubu seçilmişler.

1950'lerin başında ortaya çıkan ve müzik aletlerini vokal olarak yorumlama geleneğini sürdüren bir başka grup da Hi-Lo's. Hiçbir kategoriye sokulamayan ve zaten kendileri de kategorize edilmekten hoşlanmayan bu dörtlü, belki de vokal grup tarihinin en profesyonel ve mükemmeliyetçi gruplarında biri. Hi-Lo's ve daha sonra da Singers Ultimited'in kurucusu olan Gene Puerling zorlayıcı vokal aranjmanları ve Clark Burroughs'un müthiş ses menzili ile, dinamik olduğu kadar rafine bir sound yakalamışlardır. 1950'lerin başında, Steve Allen, Nat King Cole, Frank Sinatra, Peggy Lee ve Rosemary Clooney ile birlikte sayısız TV şovuna katıldılar. Ama esas başarıyı 1957 yılında, Columbia şirketinden çıkardıkları 20 albümle yakaladılar. Bunlardan birini de 39 TV şovuna katıldıkları Rosemary Clooney ile doldurmuşlardı. Zaten 1940'ların sonunda Tony Pastor orkestrasında kızkardeşi Betty ile duo olarak çalışan ve solo çalışmalarını (geleneksel popüler kategorisinde olsa da) günümüze dek sürdüren Rosemary Clooney'in Hi-Lo's'a olan katkısı büyüktür. 60'ların başında, Frank Sinatra'nın sahibi olduğu Reprise şirketine geçen Hi-Lo's, 1964 yılında grup ayrılana kadar çalışmalarına devam eder. 1978 Monterey Jazz Festivali için yeniden bu ekip, 79 ve 81 yıllarında, Alman MPS şirketi için iki albüm daha yapar. Müzik eğitimcileri, jazz vokal dünyasına daha yüksek bir standart getirmek açısından, Hi-Lo's ve Singers Unlimited'i örnek almaktadırlar.

Mimi Perrin tarafından kurulan Fransız grup Les Double Six'in adı, iki ayrı kaydı üstüste bindirerek 12 vokalist varmış duygusu verdikleri kayıtlardan doğmuş. Grubun lideri ve aranjörü olan Mimi Perrin, jazz bestelerine yazdığı sözlerle ün yapmıştır. Lester Young'un 'Tickle-Toe'su, Ralph Burns'ün 'Early Autumn'u, John Coltrane'in Naima'sı, Dizzy Gillespie'nin 'A Night in Tunisia'sı, Boby Timmons'ın 'Moanin'i ve Miles Davis'in Boplicity'si bunlardan bazılarıdır. Quincy Jones, Benny Bailey, Dizzy Gillespie ve Jerome Richardson gibi jazz'cılarla albümler yapan Les Double Six, 1966 yılında dağılmıştır.

Klasik besteciler ve özellikle de Bach yorumlarıyla ünlü Swingle Singers, 1963 yılında, Amerikalı Ward Lamar Swingle tarafından kurulmuştur. Aslında yaptıkları bir çeşit scat'ti ama bunu klasik besteler üzerinde yapıyorlardı. Jazz Sebastian Bach ve Bach Greatest Hits, Amerika ve İngiltere'de listelere girerken, Going Baroque adlı albümleri Grammy kazanır. 1966 yılında, Modern Jazz Quartet ile yaptıkları Johann Sebastian Bach adlı albüm de çok ses getirir. Ward Swingle, 1973 yılında, Luciano Berio'nun Sinfonia'sı gibi daha çağdaş besteleri yorumlamak üzere Swingles II adında daha küçük bir grup kurar. Grubu özellikle Bach yorumlarına iten neden, bir 18. yüzyıl bestecisi olan Bach'ın ritmik ve adeta swing'li bestelerine duyan

hayranlıktır. Swingle Singers'ın en önemli özelliklerinden biri de, besteleri, tek noktasına bile dokunmadan aynen yorumlamalarıydı.

Hi-Lo's'un kurucusu Gene Puerling ve yine Hi-Lo's üyelerinden Don Shenton tarafından, 1967 yılında kurulan The Singers Unlimited, aralarına katılan Len Dresllar ve grubun tek kadın üyesi olan Bonnie Herman'la birlikte işe başladıklarında, tek amaçları para kazanmaktı. Onları ilk keşfeden ve MPS şirketine öneren ile Oscar Peterson'dı. İlk albümleri olan ve enstrümansız kaydettikleri 'A Capella', Alman plak sanayinde en büyük ödülü olan 'Altın Plak' kazanmıştır. Daha sonra, Oscar Peterson Trio ile 'In Tune, The Art Van Damme Quintet' ile 'Invitation', Robert Farnon Orkestrası ile 'Sentimental Journey', Patrick Williams Orkestrası ile 'Feeling Free' 'Just Friends' ve diğer albümler geldi. Gene Puereling sofistike kayıt teknikleri kullanarak, vokal dünyasında yeni bir dönem başlattı. Üstüste yaptıkları kayıtlarla, dört kişilik vokalden büyük bir koro sound'u alabiliyorlardı. Ama bu başarıyı yalnızca üstün kayıtlarına bağlanmak yanlış olur. Gene Puerling'in alışılmadık ve incelikli aranjmanları, grubun kusursuz tonlamaları ve gerçek jazz duygusu bir eşince ortaya çıkan eğlendirici sanat oluyor. 'Vocalese', sesi enstrüman gibi kullanarak, melodiyi söyleme ve emprovize etme tekniğidir. Bu stilin öncüsü olarak kabul edilen Eddie Jefferson, 1949 yılında 'Parker's Mood'u ve bir Lester Young solosunu vocalese olarak söylemişti. 1950'lerde ve 60'larda, ünlü saksofoncu James Moody ile çalışırken, daha sonraları birçok şarkıcı tarafından yorumlanan ve artık bir jazz klasiği haline gelen 'Moody's Mood for Love' için vocalese sözler yazmıştır. Ancak Jefferson 1970'lere dek pek itibar görmedi. 1979 yılında yeniden parlamaya başladığında ise, Detroit'te bir gece kulübünün önünde öldürüldü. Önemi sonradan anlaşılan Eddie Jefferson'ın son kayıtları CD'ye çekildi. Yine vocalese stilinin önemli yorumcularından biri olan King Pleasure da 'Moody's Mood For Love' ile ün yaptı ve Lambert, Hendricks ve Manhattan Transfer gibi sanatçıları etkiledi.

Vocalese stilin ustası olarak görülen Jon Hendricks de bu türün gelişmesinde büyük katkıda bulunmuş ve başta Manhattan Transfer olmak üzere, sayısız sanatçıyı etkilemiştir. 1921 Ohio doğumlu Jon Hendricks, 1949 ve 50 yıllarında ünlü piyanist Art Tatum ile şarkı söyledikten sonra, Charlie Parker'ın ısrarlarıyla New York'a gitmeye karar verir ve 1957 yılında Annie Ross ve Dave Lambert ile birleşerek, Lambert, Hendricks and Ross vokal grubunu kurar. Trio, bop armonilerini swing'li vokal müziği uygulayarak, belki de yüze yakın jazz klasiğini kendi şarkıları haline dönüştürmüş ve scat sololarıyla ün yapmıştı. Hendricks şimdilerde dört vokalistten oluşan, 12 kişilik bir ekiple çalışıyor. Hendricks'in Freddie Freeloader adlı albümü, vokal jazz açısından önemli örneklerinden biri. Hendsicks'in kıvrak sözleri, vokal ve scat aranjmanları dikkat çekiyor. Bu albümde kendi vokalistleri dışında, Al Jarreau, George Benson, The Manhattan Transfer ve Bobby McFerrin gibi sıkı vokalistler yer almış. Frank Foster yönetimindeki Count Basie Orkestrası, Wynton Marsalis, Stanley Turrentine, Tommy Flanagan ve Al Grey de cabası.

Günümüzün, tartışmalı ya da tartışmasız, en başarılı vokal grubu olan The Manhattan Transfer, bu başarıyı, başta grubun kurucusu Tim Hauser olmak üzere, hepsinin ısrarlı ve ciddi çalışmalarıyla yakaladı. Tim Hauser, Janis Siegel, Alan Paul ve Cherly Bentyne gibi müthiş seslerden oluşan grubun kuruluş tarihi 1972. 1974 yılında ise Ahmet Ertegün'ün teklifiyle, Atlantic şirketiyle anlaşma imzalarlar. İkincisi single'ları olan 'Operator' ülke çapındaki büyük ilgi görür. Ardından gelen 'Tuxedo Junction'da hem Amerika hem de Avrupa'da çok beğenilir. Müzik eleştirmenlerinin kafası yine karışmıştır. Eski jazz standartlarını söylüyorlar ama popüler listelere giriyorlardı. Dahası, ilk single'ları olan 'Clap Your Hands' bir gospel klasiğidir. Sonunda eleştirmenler, Manhattan Transfer için yeni bir kategori ürettiler; Cabaret Rock. 1976 yılında yaptıkları 'Coming Out' adlı albüm yine büyük bir ilgi görür. Özellikle 'Chanson D'Amour' İngiltere ve Fransa listelerinde bir numaraya çıkar. Bir sonra albüm olan 'Pastiche', adı gibi, değişik stillerin karışımıdır. Artık ses derinliğine daha çok önem vermeye başlamışlardır. Bu albüm için, Jon Hendricks ile işbirliği yaparlar. 'Four Brothers', Jimmy Guiffre tarafından, Woody Herman Second

Anita O'Day

Herd için yazılmıştır. Manhattan Transfer bu parçada, Herman'ın saks bölümü olan Zoot Sims, Stan Getz, Herbie Steward ve Serge Chaloff'u, Hendricks'in sözleri ve kendi sesleriyle yorumlarlar. Artık radikal bir değişim yapıp, eleştirmenlerin 'Cabaret Rock' tanımından kurtulmanın zamanı gelmiştir. Ve 'Extensions' albümü bu değişimi sağlar. Jazz, pop, dans, vocalese ve acapella karışımı olan albüm, müzik eleştirmenleri tarafından da çok ilgi görür ve jazz tarihi sınıflarında, Coleman Hawkins ve Charlie Parker albümleriyle bağlantılı olarak kullanılır. Bu albümde yer alan 'Body and Soul' adlı parça, ünlü vocalese şarkıcısı Eddie Jefferson'ın anısına yapılmıştır. Jefferson, Body and Soul'da, Coleman Hawkins solosu üzerine müthiş sözler yazıp, vocalese yapmıştır. Ve bunu bir grubun yorumlamasını istediği ama olanaksız olduğunu söylemiştir. Manhattan Transfer ise yorumlanabileceği iddia etmişti. İddiayı Manhattan Transfer kazanır ve Jefferson bunu duyamaz çünkü üç gün sonra vurulur. 'Extensions' albümünde 'Birdland' adlı parça, 'En İyi Jazz Fusion'ı ve 'En İyi Vokal Aranjman' dalında iki ödül alır. Daha sonra gelen 'Mecca for Moderns' yalnızca platin ödül almakla kalmayıp, aynı anda hem jazz hem de pop kategorilerinde Grammy kazanır. Count Basie orkestrasının ünlü 'Until I Met You' (Corner Pocket) en iyi Jazz Fusion ödülünü alırken, 'A Nightingale Sang in Berkeley Square' için Acapella aranjmanı yapan Gene Puerling de 'En İyi Vokal Aranjman' ödülünü alır. 1985 yılında, yine Jon Hendricks ile işbirliği yaparak, 'Vocalese adlı albümü çıkarırlar. Bir zamanlar armonilerini, Count Basie'nin saks grubundan alan grup, bu kez aynı orkestrayla birlikte, Basie'nin Blee Blop Blues'unu seslendirir. 'To You' adlı 'What's Inside' ve 'The Collection' adlı üç albüm daha yapmış. İlgi alanları jazz vocalese olmakla birlikte, latin, rhythm and blues, klasik ve pop da kullanıyorlar. Albüm çalışmalarının yanısıra, birçok konser veren albümlere konuk olarak katılan grup, kısa süre içinde, çeşitli müzikal ortamlarda aranılır olmaya başlamış. Count Basie Orchestra with the New York Voices (MCG Records), Here's to Jobim (BMG Records), Jim Hall-By Arrangement (Telarc) ve A Love Affair-The Music of Ivan Lins (Telarc) bunların bazıları, 1997'de 'New York Voices Sing the Song of Paul Simon' adlı albüm piyasaya çıkar. Değişik stiller denedikleri bu albüm, gerçekten de limitleri zorladıkları ve Simon'ın alışılmadık armonilerine rağmen, ses unsurunu ön plana çıkarmaya çalıştıkları, ciddi bir emek ürünü. New York Voices'ın 2001'in başlarında piyasaya çıkacak olan son albümleri 'Sing Sing Sing'in tanıtımı için yaptıkları turnenin İstanbul durağını izleme fırsatı buldum. Uzun yıllar Count Basie orkestrası ile çalıştıktan sonra, big band klasiklerini yorumlama fikri doğal bir gelişim. Klasik malzemenin özünü bozmadan, çağdaş bir yorum getirme konusunda çok başarılılar. Karmaşık ve içiçe girmiş vokal cümleleri dikkat çekiyor. Peter Eldridge, Lauren Kinhan, Darmon Meader ve Kim Nazarian'dan oluşan grubun sesleri, bence vasat, hatta yer yer tatsız bile olabiliyor. Ancak birlikteliklerindeki uyum ve teknik olağanüstü. Üstelik bunu çok kolay ve eğlenerek yapıyorlarmış gibi görüntü sergiliyorlar. Sahne performansları belki çok profesyonel görünmüyor ama son derece rahat, samimi ve huzurlu bir atmosfer yaratıyorlar. Belki seyirci katılımının daha yoğun olduğu konserlerde (İstanbul'da değildi) hava daha da ısınıyordu. Darmon Meader'in vokal ve big band aranjmanları, saksofonu ve scat'leri oldukça cilalı. Ayrıca onlara eşlik eden trio ve özellikle davul da çok başarılı. 'Sing Sing Sing' (Freddie Freeloader albümündeki Sing Sing Sing ile mukayeseli dinlemek keyifli oluyor). Early Autumn, Bli Blip, I'll be Seeing You, Stardust, Orange Colored Sky, In A Mellow Tone (Menhattan Transfer'in yorumuna dikkat!), Don't Be That Way gibi parçaların yer aldığı albüm, vokal mükemmeliyet peşinde olan bir grubun, özenli ve rafine bir çalışması. Gönül ister ki, bizden de vokal gruplar çıksın. Ama vokal gruplar tarihçesine baktığımızda, bir vokal grubun kurulması için 5-10 yıl, yerine oturması için de yine en az bir 5 yıl geçtiğini görüyoruz. Diğer zorluklarını saymıyorum bile. Bu açıdan baktığımızda, Önder Focan ve Vocalists projesinde emeği geçen tüm müzisyenleri, bu cesur ve riskli girişimden dolayı kutlamak isterim. Sevgili Ajlan Büyükburç ne yazık ki aramızdan ayrıldı. Ama umarım Önder Focan beste ve söz yazmaya, Sibel Köse ve Aydın Kahya da söylemeye devam ederler. Yeni projelerde onlarla katılacak nice sesler olduğuna inanıyorum.

En İyi

Sık sık hepsi de aynı konuya ait birkaç sorudan biri ile karşılaşırım: "Mr. Kessel sizce dünyanın en büyük gitarcısı kimdir, en iyi kimdir veya en iyi tür müzik hangisidir veya bugüne kadar gelmiş geçmiş en iyi grup veya orkestra hangisidir?" Bana göre bunlar yanıtlanamayacak sorulardır, aslında bu soruları yanıtlamaya çalışmanın da hiçbir gereği yoktur.

"En iyi" ne müzikte ne de ilgili bir sanat dalında belirlenemez. Spor etkinliklerinde kimin veya hangi takımın en iyi olduğunu saptamak oldukça kolaydır. Örneğin iki yüzücü start tabanacasının sesi ile havuza atlarlar ve havuzun diğer kenarına doğru yarışmaya başlarlar. Kimin kazandığını bu durum için kimin en iyi olduğunu saptamak çok kolaydır. Fakat müzik ve diğer sanatlar değer yargılarına dayanır; örneğin resimde güzellik resme o an için sahip olanın gözündedir, müzikte güzellik dinleyinin kulağındadır.

Dinleyiciler kendileri için bir anlam ifade eden müziği severler; önceki deneyimlerini hatırlatan müzik, birlikte büyüdükleri müzik, kendileriyle ilişkisi olan veya özdeşleşebildikleri müzik. Bir Tibetli lama Janis Joplin'in müziğini sevmeye ve anlamaya bilir. Norveç'in en kuzeyinden gelen bir Lapon Charlie Parker'ın müziğini sevmeyebilir ve anlamayabilir. Bira bahçelerine gidip polka ile danseden bir Avusturyalı Charles Ives'dan hoşlanmayabilir. Her nekadar dünya bir orkestra, müzisyen veya bir kompozisyonun mükemmel, şaheser, fantastik olduğu konusunda hem fikir olsa da bir yerlerde bu fikirde olmayan insanlar olacak ve hatta bu eser veya müzisyenden nefret bile edebileceklerdir.

En küçük bir müzik sesi duyunca müzisyenleri, orkestraları veya sanatçıları kıyaslama için sözlü savaşa girişen, kendi sevdikleri ve inandıklarının en iyi olduklarını savunan müzik meraklıları vardır. Yine de bu insanların en iyi diye düşündükleri şeyler ölçülemez, ispatlanamaz veya çürütülemez, çünkü seçim kişisel değer yargılarına göre yapılmıştır. Bir kompozisyon veya sanatçının en iyi diye nitelendirilmesi yerine şu ifadelerin gerçeğe daha yakın olacağını düşünüyorum: "Kişisel olarak bunun en iyi olduğunu düşünüyorum" veya; "Ben bunu daha önce duyduklarıma tercih ederim" veya; "Bu bana bu ana kadar duyduğum şeylere göre en iyi göründü" gibi... Bu tarz ifadeler daha akıllıca ve daha isabetli olup gereksiz tartışma ve farklılaşmaların oluşmasını önler.

Kendi kısa süreçli müzik tanışıklığına dayanarak kim veya neyin en iyi olduğu hakkında mutlak ifadeler kullanan genç ve deneyimsiz müzik dinleyicileri vardır. Ayrıca çok eski yıllarda edindikleri değerlere yaslanıp müziğin gelişimi ve yeni müzikal etkiler konusunda uzun yıllar bilgilenme için gerekli gayreti göstermemiş olan yaşlılar da kendi yollarınca en iyiyi tanımlamaya çalışırlar.

İnsanlar pekçok zaman en iyiyi tanımlamak için net olmayan standartlar kullanırlar. En iyiyi belirlemek için göz önüne

İllüstrasyon: Mehmet Bayraktar

aldıkları: (1) Kim belirli bir zamanda en çok para kazandı; (2) Kim en popülerdi; (3) Kim herkesden daha fazla televizyona çıktı; (4) en çok plak (CD) kim sattı; veya (5) kimin enstrüman hakimiyeti ve tekniği daha fazla. Daha sonra bu standartların kendileri için en uygun bir veya bir kaçını en iyi ölçme değerleri olarak saptayıp kendileri için en iyi müzisyen veya eseri seçerler. Sonuç yine de eski şartlanmaların, önyargıların ve yargılamayı yapan kişinin müzikle olan özel ve sınırlı tanışıklığıdır.

Benim için en iyi olanın sizin için de en iyi olmasının hiç önemi yoktur. Bilinmesi önemli olan şey ise mükemmelliği beklememiz gerektiği, kim veya neyin en iyi olduğunu saptama zorunda olmayışımızdır. Bunların yerine müzik eğitimimizin artması, zevkimizin ve algılayışımızın gelişmesi, yetenek, deha ve güzelliğin tanınmaya çalışılması için olabildiğince gayret sarfedilmesi gerekir. Amerikalı'ların çok garip ama güçlü (neredeyse manyaklık derecesinde) bir kazanma tutkusu vardır; savaşı kazanmalıyız, mahallenin birincisi olmalıyız, Ay'daki ilk insan olmalıyız, olimpiyatlarda altın madalyalar kazanmalıyız, v.b. Belki de bu yüzden kimin en iyi olduğuna dair müzik muhabbetleri yapanlar bol bol bulunmaktadır. Bazı gitaristlerin diğerlerinden daha iyi olduğu, kiminin çok yönlü, kiminin daha hızlı çaldığı şüphesizdir. Fakat tek bir notanın size sık sık birşeyler söylediğini fark etmediniz mi? Bazen tek bir nota bir dolu notadan daha çokşeyler söyleyebilir. Gitaristin içindeki kalite nedir ki karşısındakine bu notanın veya akorun veya bir müzikal cümlenin etkileyeceğini söyler? Buna ne derseniz deyin -yetenek, ruh, duygu veya sanat-bu kalite müziğin ne hakkında olduğu değil midir? Niçin duygusal bir kavramı maddesel olarak değerlendirmeye çalışıyoruz?

Bir sanatçı veya müzik türü hakkında görüşleriniz hiç değişmedi mi? Kendinizi bazen şu cümleyi kurarken bulmadınız mı; "Artık büyüdüm (yaşlandım), zevklerim şunun veya bunun en iyi olduğunu düşündüğüm zamana göre gelişti". Müziğin algılanıp değerlendirilmesinin kazanılan bir tat olduğunu farketmediniz mi? Bazı zamanlar kendinizi belirli bir müzikal etkiyi kabullenmek için daha hazır hissetmediniz mi? Sizin müzikal reaksiyonlarınız (çok az bile olsa) kişisel ruh durumunuzla değişmiyor mu? Jimi Hendrix'in herzamanın en iyisi olduğunu düşünebilirsiniz ama bütün gece süren bir parti sonrası uyandıktan sonra başınız zonkluyor ve gözlerinizi konsantre etmek için uğraşıyorsunuz. İşte o zaman müzik setinize gider bir Brubeck, Judy Collins veya bir oda müziği seçer, Jimi'yi daha sonraya saklarsınız. Bu noktaları deşmekte ve bu soruları sormaktaki amacım müziğin kategorizeleştirilmesi, sorgulanması ve ölçülmeye çalışılmasına yöneliktir. Uzun zaman aralığında zevklerimizin değişmesi ve gelişmesi, kısa zaman aralarında ise duygusal durumumuzda olan değişikliklerin var olduğu gerçeğinden yola çıkarak mekanik, teknik, elektronik ve finansal boyutların ötesinde müziğin içinde araştırılması ve zevk alınması gereken duygusal, entelektüel ve ruhsal öz vardır ve bu öz, bir ölçü aletinin veya şerit metrenin ölçümleri ile sınırlı değildir.

Çeviren: Önder Focan

Gitar ve Bas Telleri

Jazz, Blues ve Rock için

İpeksi tuşe ve çalma rahatlığı...
Olağanüstü tonalite ve renklilik...
Tüm müzisyenlerce tercih edilmekte.

George Benson
Nickel Flat Wound

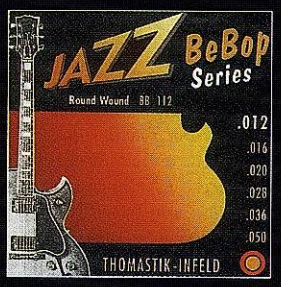

Jazz Bebop Series
Round Wound

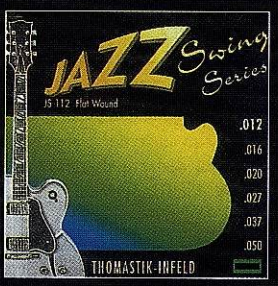

Jazz Swing Series
Flat Wound

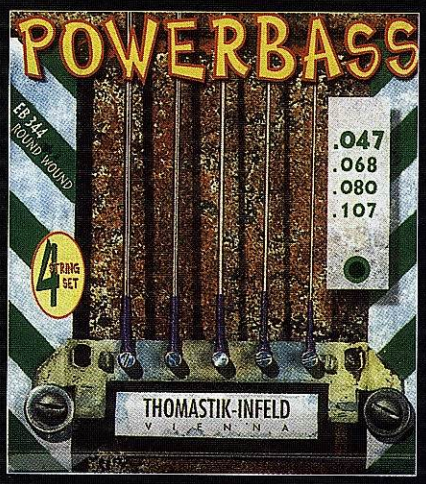

Power Bass
Round Wound

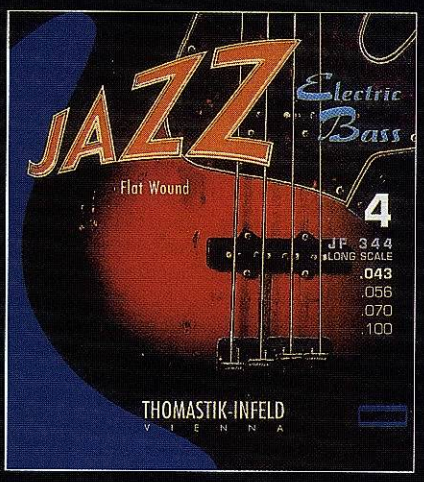

Jazz Electric Bass
Flat Wound

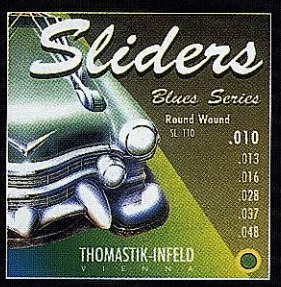

Sliders Blues Series
Round Wound

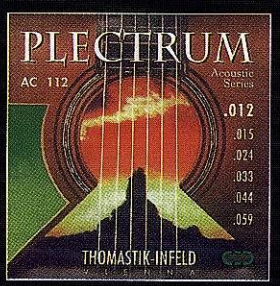

Plectrum
Acoustic Series

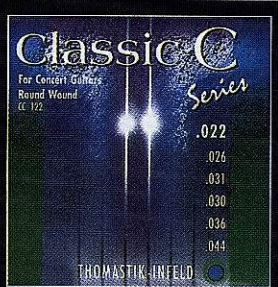

Classic C Series
Round Wound

THOMASTIK-INFELD

Toptan Dağıtım: Bosna Blv. ATA2 Sitesi, Erguvan Cad.No.3 Çengelköy-İst.
Tel: (0216) 4862552/54 Faks: (0216) 4860820

İstanbul: **Lale Plak,** Galip Dede Cad. No.1 Tünel-İstanbul
Tel&Faks: (0212) 2937739

Senkop Müzik, Galipdede Cad. No.14-16 Tünel-İstanbul
Tel: (0212) 2431989 Faks: (0212) 2431990

İzmir: **Trigon,** Gazi Bulvarı, Gazi İşhanı No.66/A Çankaya-İzmir
Tel&Faks: (0232) 4461076

Derleyen: Ali Sönmez
(alisonmezjazz@hotmail.com)

Şu jazz dedikleri...

"JAZZ her zaman kendi hakkında gerçeği söyleyen bir insan olmuştur." - Quincy Jones

Genç koleksiyoncu: ART TATUM

(13 Ekim 1909
5 Kasım 1956)

Ohio eyaletinin Toledo kentinde doğan , Jazz dünyasının gelmiş geçmiş en ünlü piyano virtüozu Arthur Tatum'un iki gözü de katarakt nedeniyle görmüyordu. Geçirdiği ameliyatlar sonucunda sağ gözüyle pek az da olsa ışığa kavuşan küçük Arthur'un müthiş bir kulağa sahip olduğu, daha üç yaşındayken kendi kendine piyano çalmaya başlamasıyla anlaşılmıştı. Annesi piyano, babası ise gitar çalan bu küçük yetenek, Braille tekniğiyle nota okumayı da öğrenmiş, klasik piyanodan önce, gitar ve keman dersleri almıştı. Toledo Müzik Akademisi'nde eğitim görürken piyanodaki olağanüstü dehası, hocası tarafından keşfedilen Arthur, klasik müzikte kariyer yapması için teşvik edildi. Ama, siyah tenli doğmamış olsaydı 20. yüzyılın en ünlü konser piyanistlerinden biri olarak tarihe geçeceği kuşku götürmeyen Art Tatum, küçük yaştan itibaren gönlünü, radyodan dinlediği James P.Johnson ve Fats Waller'ın ritmik müziğine kaptırmıştı. Ergenlik çağından itibaren yöresel dans orkestralarında çalışmaya başlayan ve çok geçmeden yetenekli bir solist olarak ün yapan Tatum, Toledo ve Cleveland'daki klüplerde piyano çaldı. 18 yaşındayken, program aralarında piyano çalmak üzere, Toledo'daki WSPD radyosuna giren Art, kısa süre sonra burada 15 dakikalık kendi radyo programını hazırlamaya başladı. Toledo'yu ziyaret eden müzisyenler aracılığıyla, bu genç yeteneğin ismi müzik çevrelerinde hızla duyulmaya başlamıştı. 1932 yılında şarkıcı Adelaide Hall, Tatum'u kendisine eşlik etmesi için New York'a çağırdı. O yıl New York'a yerleşen 22 yaşındaki piyanist, Harlem'de gerçekleştirilen bir elemeli yarışmada, James P. Johnson, Willie "The Lion" Smith ve Fats Waller gibi dönemin dev piyanistlerini geride bırakınca, bir anda Jazz piyanonun yıldızı oldu. Fats Waller'ın "stride" geleneği ile Earl "Fatha" Hines'ın armoni ve ritm alanındaki yaratıcılığından yola çıkarak, bu öğeleri kendine has ve teknik açıdan mükemmel bir stilde birleştiren Art Tatum, 52. Sokak üzerindeki Onyx Club'da, gecenin ileri saatlerinden gün ışıyıncaya kadar, solist olarak sahne almaya başlamıştı. Yorumlarındaki armoni zenginliği, kullandığı sıradışı ritmler, en hızlı tempoda bile falso yapmayan teknik becerisiyle New York'lu müzikseverlerin nutkunun tutulmasına neden olan Tatum'un hayranları arasında, döneminin tüm ünlü Jazz piyanistlerinin yanısıra, Rachmaninov, Geiseking, Godowsky ve Horowitz gibi klasik piyanonun dahileri de bulunuyordu. İlk plak kayıtlarını 21 Mart 1933'te gerçekleştiren piyanistin o gün seslendirdiği dört parça arasında, onun tüm Jazz piyanistlerini saflışı bırakmasını sağlayan, müthiş bir "Tiger Rag" yorumu da vardı. Öyle ki, ünlü Fransız kemancısı Stephane Grappelli bu kayıtları ilk kez dinlediğinde, plakta aynı anda iki piyanistin çaldığını zannetmişti. Müzisyenler arasında kazandığı tüm saygınlığına karşın, Tatum New York'ta yaşamını sürdürebilecek kadar para kazanamıyordu. 1934-36 arasında Cleveland ve Chicago'da çalışan sanatçı, aynı dönemdegerçekleştirdiği solo plak kayıtlarıyla sesini daha geniş kitlelere duyurmaya başladı. 1936 sonbaharında bir yıllığına California'ya geçen Tatum, burada radyo şovlarında ve Hollywood yıldızlarının özel partilerinde çalarak şöhretini arttırdı; bu arada da solo veya küçük gruplarla plaklar doldurmayı sürdürdü. 1938 yılında ilk ve son kez Amerika dışına çıkarak, bir süre İngiltere'de konserler veren Art Tatum, artık New York ve Los Angeles'ın en popüler klüplerinde çalıyor ve olağanüstü yeteneğiyle her gece dinleyicileri şaşırtıyordu. Jean Cocteau'nun "Çılgın Chopin", Count Basie'nin "Dünya'nın Sekizinci Harikası", Ben Webster'ın "En Büyük Jazz Müzisyeni", Fats Waller'ın ise "Tanrı" diye tanımladığı Art Tatum, tüm bu iltifatlara rağmen alçakgönüllüğünü sürdürüyor, her iki elini de aynı verimlilikle kullandığı benzersiz stilinin de yardımıyla, arpejler ve arabeskllerle süslediği yorumlarında, Jazz standartlarını adeta yeniden yaratıyordu. 1943 yılında, gitarda Tiny Grimes ve basta Slam Stewart'la bir üçlü kuran ve müzik çalışmalarını bir süre bu grupla 52. Sokak'taki Three Deuces klubünde sürdüren piyanist, 1944 yılının Ocak ayında da Metropolitan Operası'nda, Louis Armstrong, Roy Eldridge, Coleman Hawkins, Barney Bigard ve Sid Catlett'le birlikte, Jazz dünyasında ses getiren bir konser vermişti. Metronome dergisi okuyucuları tarafından 1945'de "Yılın Piyanisti" seçilen Art Tatum'u eleştirmeyenler de yok değildi. Melodik yapıyı bozduğu, çok nota çaldığı, yorumlarında development dan ziyade dekorasyona önem verdiği, iyi blues çalamadığı, repertuarını değiştirmediği ve besteci yönünün olmadığı, aslında çağının çok ilerisinde bir müzik yapan piyaniste karşı en çok öne sürülen iddialardı. Art Tatum, standart parçaların yorumlarına getirdiği yenilikler, denediği öncü armoni ve esnek ritm anlayışıyla bir bakıma Bebop müzisyenlerine yol göstermesine rağmen, 1940'lı yılların ikinci yarısında, bu akımın Jazz dünyasını sarmasıyla birlikte, pek çok klasik dönem Jazz müzisyeni gibi, işsiz kaldığını ve plak doldurma olanağının ortadan kalktığını gördü. Tam iki buçuk yıl boyunca, stüdyoya girip yeni bir kayıt yapamayan piyanist, nihayet 1949 yılının Temmuz ayından itibaren, Capitol plak şirketi için, solo ve grup çalışmalarından oluşan ünlü kayıtlarını gerçekleştirdi. Tatum'un Klasik Jazz'da alışılagelmiş doğaçlama kalıplarını sürekli sorgulaması ve sıradan parçaları bile kendine özgü metodlarla bir bakıma yeniden bestelemesi, çağa ayak uyduran Coleman Hawkins'in yanısıra, Bebop akımının öncü isimleri Charlie Parker ve Bud Powell'ı da derinden etkileyerek Modern Jazz'ın gelişimine katkıda bulunmuştu. Ünlü Jazz prodüktörü Norman Granz, 1953 Aralığından 1955 Ocağına kadar düzenlediği dört kayıt seansında, Art Tatum'dan dilediği parçaları çalmasını istedi; ve önce 13 LP, daha sonra da 7 CD olarak yayınlanan bu kayıtlarda Tatum, piyanosuyla tam 121 standardı seslendirdi. Granz, bu verimli solo çalışmaların yanısıra, 1954'ten itibaren usta piyanisti, Benny Carter, Harry Edison, Ben Webster, Buddy de Franco, Roy Eldridge, Barney Kessel, Red Callender, Louie Bellson, Jo Jones gibi ünlü "mainstream" Jazz müzisyenleriyle birlikte stüdyoya sokarak, 9 seansta toplam 80 grup çalışması kaydetti. Yaşamı boyunca yemeği ve içmeyi seven, ve 100 kilodan ağır vücudunu kısa sürede yıpratan piyanist, diyabetin yanısıra, 1953 yılında böbreklerinden rahatsızlandı. 1954'te içkiyi bırakmasına rağmen sağlığı gün geçtikçe bozulan sanatçı, yine de çalışma temposunu düşürmedi ve ardarada plak kayıtları yapıp konserlere çıkmayı sürdürdü. 1954, 1955 ve 1956 yıllarında Down Beat dergisinin Eleştirmenler Anketinde üç yıl üst üste birinci gelen Art Tatum, sağlığı ciddi bir biçimde kötüleşmesine rağmen, 15 Ağustos 1956'da Hollywood Bowl'da 19.000 müzikseverin karşısına çıktığı son konserde, o müthiş enerji ve yeteneğini yitirmediğini kanıtladı. Tatum'un, ölümünden 55 gün önce, tenor saksofonun lirik ustası Ben Webster'la gerçekleştirdiği son plak kayıtları ise, Jazz tarihinin sayılı başyapıtları arasına girdi. Bir konser turnesine çıkmaya hazırlanırken sağlık durumu ağırlaşan Art Tatum, 4 Kasım 1956 gecesi Los Angeles'ta hastaneye kaldırıldı ve ertesi sabah, bir üremi krizi sonucu, 46 yaşında yaşama veda etti. Ölümünden sonra, 100 ünlü Jazz müzisyeni arasında yapılan bir ankette, 68 oy alarak, ezici bir farkla, "Müzisyenlerin Müzisyeni" seçilen bu piyano sihirbazının albümleri arasından yaptığımız seçimleri, her zamanki gibi, Jazz'a olan ilginize, bütçenize ve hedeflediğiniz koleksiyonun çapına göre sınıflandırdık. Bunlar arasından belli bir dönemde ülkemize ithal edilmiş olan CD'leri de bir ay-yıldızla işaretledik. Her bölümde öncelikli olarak alınması gereken, en başarılı yapıtları ise birer okla vurguladık.

DERLEME ALBÜMLER

(İlk CD'lerini alacaklar ve kısıtlı bütçeler için)

* The Art of Tatum (1932-44) ASV 5164
* Art's Art (1937-40) HALLMARK 305042 Z
➲ Art Tatum - Les Incontournables (1953-55) PABLO / WEA 15417
➲ The Genius of Keyboard (1954-56) GIANTS OF JAZZ 53019 Z
➲ The Best of Art Tatum (1953-55) PABLO PACD-2405-418

ÖZGÜN ALBÜMLER

(Kapsamlı bir koleksiyonu hedefleyenler için)

➲ Piano Starts Here (1933, 1949) COLUMBIA CK-64690 Z
➲ Classic Early Solos (1934-37) DECCA JAZZ / GRP GRD-607
➲ I Got Rhythm (1935-44) DECCA JAZZ / GRP GRD-630
* Standard Transcriptions (1935-43) MUSIC & ARTS CD 673 (2 CD)
* Solos (1940) MCA 42327
➲ The Complete Capitol Recordings of Art Tatum (1949-1952) CAPITOL JAZZ 21325 (2 CD) Z
➲ 20th Century Piano Genius (1950, 1955) VERVE 531763 (2 CD)
* The Tatum Solo Masterpieces, Vol.2 (1953-55) PABLO 2405-433
➲ The Tatum Group Masterpieces Vol.1 "With Benny Carter" (1954) PABLO PACD-2405-424
➲ The Tatum Group Masterpieces Vol.7 "With Buddy DeFranco" (1956) PABLO PACD-2405-430
➲ The Tatum Group Masterpieces Vol.8 "With Ben Webster"

KOMPLE SETLER

(Fanatik ve "tuzu kuru" (!) Tatum hayranları için)

* Art Tatum 1932-1944 (1932-44) CLASSICS 085-48 (3 CD)
➲ The Complete Pablo Solo Masterpieces (1953-56) PABLO PACD-4404 (7 CD)
➲ The Complete Pablo Group Masterpieces (1954-56) PABLO PACD-4401 (6 CD)

ŞU CAZ DEDİKLERİ

Her Cuma gecesi 23:00-24:00 arası, TRT Radyo 3'te

2001 yılı boyunca her hafta, "Jazz'ın En Önemli Albümleri" dizisinin 48 albümlük ikinci bölümü kronolojik sırayla tanıtılıyor.

5 Ocak	A Study in Frustration (1923-39) / FLETCHER HENDERSON
12 Ocak	Birth of the Hot – Chicago Red Hot Peppers Sessions (1926-27) / JELLY ROLL MORTON
19 Ocak	Singin' the Blues (1927) BIX BEIDERBECKE
26 Ocak	The Legendary Sidney Bechet (1932-41) / SIDNEY BECHET
2 Şubat	Classic Early Solos (1934-37) ART TATUM
9 Şubat	The Genius of the Electric Guitar (1939-41) / CHARLIE CHRISTIAN
16 Şubat	The Complete Decca Recordings (1944-50) / BILLIE HOLIDAY
23 Şubat	The Savoy Masters (1944-48) CHARLIE PARKER
2 Mart	Shaw Nuff (1945-46) DIZZY GILLESPIE
9 Mart	The Amazing Bud Powell, Vol.1 (1949-51) / BUD POWELL
16 Mart	New Concepts of Artistry in Rhythm (1952) / STAN KENTON
23 Mart	Jazz at Massey Hall (1953) CHARLIE PARKER, DIZZY GILLESPIE, BUD POWELL, CHARLES MINGUS, MAX ROACH
30 Mart	Short Stops (1953) / SHORTY ROGERS

"HAKİM" YALNIZCA ÜNLÜ BİR BASÇI DEĞİLDİ

Tarih: 8 Aralık 1957 **Mekân:** New York'taki CBS televizyon stüdyoları; **Katılanlar:** (Soldan sağa) Ben Webster, Count Basie, Roy Eldridge, Dickie Wells ve Doc Cheetham; **Vesile:** Efsanevi "Sound of Jazz" konserinin çekimleri için TV stüdyosuna gelen müzisyenlerden bazıları bir köşede sıralarını beklerken, kontrbasçı Milt "Judge" Hinton da deklanşöre basıyor ve en büyük hobisi olan fotoğrafçılık konusunda eline geçen bir altın fırsatı daha değerlendiriyordu; **Sonuç:** 2000 yılının son günlerinde, 90 yaşında yaşama veda eden Milt Hinton, 70 yılı aşan müzik yaşamında, sadece geride bıraktığı sayısız plak kaydıyla değil, yanından hiç ayırmadığı fotoğraf kamerasıyla dondurduğu buna benzer birbirinden ilginç karelerle de anılacak. Bir hobi olarak başlayan Milton J. Hinton Fotoğraf Koleksiyonu, bugün içerdiği 60,000'e yaklaşan negatifle, Jazz müziğinin tarihine ilk elden tanıklık eden en zengin görüntü arşivi aslında. (Kaynak: *Over Time: The Jazz Photographs of Milt Hinton*, Pomegranate, 1991)

JAZZ MARKET

Jazz tutkunlarının önümüzdeki aylarda ilgi duyabileceği ürünler...

KEN BURNS JAZZ

Öncelikle 2000'nin son günlerinde ABD'de fırtına gibi esen ve bu arada pek çok ateşli tartışmayı da beraberinde getiren bir belgeselden söz etmeliyiz. 90'lı yıllarda "İç Savaş" ve "Baseball" gibi Amerikalıları çok yakından ilgilendiren iki konuyu, ABD'nin kamu televizyonu PBS'de yayımlanan titiz belgesellerde ele alan genç bir araştırmacı olan Ken Burns, 6 yıllık bir çalışmanın ardından, Amerikan kültürünün temel taşlarından sayılan Jazz üzerine bir diğer belgesele imza attı. Ocak ayı içinde, toplam 20 saat sürecek 10 bölümlük bir dizi halinde PBS kanallarında yayımlanacak belgeselin videosu da, yine 10 DVD'den oluşan bir set halinde 2 Ocak günü ABD'de piyasaya sürüldü. Tüm ülkede, hatta neredeyse tüm dünyada ses getiren başarılı bir kampanya eşliğinde pazarlanan belgeselin, 94 parçayı içeren 5 CD'den ve 48 sayfalık bir kitapçıktan oluşan "soundtrack" albüm seti ile belgesele eşlik etmek üzere hazırlanan lüks baskılı ve bez ciltli 500 küsur sayfalık bir kitap da geçtiğimiz Kasım ayında piyasaya sürüldü. Ayrıca Sony ve Universal, bu olağanüstü kampanya için ilk kez Verve ve Columbia plak şirketlerinin arşiv kaynaklarını birleştirerek, Jazz'ın 22 ustasının en seçkin kayıtlarını birer derleme CD'de toplayan 22 disclik "Ken Burns Jazz Collection" serisini oluşturdular. Jazz'dan hiç anlamayanların bile bu kadar kapsamlı bir kampanya karşısında hareketsiz kalamayacağını düşünen Sony ve Universal, Jazz müziğinin en seçkin kayıtlarından 20'sini biraraya getiren ortak bir "Best of" CD'si yayınlamayı da ihmal etmediler. Jazz'ın öyküsünü, 75 farklı söyleşi, 500'ü aşkın müzik parçası, çoğu fotoğrafçılık tarihine geçmiş 2,400 fotoğraf karesi ve arşivlerden toplanan 2,000 adetin üstünde nadir film klibi eşliğinde, köklerinden başlayarak özellikle 60'lı yıllara kadar kapsamlı bir şekilde ele alan "Ken Burns' Jazz" adlı belgesel, bu çok yönlü müziğin son 40 yılını tek bir programa sığdırma gayreti ve bu arada özellikle 60 sonrasının avangard ve fusion tarzı çalışmalarını gözardı etmesiyle, şimşeklerini şimdiden üzerine çekti bile. Ancak bu belgeselin, TV'de yayımı sona erdikten sonra, son 10 yılda yeniden hızla kamplara bölünen Jazz dünyasının ortasına bırakılan bir bomba etkisi yaratacağını ve ortalığın asıl ondan sonra toz duman olacağını öngörmek de hiç zor değil... Artık bütçenize ve ilgi derecenize göre, aşağıda dökümünü verdiğim "ürün"lere ilgi göstermek size kalmış. Sony Türkiye ve Universal Türkiye'nin de ortak harekete geçip bu kadar geniş kampanyalarla pazarlanan bu CD ve DVD'leri mutlaka ithal edeceğini düşünenlere bol sabır dilerken, daha ucuz (% 20-30 indirimli) ve hızlı servis (DHL'le 3 günde elinizde) arayanlar için doğru adreslerin yine amazon.com ve cdnow.com olduğunu hatırlatıyorum.

* **JAZZ - A Film by Ken Burns** (10 DVD'lik set); PBS Home Video; ASIN: B00004XQOU; NTSC - Region 1 (200 $)

* **JAZZ - A History of America's Music** Geoffrey C. Ward & Ken Burns; Knopf; ISBN: 067944551X; 512 sayfa; Bez ciltli kitap (65 $)

* **Ken Burns JAZZ: The Story of America's Music** (5 CD'lik set); Sony/Columbia; ASIN: B000050HVG (60 $)

* **Best of Ken Burns JAZZ** Sony/Columbia; ASIN: B000050HVJ (18 $)

* **Ken Burns Jazz Collection** (22 tek CD: Art Blakey; Benny Goodman; Billie Holiday; Charles Mingus; Charlie Parker; Coleman Hawkins; Count Basie; Dave Brubeck; Dizzy Gillespie; Duke Ellington; Ella Fitzgerald; Fletcher Henderson; Herbie Hancock; John Coltrane; Lester Young; Louis Armstrong; Miles Davis; Ornette Coleman; Sarah Vaughan; Sidney Bechet; Sonny Rollins; Thelonious Monk); Sony/Universal (her CD 13 $)

Ayrıca **30 Ocak** günü, Warner Home Video **çok değerli 3 Jazz filminin DVD'leri**ni (tabii yine sadece ABD'de) piyasaya sürüyor. Bunlar Clint Eastwood'un **BIRD**; Bertrand Tavernier'nin **ROUND MIDNIGHT** ve Charlotte Zwerin'in **THELONIOUS MONK: STRAIGHT NO CHASER** adlı yapıtları. Üstelik her DVD'nin fiyatı 20 $ (Türkiye'de hiçbir şekilde bulamayacağınız, NTSC - Region 1 formatındaki bu DVD'ler, Ocak ayı sonuna kadar ısmarlandıkları takdirde amazon.com'da sadece 14 $). Jazz tutkunları şimdiden para biriktirmeye başlasınlar!

NOT: Yukarıdaki duyurular nedeniyle, önümüzdeki 3 ay içinde piyasaya sürülecek CD'lerin kapsamlı listesini bu sayıda sizlere sunamadık. Bu dönemde çıkan önemli albümleri gelecek sayıda belirteceğiz.

ÖLÜMSÜZ STANDARTLAR

AS TIME GOES BY

Söz ve Müzik: Herman Hupfeld

This day and age we're living in,
Gives cause for apprehension.
With speed and new invention
And things like fourth dimension.
Yet we get a trifle weary
With Mr. Einstein's theory,
So we must get down to earth at times,
Relax relieve the tension.
And no matter what the progress,
Or what may yet be proved,
The simple facts of life are such,
They cannot be removed.

You must remember this,
A kiss is still a kiss,
A sigh is just a sigh.
The fundamental things apply
As time goes by.
And when two lovers woo
They still say, "I love you,"
On that you can rely,
No matter what the future brings
As time goes by.

Moonlight and love songs
Never out of date.
Hearts full of passion
Jealousy and hate.
Woman needs man,
And man must have his mate,
That no one can deny.
It's still the same old story,
A fight for love and glory,
A case of do or die.
The world will always welcome lovers,
As time goes by.

YOU'VE CHANGED

Söz: Bill Carey
Müzik: Carl Fischer

I've an awfully feelling
That this thought that's been a stealin thru my brain
Is not to be ignored
But to really tell the truth
Though I'm not a well known sleuth
I honestly believe that you are bored
You've changed

That sparkle in your eyes is gone
Your smile is just a careless yawn
You're breaking my heart
You've changed

You've changed
Your kisses now are so blase
You're bored with me in every way
I can't understand
You've changed
You've forgotten the words, "I love you"
Each memory that we've shared
You ignore every star above you
I can't realize you've ever cared
You've changed

You're not the angel I once knew
No need to tell me what we're through
It's all over now
You've changed

BİR KİTAP / BİR VİDEO

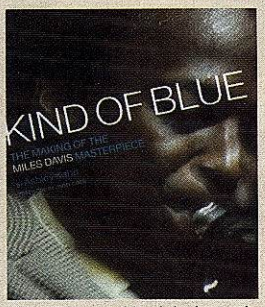

KIND OF BLUE: THE MAKING OF THE MILES DAVIS MASTERPIECE

Ashley Kahn
Da Capo Press
ABD, 2000
ISBN 0306809869
224 sayfa, Bez ciltli, 23.00$

Çoğu Jazz meraklısı bilir ki, Jazz'a sempati duymasını istediği bir dostuna vereceği en güzel hediye, Miles Davis'in "Kind of Blue" adlı albümüdür. Piyasaya sürüleli beri 40 yıl geçmiş olmasına rağmen, hala her hafta ortalama 5.000 adet satan Jazz tarihinin belki de bu gelmiş geçmiş en ünlü çalışması, nihayet bir (aslında iki) kitaba konu oldu. Eylül ayında ABD'de yayımlanan bu kitap, 1959 ilkbaharında, Davis'in John Coltrane, Cannonball Adderley, Bill Evans (ve Wynton Kelly), Paul Chambers ve Jimmy Cobb'tan oluşan grubuyla doldurduğu efsanevi albümün yaratılış öyküsünü en ince detayına kadar anlatıyor. Columbia arşivlerine giren Ashley Kahn (*Rolling Stone: The Seventies* ve *Rolling Stone Jazz & Blues Album Guide*'ın baş editörü), yaptığı 40'ı aşkın söyleşide kayıtlara tanık olmuş kişilerin (allbümü dolduran kadrodan tek sağ kalan müzisyen Cobb ayrıca kitabın önsözünü de kaleme almış) anılarından da yararlanmış. Giriş metninden sonra; *Birth of the Tone: Miles 1949-1955; The Quintet, The Sextet, and the Rise of Modal Jazz; First Session; Second Session; Selling Blue; The Legacy of Blue* adlı 6 bölüm ve bir sonsözden oluşan ve ilginç fotoğraflarla bezenmiş kitabın iç kapaklarında ise Bill Evans'ın el yazısından albümün özgün kapak sırtı notları yer alıyor. Bu eseri kütüphanelerine katacaklarına kesin gözüyle baktığım gerçek Jazzseverlere, aynı konuda hemen bir ay sonra (henüz alıp okumadığım) "The Making of Kind of Blue: Miles Davis and His Masterpiece" adlı bir başka kitabın yayımlandığını (ancak okuduğum eleştirilerden bunun pek beğenilmediğini) belirteyim.

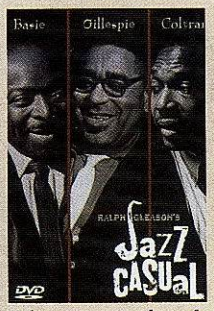

RALPH GLEASON'S JAZZ CASUAL (Instrumentals Volume 1: COUNT BASIE; JOHN COLTRANE; DIZZY GILLESPIE)

Rhino Home Video, R2 976664
ABD, 1961-68 / 2000
ISBN: 0-7678-4754-7
90 dakika, Siyah-Beyaz
Dolby Digital 5.1
DVD Region 1 / NTSC, 29.99$

Yakın geçmişte tek performanslık video kasetler olarak piyasaya sürülen, Ralph Gleason'ın 1960'lı yıllarda TV için hazırladığı 30 dakikalık programlar, artık 3 performansı biraraya toplayan DVD'ler olarak da yayımlanıyor. Bu dizinin ilk DVD'si, Jazz'ın farklı kuşaklardan üç ustasını biraraya getiriyor. Meraklısının zaten tereddütsüz koleksiyonuna katacağı, görüntü ve ses kalitesi yüksek bu DVD'de, müziği hakkında konuşmak istemeyen Coltrane dışında, Basie ve Gillespie'yle gerçekleştirilen sohbetlerin yanısıra şu parçalar seslendiriliyor: **Count Basie ve Dörtlüsü** (Freddie Green, gitar; Norman Keenan, bas; Sonny Payne, davul / Kayıt tarihi: 6 Mayıs 1968): I Don't Know (3:46); Handful of Keys (0:25); Untitled (1:51); Squeeze Me (1:41); Twenty Minutes After Three (3:58); I'm Gonna Love You as Long as I Live (1:18); If I Could Be with You One Hour Tonight (1:02); National Educational Television Blues (2:54). **Dizzy Gillespie ve Beşlisi** (Lalo Schifrin, piyano; Leo Wright, saksofon; Bob Cunningham, bas; Chuck Lampkin, davul / Kayıt tarihi: 17 Ocak 1961): Norm's Norm (4:26); Lorraine (3:42); Blues After Dark (7:08); Tocatta from Gillespiana (4:58). **John Coltrane ve Dörtlüsü** (McCoy Tyner, piyano; Jimmy Garrison, bas; Elvin Jones, davul / Kayıt tarihi: 4 Ocak 1964): Intro theme: National Educational TV Blues (0:25); Afro Blue (7:11); Alabama (5:59); Impressions (13:51).

Jazz Sözlüğü

L

L.A. – Los Angeles için kullanılan kısaltma.

Lady – (Sözlük anlamı: hanım) Saksofoncu Lester Young'ın kendine özgü konuşma ve hitap tarzında, kadın olsun erkek olsun karşısındakilere seslenmede sık sık başvurduğu deyim ("*Söyle bana Lady B. (Count Basie), keyfin yerinde mi?*"); **Lady Day** – Billie Holiday'e bir dönem sevgilisi olan Lester Young tarafından takılan lakap; **Lady Violet** – Lester Young'ın saksofonuna taktığı lakap.

Lame – (Sözlük anlamı: topal, sakat) Yavan, ilginç olmayan şey; kuralcı, demode, iflah olmayacak kişi (**Square** ile eşanlamlı; **Hip** ile karşıt anlamlı); **Lame Duck** – 20. Yüzyıl'ın başlarında popüler olan bir dans türü.

Later – "See you later" (görüşürüz, hoşça kal) deyiminin kısa biçimi ("*Later*" – Ella Fitzgerald)

Lay Back – 1. Temponun gerisinde kalarak çalmak veya şarkı söylemek; 2. Geri planda kalmak.

Lay Down, Lay Out – Çalmaya ara vermek ("*Layin' It Down*" – Buddy Rich)

Lazy – (Sözlük anlamı: tembel) Sakin ve gevşek bir biçimde çalış tarzı ("*Lazy Blues*" – Erskine Hawkins)

Leader – (Sözlük anlamı: lider, şef) 1. Pamuk tarlalarında çalışan köle tarım işçilerinin şarkılarını yönlendiren kişi (**Straw boss** veya **Caller** ile eşanlamlı); 2. Orkestra şefi; bir müzik grubunun lideri; 3. Bir orkestrada bakır sazlar, kamışlı sazlar gibi enstrüman gruplarının başı; 4. Bir parçada solosuyla ön plana çıkan müzisyen.

Leap – Atlamak, zıplamak, sıçramak (**Jump** ile eşanlamlı) ("*Leapin' and Lopin*" - Sonny Clark)

Leave Town – (Sözlük anlamı: kenti terk etmek) Ölmek; göçüp gitmek ("*Lester Left Town*" – Wayne Shorter)

Legit – (**Legitimate** (kanuni) sözcüğünün kısaltılmışı) Sadece yazılı partiye sadık kalarak çalma biçimi.

Lemon – (Sözlük anlamı: limon) 1. Açık tenli zenci; melez; 2. Penis ("*Lemon Drop*" – Ella Fitzgerald)

Lick – (Sözlük anlamları: yalama; hız) 1. Doğaçlama kısa bir cümle (**Break** ile eşanlamlı); 2. Bir müzisyenin özelliğine dönüşen müzikal cümle tarzı; **Hot Lick** – Ateşli, sıkı solo; **Licking the chops** – (Sözlük anlamı (argo): yalanmak, ağzının suyu akmak) Konser öncesi müzisyenlerin ısınması, havaya girmesi.

Licorice Stick – (Sözlük anlamı: meyankökü çubuğu) (30'lu-40'lı yıllarda) Klarnet

Anouar Brahem:
Yersiz, Yurtsuz, Türsüz Bir Müzisyen

Orhan Kahyaoğlu

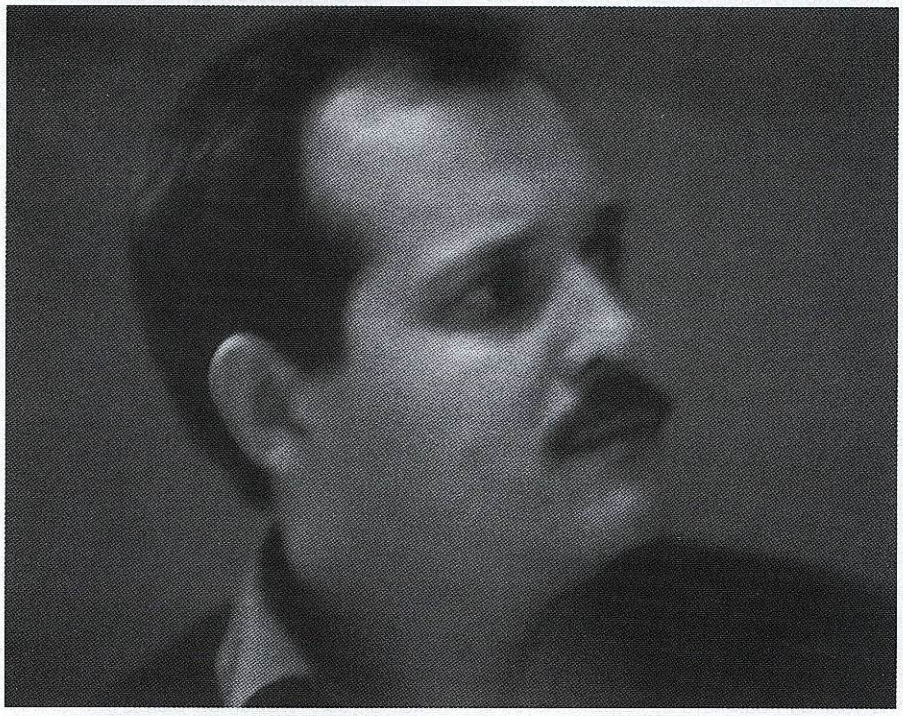

Yazarlardan biri, Anouar Brahem'in müziği için 'sınıflandırmaya direnen bir müzik' demişti. Haklı bir görüş bu. Ona, yalnızca bir jazz'cı demek zor değil, imkansız. 'Etno-jazz' terimi de anlamlı olmaz. Çünkü, yaslandığı müzikler, dinsel veya özel kökenli kültürlerin müzikal özleriyle her zaman bağıntılı değil. Bazı çalışmalarda, bu terime yaklaştığı söylenebilir. Ama, Brahem müziği, kesinlikle bu terimle de kategorize edilemez. Bir çalışmasında, geleneksel Arap müziği'ne duyduğu sadakatin derin izleriyle karşılaşırken; öte yanda bu müziğin uzaklarına yolculuk yaparak, yepyeni anlatım formlarıyla bizi başbaşa bırakabiliyor. 'World Music' terimine de çok yaklaştığı oluyor. Ama, asıl hedefinin kültürler arası bir müzikal iletişim ve kaynaşım sorunu olduğu anlaşılıyor. Neredeyse her tür Akdeniz folklörü, Ortadoğu ezgileri, Hint müzikleri, çeşitli projelerinde dikkat çekiyor. Bunu oluşturmak, müziklendirmek için, çok farklı ülkelerden müzisyenlerle birlikte çalmayı her zaman önemsiyor. Arap müziğinin formlarının kendiliğinden kozmopolit özellikler taşıdığını söylersek; buna diğer coğrafyaların müziklerinden izler, ezgiler, formlar da girdiğinde, beliren sentezin bilinen, alışılmış olmadığı kolayca anlaşılır. Akımlar dışı, akımlar ötesi bir sound çıkarır hep ortaya. Devrede, bir dönem popüler halk şarkıları ya da bu tür ezgiler ağırlık taşırken; bir başka zaman diliminde orkestra müziğiyle içiçe projelerle bulabilirsiniz Brahem'i. Her durumda onun için önemli olan, anlatımın özgürleşmesi. Udu, bir solo enstrümana dönüştürmenin yanında, aslında, müzikle birçok artistik yeniliğin habercisi. 1980'li yıllar bittiğinde, Brahem artık, dünyanın sayılı ud virtüöz ve doğaçlamacılarından biri durumunda. Onun devamlı üstünde çalıştığı müzikal şartların ortak özellik taşımayan bir özgürlükçü anlatımı temsil ettiği söylenebilir. Her tür kozmopolitliğin içinden özel bir rafineliğe sıçramanın koşullarını araştırır, sorgular albümlerinde.

İnsanları hep şaşırtan müzikler, projeler yapmıştır. Modern tavra yaslanırken, geleneği onun için temel anlamına gelir. Eski ezgi ve melodiler, kendi ulusal sınırlarını çoğu kez aşar. Yapıtlarında kullanılan enstümanlar için durum aynıdır. Arap müziğiyle sağlıklı bir bağ kurmak adına, ülkesi Tunus'un müzikal kurallarını reddetmeye kadar gidebilmiştir. Onun için gelenek, yalnız kendi coğrafyasına dair değildir. Avrupa müzik geleneği ve rönesans kültürünün müziği biçimlendirip oluşturduğu yeniliklerden, klasik bir yenilikçi gibi yararlanır. En önemli dayanaklarından biri olan jazz formları ve doğaçlama incelikleri, neredeyse her albümünde yeni bir ufuk, farklı bir açılım anlamına gelir.

Tüm bu sorgulayıcı yanıyla, Brahem, biraz da maceraperesttir. Modal müzik ve makam yapısına çoğu kez yaslandığı için ortaya çıkan sound'unda, gizemli bir atmosferle karşılaşılır. Her tür uğraşta -geleneksel Arap müziğiyle bile uğraşırken- jazz elementleri hep dikkat çeker. Sound'ların biçim ve eğilimlerinde, albümlerinde çalan müzisyenlerin stil ve tavırların payı çoktur. Örneğin, 1998 albümü Thimar'da, jazz'ın iki virtüözü Dave Holland ve John Surman'ın, Avant-garde jazz ve Avrupa müzik geleneği'ne yaslanan geçmişlerinin büyülü izlerine rastlanır. Bir türe, akıma indirgenemez bu albüm. Brahem'in sayısız müzikal kontrastının bestelerine işlenmesidir. Ama, Surman ve Holland'ın yorum ve doğaçlama yetisi, sound'u bambaşka mecraya taşır. Elimizdeki son albüm, 'Astrakan Cafe'de, Ortadoğu'dan daha doğuya giden bir yolculuğa rastlanır. Bu noktada, makam müziğinin sayısız karakteristik inceliğiyle başbaşa kalınır. Yani Brahem, kültürler ötesi bir müzik tavrını temsil ediyor. Tek başına ne 'World Music', ne 'Etnik Jazz', ne de Arap geleneksel müziği yaptığı söylenebilir. Bunlar gibi daha birçok türle sayısız müzikal bağ ve titreşimler var. Ama yaptığı, özel artistik bir tavır. Devamlı yenilenen, değişebilen. Bu yolculuğun basit bir evrimle, pozitivist algılarla hiçbir bağı yok. Devamlı, deneye açık, alışılmış formlara yerleştirilemeyen müzik ve türleri ve müzisyenlerle çalışmasının nedeni de bu. Geleneksel olanla avant-garde sıkça bir arada varolabilirken; geleneksel müziklere

sadık bir yeni form arayışının peşine düşerek tamamen otantik bir projeyle de uğraşabiliyor.

İşte bu kısacık giriş bile, yaptığı müziğin 'sınıflandırılmasının' zorluğu için yeterince ikna edici neden. Yaratıcı kimliğin hep öne çıktığı; özel teknik ve form duygusunu biçimlendirirken, sezginin ve ilham perilerinin de Brahem'in ruhunda durmadan gezindiğini keşfediyor insan. Udu solo enstrüman kılarken, taşınan yeni duygu özellikle Batı dünyasının pek tanımadığı bir enstrümanken, onun gibi birkaç Ortadoğu'lu tarafından dünyaya tanıştırılmıştı. Dünya, Brahem'i daha çok son on yıl, ECM'den çıkan albümleriyle tanıdı. Onda, oryantalist algı hep geri planda kaldı. Gerçi, bazen, udu gitar gibi çaldığı çok kesit oldu. Ama, bunun asıl nedeni, yetiştiği Tunus'da, telli sazların, Ortadoğu'nun körfez ülkelerinde yaşayan udilerin stilinden, makam yapısına yoğun sadakatten, biraz da olsa uzak bulunmasıydı. Özgünlüğü, hep öykünmeden, çalması oldu. Müzik ufkunu devamlı genişletmesi onu ne ürküttü, ne de belli bir türe kitledi. Hepsinden bazen ritm, bazen melodik bağlamda etkilendi. Varolan müzik formlarını yenileyip, doğurduğu doğaçlama teknikleriyle bir özel tarzın kapılarını araladı. Çoğunlukla jazz'cılarla çalması, jazz duygusu ve doğaçlama tarzına bağlılığı nedeniyle ona, herşeye rağmen "jazz'cı" diyenler oldu. Ama, bizce o, jazz'ın ruhu ve esiniyle hareket eden, ama, etnik ve geleneksel müzikler arasında bağlar kurup, bu müziklere yeni yorumlar kazandırıp, benzersiz bir moderniteyi temsil eden bir sanatçı. Tamamen kozmopolit bir müzik yapar devamlı. Ama, bazen, Afrika, Uzakdoğu ve birçok mistik kültüre daha çok yaslanan bestelerle dikkat çekerken; birtakım özel çalışmalarında, yer yer gitarı anımsatan uduyla, Batı müziğinin modernitesinin ve karmaşık ritm, ezgi ve doğaçlamalarıyla içiçe besteler üretir. İşte, bu ilginç 'dünyalı' müzisyene biraz daha yakından bakmaya başlayalım. Hayatını, müzikal serüvenini ve yapıtlarını detaylı incelediğimizde, bu saptamaları niye önden vurguladığımızı; bulgu ve bilgilerimizin bize açtığı ufuk ve kozmopolit bir tavra yaslanan perspektifi daha derinden anlayacaklar.

Brahem'in en yeni albümü, 2000 sonbaharında 'Astrakan Cafe' olarak yayınlandı. En eski yol arkadaşlarından, perküsyon ustası Lassa Hosni'nin yanında, Türkiyeli klarinet virtüözü Barbaros Erköse'yi de tüm yeteneğiyle dinleme imkanı buluyoruz. Bu trio'yu, son İstanbul Uluslararası Jazz Festivali'nin konuğu olarak da dinlemiştik. Yeni yapıt, geleneksel müziklere hızla geri dönmenin yanında, sanatçının, İran'ın da doğusuna uzanması. Türkiyeli has müzikseverlerin görüşünü değiştiren, etkileyen bir sound'la karşımıza çıktıkları söylenebilir. Çoğu yazımızda değindiğimiz gibi 'hem jazz, hem hiç değil' 'Astrakan Cafe' albümü. Ulaştığı bu müzikal noktayı incelemek için, onun müzik serüvenine adımımızı atıp, ilk uğraşlarına dönelim. Bir müziğe, yenilikler, farklı formlar kazandırabilmek için, bu müziğin aslını çok iyi bilmek gerekiyor. Brahem'in başarısının sırrı bu noktada beliriyor. Ülkesi Tunus'un geleneksel müziğinin yanında, sanatçı, tüm Arap dünyasının müzikal serüvenini devamlı araştıran, sorgulayan bir müzisyen. Zaten, 'ud' gibi bir enstrümana yeni kişilikler katmak için başka da bir seçeneği yoktu. Arap, müziğinin yanında, çeşitli Akdeniz ülkesinin geleneksel müzikleriyle de tanıştı. Müzikler arasında bir köprü kurup, Arap kökenli yeni bir Akdeniz duyarlılığıyla içiçe yaşadı.

Brahem, ud çalmaya henüz on yaşındayken başlamış. Ustası, Arap dünyasının 'master'larından Ali Sriti olmuş. Bu süreçte Tunus Ulusal Müzik Konservatuvarının öğrencisiymiş. Onbeşine geldiğinde, lokal orkestralarda profesyonel biçimde çalmaya başlamış. Bu dönem, Arap Klasik Müziği'yle, geleneksel müzikler arasındaki ilişki onun her zaman temel cazip konusu olmuş. Ali Sriti'den çeşitli periodlarda, okul dışında da uzun süre ders almış. Araştırmaları zenginleştikçe, inanılmaz kozmopolitlikte bir müzik yapısıyla içiçe olduğunu anlamış. Bu özellikle yetinmeyip, iletişimi olan her tür coğrafyanın etnik ve geleneksel müzikleriyle tanışmaya, bağlar kur-

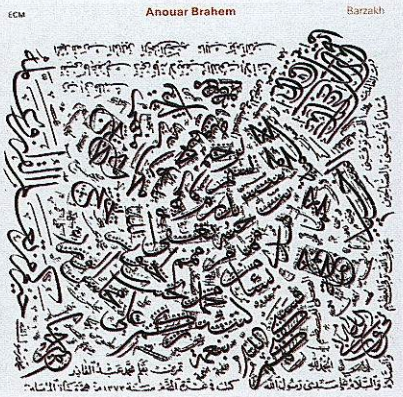

maya başlamış. Bu ufuk ve bağlamda, müzisyenliğine ek olarak, besteci kimliği hızla dikkat çekmeye başlamış. Ud, ülkesinde, ilk kez bir solo enstrümün olarak öne çıkmış. Jazz onu etkilemiş, flamenko da. Bu yüzden, devamlı değişebilen bir ud çalma stilinin öncüsü durumuna gelmiş, onun için çekici olan aslında, geniş biçimiyle İslami müzik sanatı'dır. Müslüman ülkelerle olan müzik ve araştırma bağının nedeni budur. Daha çok, yeni, farklı bir doğaçlamacılığın peşindedir bu araştırmaları yaparken. Artık gelişkin kafalı, dünyalı müzisyenlerle birlikte çalmaktır hedefi. Ulus hiç önemli değildir. Örneğin, ülkesinde, enstrümantal müziğe yeni boyutlar katan kemancı Bechir Selmi, müziğin kapılarını aralayan bir virtüöz olarak, Brahem'in ilk önemli yol arkadaşıdır. İstediklerini yapabilmek için enstrümantal müziğin yaygınlaşması temel hedefidir. Bu arada, bale, tiyatro ve sinema için müzikler yaparak, ufkunu genişletmektedir. Bu yolla, ritm duygusu çok genç yaşta, inanılmaz bir zenginliğe ulaşır. Yazdıkları müzikler, alışılmışın hep ötesinde örnekler olur. Gelenek ve ritüeller onun yaslandığı temel duygu merkezleridir. Kendine özgü bir kozmos oluşturmanın eşiğindedir artık. Devreye, farklı ülke ve kültürlerden müzisyenlerle çalma çabası da girer. Rönesans lutçuları, onun için hep eksantrik bir etkilenim kaynağıdır. Klasik gitar, flamenko gitar, sitar gibi, apayrı kültürlerin telli çalgılarıyla teknik ve duygusal iletişime girer. Onlardan feyz alır, o enstrümanların ustalarıyla tanışmayı, çalışmayı düşler.

Bu ufku gitgide genişletmek ve enstümanını bir solo çalgı olarak dünyaya sunabilmek için, 1980'li yılların hemen başında Paris'e geçer. Sayısız projenin içinde, besteci ve müzisyen kimliğiyle varolur. Birçok müzik festivalinde solo ve grup çalışmalarıyla sahne alır. Bazı Avrupa ülkelerinde konserler verir. Tarzını adım adım biçimlendirmektedir bu süreçte. Fransa serüveni 1981-87 yılları arasında gerçekleşir. Fransa'nın ünlü koreografı Maurice Bejert'le büyülü ortak çalışmalar gerçekleştirir. Özellikle Bejert'in 'A Return To Carthage' (Kartaca'ya geri dönüş) projesinin prodüksiyonunda yer alır. Tamamen kendisinin kurduğu bir grup projesiyse 1980 ortalarında çok yankı uyandırır. Projenin adı 'Liqua 85'dir. Yıllardır kurguladığı müzik anlayışını bu projede hayata geçirmiştir. Oluşan kadroda, Tunus, Türk ve Fransız müzisyenler bir aradadır. Yapılan müziğe daha çok 'jazz' denir. Ama, ortaya çıkan, tabii ki jazz'ın çok ötelerinde bir sound'dur. Abdelwaheb Berbeche, François Jeanneau ve Jean- Paul Celea'nın yanında müzisyenlerimiz Erköse kardeşler de bulunmaktadır. Bu gruptaki müzisyenlerin bazıları, sanatçının sonraki albümlerinde de yer alacaktır. Bu proje Fransa'da ödül de alıp, yankılar uyandırır. Batı dünyası Brahem ve udunu bu yolla daha ayrıntılı tanıma imkanı bulmuştur.

Brahem, 1987 yılında, ülkesi Tunus'a geri döner. Avrupayla bağını müzikal etkinlikler açısından koparmamıştır. Tunus'un çok önemli orkestralarından biri olan 'Music Ensemble Of The City Of Tunis' in (Tunus Başkent Müzik Topluluğu) direktörüdür artık. Özel düzenlemelerle orkestraya 1987-90 arasında yeni ve modern bir kimlik kazandıracaktır. Tasarladığı geleneksel Arap müziğinin modern açılımlarını bu orkestra yoluyla hayata geçirir. Büyük orkestrayla yaşadığı müzikal serüven 'Leilatou Tayer' ve 'El Hizem El Dhahbi' adlı albümlerle hayat bulur. Araştırmalar sonucu, yeni bir enstrümantal müzik tavrı çıkmıştır ortaya. Sıkça değindiğimiz; Akdeniz, Ortadoğu, Uzakdoğu ve Afrika müziklerinin teknik ve melodik izlerine, karmaşık ritmlerine sıkça rastlanır. Düşünsel projesi, değişik bir grup olarak yine hayat bulmuştur. Avrupa müziği, jazz ve türevlerine yakın müzik formlarından oluşan iki albüm 'Rabeb' (1989) ve 'Andalousiat' (1990) adıyla albüme dönüşür. Klasik Arap müziğine duyduğu saygının izleriyle doludur albümler. Artık, orkestral müzikten, küçük gruplara doğru bir değişim yaşamaktadır.

1990'a doğru gelen yıllar içinde es geçemeyeceğimiz bir serüven de, ünlü Arap şair Ali Lovati'nin şiirleri üzerine yazdığı müzikler, şarkılardır. Yine, Tunus'un bazı önemli şarkıcıları için yaptığı şarkılar da yankılar uyandırır.

Değindiğimiz gibi, popüler şarkılarından orkestral müziğe, jazz'dan çeşitli folklörlere, etnik müziklerden her türden World Music'e, geniş bir müzikal mecra içinde gezinmektedir Brahem. Gruplarıyla sayısız uluslararası festivale konuk olmaya başlamıştır. ABD ve Kanada, turne yaptığı ülkelerden yalnız iki tanesidir. 'City Of Tunis' adlı kent orkestrasından da bu yıl, yani 1990'da ayrılmıştır. Brahem'in dünyayla tam anlamıyla, yoğun bir bağ kurması bu yıl gerçekleşecektir. ECM firmasının direktör ve sahibi Manfred Eicher'le tanışacak ve bir albüm teklifi alacaktır.

İlk olarak, bir ECM sanatçısı olan Gavin Bryers'in ' After The Requiem' adlı çalışmasında yer alır. Aynı yılın (1990) eylül ayındaysa kendine ait ilk ECM albümü 'Barzakh' adıyla yayınlanır. Kemancı Bechir Selmi ve perküsyoncu Lassad Hosni'yle oluşturduğu trio'nun ürünüdür bu albüm. Apayrı renklerde farklı parçalardan oluşmuştur çalışma. Arap müzikleri tabii ki merkezdir. Ama, uluslararası müzik vizyonu bu albümde tam anlamıyla hayat bulmuştur. Birbirini yakından tanıyan müzisyenler, trio olarak ilk kez biraraya geldiler. Yeni, özel ve deneysel müzik kavramları oluşturmanın peşindeydi Brahem bu albümde. Doğaçlamaya çok elverişli bir form ve melodi tavrını geliştirmeye başlamıştı. Bu tavrı hayata geçirmek için, çalışmaya boyut kazandıran iki müzisyeni biraz daha ayrıntılı tanıtalım şimdi. Kemancı Bechir Selmi, açık kafalı, her tür müzik ortamında çalabilen ayrıcalıklı bir müzisyen. Onun için, Arap dünyasının Stephane Grappelli'si diyenler bile olmuş. Hızlı çalabilen ama o oranda da duygulu bir müzisyen (zaten Brahem'i de Django Reinhardt'la benzeştirenler oluyormuş). Selmi, çocukken ney çalmış. Onbeşinde kemana geçmiş. Tunus konservatuvarında, hem Arap hem de Klasik Batı Müziği eğitimi görmüş. Arap klasik müziği içinde kendini zenginleştirirken, Balkan ve Slovak müzikleri onu çokça etkilemiş. Ve sanatçı, uzun yıllardır Tunus'un kalburüstü müzisyenlerinden biri kabul edilmekte. Onu en çok etkileyen üç Tunuslu keman Ustasıysa Richa Kalai, Naceur Zguonda ve Belguacem Amar. Üçü de, şimdi atmışlı yaşlarda olan keman virtüözleri. Brahem'in hemen tüm Tunus konserlerinde çalan Selmi, aynı zamanda, Brahem'in direktörlüğü döneminde 'Musical Ensemble Of City Of Tunis'in de üyesiydi.

Bir kolej eğitimi gören perküsyonist Lossad Hosni'yse çocukluğunda tabla çalmaya başlar. Ondört yaşında darbukaya yönelir. Piyasada çalarak artık popülerleşmeye başlayacaktır. Onun en başarılı enstrümanı yine de darbukadır. Bir dönem, bendir'e ağırlık verir. Genç yaşta sıkı bir anlatımcı enstrümantalist olmuştur. Bu ECM albümünde özellikle bendir ve darbuka çalar. Tunus'un solo çalışmaları olan tek darbukacısı denilebilir Hosni'ye. O, Brahem'le ilk olarak 1980'de çalmaya başlamış. 'Tunisian Folklore Group'un üyesidir bu dönem. Tunus Kültür Bakanlığı bünyesinde turne yapan bir gruptur bu. Tunus'un çok ünlü dansçılarıyla da çalışır.

Evet, merkezi Arap kültür ve müzik geleneğine yaslanan; ancak, dünyanın çeşitli müzik türleriyle köprüler kurabilen bir albüm çıkar ortaya. Kendine has bir mistiği vardır. Brahem'in enstrümantalist yetisinin yanında, bestelerinin yarattığı ruhani havadır ilgi gören. İşte bu boyutuyla ECM sound'una angaje olmuştur. Bu açılış parçası özelliği taşıyon 'Raf Raf'da, yoğun bir duygu dokusu dikkat çekiyor. Müzisyenler, enstrümantalist kimlikleri yanında, grup duygusunu, sezgilerini parçaya çok iyi taşıyorlar. Bu parçada, gitarı anımsatan bir udla da karşılaşabiliyoruz. Ama, hiçbir yapaylığı yaşamadan. Aynı müzikal detayların incelikle işlendiği, aynı karaktere sahip diğer iki parçanın, 'Sadir' ve 'Sarandib' olduğunu söyleyebiliriz. 'Sarandib' adlı parçada, kemancı Bechir Selmi'nin virtüözütesini hayranlıkla dinliyor insan. Bu parçada, özellikle Avrupa müziği geleneğine bir saygı, bir selam yollanıyor. Albümün oldukça kısa ve içli iki parçası var; 'Hou' ve 'Qaf'. Karşı bir hayat düşleyen, masalımsı izleklerle dolu besteler bunlar. Arap efsanelerinin mistik dağı olan 'Kaf'ın öyküsü aynı adlı 'Qaf par-

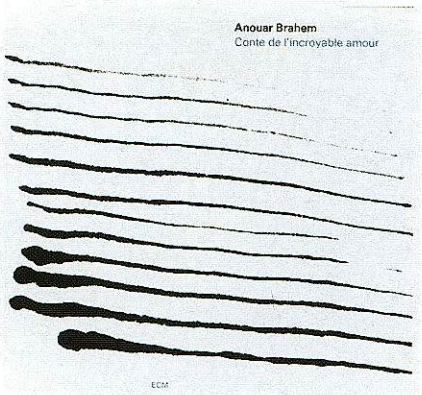

çasında, ud yoluyla yoğun bir hüzün ve lirizme yolculuk hissediliyor. Hosni'nin darbuka virtüözitesini sergilediği iki solo parça 'Souga' ve 'Bou Naovara', albümde ritm duygusunu özgünlüğünü, inceliklerini yansıtıyor. Önce değindiğimiz yeni anlatım formları arayışlarının çok tipik olduğu bir albüm bu. Böyle bir boyutu açıkça yakaladığımız örnek 'Parfum De Gitane'. Parçada kemanın hüzünlü solosu, bir yanını Arap müzik geleneğine, öteki yüzünü Batı ve Dünya müziklerine açmış. Ortaya, tamamen orijinal bir müzikalite çıkmış. Keman, udla yoğun bir duygudaşlık yaşıyor bu parçada. Brahem'in devamlı değişen, teknik yanında, yeni anlamlar arayan müzik tavrının, değindiğimiz en etkili son örneği 'La Nuit Des Yeux'. Brahem'in jazz'dan flamenkoya sayısız müzik türü içindeki enstrümantal şöleni, özel bir ruhanilikle hayata geçiyor. Müzisyen kimliğini albümde en iyi yansıtan parça bu.

Brahem'in, sınıflandırılamayan sound'u, her albümde başka bir kimliğe bürünüyor. Önemli olan, müzik yoluyla yeni deney ve özgürlük alanları bulabilmek. Jazz'dan ve World Music'den enine boyuna feyz almak; ama tek bir kültürün spesifik ritm ve melodilerine de göz kırpıp, beklenmedik- şaşırtıcı- parçalar üretebilmek. Bazen, geleneğin tam içine girerek, bazı durumlardaysa geleneği, otantik olanı tamamen dışlayan modellere göz kırpmak. Turne, film müzikleri, tiyatro müzikleri sıkça devrede olsa da, bu dönem albüm projeleri hep ağırlık taşımakta. ECM ve Eicher, başarılı ilk projeden sonra, imkanlarını Brahem'e daha da sunuyor. 'Barzakh' albümünün hemen ardından, farklı bir kadroyla Brahem yine stüdyoya giriyor. 'Conte De L'incroyable Amour' adıyla yayınlanacak bu albümde, önceki kadrodan yalnız Lassad Hosni, perküsyonuyla yer alıyor. Grubun iki ismiyse Türkiyeli müzisyenler; klarinetiyle Barbaros Erköse ve neyiyle Kudsi Erguner. Bu iki usta müzisyen, Ortadoğu müziğinin, makam yapısının karakteristik özelliklerini yansıtırken; bir tür 'Taksim' olan doğaçlamalarıyla parçalara apayrı bir tat kazandırıyorlar.

Albümü, başta, tamamen kozmopolit bir yapı olarak düşünmek lazım. Parçaların çoğu, tabii ki Brahem bestesi. Özellikle neyin getirdiği açılımla, garip bir mistisizmin albümü kucakladığı söylenebilir. Yalnız udla yorumlanan solo parçaların sayısı bu albümde oldukça çok. Üstünde durulması gereken en çekici örnek, tabii ki albüme adını veren 'Conte De L'incroyable Amour'. On dakikayı aşan bu parçada, Erguner yok. Diğer üç müzisyen, Orta doğu'nun mistik, hüzünlü atmosferini, nefis bir müzikaliteyle yansıtıyorlar. Doğu müziğinin yapı ve inceliklerine sadıkken, kendiliğinden özel bir sound'la başbaşa bırakıyorlar insanı. Sıkça vurguladığımız gibi, parçanın ne yoğun ezgiler, ne de düzenleme ve yorum biçimi tür ve kategorilere yerleşmiyor. Özellikle Erköse'nin, parçaya yayılan hüzün duygusunu yansıtan asıl müzisyen olduğunu vurgularsak abartmamış oluruz. Albümde, duygu yükü ve yorum yetisinin doruğa çıktığı bir başka parça, Brahem'in Hosni'yle duo çaldığı 'Limuere du silence'. Ne jazz, ne folk müzik içinde düşünülecek bir beste bu. World Music'in karakteristik müzikal çeşitliliğiyle de bağıntılı değil. O zaman, tek söylenecek şey, kategorilere yerleştirilmeyen nitelikte bir sound ortaya çıkan. Birçok ECM sanatçısı ve albümünde olduğu gibi. Parıltılı bir başka parça, 'Etincelles'. Bu kez Brahem- Erköse ikilisinin müzikal açıdan 'derinlerde' yüzdüğü, melodik yapının çok zengin olduğu bir beste. Erköse'nin klarineti, parçaya hüzün yayıyor. İkilinin, kendiliğinden gelen garip doğaçlamacı yanlarını teknik bazda en iyi seçebileceğimiz parçalardan biri bu. Brahem'in solo enstrümantalist duyarlılığını, üslup ve tekniğindeki ayrıcalıkları en iyi yansıtan iki parça 'Le chien sur les genoux de la devineresse' ve 'Iram retrouvee'. İlk örnekle, Brahem, abartısız enstrümantalist yanı ve oluşturduğu apayrı bir form arayışıyla dikkat çekiyor. Çok -kültürlü müzik algısını yalnızca udla çalınan bir parçaya yedirmiş. 'Iram retrouvee' parçasındaysa, bazı bestelerinde çok öne çıkan mistik yanını açıkça hissediyoruz. Doğuya özgü havalar dikkat çekici. Yanında, 'jazzy' bir hüzünle başbaşa bırakıyor insanı. Bu arada, albümde, bir ana tema duygusu hakim. Bitiş

cümlesi 'Epilogue'de, klarinette yoğun hissedilen, yüklü dramatik cümleler, bu kez udla gitgide derinleşiyor. 'Jazzy' bir kimliği olan, nefis cümlelerle bezeli bu son parçada, Brahem, tabiri caizse, uçuyor!

Albümde anmamız gereken önemli bir kesit daha var. Kudsi Erguner, bazı parçalarda büyülü yorumcu kimliğini, kendine ait bir besteyle dinleyicilere sunuyor. Brahem devrede yok. Erguner, perküsyonist Hosni'yle duo çalıyorlar. Tasavvuf müziğinin yoğun etkisi içinde biçimlenen bu parçada, Erguner'in belki de kaydedilmiş en içli, yetkin üflemelerinden birine rastlanıyor. Doğumsu, mistik motiflere, ezgilere sempatik bakanlar için özellikle bir ayrıcalığı var parçanın. Erguner'in gitgide çeşitlenen Ortadoğu kültür ve müziklerine duyduğu saygının bir uzantısı bu parça. Albümde bir de, Hicaz Peşrev'le karşılaşılıyor. Klasik Türk Musikisi ve Ortadoğu müzik geleneğinin kopmaz parçası olan bestede, iki Türkiyeli müzisyen, Erköse ve Erguner'in duo konuşmalarıyla karşılaşılıyor. 'Peshrev Hidjaz Homagoun' adlı bu parçada Erguner'in neyiyle başlayan taksim, Erköse'nin klarinetiyle kesiştiğinde, ortaya sıkı bir doğaçlama çıkıyor. İki usta müzisyen, bu Peşrev'i mükemmel bir biçimde yorumlayıp, dinleyicinin ta içine kadar giriyorlar. Hüzün, iç dünya, mistisizm bir arada yaşıyor, yeşeriyor bu parçada. Brahem'in bu geleneksel müziklere duyduğu saygı ve özende insanı şaşırtıyor. Brahem'in meselesi dünyalılık; yerel, geleneksel olandan hareketle özel ve farklı bir müzik atmosferi oluşturmak. Bunu da, albümde beceriyor.

Brahem, bu albümün ardından, çok ilginç bir projenin içinde buluyor kendini. ECM ailesinin ünlü müzisyeni, saksofon ustası Jan Garbarek'le Anouar Brahem biraraya getirilir. Buna ek olarak, Garbarek'in 'Ragas And Sagas' albümünde tanıdığı Pakistanlı tabla ustası Shaukat Hussain'i ekibe alarak yepyeni bir trio proje çıkar ortaya. Brahem'in albümlerinde olduğu gibi, bu çalışmada da Ortadoğu müzikleri çokça öne çıkıyor. Zaten, Norveç, Tunus ve Pakistanlı üç virtüözün biraraya gelişinde, Ortadoğu coğrafyası müzikal izlerinin hakimiyeti de kaçınılmaz. Bu albümü bir tür World Music çalışması olarak düşünenler var. Evet, özellikle etnik müziklerin öne çıktığı yoğun kesitlerle karşılaşılıyor. Ama, iyi analiz edildiğinde, World Music'in popüler tanımına da indirgemek istemiyor insan. Üç usta enstrümantalist, kendi özel ruhaniliklerini parçalara farklı dozlarda yediriyorlar.

Her özel ve etnik kültürlerle bağ kurup, müzik yapma düşünde olan Garbarek, bu kez de geniş tanımıyla 'Ortadoğu' müziğini, etniğini, folklörünü kucaklıyor. Brahem, albümde aktif bir role sahip. Solo albümlerinin çok dışında, ötesinde deneylere rastlanıyor. Ama, Brahem'in önceki albümlerdeki duygusunun, müzikal kuşatıcılığının önünde bir nokta yakaladığı söylenemez. Dünya, Brahem'i 'Madar' adlı albümle de tanıyor. Ama, bu albümü, Brahem'in sound'u kucaklamıyor. Daha çok Jan Garbarek'in yıllardır sorguladığı müzik probleminin içinde düşünmek gerek tüm çalışmayı. Bu albüm Garbarek'in çok kültürlülük araştırmalarına yeni bir durak olarak anılmak zorunda.

Brahem'in hiç durmayan konser ve turneleri dünyanın dört bir yanında sürerken, sanatçı 1994'de yeni bir solo albüm için tekrar stüdyoya girer. Bambaşka bir konsept kurgulamıştır bu albüm için. Yazdığı birçok tiyatro, film ve dans müziklerini özel bir müzikal buluşma içinde albüme dönüştürmektir düşü. Brahem'in bu sanat dalları için yazdığı yapıtların sayısı oldukça fazla. Yazdıkları arasından bu albüm için bir seçki oluşturuyor. Fakat bu parçaları, eski yorumlanmış biçimiyle bir araya getirmiyor. Yine Oslo'daki Rainbow stüdyosuna girip, yanına birbirinden ilginç ve deneyimli müzisyenler alıyor. Bu konuklardan bir kısmı, Brahem'in eski yol arkadaşları. Örneğin Tunuslu Bechir Selmi, yine kadronun içinde. Geçmiş yıllarda birlikte çaldığı Fransız müzisyenler, piyanist François Couturier ve soprano saksofoncu Jean- Marc Larche yine devrede. Ama, Brahem'in hep tutkuyla sevdiği, ama hiç birlikte çalmadığı üç müzisyen daha var. Bu müzisyenlerden ikisi

ECM ailesinden tanıdığımız basçı Palle Danielson ve davulcu John Christensen. Albümün, bizce, en önemli konuğuysa akordeon virtüözü Richard Galliano. Son üç müzisyeni doğaçlamacı ve özgürlükçü deneylerin tam ortasında tanır müzikseverler. Özellikle Galliano'nun avant-garde jazz'a, enstrümanı akordeonla yepyeni bir boyut taşıdığı söylenebilir. Evet, bu kadro, Brahem'in film ve tiyatro müziklerine yepyeni bir kişilik kazandırıyor. Müzikal yelpazede sanatçının jazz ve doğaçlamaya dair eğilimlerini, araştırmacı yanını tüm açıklığıyla yakalıyoruz. Kendi ülkesi ve Arap kültürünün sayısız geleneksel kaynağından yine sıkça yararlanmış. Zaten, üstüne yazdığı film ve tiyatro müziklerinin büyük çoğunluğu Tunuslu yönetmenlerin yapıtları. Örneğin, yönetmen Nouri Beuzid'in 'Sabots En Or' ve 'Bezness' adlı filmleri için yazdığı müzikler çokça dikkat çekici. Hatta, albüme adını veren 'Khomsa', 'Bezness' adlı filmin kadın kahramanının adı. Jazz karakterine en yakın bu parçada, jazz merkezli ritm seksiyonunun üzerine akordeonun getirdiği yepyeni cümleler gerçekten çok etkili. Bu arada piyanist Couturier'in çoğu parçada yakalayamadığımız güzellikte bir jazz tavrını parçaya derinlemesine taşıdığı anlaşılıyor. Bu parçada, Brahem'in orkestrasyon konusunda ne denli yetkinleştiğini saptıyoruz. Albümde yer alan 'Nouvelle Vague' adlı parçaysa, ünlü şair Ali Lovati'nin 'Images' adlı şiirinden esinlenerek yazılmış. İlginç, hüzünlü bir imge dünyası bu parçanın müziğine taşınan. Keith Jarrett'vari bir piyano stiliyle başlayan parça, çok yoğun bir müzikal hüznü temsil ediyor. Parçalar, son on yılın apayrı zaman ve ortamlarında yazıldığı halde, özel bir müzikal-poetik havayla ortaya bambaşka bir ruhanilik taşıyor. Yeni kadro, bu parçalara apayrı bir kimlik kazandırıyor. Hatta, yepyeni bir varoluş. 'Sur l'infini bleu' adlı bestede, Brahem udu yoluyla yepyeni bir üslup deniyor sanki. Derinden ve alttan alta devreye giren Galliano'nun akordeonuyla, parça, kendi içinde nefis bir değişim yaşıyor. İkili, konuşmalarında hakim olan jazz duygusu ve hüzün. Yine, akordeonun içliliğiyle biçimlenen 'Vague' adlı besteyi anımsatmadan geçemiyoruz. Akordeonla piyanonun inanılmaz duygudaşlığı, parçada dinleyeni şaşırtıcı kesitlerle başbaşa bırakıyor. Brahem'in müzikal düzeyde dinleyeni etkileyen bir başka bestesi 'E la nave va'. Bu parçada, ünlü basçı Palle Danielson'un enstrümanındaki garip, büyülü mahareti oldukça dikkat çekmekte. Jazz piyanonun cümleleriyse parçanın tüm duygusal yapısını biçimlendiriyor. Basın, inanılmaz doğaçlaması, basla akordeonun oluşturduğu yepyeni bir ortak jazz duygusu parçayı, albümün hem sivri bir bestesi yapıyor; hem de parçayı albümün en rafine bestelerinden birine dönüştürüyor. Brahem, bu albümde, daha çok besteleriyle ön planda. Enstrümantalist kimliği tabii var. Ama, diğer müzisyenlere de büyük imkanlar sağlayan parçalar bunlar. Jazz geleneğiyle, kendi yerel kültürünün bir flörtü niteliğindeki 'Seule' ve Keith Jarrett havaları estiren, atmosferik ud anlatımıyla 'En Robe' albümün özel kimlikli, ayrıcalıklı iki örneği. Nefis bir jazz şöleni niteliğindeki 'Des ragons et des ombers' adlı besteyse; akordeon, bas ve davulcunun Brahem'in albümüne bir hediyesi. Evet, albümdeki Brahem'siz tek parça bu. Müzisyenler bu albümde tam anlamıyla jazz yapıyorlar. Özellikle avant-garde yönelimli arayışlar parçada ön planda. Bu parçayı o yüzden, Brahem'in müziğine bir hediye olarak algılamak gerekir. Bir başka çalışmadaysa, Brahem'in aynı üçlüyle beraber bu albüm için bestelediği nefis bir örnek daha var: 'Souffle un vent de sable'. Brahem, bu parçada, udla ritmik bir tempo yakalıyor. Yer yer, gitarla aynı tat hissedilirken, bazı kesitlerde udun özel hüznü öne çıkıyor. Bu hüznün yanında, akordeonun getirdiği garip mistik tat hemen dikkat çekiyor. Bir ucunda etnik renklere, ezgilere rastlarken; diğer uçta Klasik Batı Müziğinin orkestra duygusu çok belirgin. Tüm bu karaktere rağmen parça melodik değil, deneysel. Avant-garde jazz'ın içinde gezinirken, özellikle basçı Danielson'un nefis anlatımları parçaya bambaşka bir boyut getiriyor. 'Comme un depart' adlı bestenin sahibiyse akordeoncu Richard Gal-

liano. Bu, aynı zamanda albümün giriş parçası. Yalnız akordeonla çalınan bu beste, Galliano'nun ustalığını tüm ayrıntılarıyla açığa çıkarıyor. Brahem'in olmasa da, albümün konseptine uyup, bir 'film müziği' izlenimi veriyor.

Evet, 1995 yılında yayınlanan bu albüm, sanatçının stüdyo çalışmaları dışındaki sayısız bestenin başka bir ruhla yeniden nüfus bulması. Brahem'in üretim temposu, iki yıl içindeki bazı film ve tiyatro çalışmalarını saymazsak, onu bu kez bambaşka bir projeyle başbaşa bırakıyor. ECM firması, sanatçıyı, dünyanın en iyi iki müzisyeniyle buluşturuyor. Ud, saksofon ve bas için yazdığı, mistik bir konsepti olan, nefis bir poetika yakalamış yeni bestelerinde. Devreye giren John Surman ve Dave Holland. Üçlü, 1997 yılının mart ayında giriyorlar stüdyoya. Brahem'e hediye olarak onlarında albümde birer bestesi var. Böylece, benzerine fazla rastlanmayan; ama Brahem sound'u içinde özel bir durak olarak düşünebileceğimiz 'Thimar' albümü bir yıl sonra piyasaya çıkıyor. Çeşitli kültürlerin geleneksel kaynaklarının bir kaynaşımı niteliğinde değil bu albüm. Daha açık bir biçimde, Arap Klasik Müziğiyle jazz'ın çok açılımlı bir sentezi. Müzisyenlerin doğaçlamacı kimliği çokça ön planda. Bu yüzden, yazılan parçalara, çoğu albümde vurguladığımız gibi, anlatımcı bir boyut eklemiyoruz. Ancak, bu albüm, virtüözler şöleni de değil. Jazz müziğinin ana dinamiklerine sadık, kuşatıcı, atmosferik bir müzikal pozisyonla içiçe giriyor dinleyen.

Bu albümü, Brahem'in müzik serüveninin belki en rafine yapıtı olarak düşünmek mümkün. Enstrümanların yarattığı sade ama ruhani atmosfer, müzisyenlerin sayısız yorum inceliğini tüm çıplaklığıyla ortaya çıkarıyor. Çoğu albümündeki, çok- kültürlülükten vazgeçip, iki ana müzikal kaynağın köklerinde geziniyorlar. Brahem'in ilginç, etkili bir imgelemi var albümde. Kökler araştırılıyor tüm çıplaklığıyla. Bu kökler bir sembol olarak ilginç şiirsel bir metne de yaslanan göndermelerle dolu. Bu özel imgelemden hareketle, birbirinden güzel dokuz bestesi var Brahem'in. İlk parça 'Badhra'da hüzünlü bir nefesli şöleniyle albüme adım atılıyor. Tutku ve doğaya özlem duygusunun inanılmaz kuşatıcılığıyla karşılaşılıyor. Bestenin hüzünlü, yakıcı yanını uduyla Brahem etkili bir noktaya taşıyor. Udla saksofonun bir konuşmaya girdiği, virtüözitenin biraz öne çıktığı bir parça olarak 'Kashf'ı anmamak olası değil. Surman, saksofon kadar bas klarinetiyle de parçanın rengini, tonunu açıyor, zenginleştiriyor. Bu büyülü, yer yer makam müziğine oldukça yaslanan besteler arasında 'Uns'u da anımsatmadan geçemiyoruz. Duygusal yoğunluğun bir doruğa vardığı bestelerden biriyse 'Uns'. Jazz'ın ve Arap Klasik Müziğinin hem uçlarında gezinen, hem de aslına, geleneğine kıyasıya sadık bir üçlüyle başbaşa kalıyorsunuz. Benzerine az rastlanır güzellikte melodiler var parçada. Herşeyin kökü, aslı olan doğaya hüzünlü göndermelerle dolu bu beste. 'Al Hızam Al Dhahbi' adlı Brahem parçasındaysa, solo enstrümanların incelikli maharetlerinin yanında, Avrupa jazz'ının Kuzeye dair ilginç müzikal melodik kokularıyla, özellikle de etnik kaynaklarla başbaşa kalınıyor. Parçanın mistik kuşatıcılığında, bence en büyük payı Surman üstlenmiş. Brahem besteleri arasında anacağımız son örnek 'Qurb'. Bu parçada Dave Holland'ı tüm ustalığıyla, sofistike yorumculuğuyle dinleme fırsatı buluyoruz. Udla basın doğaçlama konuşmaları, dinleyeni inanılmaz saf, dingin bir ülkeye taşıyor. Parçanın en ilginç yanlarından biri, bir insan sesinin de ezgilere uygun akması. Brahem, mırıldanarak çalıyor. Aklımıza, yine, Brahem'i çok etkileyen Keith Jarrett'in doğaçlamaları geliyor. Albümün mistik olduğu kadar, karamsar bir hava doğurduğu söylenebilir. Albümü anarken Surman ve Holland'ın bestelerine dem vurmak lazım. Holland'ın bestesi 'Mazad'da hüzün çok ön planda. Yanlış bir terim ama, bu parçaya, Avrupalının gözüyle bir "Arap jazz'ı" denilebilir. 'Kernow' adlı John Surman bestesindeyse, Ortadoğu motifleri çokça ön planda. Parçaya, Surman, bir ruhanilik taşımış. Karamsar kokulu, ama, hüzünle, so-

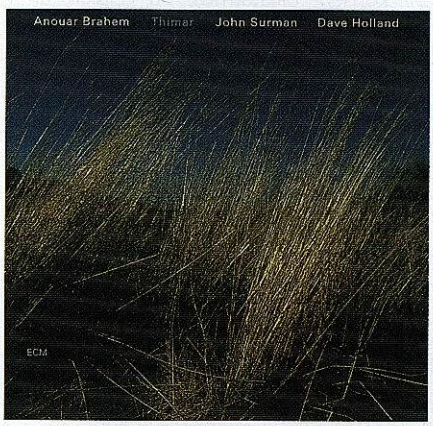

fistike müzik duyarlılığı içiçe varoluyor. Evet, özellikle bu albümün, şimdiden yakın geleceğin bir klasiği olduğunu kolayca söylemek mümkün.

Brahem, değindiğimiz albümün piyasaya çıkışından bir yıl sonra- yani 1999 yılında-yeni bir projeyle tekrar ECM için stüdyoya giriyor. Çok eski iki yol arkadaşıyla kurduğu proje, yine bir trio için hazırlanmış. Ancak, 'Thimar'ın müzik eğiliminden, biraz farklı mecralara sıçrıyor. 'Thimar'da kurulan kültürler arası rafine bağ, yeni tasarlanan albümde, daha saf bir Ortadoğu müziğine geri dönüşü imliyor. Brahem, 2000 yılının sonbaharında yayınlanan bu albüme 'Astrakan Cafe' adını vermiş. Uzun yıllardır birlikte çalıştığı Hosni, yine bu albümde bendir ve darbuka çalıyor. Üçlünün son üyesiyse, çeşitli kereler Brahem'le birlikte çalan Türkiyeli klarinet ustası Barbaros Erköse. Brahem'in müzik kavramını, arayışlarını çok iyi bilen bu iki müzisyen, son albüme, makam müziğinin sayısız inceliklerini tüm saflığıyla taşıyorlar.

Sanatçının, alışılmış formların en çok dışına çıktığı albümlerden biri 'Astrakan Cafe'. Ortada öyle derin bir müzikalite ve rafinelik var ki, Ortadoğu müziğiyle hiç bağı olmayan müzikseverleri bile büyüleyebileceğine inanıyor insan. Ud çalışı son derece modern, ama özü, ruhu Ortadoğu kültürüne yaslanıyor. Erköse, herzamanki gibi bambaşka bir ufku temsil ediyor. Hem tüm Ortadoğu, hem bu coğrafyayı teknik olarak tamamen dışlayan bir yorum yetisi var. Yaratıcı kavramların müzisyenlerce en çok sorgulandığı albüm olarak değerlendirilmeli bu çalışma.

Albümün çok spesifik, ilginç bir konsepti var. Sözkonusu olan bir mekan, insanların içinde buluştuğu, diyaloglar kurduğu bir cafe. Ancak 'cafe' imgesi öyle bir noktada ki, ortada bilinen, yerleşik bir coğrafya yok. Coğrafyalar üstü, kentler üstü bir mekan burası. Ortada bir coğrafi referans olmasa da, parçalar üzerine verilen küçücük bilgilerle, sanatçının müzikal bağlamda, Ortadoğu ve Anadolu'dan, daha doğuya bir müzikal yolculuk yaptığı parçalarda anlaşıyor. Tabii ki düz bir coğrafi- müzikal bir araştırmanın sonucu parçalar değil albümdekiler. Ama, bazı yeni besteler, özellikle Uzakdoğu'daki Türk kökenli devletlerin müzikal köklerine bir selam yolladığı yakalanıyor. Sanatçı, klasik geleneğin yaşadığı evrimle birlikte, modal nüanslarla ortaya apayrı bir sentez çıkarıyor. Ortada ruhani bir mekan var, adı 'Astrakan Cafe' olan. Tüm düşler, hatıralar, bu gerçeküstü mekanda hayat buluyorlar.

Eski bazı bestelerle, yeni parçalar, bu konsept içinde bir araya getirilmiş. Ama, tabii ki ud, klarinet ve perküsyonla. Arap-Osmanlı geleneğini, müzik modlarını inceleyen, deneyen bir tavır var ortada. Özellikle Erköse ve klarinetin motif ve melodileri dinleyeni bu kültürlerle, müzikle içiçe varolmaya yöneltiyor. Bu arada, Hint Müziği'ne kadar uzanan, beklenmedik ezgilere ratlanıyor. Brahem'in artistik kimliğini apayrı çizgilere yönelttiği bu son albümde, birçok yerleşik müzik çizgi ve teorisiyle hesaplaştığı; bu müzikleri sorguladığı söylenebilir. Bir yanı geleneksel modallara yaslanırkan; öte uçta benzersiz yeniliklerle başbaşa bulunabiliyor. Ortadoğu ve yakın doğu müziklerini, özünden ödün vermeden, batı müzik ortamına taşıdığı söylenebilir. Batı'ya öykünmeden, kendine yakın bulduğu kültürlerle derinlemesine bağlar kurarak. Özellikle ud ve klarinet, apayrı dünya ve duyarlılıkların kapıların aralıyor.

Çok ilginç bir müzikal bağlar kurulabilir parçalar arasında. İzlekler ve ezgiler, ülkesi Tunus'dan, Çin'e yaslanan Türkmenistan'a kadar uzanan, en geniş tanımıyla Ortadoğu'nun da çokça ötesine taşınıyor. Parçaların kurgusunun sistematik olmadığı açık. Bir sezgi, araştırma ve arayışın ürünleri. Parçaların çoğu, bu uzun coğrafyanın bazı ülkeleri şehirleri adına yazılmış. O bölgelerin müzikal kaynaklarından yararlanarak. 'Astrakan Cafe' adlı iki bölümlük parça Rusya/Azarbeycan bölgesinin günümüzdeki toplumsal ruhunu ve melodilerini yansıtıyor. Son derece içli ve melodik bu parçada, Brahem enstrümanına dair yeni form arayışlarını açıkça yakalıyor. Özellikle, albümün sonuna doğru yer alan ikinci bölümünde, Akdenize özgü lirizmle, doğu mistiği bestede içiçe varoluyor

sanki. Üçlü ezgilerin ve bu müziğin özüne sadık, ilginç bir doğaçlama tarzı geliştiriyorlar parçalarda. 'Ashkabad' adlı parçayı, üçlü beraber yazmış. Bu Türkmenistan başkentini, müzisyenler bir 'sevgi şehri' olarak yorumluyorlar. Ezgileri yeni bir tada, ağırlıklı klarinetiyle Erköse ulaştırıyor. Klarinetle vurmalıların konuşması sonucu uçuk doğaçlamalara doğru kayıyor nefis parça. 'Khotan' adlı Brahem bestesinde, Çin'e bağlı Türkistan'ın konumu, ruhu, melodilerinden damıtılmış bir parçayla karşılaşıyoruz. Garip bir mistisizm ve hüzünle sarılmış bir beste bu. Brahem'in çok farklı form deneylerinin bir başka durağı parça. Biraz hüzün dolu, biraz kasvetli bir atmosferle sarılı. 'Karakoum' adlı bestedeyse, çok özel bir imgenin peşinde Brahem. Bu yer, Türkmenista'ın içindeki çöl. 'Çöl' imgesi üzerine kurgulanan bu parçada, coğrafyanın ve melodilerinin çokça ötesine gidiyor müzisyenler. Özellikle de inanılmaz incelikleriyle Erköse dinleyeni içlendiriyor, hüzünlendiriyor. Azarbeycan'a göndermeli 'Astara'da, hoş bir lirizm yakalanıyor. Enstrümantalistlerin sıkı doğaçlama geçişleri, etkili ezgilerle Brahem sound'unun klasik bir örneğiyle başbaşa kalıyor dinleyen. Bir 'barış evi' olarak imlediği Tanzanya içinse 'Dar Es Salam' parçasını yazmış Brahem. Udu gitara çok yaklaşıyor sanatçının. Ama, bunun apayrı bir ud tadı olduğunu hemen dinleyene yansıtıyor. Virtüözitenin özellikle öne çıktığı coğrafyada bir gezi yapıyorlar. Evet, sanatçı albümde hemen tüm müslüman ülkelerde bir müzik coğrafyası oluşturmaya, çizmeye çalışırken, Osmanlı ve Türkiye'nin makam müziğini es geçemezdi. Hele kadroda Barbaros Erköse de varken. Osman Bey'in

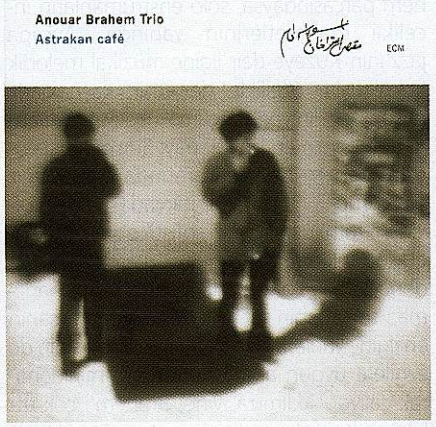

fragmanlarından yararlanarak bir 'Hijazz Pevhrev'- yani Hicaz Peşrev çalıyorlar. Brahem ve Erköse'nin en içli konuşmalarından biriyle başbaşa kalınıyor bu parçada. Brahem bu geziyi yaparken, düz değil oldukça çapraşık bir müzik coğrafyası ve imgelemi içinde geziniyor. Jazz'a olan tek yakınlığı parçalarda doğaçlamanın sıkça öne çıkması. Ama, bir önceki albüm gibi, Avrupa ve Arap Klasik Müzikleriyle hemen hiç bağı olmayan bir konsept oluşturmuş. Bu çelişkili, ama müzik karakterlerinde sayısız ortaklık olan coğrafyaların içinde gezinirken, kendi müslümün ülkesi Tunus'a da bir uğramadan yapamazdı. 'Halfaouine' bir anlamda 'Tunus'un Medinesi'. Bu şehir için yönetmen Ferid Boughedir'in 'Halfaouine' adlı filmi için uzun yıllar önce yazdığı temayı da bu konsepte taşımış. Bu albümde, eskilerden seçilmiş bir de 'Parfum de gitane'yi anmak lazım. Ilk ECM albümü 'Barzakh'da yer alan bu parça, müzikal açıdan daha içli, daha mistik bir boyuta sıçramış. Ünlü müzisyen ve bestecimiz Cemil Beyin 'Nihavend Longa'sı ve Brahem'in 'Blue Jevels' albümün diğer iki kusursuz örneği.

Orta ve Uzakdoğu müslümanlar coğrafyasında, apayrı, ucu açık imgelerle kurgulanan bu albüm çıkmış ortaya. 'Biraz daha doğuya' yolculuk etmek istemiş. Sistematik ve sıralı bir kurgu değil albümün parçaları. Tam tersi, ayrı zaman ve ruh hallerinin ürünü olduğu anlaşılıyor. 'Astrakan Cafe', tam anlamıyla bir soyut kurgu. Yersiz, yurtsuz. Geniş, Orta ve Uzakdoğu coğrafyasında her yerde olabiliyor. Her türden insan bu Cafe imgesini kendisiyle özdeşleştiriyor. Mistik ve 'gönül adamı' yanını bu albümde çokça öne çıkarıyor. Yaptığı yolculuk aslında çok planlı değil. Brahem, bu albümle daha uçuk bir dünyeviliğe yol alıyor. Basit, zarif ve kusursuz stiliyle her albümde olduğundan daha çok bir dinginliğe ulaşmış. İnsanları biraraya getirdiği cafe aslında barış ve eşitlik imgesiyle albüm boyu içiçe. Çalışmaların artistik bir başka yorumlanışında geleneğe sadakat kadar, bu formları dışlayan, yenileyen bir müzik imgesiyle başbaşa bulduk Brahem'i. İnsan ruhuna nüfuz eden müziğinin, aynı zamanda bir mükemmeliyeti de temsil ettiğini vurgulamak gerek.

Adına 'jazz' demekle çok zorluk çektiğimiz Brahem müziği, yine de jazz'a sıkça göz kırpıyor. Doğaçlamanın zarif ve uçuk yanı, onun her parçasında hissediliyor. Bu yazı, albümlerin özel dinlemeleriyle biçimlendi, özel anlamlar buldu. Fakat, Brahem müziğinin, daha sonraki dinlemelerle insanı daha da yenileyeceği kesin. Bu anlamda değişik duygular doğurmaya bu müzikler çok elverişli.

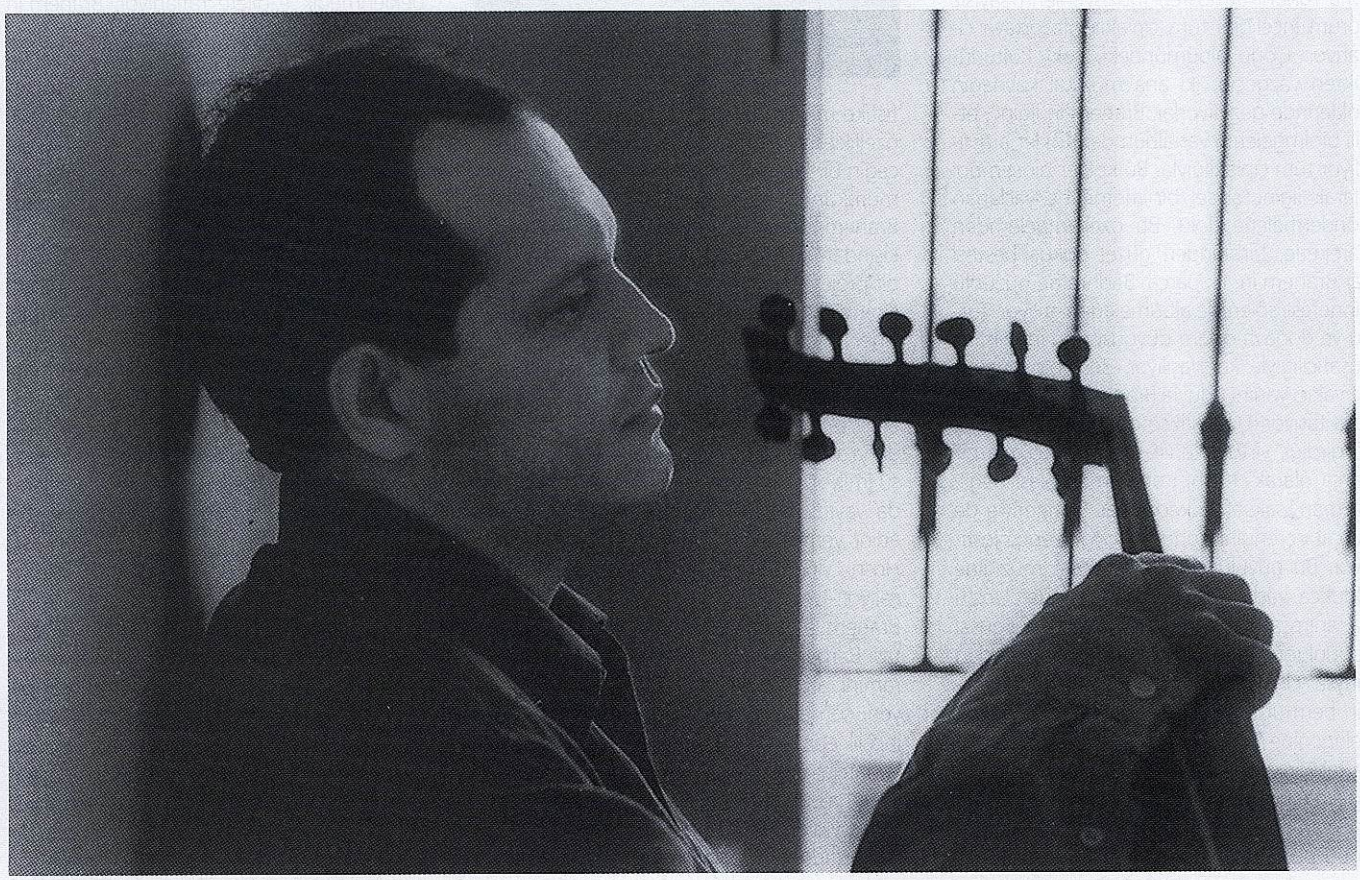

2000 & HI-FI

Tunç Bozoğlu
tunc@lotushifi.com

Yeni markalar:
Ekonomik durgunluğa rağmen 2000 yılının hi-fi sektörü için oldukça hareketli geçtiğini söyleyebiliriz. Ancak bu hareket, alıcıların taleplerinden çok sektöre yeni giren firma ve marka bolluğundan kaynaklanıyordu. Bunda da, yayın hayatında bir yılı geride bırakan HE dergisinin (Home Electronics'in kısaltılmış hali) ve yine bu derginin bağlı olduğu grubun çıkardığı teknolojik ürün tanıtım içerikli T3 dergisinin etkilerini yadsımak mümkün değil. Bu dergiler sayesinde hi-fi sektöründe daha önce varolmayan bir alışkanlık kazanıldı; reklam yoluyla ürün destekleme.

Amiyane tabirle, ithalatçı ve üreticiler için 'pamuk eller cebe' ve takkelerin öne konup getirilen ürünün gerçekten buna değer olup olmadığının ciddi bir biçimde ele alınma devri başladı. Satıcıların bilinçlenmeye başlaması ile devam eden bu devir sonunda önceleri göze hoş gelmeyen reklamlar ve dergi içerikleri de zamanla düzelmeye, profesyonellik kazanmaya başladı.
Ve bu profesyonelleşme de sektöre yeni ithalatçı firmaların dolayısıyla da yeni markaların katılımını beraberinde getirdi. Hi-fi dünyasındaki eski popülaritesine yeniden kavuşma özlemiyle high-end cihaz üretimine yeniden başlayan **Luxman**, son birkaç senedir hoparlör ünitesi yanında kabinli hoparlör imalatına da giren **Dynaudio**, ucuz lambalı ampliler üreten **JoLida** ve **Synthesis**, İngilizlerin alternatif markası **Myryad**, *Inpol* adını verdiği yeni devre tasarımını amplilerinde kullanan İtalyan **Pathos**, lambalı ampli imalatında özel yeri olan firmalardan, **VAC**, horn tasarımlı hoparlörler yapan Alman **Avantgarde Acoustics**, Philips'in satın aldığı ve ülkemizdeki imajını geri kazanmaya çalışan **Marantz** bunlardan ilk aklıma gelenler.
Her ne kadar bu markalara yabancı olmasam da *VAC*'ın *Avatar*'ı ve *Marantz*'ın bazı ürünleri haricindekileri henüz dinlemediğim için herhangi bir yorum yapma imkanım yok. Ama sektöre yeni markaların girmesinin hem biz satıcılar hem de alıcı-

Avatar front: Avatar'in önündeki isi göstergesi yardimiyla lambalarin bias ayarlari da kolayca yapilabiliyor

lar için büyük önem taşıdığını belirtmeliyim. Herşeyden önce değişik cihazlar eşlenerek bugüne dek duymadığımız iyi sistemler ortaya çıkarmak mümkün olabiliyor. Diğer taraftan cihazlar arası uyum ile high-end sistem bütçesini de kısabiliyor, aynı sesi daha ucuza mal etme yolları bulabiliyorsunuz.

Yeni denemeler:

Buna verebileceğim en güzel örnek geçtiğimiz günlerde **LotusHiFi** 'da bir araya getirdiğimiz *VAC Avatar* ampli, *Rotel RCD 991* CD çalar, *JM Lab Mini Utopia* hoparlör ve *Nordost* marka kablolardan oluşan sistem olacak. *Avatar-Mini Utopia* birlikteliğinin iyi netice verdiğini *VAC*'ın yurtdışındaki bazı fuarlarında bu ikiliyi kullanmasından tahmin edebiliyorduk. Ancak ne fuar şartlarındaki dinletiler ne de okuduğunuz tavsiyeler kendi kulağınız ile test etmenin yerini tutmuyorlar, tabii ki. *Pentode* ya da *triode* çıkış konumlarında kullanılabilen lambalı entegre ampli *Avatar* ilkinde 25dB ikincisinde ise 23dB kazanca sahip. Cihazın çıkış gücü *pentode* halde 2 x 60W, *triode* halde 2 x 27 W. *VAC*, *pentode* halini *Ultra Linear* olarak adlandırmış, bunun nedeni bu konumda amplinin bas ve tiz frekanslarda daha uç noktaları verebilmesi. *Pentode* konumunda güç artışıyla birlikte sahne derinliği de artıyor, bas ve tiz frekanslarda bir rahatlama hissediyorsunuz. *Triode* konumunda ise orta sesler daha fazla gövde kazanıyor, performans daha sakin, huzurlu hale geliyor. Jazz trio/quartet ya da vokal ağırlıklı müzik dinlerken *triode*, rock ya da big-band dinlerken *pentode* konumunu tercih ettim.

Preampli katında iki, pikap katında iki olmak üzere toplam 4 adet 12AX7, power-ampli kısmının besleme katında 3 adet 12AU7/6189A ve çıkışta 4 adet EL34 yer alan *Avatar*'da ses ve görüntü sistemini bir arada kurmayı düşünenler için *HomeTheater* geçiş konumu da unutulmamış. *HomeTheater Direct* düğmesi ile cihaz ön hoparlörler için stereo power ampli olarak kullanılabiliyor.

Avatar'ın içinde lambalı bir pikap preampli katının bulunması, dört adet çıkış lambasının denge (bias)

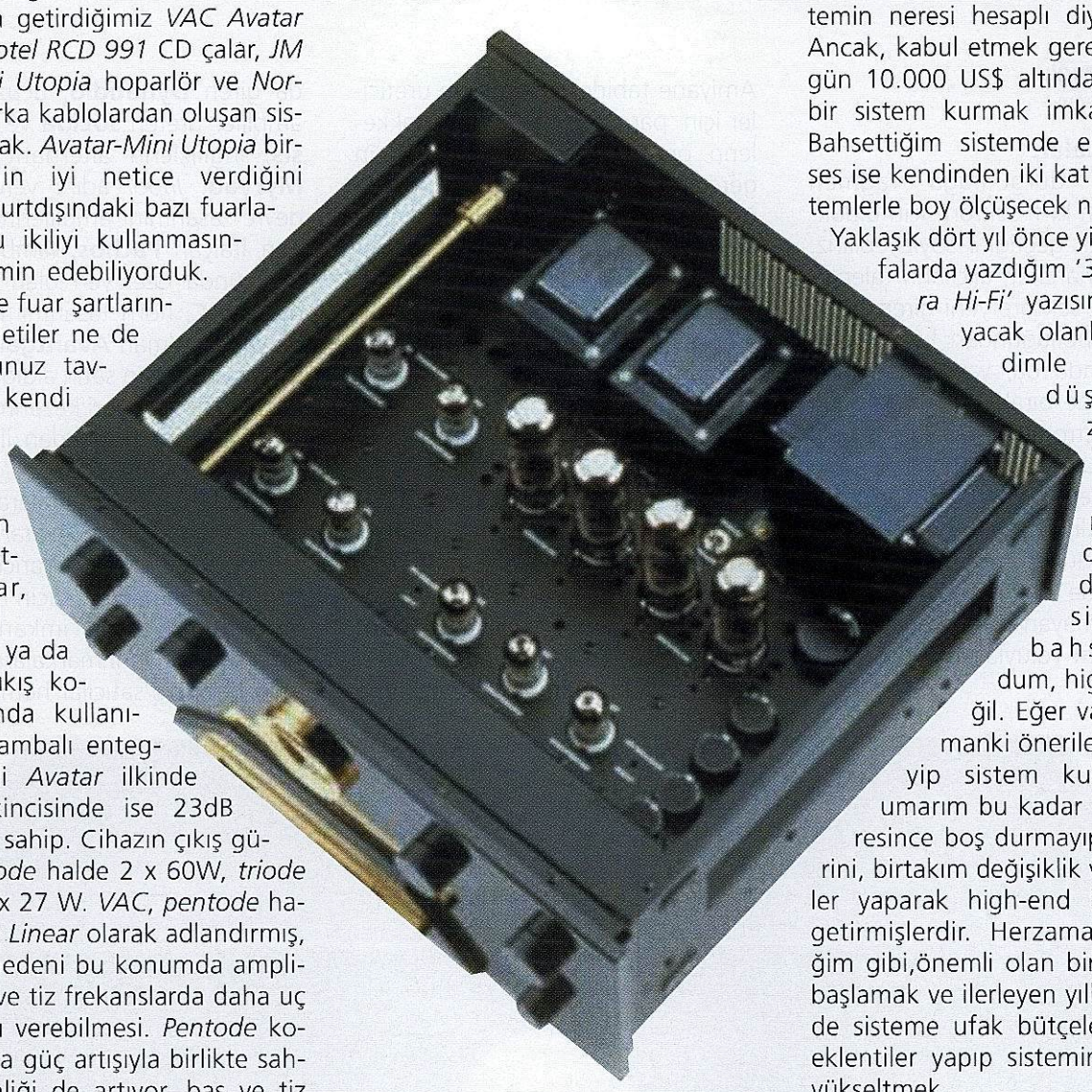

Avatar_top: Işçilik kalitesi oldukça iyi

voltajı ayarının ön panieldeki ısı göstergesi yardımı ile cihazın içini açmaya gerek kalmadan yapılabilmesi (bu gösterge *VAC*'ın, *Marantz* için yeniden ürettiği eski model, lambalı *Marantz* amplilerde kullandığının aynısı) ve temiz işçiliği, entegre bir ampli için oldukça yüksek sayılabilecek 4500 US$'lık fiyatı hakettiğini gösteriyor. *VAC*'a özgü müzikal detay da cabası. *Avatar* müzikalite ve detayı birleştirebilen ender cihazlardan.

Nordost kabloların nötürlüğü, Mini Utopia'nın pek de minik olmayan frekans aralığı ve Rotel'in fiyat/performans oranı çok yüksek RCD991 CD çaları ile Avatar birlikteliği, bir de yine Nordost marka ceryan kablolarını eklerseniz oldukça etkileyici. Toplam liste fiyatı 12,000 US$ rakamının biraz üzerinde yer alan bu sistemin neresi hesaplı diyebilirsiniz. Ancak, kabul etmek gerekir ki, bugün 10.000 US$ altında high-end bir sistem kurmak imkansız gibi. Bahsettiğim sistemde elde edilen ses ise kendinden iki kat pahalı sistemlerle boy ölçüşecek nitelikteydi.

Yaklaşık dört yıl önce yine bu sayfalarda yazdığım *'3000 Dolara Hi-Fi'* yazısını anımsayacak olanların, kendimle çelişkiye düştüğümü zannetmelerini istemem. İsmi üzerinde, o yazıda hi-fi bir sistemden bahsediyordum, high-end değil. Eğer varsa, o zamanki önerilerimi dinleyip sistem kuranlar da umarım bu kadar zaman süresince boş durmayıp sistemlerini, birtakım değişiklik ve eklemeler yaparak high-end konumuna getirmişlerdir. Herzaman belirttiğim gibi,önemli olan bir yerlerden başlamak ve ilerleyen yıllar içerisinde sisteme ufak bütçeler ayırarak eklentiler yapıp sistemin kalitesini yükseltmek.

Malti-çenıl! müzik kayıtları:

Bazılarının ağzına sakız olan, tüketicinin önüne sanki çok özel bir olguymuş gibi sunulmaya çalışılan MALTİ-ÇENIL (multi-channel) olayına biraz değinmek, yaşadığım tecrübeleri sizlerle paylaşmak istiyorum. Müziği, stereo yerine çoklu kanallardan dinlemeye herzaman karşı oldum. Bu karşı olma nedeni

Utopia_home theather: Müzek de dinleyebileceğiniz ev sineması sistemine bir örnek.

çok kanallı teknolojinin kendisine değil ama, *DolbyDigital* ve *DTS* gibi henüz gelişmemiş sistemlerin varolmasına ve stüdyo teknisyenlerinin bu ekstra kanalları kullanmayı bilmemelerine dayalıydı. Bu görüşümün ne kadar yerinde olduğunu, *Telarc* gibi klasik müzik ve jazz kayıtlarında oldukça tecrübeli bir firmanın DTS kayıtlı bir demo CD'sini alıp çok kanallı bir sistemde dinlediğimde bir kez daha anladım.

Dinleyenleri etkilemek için olsa gerek sırasıyla her kanaldan bir bağrış çağrış gürültüler geliyor, daha sonra bu gürültüler arasında *'good vibrations'* parçasının birkaç saniyesi arka kanallardan başlayıp ön kanallara geçiyor, *Jurassic Park* filminden *T-Rex*'in kükremesi ve kırılan dal sesleri ön ve arka kanallarda serpiştiriliyor, ve daha sonra bir adamın 'şimdi şu kapıdan çıkıyoruz' diyerek ön kanaldan başlayıp arka kanala geçen sesi ile birlikte arka kanallarda kapı açılma gıcırtısı duyuluyor ve hemen akabinde güçlü bir inek böğürmesi, ardından kuş sesleri, yine hemen arkasından bir maşrapa ile kovanın içerisine su dökülmesinden oluştuğu bariz bir yağmur sesi. Böyle bir ses çorbasını kayıt etmenin tek amacı sessizliğin altın olduğunu ispat içindir diye düşünürken bu demo parçasının arkasından gelen klasik müzik kayıtlarında tam bir şok yaşıyorsunuz. Klasik müzik konserlerinin müdavimi olmasanız bile müzikle ilgili yayınlardan ya da bazı klasik müzik CD'lerinin içerisinde yer alan krokilerden bir orkestranın sahnedeki dizilişi hakkında az ya da çok bir bilginiz vardır. Senfoni orkestrasında bu diziliş kabaca, ana kemanların ön sıranın solunda yer aldığı, onların hemen sağında orta kemanların ve onların da sağında viyolonsel ve çelloların, en sağda da kontrbasların yer aldığı şeklindedir. Hemen arka sırada üflemeliler yer alırken, en arkada bateri, timpani gibi vurmalı çalgılar ve eserine göre harp, klavinet, klavsen vs yer alır. En önde de tabii ki size arkası dönük orkestra şefi bulunmaktadır.

Telarc'ın DTS kaydı ön kanallarda harp ve flüt sesleri ile başlıyor, arka tarafta bir ambiyans duyuyor ve *'çok güzel,sonunda arka kanallarda sadece ambiyansın olması gerektiğini anlamışlar'* diye düşünürken ana kemanlar güçlü bir şekilde arkanızda çalmaya başlıyorlar! Birdenbire yaşadığınız bu şoku anlatmam mümkün değil, neye uğradığınızı şaşırıyorsunuz. Bir yandan orkestranın içinde miyim, öyleyse hangi konumdayım düşünceleri ile yerleşiminizi belirlemeye çalışırken, diğer taraftan 'burada ne işim var' diye sinirleniyor ve sonunda orkestranın ortasında oturduğunuzun bilincine varıyorsunuz. Ancak bu kez de 'orkestranın ortasında oturacaksam yüzüm şefe dönük olur herhalde, niye sırtımı döneyim' düşünceleri kafanızda dolaşmaya başlıyor. Orkestra şefine karşı sırtınızı dönme kabalığının verdiği utanca, eğer senfonik müziğin elektronik cihazlar tarafından değil de bireyler tarafından icra edildiğinin bilincindeyseniz kemancılar için de aynı şeyi yapmış olmanız ekleniyor, stop tuşuna basarak çok kanallı kayıtın henüz klasik müzik için olmadığı kanısına varmış bir şekilde *Alan Parsons*'ın *DTS* olarak çıkardığı 'On Air' albümünü denemeye karar veriyorsunuz.

On Air'in ilk parçasında sol arka hoparlörden bir gitar eşliğinde şarkı söyleyen erkek sesine diğer hoparlörlerden gelen kuş cıvıltıları ve böcek sesleri karışıyor. Açık havada bir yerlerdeyiz herhalde derken ön hoparlörlerden arkaya doğru bir jet uçağı havalanıp geçiyor. Demek ki

hava alanına yakın bir bölgede açık arazideyiz. Hemen sonra elektronik enstrümanlar başlıyor ve açık alan seslerinden eser kalmıyor, stüdyodan bile daha sessiz bir altyapı üzerinde müzik devam ediyor.

Bu tarz müzikte klavye ya da midi seslerinin ön soldan ya da arka sağdan ya da her ikisinden vs gelmesini fazla önemsemiyorsunuz, ancak yine de bateri seslerinin niye arkadan geldiğini anlamak mümkün olamıyor.

DTS kayıtlı CD'ler arasında bilinçli düzenlenmiş yegane albüm olarak Diana Krall'ın CD'sini gösterebilirim. CD'de arka kanallar ambiyans kaynakları olarak kullanılmış. Ancak kayıt edilmiş icraat bir stüdyo kaydı olduğundan arka plandaki bu ambiyans oldukça kuru, bir kulüp ya da konser salonu havasını veremiyor. Yine de iyi bir deneme. Bir de tabii, sesler, DTS sistemdeki sıkıştırma ve kayıplar neticesinde aynı albümün stereo versiyonu kadar doğal değil. DTS ve Dolby-Digital'in aksine sıkıştırmasız ve kayıpsız çok kanallı sistemler geliştiğinde herhalde stüdyolar ve teknisyenlerin anlayışları da değişecek ve çok kanallı müzik dinlemek zevkli bir hale gelecek. O zamana kadar stereo ve CD dinlemeye devam. SACD ve DVD-A da birer alternatif ancak format savaşının neticelenmesine daha bir iki sene var gibi gözüküyor.

Belirtmem gereken bir nokta var. Temsilcisi olduğumuz bazı üretici firmalardan aldığım bilgiye göre DTS, sıkıştırma oranını - hiçbir firmaya haber vermeden - fazlalaştırmış durumda. Bu da bazı yeni DTS kayıtların DTS logolu cihazlarda bile okunamamasına yol açabiliyormuş. Şu hayatın cilvesine bakın ki, DTS, DolbyDigital'den çok daha az sıkıştırma/kayıp oranı, ve bu özelliği ile müzik kayıtları için bile kullanılabilecek ses sistemi iddiasıyla ortaya çıkmıştı!

Duyuru: SACD tanıtımı

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de SACD öncülüğünü Sony ve Philips firmaları yapıyorlar. Sony firmasının SCD-1 model cihazını daha önce İstanbul Hİ-Fi Kulübü toplantısında CD çalarlar ile karşılaştırma imkanı bulmuştuk. Ancak otelin konferans salonunda yaptığımız bu karşılaştırma kısıtlı kalmıştı. Philips'in ithal ettiği ve geçtiğimiz günlerde satışına başladığımız ***Marantz***'ın, tüm dünyada çok iyi eleştiriler almış olan SA-1 model SACD çalar cihazının tanıtımını 20-31 Ocak 2001 tarihlerinde ***Lotus***'ta yapmayı planlıyoruz. SACD'yi ve tabii SA-1'i merak edenlere Lotus'un 0212-257 2696 ya da 0212-257 7000 numaralı telefonlarından konuyla ilgili detaylı bilgi edinmelerini öneririm.

Tanıtımda görüşebilmek ümidiyle bol müzikli ve *jazz*'lı günler dilerim.

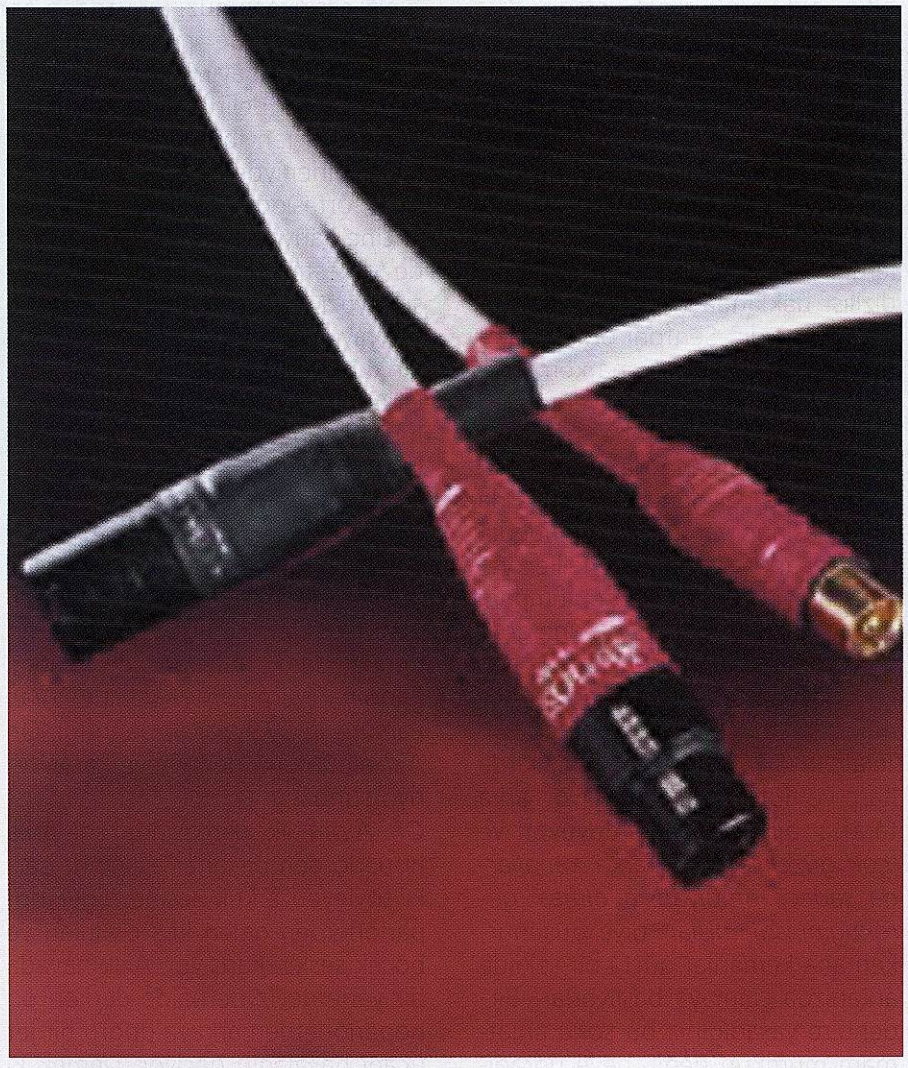

Valhalla_int: Nordost Valhalla ara kablosu QuattroFil modelinin devamı görünümünde.

Valhalla: Nordost'un yeni hoparlör kablosu Valhalla, ışık hızının % 96'sına ulaşabiliyor

Jack DeJohnette İstanbul'daydı

Yosi Falay

Murad Şekerli

Üç aylık aradan sonra tekrar merhaba, günlük gazete olmadığımız için bayatlamış olaylarla karşınızda olmamız kaçınılmaz bir olgu. Geçen sayıda yazdığım Açık Radyo yazısına bir son dakika ekiyle kapatılma haberini ve sonrada bir son saniye haberi ile kapanmaktan (şimdilik kaydıyla) kurtulduğumuz haberini vermek durumunda kalmıştık. Bu sayıda ise siz okuduğunuzda 2 ay bayatlamış olacak olan bir sohbet-röportaj ile karşınızdayım. Hayatımın ilk röportajı olması açısından benim için ayrıca unutulmaz bir olay.

21 Ekim Cumartesi akşamı CRR salonunda müthiş bir konser vardı, yaşayan en iyi davulcu (lardan biri diyelim de gereksiz polemiklere neden olmayalım) Jack de Johnette'in John Surman ile vereceği ikili konsere biletimi çok önceden almıştım fakat kendisi ile röportaj yapmak gibi bir niyetim hiç yoktu, olmazdı da aslında, ne varki konserden iki gün önce sevgili bir arkadaşım arayarak 16 yaşındaki oğlunun davula tutkun ve Jack de Johnette hastası olduğunu ve muhakkak onunla tanışmak istediğini ve bu işi olsa olsa ancak (lüzumsuz işler müdürü) benim halledebileceğimi söylemesi ile aldı beni bir düşünce. Bir kere olaya son derece sempatiyle yaklaştığımı söylemeliyim, yani kesinlikle "bizim oğlana sizin şirkette bir iş bulsak" türünden angarya bir talep olarak görmedim, madem bu adam buraya kadar gelmiş ve madem sadece 16 yaşında olan bir genç bu adamın müziğine hasta o zaman bu genç bu adamla muhakkak tanışmalı ama nasıl? Şimdi Mehmet Ali (gencimizin adı Mehmet Ali), Banu Alkan hayranı filan olsa iş daha zor çünkü kadın burnundan kıl aldırmıyor, sanatçı takımının sanatları büyüdükçe egolarının küçüldüğü gibi birtakım kanıtlanmamış varsayımlara güvenerek sevgili Zuhal Focan'ı aradım ve adamımız ile Jazz Dergisi adına röportaj yapma imtiyazını ele geçirdim, gerçi bu imtiyazın Jack de Johnette üzerinde hiçbir yaptırımı yok, Manhattan'da inşaat yapmak için Beyoğlu Belediyesi'nden ruhsat almış olmakla aynı şey. Yani adam canı isterse beni kabul edecek. O işi kıvırmak bana ait. Mehmet Ali'ye "yarım iyi" haberi verdim, ama fazla heveslenmemesini de ilave etmeyi ihmal etmedim.

Konser günü öğrendik ki adamımız çok yorgun olduğu için o gün kesinlikle kimseyle görüşmek istemiyormuş ancak ertesi gün kendisini otelden arayarak, bir randevu alabilirmişiz.

Konser, hava muhalefeti nedeniyle yarıdan fazla boş bir salona verilmesine rağmen (bileti olan sevgili eşim o anda köprüde trafikle boğuşuyordu mesela) çok coşkulu ve üst düzeydeydi. Her ikisini de evvelce ayrı ayrı canlı ve kayıttan defalarca dinlemiştim ama ikili olarak bu ilk dinleyişim ve ortaya çıkan müzik beklentimin üzerindeydi. Gerçi Surman'ın modern laternası'na (sampler'mı diyorlar) sık sık dönüp birşeyler kurcalaması biraz büyüyü bozar gibi olduysa da oldukça keyifli bir konser izlediğimizi söyleyebilirim.

Ertesi gün sayım günü ve turistler dahil herkes evinde veya otelinde hapis, ben sabırsızlıkla adamın kesin uyanmış olacağı saati bekleyip 12.30 itibarı ile numarayı çeviriyorum ve eyvah, çok kötü. Karşımdaki ses derin uykudan uyandırılmış bir adamın hoşgörüsüz sesi, aslında o anda küt diye telefonu kapatıp azarı resepsiyoncu çocuğa yöneltmek var ama koskoca Jack de Johnette'in yüzüne telefon kapatmayı kendime yediremiyorum.

Binbir özürden seçmelerle bir giriş yaptıktan sonra konuya girip kendisini kaçta rahatsız

edebileceğimi soruyorum. Cevap kısa "dört'te beni rahatsız edebilirsin". Peki abi deyip kapatıyoruz.
Dört'te karşıma çıkan ses biraz daha canlı uyanalı en az 10 dakika olmuş, özürlü bir girişten sonra derdimi anlatıyorum, ne kadar vakit istediğimi soruyor, acaba saat başı paramı alıyor bu adam? "sana uyarız abi" gibilerden gevelenip, "peki en geç 6'da gel öyleyse, sonra işim var" cevabını alıyorum. Arada ben sokağa çıkma yasağının 5'te bittiğini sanarken Mehmet Ali arıyor ve yasağın 7'de bittiğini söylüyor. Hayatta bir daha arayamam ben bu adamı, ya hiç gitmem ya da sokağa çıkıp şansımı denerim. Önce tanıdık hamile bir kadın var mı diye düşünüyorum, hani hastaneye yetiştiriyoruz gibilerden ama yok böyle birisi ve ben ikinci şıkkı seçiyorum, gerçi sokaklar tam boş değil, yine de en turiste benzer kıyafetimle otelin önüne kadar varmayı başarıyorum, tam otele 30 metre kala barikat var, arabayı yolun ortasında bırakıp elimde fotoğraf makinamla otele doğru ilerliyorum, oh içeri kapağı attık, bakalım Mehmet Ali ne yapacak. Oda 3 dakika sonra görünüyor, son derecede gamsız, rahat rahat gelmiş. Tam 6'da odanın kapısını çalıyoruz, en özür diler suratımızla. Jack de Johnette kapıda, çok güler yüzlü bir adam değil, acaba üstüme alınmalı mıyım? Hala bana kızgın olabilir mi? Neyse getirdiğim bir şişe şarapla havayı yumuşatıyorum, sonra da Mehmet Ali'nin ve röportajın hikayesini anlatınca adamımız yumuşuyor biraz. Mehmet Ali'nin görevi ses kayıt cihazı ile ilgilenmek, çocuk huşu içinde arada adamın üçüncü bir eli veya ayağı var mı diye bakıyor, yok, adamın bizden görünüşte bir farkı yok. Sahnede göründüğünden daha kısa boylu, tersi olması gerekmez miydi, hani basketbolcular sahada daha kısa görünür misali. Arada TV'de haberleri izliyor, ben rahatsız olmamasını, zaman açısından sınırlı olmadığımızı anlatıyorum, o da zaten rahatsız filan olmuyor. Haberler bitince karşıma oturuyor, konuşurken insanın gözünün içine bakmayı seviyor, ben de öyle, dolayısıyla bütün gece bakışıyoruz, kimin gözü önce pes ederse. Adamın tavırları ve ses tonu soğuk ve mesafelice olmakla beraber konuştukça açılacağını gözlerinden anlıyorum, gözleri sıcak bakıyor. Önce,televizyon haberleri doğrultusunda biraz politika sohbeti yapıyoruz, zaten bütün gece müzikten çok konuştuğumuz konu politika. En az baktığım şey ise elimdeki 15 sorudan oluşan soru listesi. Açıkçası ilk 15 dakikadan sonra olay öyle bir hava aldıki sanki iki arkadaş sohbet ediyoruz ve insanlar arkadaşlarına kağıttan bakıp soru sorar mı diye düşünerek o kağıdı hiç elime almıyorum, arada kopya çeker gibi göz ucuyla baktım sadece. Bu sayede sohbet kesintisiz ve sınırları belirsiz bir şekilde gelişti aynen jazz gibi emprovize yani, o anda bunun çok keyifli olduğunu düşünüyordum ama sıra bantları deşifre edip kağıda dökmeye gelince nasıl büyük bir ördeklik yapmış olduğumu anladım, herşey içiçe geçmiş durumda ve çok acemice.
Önce bir gece önceki müzik için teşekkür edip, geçen senelerin onu fiziksel olarak ne kadar az değiştirdiğinden bahsettim, bu herkesin zayıf noktasıdır, samimi bir tavırla söylenirse buna tav olmayacak, 35 yaşını geçmiş, erkek veya dişi yoktur. Ben gerçeği söylüyordum yağcılık değildi yani, ama ilk yumuşama belirtilerini orada hissettim. Mutlu ve sevdiği işi yapan bir insan olduğunu, güzel bir karısı güzel bir evi (meşhur Woodstock kasabasında oturuyor, yani festivalin yapıldığı yere yakın, doğa ile içiçe, ama medeniyetin bütün imkanları elinin altında ve entelektüel bir çevre) ve yetişmiş iki kızı olduğunu anlattı, kızları artık evden uçmuşlar biri Web tasarımcısı diğeri öğrenciymiş ama oldukça sık görüşen birbirine bağlı bir aile olduğunu ve mutluluğun ana kaynağının, kendisini geçindirecek sevdiği bir iş ve iyi bir aile sahibi olmak olduğunu söyledi. Ayrıca çok sık turneye çıkmamayı tercih ettiğini ve mümkün olduğu kadar çok vaktini evinde harcadığını ekledi. Daha buradan başlayarak sonuna kadar hemen herşeyde hemfikir olduk adamımla. Bundan sonra konuştuğumuz konu bugün jazz'da mainstream denebilecek bir akım olup olmadığı ve buna bağlı olarak jazz diye adlandırabilecek müziğin sınırının nereye çekileceği idi.
Biraz tarih dersiyle karışık ve uzun bir konuşmadan sonra artık böyle sınırlar kalmadığını, doğaçlama öğeleri barındıran hemen her müziğin jazz olarak adlandırılabileceğini söyledi özetle, ama verdiği tarih dersinin satır aralarından ben birşey kapmıştım; adamımız radikal aktivist politik duruşu olan ve politika ile yakından ilgilenen bir abimiz, dolayısı ile ben bunun üzerine oynamayı kafama koydum, önce MP3'ten bedava müzik indirilmesi konusunda ne düşündüğünü sordum, konu hakkında çok bilgisi yok gerçi, MP3 daha çok popüler müzik yapanlara rahatsızlık veriyor ama yine de iki yönlü bakmak gerektiğini söyledi, bir taraftan verilen emeğin karşılığının para ödenmeden alınması ona ters geliyordu, diğer taraftan da müziğini geniş kitlelere yayma olanağı bulamamış binlerce genç müzisyen için bu medyanın bir fırsat olabileceğini yadsıyamıyordu ama her halükarda olay daha hakkında fikir yürütmek için çok yeni.
Diğer bir konumuz da piyano çalışı oldu, piyano Jack de Johnette'in ilk enstrümanı, üstelik Chicago konservatuarından iyi derece ile mezun olmuş, dahi çocuk değilmiş ama oldukçada iyiymiş, birgün ailesinin sokağa attığı davulunu Jack'a bırakan bir arkadaşının sayesinde biraz tıngırdatıp vurarak başlamış, yani esas yeteneğini tesadüfen keşfetmiş bir anlamda, yine de piyanoyu da hiçbir zaman tam bırakmamış, arada saksofon da çaldığı için nefeslilere de aşinalığı var. Tuhaf olan şu ki piyano stili hiç percussive değil, mesela partneri Keith Jarrett piyanoyu vurmalı gibi çalarken Jack de Johnette'in stili çok daha yumuşak, uçucu, neredeyse feminen bir çalışı var (bence bu bir aşağılama değil ama kendisine söyleyemedim), davul çalarken elektriğini boşaltmış olduğu dolayısıyla piyanonun başına daha arınmış ve huzurlu oturduğu varsayımında bulundum, güldü, ilk defa gülümsemedi gerçekten güldü, olabilir, hiç düşünmemiştim dedi.
Arada salatasını yerken sohbete devam ediyoruz salatanın yağları kazağıma damlıyor ve ben görmemezliğe geliyorum o da aynı şekilde davranıyor ama tabağını geri çekmesinden gördüğünü anlıyorum. Ve ben onun çalışı hakkındaki yorumumu yaptım "bence sen çalan müziğe eşlik yapmıyorsun, senin yaptığın konseptin geneline bir eşlik, bu arada dairesel değil spiraller çizerek ilerliyor ve kendi solonu yapıyorsun aslında, sonunda spirallerden oluşan büyük bir daireyi tamamlıyor veya ona yakın her-

Murad Şekerli

hangi bir yere geliyorsun, dolayısı ile takibi güç ama çok nüanslı oldukça izlenimci ve çok keyifli bir çalışın var", gözleri parladı, parmağını bana doğru uzatarak "işte tam bu" dedi. Kendimle gurur duydum.

Bundan sonra konuyu müzikten açarak esas varmak istediğim yere doğru çektim adamı, çabuk tüketilen ve benim "MC müzik" diye adlandırdığım tarz müzikler için ne diyorsun, önce MC müziği anlamadı,

"Mc Donalds" gibi yani deyince çaktı ne demek istediğimi, globalleşme yolunda döşenen taşların bireylerden değil tüketicilerden oluştuğu, kültürel dönüştürmenin bu yolda atılması gereken (şirketler yönünden) en hain ve sistemli adım olduğu yolunda heyecanlı bir konuşma başladı aramızda. Amaç tabiki sadece endüstrinin boyutunu büyütmek değil, olayı öngörülebilir hale getirmek ve piyasaya çıkan her tür eğlence ürününün standartlara uygunluğunu ve "asgari satış garantisi"ni sağlamak. Bunun yolu da bireyi anarşist değil konformist hale dönüştürmekten yani beyin yıkamaktan geçiyor. Adamımızın, bütün aile babası haline rağmen bir anarşist ruhu taşıdığı belli oluyor. Zaten davul çalışı da bunun göstergesi, o grubun içinde, fırtınanın ortasında, kendi gemisini yürütüyor. Peki diyorum, sen insanların saygı duyduğu, onlara bir şekilde ulaşabilen bir kişisin. Belli bir bilinci yaygınlaştırmak veya harekete önayak olmak konusunda sorumluluk hissetmiyor musun? Buna karşılık çevreci aktivist gruplara maddi yardımda bulunduğunu ve vakti elverdiğince faaliyetlerine katıldığını, özellikle genetik olarak değiştirilmiş gıda maddeleri konusunda mücadelesini yoğunlaştırdığını anlatıyor. Arada öyle şeyler anlatıyor ki akıllara durgunluk veren cinsten. Bundan sonra kayıtlarının çoğunu yaptığı ECM şirketi ve Manfred Eicher hakkında konuşuyoruz. Manfred Eicher onun hayranlık duyduğu, ideali doğrultusunda iş adamlığı yapan ve meydana getirdiği sinerji ile jazz dünyasına çok katkıda bulunan bir kişi, yaptığını business değil, bir nevi misyon olarak görüyor, işinden keyif alırken aynı zamanda da para kazanıyor.

Tekrar müziğe dönüp çalmaktan en keyif aldığı grubu soruyorum. İçimden Keith Jarrett ve Gary Peacock ile üçlü formasyonunu söylemesini bekliyorum ama o bu konuda son derecede politik, özellikle isim vermiyor, ben en çok bu üçlüyü beğendiğimi dahası bu üçlünün müziğinin jazz'ın doruklarından biri olduğu yorumunu yapıyorum, çok alçakgönüllü değil, hemen kabul ediyor, kendisi telaffuz etmemekle beraber o grupta sadece davulcu olduğunu, bestelerinin ağırlık kazanamadığı için de favori grubu olmadığını düşünüyorum. Ne de olsa o grup Keith Jarrett'ın grubu. Gerçekten çok güzel besteleri de var Jack de Johnette'in, bunları çok kısa sürede, doğal bir süreç içinde yaptığını söylüyor. Bu kadar her konuda fikir sahibi bir insanın kitaplarla arasının iyi olacağını düşünüp soruyorum neler okuduğunu,

Murad Şekerli

bu ara kuantum fiziği ile ilgilendiğini söyleyip iki tane kitap gösteriyor, kitapların maşallahı var, herkesin harcı değil bunları yutmak.

Dinle aran nasıl diye soracak oluyorum, bırak o işleri dercesine bir işaret yapıyor. İnandığı bir kozmik varlık olduğunu ama organize hristiyanlıkla veya diğer başka bir dinle hiçbir ilişkisi olmadığını, ait olduğu tek cemaatin ailesi ve müzisyen dostları olduğunu söylüyor. Adamın bize önceden bildirdiği süre çoktan dolmuş durumda ama hiç öyle "ne zaman gideceksiniz" havalarında değil, sanırsınız ki 3 aydır insan görmüyor, konuşmaya hasret kalmış, açıldıkça konuşuyor, sohbeti de çok keyifli. Bu arada Mehmet Ali değil çıt çıkarmak, paltosunu bile çıkarmamış heyecandan, alnından terler süzülüyor, ona yönelik olarak, bugün genç bir müzisyenin jazz müziği yaparak geçimini temin etme şansının olup olmadığını soruyorum, biraz zor olmakla beraber iyilerin her zaman şansı olacağını söylüyor, ama yine de çok ümitli olmadığını, Mehmet Ali'nin cesaretini kırmak istemediğini anlıyorum, boşver Mehmet Ali zaten davulcu olacak değil. Son olarak, ilk röportajını yapan bir çaylak olarak başka neyi sormam gerektiğini bana hatırlatmasını rica ediyorum. Bunu bir röportaj olarak değil dostça bir sohbet olarak gördüğünü ve kendisinin de çok keyif aldığını söylüyor, inanmaya meyilliyim çünkü ben de öyle hissediyorum.

Akşam yapacak işi olup olmadığını, şayet yoksa kendisini ve John Surman'ı eşimle beraber yemeğe çıkartmaktan zevk duyacağımı söylüyorum, "yedim ya ben" diyor, bizle sohbet ederken kemirdiği salata onun akşam yemeği imiş meğerse. Zaten John Surman ile üzerinde çalışması gereken birkaş işi varmış, çok sık biraraya gelemiyorlar. Aslında John Surman ile de görüşmek istiyorum ama belliki sırası değil. İkimiz de kendisiyle birkaç resim çektiriyoruz, sonra sıra en önemli ana geliyor, Mehmet Ali çantasından çıkardığı davul derisini ona imzalatıyor,belliki hayatı boyunca saklayacak onu.

Vedalaşıp ayrılırken derginin bir kopyasını istiyor.

İki ay sonrası için söz veriyorum. Kartvizitleri değişiyoruz. Şarabı John Surman ile içeceğini söylüyor, sirkeleşmemiş olması için dua ediyorum. Yerli şaraplarımız henüz güvenilir şekilde hediye edilebilecek kalitede değil maalesef, çok iyi çıkabildiği gibi insanı rezil de edebiliyor. Uğurlanışımız, karşılanmamızdan çok daha sıcak ve dostça oluyor. Mehmet Ali ile radyoda bir Jack de Johnette özel programı yapmaya karar verip onu evine bırakıyorum. Yalnız kalınca kafama tekrar dank ediyor, dünyanın en büyük davulcusuyla sohbet etmiş olduğum, sohbetimiz sırasında bunu unutturup, kendine o kadar sıradan bir hava vermeyi nasıl başardı bu adam, aklıma takılıyor, alçakgönüllü deseniz, pek değil, kim ve ne olduğunun farkında, alçakgönüllü rolü oynayacak yaşı da çoktan geçmiş, biraz ermiş havası var, daha doğru kelime "aşmış", kendini. Yaptığı işi en iyi şekilde ve namusuyla yapıp para kazanan bir profesyonel olarak görüyor, en gurur duyduğu şey ne müziği ne hepsi birer büyük isim olan dostları. Birinci sırada ailesi geliyor. Bir diğer önemli özelliği de "dünyevi küçük olaylarla ilgilenmez, büyük sanatçı" havası hiç yok, duyarlı insanlar neleri dert ediyorsa onun da dertleri aynı, tavrını da gayet açık almış, mücadelesini veriyor. Kendiyle ve çevresi ile barışık (uykusundan uyandırılmadığı zaman), tam bir dünya insanı (tipik Amerikalı değil anlamında okuyabilirsiniz), aynı zamanda davul çalmayı da biliyor. İşte böyle bir adam bizim Jack. Onunla tanışmama vesile olduğu için Mehmet Ali'ye tekrar teşekkürler, kimbilir, bakarsınız bu röportaj son olmaz.

Emin Fındıkoğlu, Bir Tutkunun Öyküsü

Tunçel Gülsoy

Bilmem size de oldu mu, bazı insanlarla ilk defa tanışmış olsanız bile onu sanki yıllardan beri tanıyormuşsunuz gibi hissedersiniz. Emin Fındıkoğlu ile ilk konuştuğumuzda ben de böyle hissetmiştim ama bu tesadüf değildi. Son beş yıldan beri Türk jazz müzisyenleri ile konuşuyorum ve herbirinden onun hakkında birşeyler öğrenmiştim. Tıpkı güzel bir romanın gazetede yayınlanan bölümlerini parça parça okumak gibi bir şeydi bu. Ama gün geldi, kitabı elimin içinde tuttum. Artık bütünü okuyabileceğimi düşündüm.

"Bak, lütfen yazının hiç bir yerinde "hoca" kelimesi geçmesin. "Jazz" kelimesini de Türkçe şekli ile yaz. İsmet Sıral Türkçe yazılınca "kaz" gibi oluyor derdi ama ben o kanıda değilim."

O jazz deyince aklıma en bayat röportaj sorum geldi ama umduğum gibi yanıt da alamadım:

"Caz nedir diye de sorma, bir çeşit duygu işte.., detaylandırmayalım."

O zaman anladım ki Emin Fındıkoğlu ile röportaj yapmak kimsenin haddine değildir, o isterse kendi kendine röportajını yapar ve size onu sadece kayıt etmek düşer.

"Teyp kullanmıyor musun? tüm o okuduğum şeyleri el notları ile mi yazdın yoksa. Peki, oturalım. Evet, nereden başlıyalım, herşey sistematik olsun istiyorum..."

Onu dinlerken aklıma hep Neşet Ruacan, İmer Demirer, Şenova Ülker gibi sevdiğim jazz müzisyenlerinin söyledikleri geliyor. Sessizce oturuyoruz ve O anlatıyor, ben dinliyorum:

"Ortaokulda iken yağlıboya resim yapardım ama hocamın ismini söylemek istemiyorum. Saygısızlık olmasın. St. Michel'de ortaokulu, Saint Joseph'de liseyi okudum. Bir yaz akşamı Hasan Kocamaz'ın çömezi olan bir arkadaş mızıka çaldı. Caz müziği idi ve resmen büyülendim. Galiba Count Basie'nin "One O'Clock Jump"ı gibi birşeydi. O zamanlar 15 yaşındaydım. Bu arkadaş bana niye bir enstrüman çalmıyorsun ve okul orkestrasına girmiyorsun diye sordu. Okulun orkestrası 40 kişilikti. Yaylılar ve nefeslilerden oluşuyordu. Başında bir Fransız hoca vardı."

"Pardon", dedim, hoca kelimesini kullanmayacaktık. Bir an duraksadı , "benden hoca diye bahsetmeyeceksin" diye düzeltti. Ben yazmaya devam ettim:

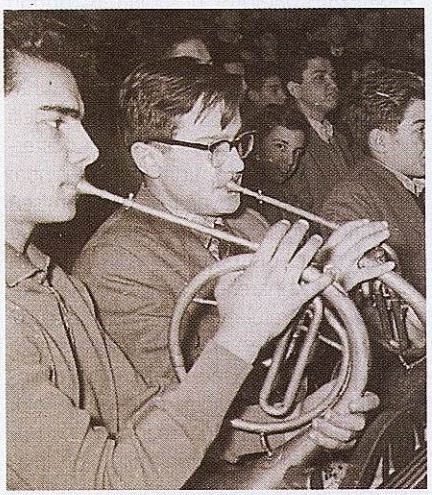

Emin, Mellofonu ile 15 yaşında. (öndeki)

"Bana da bir çeşit bando kornosu olan mellofon düştü. Yavaş yavaş üflemesini öğrenmeye başladım. Bir yıl sonra, galiba 1956 yılı idi trompete terfi ettim. Önce İsmet Sıral orkestrasını Küçük Sahne'de dinledim. Bir ay sonra ise o yıllarda gelen Dizzy Gillespie orkestrasını görmek üzere Saray sinemasına gittim. Bu çok önemli bir olaydı. Görsel ve işitsel olarak caz müziğine girmiş oldum, duyduğum müzik beni alıp bir yerlere götürdü. Gerek İsmet Sıral gerekse Dizzy Gillespie Orkestraları çok düzenli gruplardı. Çok güzel düzenlemeler çalıyorlardı. Sıral'ın düzenlemelerini Arif Mardin yapmıştı. Gillespie'ninkileri ise Ernie Wilkins. Belli bir yapısı olan veya İngilizce ifadesi ile "structured" müzik o devirde beni çok etkilemişti ama bu daha sonraları ortaya çıktı.

Üç yıl sonra trompeti bıraktım. 1959-60 yılları arasında o devirde Türkiye'ye dönmüş olan Arif Mardin'den her Salı akşamı armoni ve aranjman dersleri aldım. Ders aldığım 1.5 yıl boyunca sadece iki defa dersim iptal oldu. Yani 70 ders falan almış olmalıyım. Aslında Arif Mardin başkalarına da ders vermek istiyordu ama kimsenin fazla bir şey öğrenmeye niyeti olmadığını daha o günlerde farketmeliydim. Aynı şekilde ben Berklee'de okuyup döndükten sonra benden faydalanmak isteyen bir ki-

şi çıktı. Onunla bizim evde bitmek tükenmek bilmeyen öğleden sonraları çalışırdık. Öğrendiklerimi ona aktardım ama bugün artık yaşamadığına göre kimseye birşey öğretmiş sayılmam.

Peki kimdi o diye sordum. Bir an sessizlik oldu. Çok güzel bir sonbahar günü Fenerbahçe'de oturuyorduk. Uzun bir aradan sonra fısıldar gibi yanıtladı, "Onno Tunç"tu. Bir an çok uzaklara gidip geldiğini hissettim. Sonra tekrar kaldığımız yerden anlatmaya devam etti:

"Arif Mardin'den öğrendiklerimi bir başka organizasyon adamı olan İsmet Sıral'ın orkestrasına düzenlemeler yaparak uygulamaya başladım. İsmet Sıral her zaman kaliteli müzisyenler ile kaliteli orkestralar kurardı.

Askerliğimi lise mezunu yedeksubay olarak yaptım. O dönemde yazdığım parçalardan ikisini artık Amerika'ya dönmüş olan Arif Mardin'e yolladım. O bunlardan birisini Berklee International Sextet'e çaldırmış ve kaydını da okul idarecilerine dinletmiş. Berklee bana dört yıllık bir burs verdi ve ben de Amerika'ya gittim. O sırada İsmet Sıral da İsveç'e gittti.

Berklee'de bestecilik ve aranjörlük bölümünde okudum. 1963 yılında Berklee'nin "Jazz in the Classroom" adlı albüm serisinin sekizincisi olan "A Tribute to Duke Ellington"da Mercer Ellington'un iki bestesine yaptığım aranjmanlar ile yer aldım. İlk iki yıl hocamız "çavuş" adını taktığımız ve herşeyin kitabına uygun yapılmasından taviz vermeyen bir insandı. Daha sonraki iki yılda ise hocamız Berklee'in üzerine kurulduğu taş olarak anılan Herb Pomeroy oldu. O yıllarda zamanı çok bol olan bir insandı, bize ayrıca caz tarihi dersine de gelirdi. Herb'in derslerinde gırgırın bini bir para idi. Anekdotlar anlatarak sınıfı gülmekten kırıp geçirirdi."

Emin Fındıkoğlu'nun gerçek anlamda ile bir yol gösterici olduğunu zaten onunla çalışanlardan duymuştum ama konuşmamız sırasında tamamen emin oldum. Zaten kendisi de bu yasakladığı kelimeyi sık sık kullanıyordu. Ancak düşüncelerimi kendime sakladım çünkü o konuşurken bana sadece dinlemek ve yazmak düşüyordu.

"1967 yılının başında Berklee'den döndüm. Onno Tunç ile tanıştım. O sıralarda İstanbul'da yaşayan İsveç'li alto ve bariton saksofoncu Lennart Jansson'un grubunda piyano çalmaya başladım."

Bir an elimdeki not kağıtlarına baktı, Lennart çift "n" harfi ile yazılacak diye uyardı. Yazdığımı

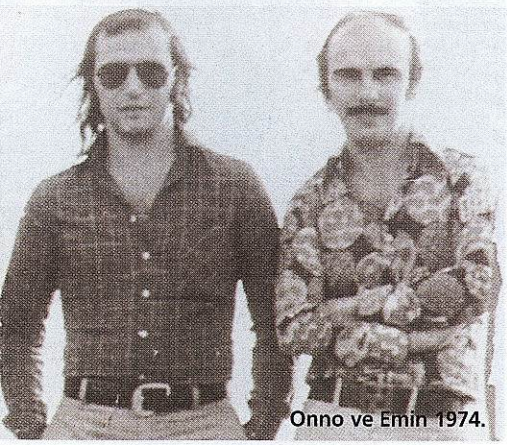

Onno ve Emin 1974.

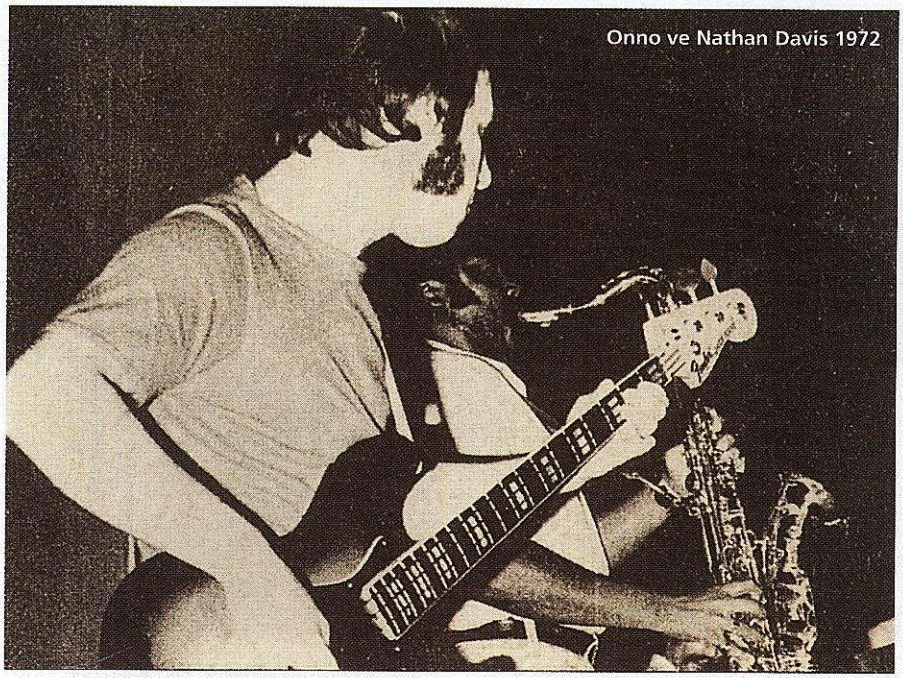

Onno ve Nathan Davis 1972

kontrol etti, ben de o andan sonra konuşmadaki tüm isimleri yazdıktan sonra onun teyidini almaya başladım.

"O grupta ayrıca Günnur Perin bas, Bülent Ateş de davul çalıyordu. Hep beraber uyduruk, isimsiz yerlerde çalardık. Aslında ben hiç piyano dersi almamıştım. Aranjörlük bilgilerime dayanarak ünlü bir bebop ustası olan Jansson'a eşlik etmeye çalışırdım. Galiba biraz da Amerika'da geçirdiğim yıllarda bu işin havasını kapmış olacağım ki Jansson beni sevdi. Muvaffak Falay'dan kendisinin 1999'da öldüğünü öğrendim."

Günnur ismini doğru yazdığımı görünce yüzünde sessiz bir gülümseme belirdi.

"Bu işin havası dedik. Gel bu noktayı bağlıyalım. Caz'da swing dediğimiz kavram daha ileriki yıllarda yerini enerjiye bıraktı. Ülkemizdeki eski caz müzisyenleri iyi de kötü de çalsalar kesinlikle bu kavramın çerçevesinde çalarlardı. Ben de bu swing kavramını Hasan Kocamaz'ın armonika çalışından kaptığımı sanıyorum.

Ama bu kavram değişebiliyor. Bir zaman sonra müzisyenler swing'den uzaklaşıp "volume" ile çalmaya başladılar. Bu anlayış içerisinde incelikli orkestra düzenlemelerine pek yer kalmaz oldu. Davulcular daha gaddar çalmaya başladılar, elektrik orkestralara girdi. Hasan Kocamaz'dan swing'i öğrendiğim gibi iyi ve kötü müzik arasındaki ayırımı yapabilmeyi ve ayrıca müzikte entellektüel birikimin önemini Cüneyt Sermet'den gördüm ve öğrendim."

Lütfen "öğrendim" diyelim diye beni uyardı. Tüm kelimelerin ve ayrıntıların üzerinde son derece titiz olduğunu duymuştum. Yapmış olduğu incecik dantel gibi işlenmiş düzenlemelerini düşündüm. Onunla çalışan müzisyenlerden çok şey beklediği açıktı.

"Cüneyt Sermet'e yaptıklarımdan birşeyler beğendirebilmekte zorlanıyorsam da işin ucunu bırakmış değilim. Arif Mardin'den bana ders vermesini isteyen Cüneyt Sermet'tir. Arif Mardin Berklee'den ilk mezun olan Türk'dür. Ben de ikinci kişiyim. Daha sonra piyanist Nejat Cendeli de Berklee'ye geldi ve dört yıllık bir bursu da olmasına rağmen 1 hafta kaldı ve döndü.

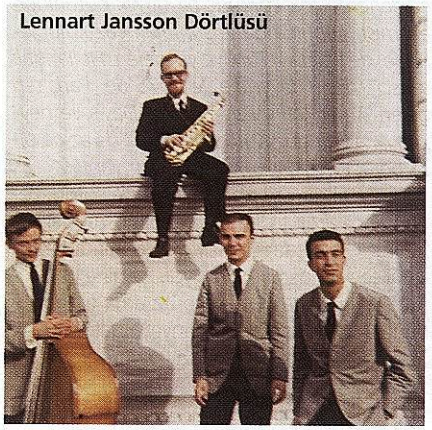

Lennart Jansson Dörtlüsü

Amerika'daki okul arkadaşlarımın başında İngiliz aranjör Mike Gibbs ve Japon alto saksofoncu Sadao Watanabe gelir.

İsmi doğru yazıp yazmadığımı göz ucu ile kontrol etti, ama benim ne derece iyi bir öğrenci olduğumu henüz anlamamıştı. Bense onu dinlerken farkında olamdan bir kova demli çay içmiştim ve tansiyonum gündem dışı yükselmeye başlamıştı.

Yakın olduğum bir başka müzisyen de Ron Carter'ın öğrencisi olan basçı Targan Unutmaz idi. Nejat Cendeli'nin bascısı idi. Anormal bir swing ile çalardı. Ne yazık ki genç yaşta nefrit'den öldü. Son yirmi yılda sık sık birlikte çaldığım basçı Hakan Behlil için eski dostum Tragan'ın moderni diyorlar."

Muhatabım bir an durdu, sıra olarak doğru gidip gitmediğimizi aklından kontrol etti, "hiç bir ayrıntıyı atlamayalım" dedikten sonra devam etti.

"Tarih ve gelişim sırasına göre gidiyoruz; "1968-69 sezonunda ilk büyük orkestram olan Big Soul Band'i kurdum. Onno Tunç'da bizimle çalıyordu. O yıllardaki en güçlü etki "soul music" idi ve caz müziğinin de bir yakını olarak kabul edilirdi. Özellikle Erkut Taçkın'a eşlik ederdik. Otis Redding ve Carla Thomas'ın duet parçalarında Carla'nın partisyonlarını söylediği için Onno'ya Madam Carla

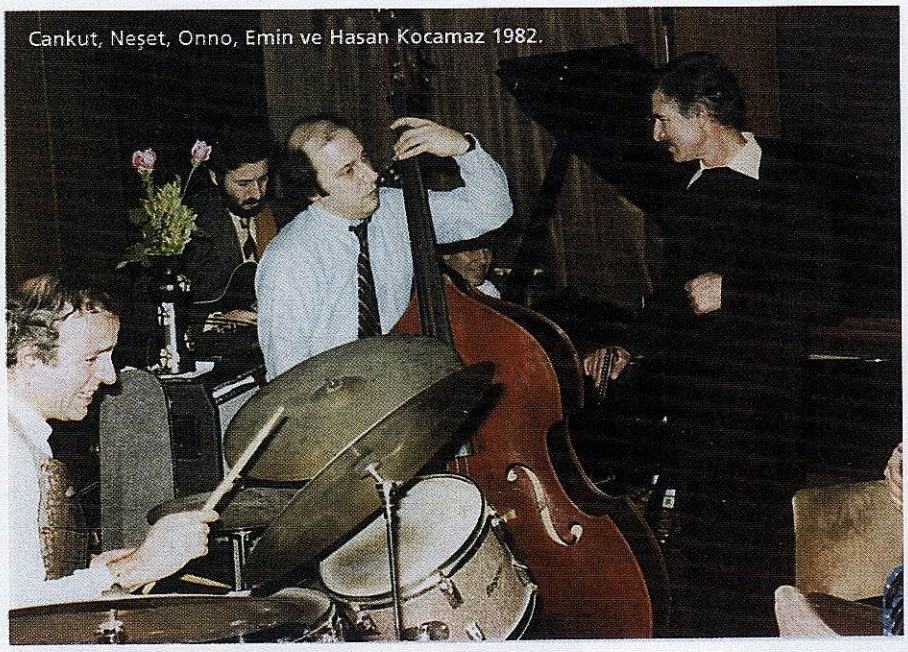
Cankut, Neşet, Onno, Emin ve Hasan Kocamaz 1982.

adını takmıştık. Onno bu siyah müziğinden etkilenerek çok korkunç bir ritmik bütünlüğe erişmişti. Onunla daha sonraları caz kulüplerinde de çaldık. Türkiye'ye gelen Hollandalı saksçı Theo Loevendie ile 1975'de, Paris'ten gelen Amerikalı saksçı Nathan Davis ve neyzen Aka Gündüz Kutbay ile 1972'de az da olsa beraber çaldık ve bazı kayıtlar yaptık."

Garson tekrar çay içer misiniz diye sordu. Fenerbahçe artık tıklım tıklım dolmuştu. Ben istedim. O ise sadece su içiyor. Sanırım yediği içtiği şeylere de dikkat ediyor. Fiziğine bakıyorum, aynı yaşta gözüküyoruz ama aslında o benden daha erken bu dünyaya gelmiş. Açık Radyo için yapmış olduğum jazz programında kullandığım CD'leri inceliyor. Herbiri hakkında teker teker konuşuyoruz. Kısa bir sessizlikten sonra birden aklına birşey gelerek anlatmaya devam ediyor, ben de sessizce not tutmaya devam ediyorum.

"O zamanlarda her Amerika'dan dönen caz müzisyeninde olması gereken bir tutku ve merak da caz kulübü açmak idi. Ben de aynı duygularla aranjörlük çalışmalarımdan biriktirdiğim paralar ile böyle bir yer açtım. 1970 yılının sonları idi. Elmadağ'da Hilton otelinin karşısında The Rhythm Section adlı bir yer açtım.

Herkes bu kelimeyi yanlış yazar deyip benim yazış şeklimi kontrol ediyor. Ben de gerçekten bu sefer yanlış yazmışım, kağıdımı kapıp kendi elleri ile düzeltiyor.

"İlk iş olarak güzel bir kuyruklu piyano aldım, bir Bechstein. Bu piyanonun çevresinde salaş bir kulüp oluşturduk. Günnur ve Bülent'in eşliğinde piyanist Ayhan Yünkuş piyano çalıyordu. Zaman zaman İsmet Sıral tenor saksofonda, ve kornocu Melih Gürel de bu kulüpte çalardı. 'Kornoda değil', ' kornocu diyelim'. Melih kendisine özel olarak yaptırdığı mellofonyum adlı bir sazı çalıyordu ve daha önce Paris'de Bud Powell ile çalışmıştı. Lennart da aynı yerde Bud ile çalışmıştı. Tuna'nın kontrbascısı Pierre Michelot da aynı grupta idi ve bunları hatırlıyor."

Pierre Michelot aynı zamanda ünlü Fransız piyanisti Jacques Loussier'in de Play Bach triosunun bascısı, ben bundan bahsedince yüzü hafifçe buruşuyor. Belli ki Play Bach'dan hoşlanmıyor, o kendi bildiği programa göre devam ediyor:

"Evet nerede kalmıştık, daldan dala atlamak istemiyorum, ama sen gene de bunları derler toplarsın değil mi?

1970 yılını bitirdik. 1972-1975 arası Avrupa'da Amerikalı ve İngiliz çocuklardan oluşan bir toplulukta zamanın dans müziğini çaldım. Bu benim için ritmik açıdan iyi bir deney oldu. Gergin çalmaya alıştım. Mesela "Kool and the Gang", "Three Dog Night" gibi funk gruplarından parçalar çaldık. Bu arada kendi dans orkestramı kurup Norveç'e götürdüm. Bu grupta Neşet ve Nükhet Ruacan, Fatih Erkoç, Cankut Özgül vardı. Daha sonra biraz da İsveç'te takıldım. 1977 yılının başlarında harikulade bir Galata kulesi caz kulübü deneyimimiz oldu. Bu grupta Onno basta, Arto davulda, Neşet gitarda ve Hasan Kocamaz ise armonika çalıyordu.

1979'da Onno ile beraber Taksim'de bir müzik okulu açtık. Adı Polifon'du sanırım birkaç kişiye faydası oldu.

Onno ile aynı zamanda reklam müzikleri yaptık. Ayrıca bir de güzel caz grubumuz vardı. Bunda da Arto trombon çalıyordu. Onun dışındakiler ise halen bugün benimle çalışan kişiler.

1979'da Genco Erkal ile birlikte Brecht Kabare adlı oyun üzerinde çalıştık. Niye 'cabaret' yazıyorsun, doğrusu kabare olacak. Evet bu oyun AKM'de sahneye kondu. 'Uzun uzun oynandı' diye de bir not düşelim. Ve bunun albümü de yapıldı."

O konuşurken aklıma ortaokuldaki fizik hocam geliyor, o da bize böyle not tuttururdu. Arada sırada maksatlı olarak yanlış şeyler yazdırır sonra onları yazanları azarlardı. Biz 'ama hocam siz böyle yazdırdınız' deyince de, 'ben size düşünmeden not tutun demedim ki, daima düşünerek ve anlayarak not tutun' derdi. Ben de hem onu dinliyorum, hem de acaba neyi atladım diye merak ediyorum, o ise anlatmaya devam ediyor.

"1980 yılından beri Bodrum civarındaki yazlık yörelerde çalmaya başladım ve sonra da oralara yerleşir oldum.

1984-86 arası İstanbul'da bir yandan Bilsak Jazz Center ve uluslararası Bilsak Caz festivalleri bir yandan da o zamanki tek mekan olan Ece Bar'da sabahlara kadar çaldım. Bir sürü şarkıcıya eşlik ettim. Bunlardan bir tanesi çok özeldi. Benim yaşlarımda bir adam, takma adı Sunny olan Münir Anderiman, eski bir büyükelçinin oğlu idi. Kendisine bir de Neşet eşlik etmeyi severdi. Diğer müzisyenler ona eşlik etmeyi sevmezlerdi. Onu ciddiye almazlardı çünkü çok dağınıktı ve davranışları da öyleydi. 1994'de öldü.

Bu arada bir nefesli sazlar grubu kurma sevdam depreşti. Emin Fındıkoğlu-Tuna Ötenel dörtlüsü olarak birinci Bilsak Caz fertivalinde çaldıktan sonra nefeslilerin sayısını arttırdık. Ertesi yıl "Euphony"yi kurduk."

Parmağını kağıdımın üstüne koyup yazdığım kelimeye bakıyor, acaba adı doğru yazıp yazmadığımı kontrol ediyor. Sonra doğru yazdığımı görüp devam ediyor:

"Pazar günleri Bilsak'ta çalardık. Daha sonraları pazartesileri de Ece Bar'da çalmaya başladık. Sonunda periodik çalmanın tuzağına düştük. Çocuklar bir süre sonra gelişlerini aksatmaya başladılar. Village Vanguard'da Thad Jones ve Mel Lewis tam yirmi yıl Pazartesi geceleri çalmışlardı, biz de onlardan ilham almıştık ama yirmi haftayı bile tamamlayamadık. Sürekliliğin bizim karakterimizde olmadığını da bu vesile ile acı bir şekilde öğrendim. Sonunda Euophony dağıldı. Ben de yaz kış Bodrum'da kalmaya başladım.

1996'da Müzikotek'den Dağhan Baydur'un ısrarı ile bir CD yaptım. 'Sinir Standard and Other Dog Songs'. Şakacı bir isim olsun diye bu ismi koydum. Bu albümde üçlü olarak basta Mahmut Yalay ve davulda Ateş Tezer ile çalıyorduk. Dörtlü çaldığımız parçalarda Hasan Kocamaz armonikası ile bize katılıyordu.

1999 başında ise CRR sanat yönetmeni olan Arda Aydoğan'ın önerisi ile geniş bir caz top

Emin Fıdıkoğlu, Hasan Kocamaz 1990 (Naima)

luluğu olan Detant'ı kurduk. Bu grupta eski Euphony'nin ekibinden başka yeni yüz olarak İsveç'ten dönmüş olan trombonu Elvan Aracı aramıza katıldı. Elvan ile 1971 yılında Hair müzikali için kurmuş olduğum orkestrada beraber çalışmıştık.
Aslında Detant'ı kurarken üç güçlü solistin yani Tuna, Elvan ve İmer'in doğaçlamaları etrafında bir çerçeve oluşturmak gibi bir kavramdan yola çıkmıştım. Bunlara şimdi bir de orta yaşlılar takımı ilave olunuyor. Şenova Ülker trompette, Levent Çoker bas trombonda, Erhan Alpay tenor saksofonda olacaklar. Aslında Detant bir big band olmaya doğru mu gidiyor?
Şimdi Detant'a küçük bir büyük orkestra demeye başladık. Ama ben büyük orkestraların geleneksel yazı şekillerine ve eşlik motiflerine pek de meraklı olmadığım için Detant'a büyük bir küçük orkestra demeyi yeğliyorum. Çünkü küçük grupların kendilerine özgü özgürlük hislerini çok seviyorum".

Bu bölümü konuşmamız bittikten sonra ben onu evine götürürken yolda kendi yazmaya çalıştı. Sarsıntısından yazamayınca da bana arabayı durdurttu ve eklemek istediği şeyleri bir kağıda yazarak elime tutuşturdu. 'Bu kısım eksik oldu, sen sonra notlarına ilave et' dedi. Ben de ettim:
"Detant 1999 ocağında CRR de ilk konserini verdi. Temmuz'da İstanbul Caz Festivaline katıldı. Daha sonra Kasım 1999'da ODTÜ Caz Günlerinde çaldı. Bu sırada davulda Can Kozlu'nun yerine İsveç'ten gelen Mehmet İkiz yer aldı. 2000 yılının Nisan ayında ise Akbank Caz Festivalinde çaldı.
Detant tıpkı benim Bodrum'daki moruk vosvos gibi itiş kakış yoluna devam edecek herhalde. Ama grubun problemi şu. 9 kişi idik şu an 12'yi geçtik. Hatta bu sayıyı da solluyoruz. Genç yaşta birçok müzisyen Detant'a katılmak istiyor. Bu da benim düşücelerimi sürekli olarak gözden geçirmemi ve yeni ilaveler yapmamı gerekli kılıyor. Nota kağıtlarını görmekten fena oldum. Aramıza yeni katılanlar arasında trompette Can Çankaya, bas klarinetde Oğuz Büyükberber, davulda Mehmet İkiz ve New York'dan yeni dönmüş olan bascı Melik Yirmibir var. Melik'e Mr. Twentyone diyorlar, Onno'nun çömezlerinden biri. Belki de tek çömezi diyebiliriz.
Tabi bir de 'The one and only' Hasan Kocamaz konuk olarak bize eşlik edecek. Hasan'ın gruba getirdiği swing ve gelenekçi bağ çok önemli. Euphony'de de vardı. Grubumuza bir de kız şarkıcı kattık, Feyza. Nefeslilerin sıcak tınıları üzerine sesi ile güzel yayılıyor ve gruba yeni bir boyut getiriyor. 10 Şubat 2001'de Detant ile birlikte CRR'de söyleyecek".

Benim öğleden sonra Feyza'ya da gideceğimi biliyor, saatine bakıyor, konuşmanın ne zaman biteceğine de o karar verecek ama benim de bir kaç sorum olduğunu görünce bayağı şaşırıyor.
"Geldiğim noktada ne mi düşünüyorum?".
Jazz dergisine iki çeviri yaptım, mesleğim yazarlık değil ama çeviri yapmayı seviyorum. Ne yazık ki 5 yılda ancak bir tane makale çevirebiliyorum.
60 yaşına gelmiş bir insan ne yapar? Hayatımda hiçbir zaman çok iyi bir grup kuramadım. Kültür düzeyi yüksek bir ülkede yaşamak isterdim. Belki İsveç veya Fransa gibi. O ülkelerde yerleşseydim daha çok şey yazmış ve çaldırmış olabilirdim.
Hayat felsefem şu. Kararlar alabilmek ve yönler çizebilmek konusunda şöyle düşünüyorum.
Alınan karara göre alınacak olan karar, karar verildikten sonra alınacaktır."

Bu ne demektir diye soruyorum, o yanıtlıyor.
"Kararlılık konusundaki görüşüm bu. Berklee'deki hocam Herb Pomoroy bir kuraldan bahsetmesi gereken durumlarda ' bu kural geçen sene şöyle idi, bu sene değişime uğradı' derdi. Galiba ana kelime değişim".

Ben onun ne dediğini hazmetmeye çalışırken o ikinci sorunun yanıtına geçti.
"Beğendiğim şarkıcıları soruyorsun. Dur gene sistematik gidelim. Eskilerden ve yenilerden diye ikiye ayıralım. Önce kadınları söyleyeyim. Eskilerden Nina Simone. Yenilerden Rickie Lee Jones. Yanlış yazıyorsun, dur ben sana yazayım, kalemi ver bana.
Erkeklere gelince eskilerden Ray Charles ve yenilerden Stevie Wonder derim.
Piyanistlere gelince eski yeni diye bir ayırım yapmayayım. İlk aklıma gelen Scott LaFaro ile çaldığı triosu ile Bill Evans. Herbie Hancock bana göre tüm piyanistlerin en büyüğü. Tuna da o adama bayılıyor. Benim özel merakım olan piyanist Paul Bley'dir. Ayrıca İtalyan Salvadore Bonafade ve Franco d'Andrea, Norveçli Jon Balke, İspanyol Chano Dominguez ve Paris'te yaşayan bir Alman Siegfried Kessler'i beğeniyorum. Türklerden bahsetmek bana düşmez".

Halbuki ben de en çok onun Türk müzisyenleri hakkındaki düşüncelerini merak ediyorum.
Sonra düşünüyorum, Detant Türkçe'de ateşkes demek. Onun Detant'ı her yaştan, her cinsden Türk müzisyeninin zaman zaman katıldığı ve belki de tekrar katılmak üzere ayrıldığı bir müzik platformu. Her birinin bazı kişisel duygularını ve ön yargılarını ardlarında bırakarak diğerleri ile kaynaştıkları üçüncü bir boyut.
Detant'ı sağlayan insanın da belki kişisel düşüncelerini bir parça kendisine saklaması gerekebilir. Hiç üstüne gitmesem daha iyi olacak. Zaten şu ana kadar bana yeterince Türk müzik adamlarından da bahsetti. Diğer yanıtlarını dinlemeye devam ediyorum:
"Nasıl hatırlanmak istediğimi pek düşünmemiştim ama her halde 1960'lardaki İsmet Sıral gibi bir organizasyon adamı olarak hatırlanmak isterdim.
İdealimde bir orkestra yok. Doğru yerde doğru adamlar biraraya gelince iyi orkestralar ortaya çıkıyor. Detant'daki Tuna, Elvan ve benim gibi moruklar bizden önceki bir veya iki nesil ile hep dirsek teması halinde idik. Bizden sonra gelen nesillerin de aynı anlayış ile dirsek temasını sürdürmesi kopukluğun önlenmesi ve birikimin aktarılabilmesi için çok önemli. Bu açıdan genç caz müzisyenlerinin Detant'a takılmalarından dolayı çok sevinçliyim."

Vedalaşıyoruz. Eve dönüyorum. Elimdeki not kağıtlarına bakıyorum. Onlar, Türk jazz müziğinin en ilginç insanlarından birisi ile geçirilmiş güzel bir sonbahar sabahının anıları. Ancak bazı şeyleri bana söylemiş olduğu halde not tutamama izin vermedi. Neyin söylenebilip neyin söylenemeyeceği konusunda son söz onun olmalı idi ve öyle de oldu.
Şimdi Emin Fındıkoğlu'nu daha geniş bir jazz sever kitleye tanıtacak yazıyı yazmam lazım. İki şeyi unutmamalıyım. Birincisi, onu 'h' harfi ile başlıyan isimle anmayacağım, ikincisi ise 'caz' kelimesi 'j' harfi ile yazılmayacak.
Sanırım bu son satırı yazarken ikisini de başarmış oldum.

Editörün notu: Dergimiz piyasaya ilk çıktığı günden beri ülkemizde kabul edilmiş haliyle olan "caz" kelimesi yerine tüm dünyanın kullandığı gibi "jazz"ı kullanmaktadır. Çok sık sorulduğundan, bu yazıda da pekçoğunuzun dikkatini çekeceğini düşündüğümden EF'nun cümlelerinde kendi istediği gibi "caz"ı, TG'da ise dergimizin adı gibi "jazz"ı kullandık. Bu dergimizin genel kuralıdır. Estetik açıdan bakıldığında bizi rahatsız eden, türlerin yazılımında yanyana kullanıldıklarında verdikleri tatsız görüntüdür. Şöyleki; Caz, Blues, Soul, Rhythm & Blues, Fusion, Avant-Garde v.s. denildiğinde niye hepsi orijinal halleriyle yazılıyor da JAZZ, CAZ yazılıyor? Ayrıca tüm dünya bu müziği böyle kabul ettiyse biz niye değiştirelim? Varsın bu lafı "Caz yapma" diye jazz'ı küçük düşürenler kullansın.

Moruklar; Elvan Aracı, Emin Fındıkoğlu, Tuna Ötenel.

Murad Şekerli

Jazz'ın popüler müzikle birleştiği noktada bir piyanist şarkıcı:

Diane Schuur

Benan Dinçtürk

Prenses Oteli'nin lobisinde Diane Schuur'u uzun bekleyişim sırasında fazla düş kırıklığı yaşadığım söylenemez. Herhalde kırk beş dakikalık bir gecikme diğer yıldızların kaprislerine göre fazla önemsenecek birşey değildi. Beklerken bundan dört yıl önce Amerika'da Diane Schuur'un *Collection* CD'sinden dinlediğim *Funny but I still love you* şarkısı kafamın içinde dolaşıyordu. Diane Schuur'un en sevdiğim şarkılarından biri. Daha önce piyasaya çıkan CD'lerinden en sevilen parçalarının toplandığı bir seçki olan *Collection*'da neler yoktu ki! Yıllar öncesinin radyodan Sarah Vaughan yorumunu kaydettiğim ve bir şekilde kaybettiğim *Love Dance* ile karşılaşmak çok güzel bir sürprizdi. Daha sonra *Pure Schuur, Blues For Schuur, In Tribute* ve *Love Songs* CD'lerini dinlemiş, pekçok şarkısından fazlasıyla etkilenmiştim.

Diane Schuur jazz standartlarıyla tanındı ve popüler oldu. 1975 yılında Montreal Jazz Festivali'nde Dizzy Gillespie ile tanıştığı *jam session* yaşamını değiştirdi. 1982'de Stan Getz ile tanışması ve Beyaz Saray'da onunla birlikte bir konser vermesi kariyerindeki dönüm noktası oldu ve haklı olarak arkası geldi. Ticari başarılar ve popülarite Grammy ödüllerini getirdi. Pekçok ünlü sanatçıyla ortak çalışmalar

yaptı. Atlantic Records'la anlaşma yaptığı kısa bir dönem dışında sürekli GRP Records'la çalıştı. Ticari başarısı plak şirketini memnun etti ve yine onların yönlendirmesiyle bu tarzın dışına fazlasıyla çıkamadı. Blues gırtlağı, sık sık kullandığı *vibrato*'su ve geniş ses aralığıyla kendine özgü bir vokalist olarak tanınırken, güçlü piyanosuyla da eski yıllarda yaygın olan piyanist-şarkıcı geleneğini bu yıllara taşıyan bir müzisyen olarak ön planda kalmayı başardı.

Basın toplantısı kapsamındaki kısa görüşmemizde ancak birkaç noktaya değinebildik.

- Diane Schuur denince aklıma öncelikle *Funny but I still love you* parçanız gelir. Şarkıyı her duyuşumda özlem duygusu müzikal bir dille ancak bu kadar güzel ifade edilebilir diye düşünürüm. Bu şarkıda tırmanan tansiyon bir tepe noktasına ulaşıyor. Benzer bir duyguyu *In Tribute* albümünüzdeki *God Bless Child* yorumunuzda da hissetmek olası.

- Çok teşekkür ederim.

- Ustalarınıza baktığımda blues müzisyenlerini görüyorum.

- Evet, ben Dinah Washington hayranıyım. Onun müziğinden ve tarzından çok etkilendim.

- Yani başlangıç noktanız pekçok jazz'cıda olduğu gibi blues. Zaten stilinizdeki bu blues etkisi ve blues gırtlağınız hemen ayırdediliyor. Pekiyi, sadece blues parçalarından oluşan *Blues for Schuur* albünüz neden bu kadar gecikti?

- Blues for Schuur 1997'de çıktı. Bilmem, bir türlü sırası gelmedi. Ama B.B. King'le bir albüm yaptık.

- Evet, *Heart to Heart* Türkiye'de en tanınan albümlerinizden biri. Ancak dünyada daha çok zamana meydan okuyan jazz standartlarıyla tanınıyorsunuz. Pekiyi, jazz'daki yeni akımlar hakkında ne düşünüyorsunuz? Deneysel yaklaşımlara bakışınız nedir?

- Herbir akımın farklı dinleyicisi var. Sevenler dinlesin tabii. Ben bazen yeni bestelere de yer veriyorum. Ama dinleyicim beni standartlarla tanıdı ve sevdi.

- Ella Fitzgerald isminin kariyerinizde önemli bir yeri var. 1993 albümünüzdeki şarkıları Carnegie Hall'da Ella Fitzgerald anısına söylemiştiniz. 1996'da yılında Ella Fitzgerald anma konserindeki isimlerden biriydiniz. Ve Montreal Jazz Festivali'nde Ella geleneğindeki jazz vokalisti Ella Fitzgerald ödülünü aldınız.

- Evet, Ella'nın bütün jazz şarkıcıları üzerinde büyük etkisi vardır.

- Ella'nın bir blues albümü var. Onu dinlediniz mi?

- Hayır ama bir filmde söylediği bir blues'u hatırlıyorum ama tabii o bebop şarkıcısı ve *scat* ustasıydı.

- Bazı eleştirmenler sizi jazz'la pop arasında bir yere yerleştiriyorlar. Siz kendi müziğinizi nasıl tanımlıyorsunuz? Kategoriler sizi rahatsız ediyor mu?

- Hayır, rahatsız etmiyor. Sınıflandırılmanın hem iyi, hem kötü tarafı var. Bir yandan avantajlı, daha çok dinleyiciye ulaşmanızı sağlıyor. Ama sizi jazz dışında değerlendirmeye kalktıklarında da sizin tarzınızı sevebilecek insanları kaybettiğinizi hissediyorsunuz.

- Dünyanın pekçok yerinde konserler verdiniz. Seyirciden aldığınız elektrik Amerika'ya kıyasla nasıl?

- Ben farklı ülkelerde konser vermeyi çok seviyorum. Seyircinin müziğinizi tanıdığını görmek çok güzel bir duygu. Hiç tanımadığım ülkelerde bile jazz'a büyük bir ilgi olduğunu görmek beni sevindiriyor.

- Bazı jazz'cılar Avrupa'ya yerleşmeyi tercih ediyorlar.

- Ben onu yapamam. Gezmeyi çok seviyorum ama eve dönmek daha da güzel. Amerika'dan başka bir ülkede yaşamayı düşünemem.

- Konser bittiğinde neler hissediyorsunuz, neler yapıyorsunuz?

- Otelime dönüyorum. Amerika dışındaysam arkadaşlarıma telefon ediyorum, konseri konuşuyoruz. Alkolle pek aram yok. Konser sonrası içki filan içmiyorum.

- Sizinle tanışmak ve konuşmak çok güzeldi Diane Schuur. Bu akşamki konseri dört gözle bekliyorum.

- Teşekkürler. Sizinle konuşmak ta çok güzeldi.

Konuşmamızdan bir saat sonra İş Bankası'nın 4. Levent'teki yeni genel müdürlük binasındaki yepyeni konser salonunun sahnesinde, yıllardır CD'lerini dinlediğim, biraz önce sohbet ettiğim bir piyanist-şarkıcının müzik ziyafetini dinlerken müziğin en güzel ortak dil olduğu yönündeki duygularım pekişti. Yorgun bir günün akşamında gelecek konserlerin heyecanı ve sabırsızlığıyla evime döndüm.

Murad Şekerli

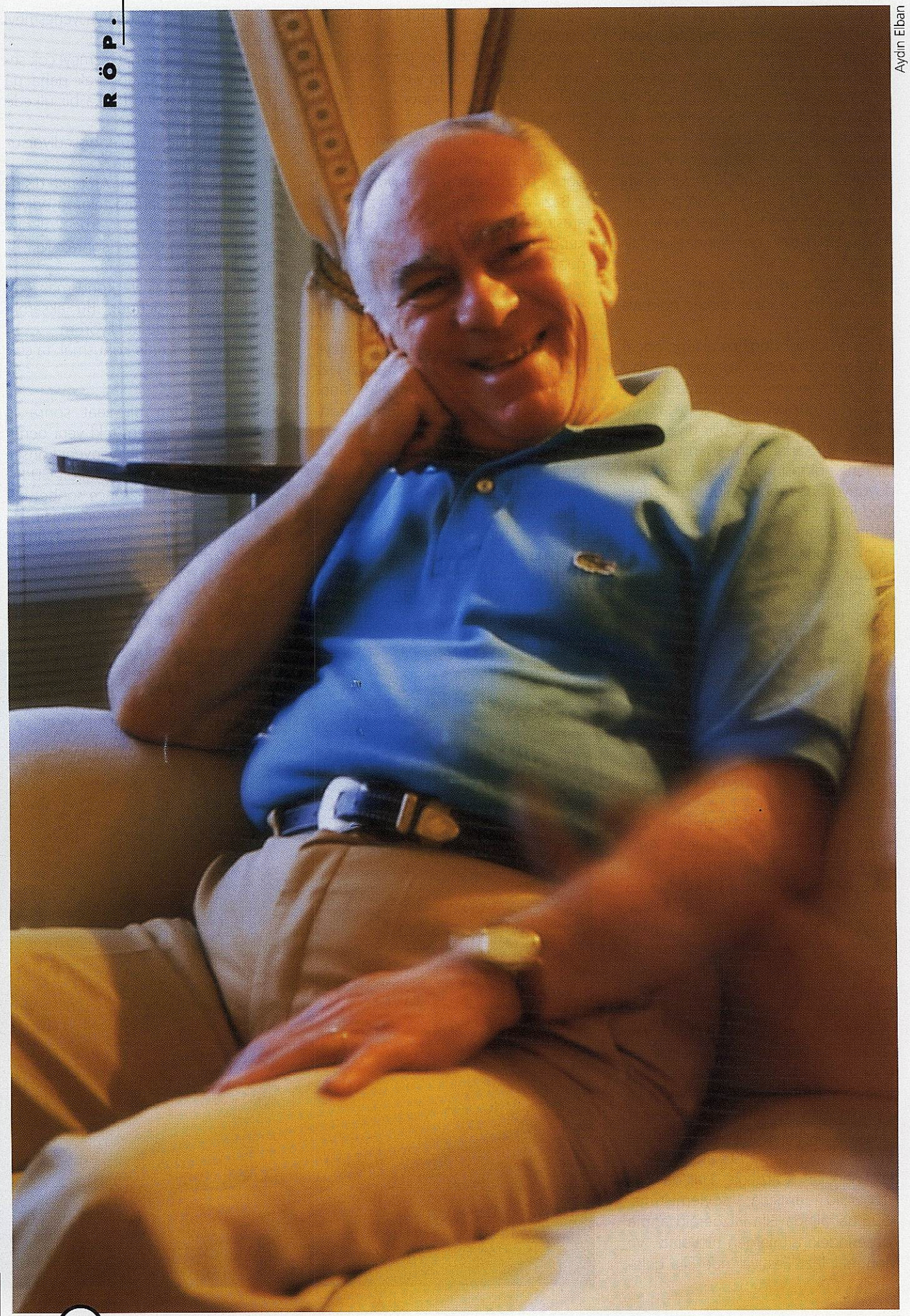

Aydın Elban

Nejat Cendeli ile Bebek'te Bir Öğleden Sonra

Hülya Tunçağ

24 Kasım 2000, Cuma 14:30, Türk jazz tarihinin kilometre taşlarından piyanist Nejat Cendeli ile teyzesinin Bebek Yalıboyu'ndaki evinde buluşma olanağına kavuşuyorum sonunda.

O zamana dek ünlü piyanistlerimizle ilgili haberleri müzisyen dostlarından almış, müziğini ise sevgili Selçuk Sun ve Erol Pekcan'ın kızı Sebla'da bulunan özel kayıtlarında dinlemiştim.

Uzun yıllardan beri Brüksel'de yaşadığı için bu usta piyanistle tanışma umudum pek yoktu. Kasım ayının ikinci haftası, Kerem Görsev'in barında Feyza'nın albümünün tanıtım kokteylinde Selçuk Sun tanıştırıncaya dek...

Kendisiyle Jazz Dergisi adına söyleşi yapma isteğimi, içtenlikle kabul etme nezaketini gösterdi. İşte sonunda, Yalıboyu'nda ailenin acı-tatlı anılarıyla dopdolu güzel evindeydik Nejat Cendeli ile birlikte...

Sizi, böyle güzel bir kasım öğleden sonra İstanbul'da yakalayabilmek büyük bir şans. Yurt dışında kaç yıldan beri yaşıyorsunuz?

Yirmi sene oldu.

Hangi nedenle gitmiştiniz?

Bizim hanım Belçika tebalı olduğu için, biz de bir gidelim dedik, akrabaları daha çok Liege'de yaşıyor, özellikle ailesi. Orada da mesleğimize dönmüş olduk. Gider gitmez Amerikan Subay Kulübü'nde çalışmaya başladım. Haftada üç gün çalmak üzere üç yıla yakın devam ettim. İyi bir muhit vardı.

Hangi yıldı?

1980 yılıydı. Hatta 29 Ekim Cumhuriyet bayramındaki resepsiyonda çalmıştım. İki salon vardı. Birinde bir pop orkestrası bulunuyordu. Küçük bir salonda da tek bir piyano vardı. Ben o salonda Amerikan standartları çalıyordum. Müdür ikide bir gelip dinliyordu. Çok memnun olmuştu. Daha ben bitirmeden "Tamam tamam, gelin konuşalım, haftada üçten başlayıp, burada devam edin" dedi. Orada bu tarz müzikleri seven bir çevre vardı. Böylece kalmış oldum.

Tabi bu sizi mutlu etti. Rahatladınız. Eşiniz için de olumluydu bu durum. Sizin içinde iyi olmuş ama bizim için olmamış. Çünkü bir jazz sever olarak sizi kaçırdığımızı düşünüyorum.

Çok teşekkür ederim.

Ben şimdi sizi çok çok önceki yıllara döndürmek istiyorum. Sizin Türkiye'de hatırladığınız ilk jazz olayı nedir? Ya da şöyle sorayım, sevdiğiniz bu özel müziğin içine nasıl girdiniz?

Jazz müziğinin içine girmek tabiki radyolarla mümkün oluyor. İzmir doğumluyum. Radyoda bazen bildiğimiz kanalları bazen rastlantıyla açtığımız zaman duyuyordum. O zamanlar swing devriydi. Benny Goodman'ın devriydi.

O zaman 1940'lardı değil mi?

Evet, evet, Benny Goodman'ı çok dinlerdik.

Hangi radyoyu dinlerdiniz?

İzmir radyosuydu sanırım, Ankara'ya bağlıydı. Çocukluk arkadaşım Nejdet vardı...

Nejdet Karar mı?

Evet, onunla çok iyi arkadaştık. Şimdi de kendisini bulmak isterim ama bulamıyorum, ne adresi var ne de telefonu.

Bir başka gelişinizde size yardımcı olalım.

İşte o yıllarda Nejdet de meraklıydı, ben de meraklıydım. Biliyorsunuz o zamanlar halk evleri vardı. Orada içimizden geldiği gibi piyano çalardık. Komersiyal müzik çalardık daha çok.

Peki piyano eğitiminiz nereden geliyor?

Piyano eğitimim yine İzmir'deki bir özel öğretmenden oldu. Tabi armoni benim için çok önemliydi. Kordon boyunda yazın iskelelerde küçük topluluklar vardı. Quartet, Ouintet gibi. Komersiyal müzikler çalardı. Gezinirken-çok basit bir şey ama "White Christmas" çalıyorlardı, zamanı değildi oysa. Oradaki bir piyanist, parçanın normal akoru yerine başka bir akor bastı. O kadar hoşuma gitmişti ki. Şimdi düşünüyorum da ne kadar basitti. Ben kendisine rica edeyim ve bana ders versin diye düşündüm.

Kim bu piyanist?

Şimdi buldum Ogüst Giras'dı o piyanist. İzmir'de doğmuş, büyümüş bir Rum'du. Annesi de piyanistti. İzmir'de bulunan tütün şirketlerinden birinde, Gary Tabacco'da çalışıyordu. Yerine gittim, ders almak istediğimi söyledim, kabul etti. Böylece çalışmaya başladık. Ondan önce, küçük bir akordeonum vardı. Böylece çalışmaya başlamış olduk. Ancak o da geceleri geç vakte kadar çalıştığı için beni annesine havale etti. Annesiyle çalışmaya başladık.

Jazz armonilerini nasıl öğrendiniz, Ogüst'ten mi yoksa daha sonra dinleye dinleye mi?

Benim absolüt kulağım yok, ama hemen kaparım. Zamanla belirli beylik akorlar üzerinde, ondan sonra yavaş yavaş duyarak öğrenmeye başladım. Belki de benim akorlara karşı bir yeteneğim vardı. Elim rastgele gayet güzel güzel akorlara gidebiliyor. Ama dinlemenin çok faydası var, neyse uzatmayayım, sonra İstanbul'a göç ettik. Belediye Gazinosunda bir amatör ses yarışması vardı. O zaman Nejdet de Hukuk'taydı, biz de girdik. Duke Ellington'ın "Don't you know I care" parçasını çok severdi. Nejdet'in sesi oldukça tok ve güzeldi. Orada birinci oldu. Ben eşlik etmiştim. Biz orada çalarken Turhan Taner de vardı, şimdi Amerika'da, bizimle çok ilgilendi.

Cüneyt Sermet herhalde...

Evet, Cüneyt ile tanışmamız Turhan Taner vasıtasıyla oldu. Tabi Cüneyt hocamız oldu. Ondan çok şeyler öğrendim. İstanbul'a yerleştikten kısa bir süre sonra İsmet Sıral'la beraber çalışmaya başladık.

Yine hangi yıllar olduğunu soracağım. Bu jazz tarihi açısından önemli.

Hangi yıllar mı, 1953-1955 diyeyim.

Amerika'da bebop dönemi doludizgin sürerken siz ne yapıyordunuz?

Biz de İstanbul'da Cüneyt'in evinde toplanırdık, çalışırlık. Parçaları çıkarırdık. O da bize gereken parçaları dinletirdi, işte şurada şöyle olacak diye açıklardı ve öğretirdi. Bir süre bu durum devam etti. Çok faydası oldu tabi. Orada çalışmalarımı İsmet'le beraber radyo emisyonlarında değerlendirmeye çalıştık. Arada Sevinç Tevs de katılırdı, rahmetli.

İstanbul Radyosu'nda sanırım.

Evet, İstanbul Radyosu'nda. Bu arada başka müzisyenlerle de tanıştık.

O dönemde, yabancı ya da Türk müzisyenlerle jam-session yaptınız mı hiç?

Jam session Ankara'da yaptık. Benim

Berklee Müzik Okulu'nda bir bursum oldu, dört senelik. 1963 senesinin baharıydı sanıyorum. Oraya gittim. Türkiye'ye dönüşümde Ankara'da subay kulübünde çalışmaya başladım. Corradi vardı bilirsiniz, iyi saksofoncuydu, onun davulcusu ile üç kişiydik, pardon dört kişiydik, Didi vardı bilirsiniz, şimdi o Fransa'nın güneyinde adalardan birinde yaşıyor sanırım, birlikte çalıştık. Arada Corradi değişti, Erol Pekcan'la çalışmaya başladık. Bu arada Duke Ellingon'ın geleceği haberini duyuldu. Zannediyorum 1963 yılıydı. Cüneyt de çok memnun tabi, hepimiz merak ediyoruz. Birgün önce orkestrasından bir-iki müzisyenle Barikan otelinde küçük bir jam session yaptık. Öğleden sonraydı. Ertesigün de Amerikan kulübünde çalarken birara mikrofona biri geldi ve "Sayın bayanlar, baylar lütfen soru sormadan kulübü terkedebilir misiniz?" dedi. Hiçbir panik olmadan herkes yavaş yavaş çıktı. Kennedy'nin ölüm haberi gelmişti. Böylece Duke Ellington'ın konseri yapılmadı. Dinleyemedik. Cüneyt de herkes de çok çok üzüldü.

Çok yazık olmuş, beklenmedik birşey bu.

Ne yazıkki...

Hemen şunu sorayım size, piyano tekniğinizi geliştirirken kimleri dinlerdiniz?

Kendi kendime de yardımcı olduğum bir dönem vardı. Julliard Müzik Okulu'ndaki öğretmenlerden John Mahegan'ın dört cilt kitabını aldım. Onlardan çok faydalanırdım. Duke Ellington'ı ve Count Basie'yi çok dinlerdim.

Okulda hocalarınız kimlerdi?

Berklee'de hocam Santisi'ydi, ön adı neydi hatırlayamıyorum.

Ray Santisi.

Evet, Ray Santisi ve aranjman hocam Herb Pomeroy'du. Red Garland dinlerdik. 1956 senesinde Bill Evans'ın ilk albümü çıkmıştı. Kulakları çınlasın Arif (Mardin), Evans'ın bu ilk plağını bana hediye etmişti. Boston'a gitmeden önceydi. Hakikaten tesiri altında kaldım.

Ben sizin kayıtlarınızdan biraz Bill Evans etkisi seziyorum. Özellikle ballad'larda.

Teşekkür ederim, ayrıca Hancock'ı çok severim. Hank Jones'u da tabi.

Avrupa'lı piyanistleden var mı?

Birara Martial Solal'ın konserlerine gitmiştim.

Geçen hafta buradaydı.

Öyle mi?

Aydın Esen'le düet konser verdi.

Çok iyi, Solal'in albümleri çok iyiydi. Zaten tekniği mükemmeldi. Yenilerden Dave Grusin'i çok seviyorum. Hem aranjmanlarını, hem piyanistliğini çok beğeniyorum. Ayrıca Lennie Tristano'yu severim. Warna Marsh, Lee Konitz'i saksofoncu olarak, yani o tarz jazz'ı severim ne yazıkki o stil, çok kimsenin anlayamayacağı bir tarz oldu. "Cool" tarzı...

Davul yoktu onların tarzında?

Evet, Tristano'nun tarzında müzik, çizgi olarak düşünülür.

Melodiye önem veriyordu.

Evet, bu nedenle davul yoktu. Devamlı gidişi böler diye düşünüyordu.

Başka sevdiğiniz piyanistler?

George Shearing'i...

Kapalı akorları ne güzel kullanırdı.

Evet, hala da zevkle dinlerim.

Kuzeyli iyi müzisyenler de var?

Evet buna ilişkin bir şey anlatacağım. 1963 yılında Ankara'da emisyon yaparken Lenart Johnson diye İsveçli bir alto saksofoncu ile tanışmıştım. Çok iyi bir altocuydu. Haklı olarak Charlie Parker'ı çok severdi. Warne Marsh, Lee Konitz'den bahsettiğimde müziklerini sevmediğini söylemişti. Ne gariptir ki emisyonda benim yazdığım parçada sanki Charlie Parker gitti...

Lee Konitz geldi.

Evet aynen. Lee Konitz geldi sanki. Biri bebop, diğeri cool tarzıydı. Bunu hiç unutmuyorum.

Bu arada çalışmalarınız var mı? Şimdiye dek neler yazdınız?

Valla bestelerim var demiyeyim. Çünkü kendime kızıyorum. Bu tarafım çok fena.

Neden?

Bir parçaya başlıyorum, hem de hevesli, kısa bir süre sonra beğenmiyorum.

Yarıda mı bırakıyorsunuz?

Öyle kalıyor.

Onu geliştirmeyi düşünmüyorsunuz demekki...

Evet öyle. Bazen sonuna kadar gelebiliyorum, ama sonunu nasıl bitirebileceğimi bilmiyorum. Titizleniyorum. Tuhaf bir durum yani.

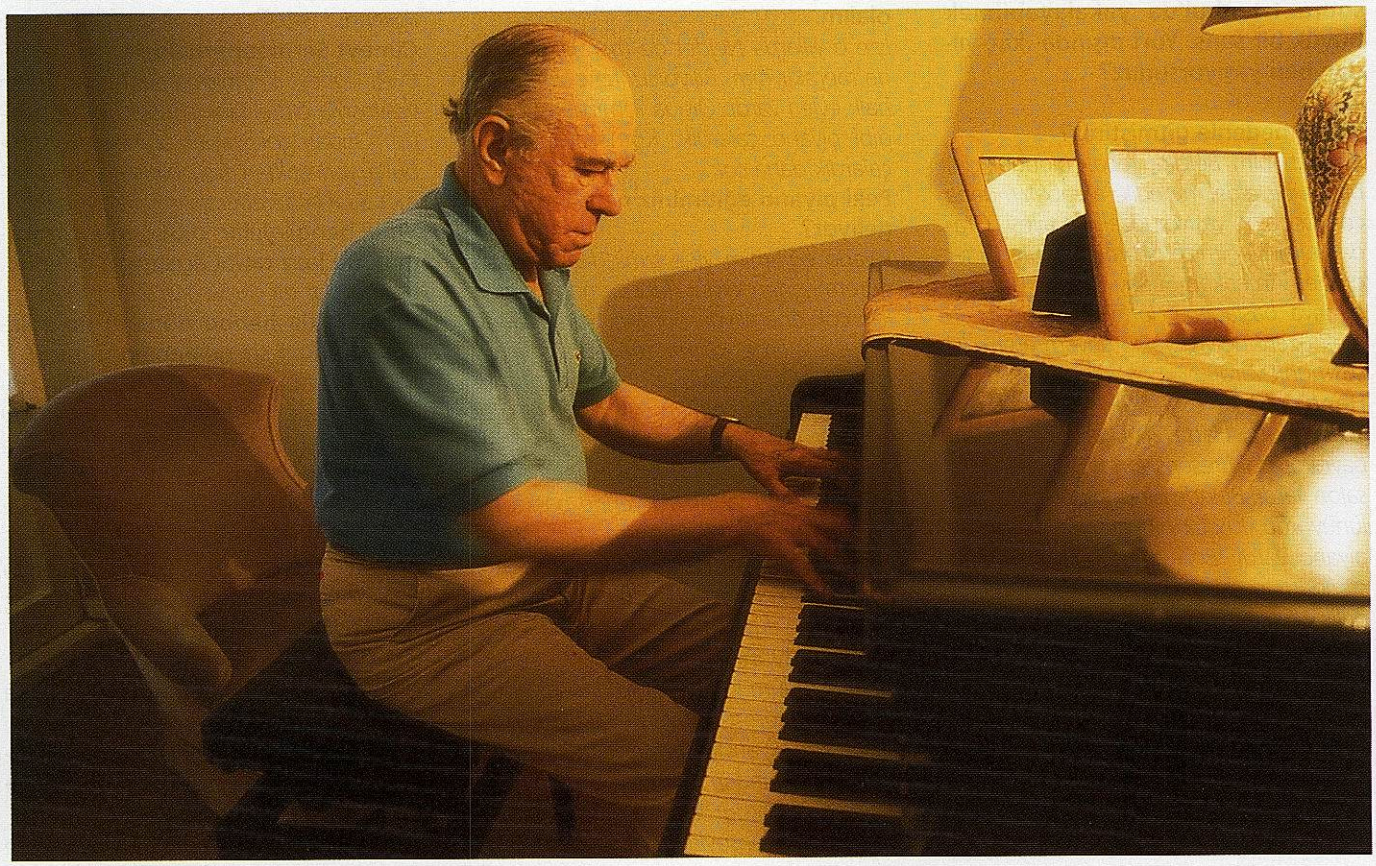

O zaman çok özeniyorsunuz, kendi kendinizi eleştiriyorsunuz ve tamamlamak istemiyorsunuz demekki?

Sanırım. Hiçbir parçaya benzemesini istemiyorum.

İlk sekiz ölçüye kadar alabilirsiniz.

Evet doğru ama yine şuuraltı bile yerden duymuş olabilir miyim diye endişeleniyorum ve parçayı bırakıyorum.

Bu da olabilir sayın Cendeli, biliyorsunuz bebop döneminde başta Charlie Parker, Dizzy Gillespie olmak üzere bazı standart parçaların akorları üzerinde müthiş besteler yarattılar, Ornithology, Koko, Anthropology gibi...

Doğru, Lee Konitz'in "Subconscious Lee" adlı bestesi aslında "What is this thing called love"dı.

Ama bambaşka bir hale gelmişti. Sanki bir çevrimi...

Çok doğru

Şimdi yeniden buradaki müzik yaşamınıza dönelim; o yıllarda emisyonların yanısıra konserler veriyordunuz herhalde. Konser salonlarının günümüzde de yetersiz olduğunu düşünürsek nerelerde çalma olanağı buluyordunuz?

Ankara'da Erol Pekcan, Tuna Ötenel ile - birara vibrafonda Atilla Özdemiroğlu vardı-başda Selçuk Sun ile Amerikan Haberler Merkezi salonunda konserler verirdik. Onun dışında başka yerlerde vardı.

Araştırmalarıma göre sinemalar mekan olmuş jazz konserlerine?

E tabii...

Sonra gidişiniz var Belçika'ya?

1980 yılı Ekim ayında gittim.

Orada yaşamınız şimdiye kadar nasıl devam etti.

Brüksel'de bütün çalıştığım yer, oteller oldu. Hep tek başıma çaldım Paul'ün Jazz Kulübü diye ünlü bir yer var orada. Geçen yıl öldü. Amerikan ordusunda askerlik yapmış. Ardından da Brüksel'de jazz kulübü açmış. Hatta Bill Evans'ın raketi bile var orada. Piyanosu tarihi. Bu kulüpte solo çaldım. Bir ara Toots'la (Thilemans) tanıştım. Bir süre arkadaşlık yaptık. Çok iyi bir müzisyen, çok kibar ve hoş bir insan.

Brüksel'deki jazz ortamı nasıl?

Modern jazz'dan ziyade New Orleans tarzı jazz seviyorlar.

Emekli olduğunuzu söylemiştiniz. Brüksel'deki çalışmalarınızın sonucu muydu?

Hayır. Türkiye'den emekli oldum. Ankara Devlet Opera ve Balesinde kadrolu çalışmıştım, Brüksel'den önce.

Çalıştığım başka yerlerdeki günlerimi de toplayarak onüç yıla yakın bir zamanı toparladım ve emekliliği hakettim. Belçika'da da hakettiğim çalışma günleri vardı. Orada ayrı değerlendirildi.

Piyanoyu hiç bıraktığınız oldu mu?

Bıraktığım zamanlar oldu. Son yıllarda yeniden dönüş yaptım. Bill Evans'ın armonilerine dayanamıyorum, çıkarmaya çalışıyorum.

Bir projede olursa mutlaka sizi burada görnmek isteriz?

Memnuniyetle?

Sizden ayrılmak zor, Teşekkürlerimizle veda ederken, şu salonun köşesinde duran kuyruklu piyanoda çalışınızı duymak istiyoruz.

Ben çok teşekkür ediyorum. Aracı olduğunuz için, hatırladığınız için. Zevkle piyanonun başına oturuyor ve sizin için çalıyorum.

FOR THE BEST SOUND
FOR THE BEST PACKAGING
IT'S SIMPLE-
JAZZ IS

- The best-selling classics Verve artists and albums - deluxe packaging
- Meticulous audio restoration
- High-resolution, 96 kHz, 24-bit digital transfer
- New linear notes, photographs, original cover art, bonus tracks and more

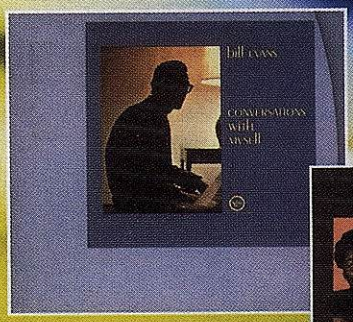

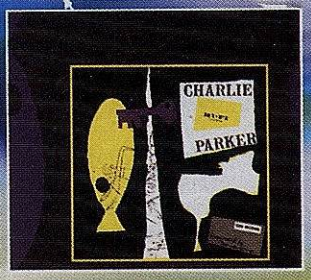

Cannonball Adderley	Quintet in Chicago	559 770-2
Louis Armstrong	I've Got the World on a String and Louis Under the Stars (2 LPs on 2 CDs)	559 831-2
Louis Armstrong	Louis Armstrong Meets Oscar Peterson	539 060-2
Count Basie	April in Paris	521 402-2
Clifford Brown	With Strings	558 078-2
Clifford Brown & Max Roach	Clifford Brown & Max Roach	543 306-2
Kenny Burrell	Guitar Forms	521 403-2
Kenny Burrell & Jimmy Smith	Blue Bash!	557 453-2
Chick Corea	Light as a Feather (2 CDs)	557 115-2
Chick Corea	My Spanish Heart	543 303-2
Duke Ellington	Soul Call	539 785-2
Duke Ellington & Johnny Hodges	Play the Blues Back to Back	521 404-2
Duke Ellington & Johnny Hodges	Side by Side	521 405-2
Bill Evans	At the Montreux Jazz Festival	539 758-2
Bill Evans	Conversations With Myself	521 409-2
Bill Evans	Further Conversations With Myself	559 832-2
Bill Evans	Trio 64	539 058-2
Ella Fitzgerald	Sings the Duke Ellington Song Book (3 CDs)	559 248-2
Ella Fitzgerald	Sings the Gershwin Song Books (4 CDs)	539 759-2
Ella Fitzgerald	Sings the Johnny Mercer Song Book	539 057-2
Ella Fitzgerald	Sings the Cole Porter Song Book (2 CDs)	537 257-2
Ella Fitzgerald	Sings the Rodgers and Hart Song Book (2 CDs)	537 258-2
Ella Fitzgerald & Count Basie	Ella and Basie	539 059-2
Ella Fitzgerald & Louis Armstrong	Ella and Louis	543 304-2
Ella Fitzgerald/Billie Holiday/ Carmen McRae	At Newport	559 809-2
Erroll Garner	Contrasts	558 077-2
Stan Getz	Award Winner	543 320-2
Stan Getz	Focus	521 419-2
Stan Getz	Mickey One	531 232-2
Stan Getz	The Steamer	547 771-2
Stan Getz	West Coast Jazz	557 549-2
Stan Getz & Charlie Byrd	Jazz Samba	521 413-2
Stan Getz & Joao Gilberto	Getz/Gilberto	521 414-2
Dizzy Gillespie Quintet	An Electrifying Evening With	557 544-2
Dizzy Gillespie	Something Old, Something New	558 079-2
Dizzy Gillespie & Sonny Rollins	Sonny Side Up	521 426-2
Coleman Hawkins	Encounters Ben Webster	521 427-2
Coleman Hawkins	The Genius of Coleman Hawkins	539 065-2
Woody Herman (and the Herd)	At Carnegie Hall, 1946 (2 CDs)	559 833-2
Johnny Hodges	With Billy Strayhorn and the Orchestra	557 543-2
Billie Holiday	Songs for Distingué Lovers	539 056-2
Antonio Carlos Jobim	The Composer of "Desafinado" Plays	521 431-2
Roland Kirk	I Talk With the Spirits	558 076-2
Charles Mingus	Pre-Bird	538 636-2

The Modern Jazz Sextet	The Modern Jazz Sextet	559 834-2
Wes Montgomery	Bumpin'	539 062-2
Wes Montgomery	Movin' Wes	521 433-2
Wes Montgomery	Tequila	547 769-2
Gerry Mulligan & Ben Webster	The Complete Gerry Mulligan Meets Ben Webster Sessions (2 CDs)	539 055-2
Charlie Parker	Hi-Fi	539 757-2
Charlie Parker	Big Band	559 835-2
Charlie Parker & Dizzy Gillespie	Bird and Diz	521 436-2
Oscar Peterson	Plays the Duke Ellington Song Book (2 LPs on 1 CD)	559 785-2
Oscar Peterson	The Sound of the Trio	543 321-2
Oscar Peterson Trio	+ Clark Terry	558 075-2
Oscar Peterson	The Trio - Live From Chicago	539 063-2
Oscar Peterson Trio	Night Train	521 440-2
Oscar Peterson Trio With Milt Jackson	Very Tall	559 830-2
Oscar Peterson Trio	We Get Requests	521 442-2
Oscar Peterson Trio	West Side Story	539 753-2
Sonny Rollins	Sonny Rollins and the Big Brass	557 545-2
Tony Scott	Music for Zen Meditation	521 444-2
Jimmy Smith	Bashin'	539 061-2
Jimmy Smith	The Cat	539 756-2
Jimmy Smith & Wes Montgomery	The Dynamic Duo	521 445-2
Sarah Vaughan	With Clifford Brown	543 305-2
Sarah Vaughan	Sings George Gershwin (2 CDs)	557 567-2
Dinah Washington	Sings Bessie Smith	538 635-2
Dinah Washington	The Swingin' Miss "D"	558 074-2
Dinah Washington	What a Diff'rence a Day Makes!	543 300-2
Ben Webster	Ben Webster and Associates	543 302-2
Ben Webster	Ben Webster Meets Oscar Peterson	521 448-2
Lester Young	Lester Young with the Oscar Peterson Trio	521 451-2
Lester Young/Roy Eldridge/ Harry Edison	Laughin' to Keep from Cryin'	543 301-2

Upcoming Titles from Verve Master Edition are:

Louis Armstrong	Hello Dolly!	543 826-2
Louis Armstrong	Satchmo: A Musical Biography (3 CD's)	543 822-2
Ella Fitzgerald	Sings Ervin Berlin Songbook	543 830-2
Roland Kirk	Domino	543 833-2
Jimmy Smith	Organ Grinders Swing	543 831-2
Stan Getz	Plays	521 421-2
Stan Getz	Sweet Rain	521 422-2

UNIVERSAL

jaZZ masters

the Best jAZZ is plAyed wiTh Verve®

Vol. 1	Louis Armstrong	519 818-2
Vol. 2	Count Basie	519 819-2
Vol. 3	Chick Corea	519 820-2
Vol. 4	Duke Ellington	516 338-2
Vol. 5	Bill Evans	519 821-2
Vol. 6	Ella Fitzgerald	519 822-2
Vol. 7	Erroll Garner	518 197-2
Vol. 8	Stan Getz	519 823-2
Vol. 9	Astrud Gilberto	519 824-2
Vol. 10	Dizzy Gillespie	516 319-2
Vol. 11	Stéphane Grappelli	516 758-2
Vol. 12	Billie Holiday	519 825-2
Vol. 13	Antonio Carlos Jobim	516 409-2
Vol. 14	Wes Montgomery	519 826-2
Vol. 15	Charlie Parker	519 827-2
Vol. 16	Oscar Peterson	516 320-2
Vol. 17	Nina Simone	518 198-2
Vol. 18	Sarah Vaughan	518 199-2
Vol. 19	Dinah Washington	518 200-2
Vol. 20	Verve Jazz Masters Collection	519 853-2
Vol. 21	George Benson	521 861-2
Vol. 22	Billy Eckstine	516 693-2
Vol. 23	Gil Evans	521 860-2
Vol. 24	Ella Fitzgerald – Louis Armstrong	521 851-2
Vol. 25	Stan Getz – Dizzy Gillespie	521 852-2
Vol. 26	Lionel Hampton with Oscar Peterson	521 853-2
Vol. 27	Roland Kirk	522 062-2
Vol. 28	Charlie Parker Plays Standards	521 854-2
Vol. 29	Jimmy Smith	521 855-2
Vol. 30	Lester Young	521 859-2
Vol. 31	Cannonball Adderley	522 651-2
Vol. 32	Chet Baker	516 939-2
Vol. 33	Benny Goodman	844 410-2
Vol. 34	Coleman Hawkins	521 856-2
Vol. 35	Johnny Hodges	521 857-2
Vol. 36	Gerry Mulligan	523 342-2
Vol. 37	Oscar Peterson Plays Broadway	516 893-2
Vol. 38	Django Reinhardt	516 931-2
Vol. 39	Cal Tjader	521 858-2
Vol. 40	Dinah Washington Sings Standards	522 055-2
Vol. 41	Tal Farlow	527 365-2
Vol. 42	Sarah Vaughan: The Jazz Sides	526 817-2
Vol. 43	Ben Webster	525 431-2
Vol. 44	Clifford Brown-Max Roach	528 109-2
Vol. 45	Kenny Burrell	527 652-2
Vol. 46	Ella Fitzgerald: The Jazz Sides	527 655-2
Vol. 47	Billie Holiday Sings Standards	527 650-2
Vol. 48	Oliver Nelson	527 654-2
Vol. 49	Anita O'Day	527 653-2
Vol. 50	Sonny Stitt	527 651-2
Vol. 51	Blossom Dearie	529 906-2
Vol. 52	Maynard Ferguson	529 905-2
Vol. 53	Stan Getz Bossa Nova	529 904-2
Vol. 54	Woody Herman	529 903-2
Vol. 55	Harry James	529 902-2
Vol. 56	Herbie Mann	529 901-2
Vol. 57	George Shearing	529 900-2
Vol. 58	Nina Simone Nina Sings Nina	529 867-2
Vol. 59	Toots Thielemans	535 271-2
Vol. 60	Various Artists - Best Of The Verve Jazz Masters	529 866-2

UNIVERSAL

Satış ve Dağıtım
Tel: (0 212) 520 85 99
Fax: (0 212) 520 85 48

Sibel Köse ile Müziğe Dair...

Seda Binbaşgil
esintiler@turk.net www.esintiler.org

"Sevinciniz başkasının üzüntüsüne neden oluyorsa, çok sevinemiyorsunuz"
diyor Sibel Köse, Jazz Dergisi tarafından Türkiye'de yılın en iyi kadın jazz vokalisti seçilmesi ile ilgili olarak ona duygularını sorduğumda. Bu nedenle aslında yarışma fikrini de sevmiyorum. Ancak, belki bu işi yapan herkes adına kabul edilebilir böyle bir ödül. Öte yandan, jazz müzisyenlerini ön plana çıkarmak, tanıtmak için çok iyi bir çaba. Bizlere bir destek, bir motivasyon bu, okuyucu oylarıyla belirlenmesi de sevindirici. Ancak üstünde durulması gereken bir iki nokta var: oylamaya girebilmek için bir albüm kaydınızın bulunması gerekli. Halbuki Türkiye'de jazz yapan herkesin böyle bir imkanı olamıyor. Ayrıca 3-5 kişiyiz zaten sektörde ve birbirimizle yarışan tipler değiliz, hiç bir zaman olamayacağız da... Bir de oyların iller arasında nasıl dağıldığı da çok önemli, elimizde bununla ilgili sağlıklı bir bilgi bulunduğunu sanmıyorum. Ama yine de, insan daha başarılı işler yapabilmek için popüler olmak, kendini beğendirmek istiyor tabi, yani yine de teşekkür ederim.
İşte ilk soruma cevabını sizler de okudunuz. Çok açık sözlü, bildiğinden şaşmayan biri Sibel Köse. 1.5 saatlik sohbetimizde benimle hemfikir olmadığı herşeyi üstüne basa basa söylüyor, ama yanlış anlaşılma, başkalarını kırma endişesi içinde olacak kadar da zarif ve düşünceli.

Sibel Köse, Önder Focan'ın geçen sene çıkarmış olduğu "Jazz Vocalists" isimli albümünde Aydın Kahya ve artık aramızda bulunmayan Ajlan Büyükburç ile beraber Focan'ın bestelerini seslendiriyor. Solo olarak söylediği 3 parçası var, bazılarında da vokal yapıyor. Köse'ye bu projenin nasıl ortaya çıktığını ve kendisine sağladığı katkıları soruyorum. Bir de acaba, ilk CD kaydı mı bu?
Cevabına sondan başlayarak, Hayır diyor, ilk CD kaydım değil, daha evvel Tuna Ötenel'in "Sometimes" isimli albümünde bir parçada söylüyordum, ama tabi bu albümde daha fazla parçada yer alıyorum; bu bakımdan bir ilk sayılabilir.
Proje fikrine gelince, herşey Ajlan'la başladı denilebilir. Az rastlanır bir mükemmellikte, rekabetten uzak, ortak projeler için çırpınan çok özel biriydi o ve hep böyle bir çalışma yapmak isterdi. Bu da o sıralar Önder Focan'ın projesiyle çok çakıştı. Daha önce yapılmış parçalara Önder Focan ses için aranjmanlar yaptı. Aslında Aydın, Ajlan ve ben hep ayrı ayrı, solist olarak çalışmış insanlarız. Sadece bir aylık çalışma sonucu stüdyoya girip kayıtlar yaptık. Halbuki A Cappella, Vocalese işleri yapanlar solist değiller, vokal müziğe gönül vermiş ve sırf bu konuda çalışan insanlar. Mesela benim sevdiğim "Take 6" diye bir grup var,10 küsur yıldır beraber çalışıyorlar. Birbirlerinin nefes alışını, ses tonlarını artık ezbere biliyorlar. Bu açıdan bakıldığında, bir aylık bir çalışma bu proje için elbette yeterli değildi ama yine de bir ilk olması açısından önemliydi. Bir de tabi Ajlan'ın jazz alanında arkasında bıraktığı tek kayıt olması açısından değer veriyorum bu albüme. Albümün piyasaya çıkışı ne yazık ki tam onun ölümüne denk geldi.
Sibel Köse ile röportaj yapmak bir zevk. Soru sormaya bile gerek yok. O kadar çok anlatacağı şey var ki kendini kaptırıp gidiyor. Ama bazen konu o kadar dağılıyor ki soruyu yinelemek zorunda kalıyorsunuz.

Peki bu albümün size katkıları oldu mu, hayatınızda birşeyler değiştirdi mi?
Öyle hayati bir değişiklik yok, ama esaslı bir tecrübe tabi. Kayıtlar New York'ta yapıldı. Neyin nasıl yapıldığı konusunda ufkumu açtı. Stüdyoda bir günlük provayla girdik kayda. Bizler canlı söylemeye daha alışığız. Kalıcı bir şeyler yapmak istediğiniz zaman doğruluk ön plana çıkıyor, çok artistik şeylere pek fırsat bırakmıyor stüdyo. Canlı söylerken hata yaparsanız, o kadar ölümcül olmuyor. Sonunda parçanın başka bir yerine geçtiğinizde o hata unutulup gidiyor, halbuki kayıttaki bir yanlışı defalarca

dinliyorsunuz. İnsan sürprizlerle karşılaşabiliyor, çok iyi bir tecrübe oldu. Bu yüzden çok müteşekkirim Önder Focan'a.

Sibel Köse, "Jazz Vocalists" albümünde Önder Focan'ın çok sevdiğim bestelerinden biri olan "Erken"e söz yazmış. Devam edecek misiniz şarkı sözü yazmaya diye soruyorum, beste çalışmalarınız var mı, bir enstrüman çalıyor musunuz?

Kasede aldığım bu röportajı kağıda daha doğrusu ekrana dökerken sorularımın bayağı yüklü olduğunu görüyor ve Sibel Köse'ye hak veriyorum: Ben de dağılırdım doğrusu böyle çok cevaplı soruları yanıtlarken!

Cevaplara yine sondan başlıyoruz: Bir enstrüman çalmıyorum sadece armoni çalışmalarım için yardımcı olarak piyanoyu kullanıyorum. Beste ise sadece yardımla yapabilirim. Şu anda çok az şey var dağarcığımda. "Erken"e yazdığım şarkı sözü ise bir tesadüf eseri. Bütün bunlar belki daha ilerisi için düşünülebilir.

"Sabah güneşini gör / sana kucak dolusu neşe ve mutluluk getiren / Bu an tüm sıkıntılarını geride bırakacağın andır / Sabah erken, aşkın içinde büyüdüğüne tanık olacaksın / ve o sihirli gün ışığı sana yaşadığını hissettirecek." İşte İngilizce olarak kaleme alınmış "Erken"in (Early In The Morning) ilk kıtası. Merak ediyorum neşe ve coşku dolu sözlerin Sibel Köse'nin gerçek duygularını yansıtıp yansıtmadığını? Benim bildiğim, jazz sanatçıları yaptıkları müziğin doğasından da gelen bir havayla genelde karamsar, içine kapanık, duygusal kişilerdir.

Gülerek beni doğruluyor Sibel Köse. Bu arada söylemem lazım; Sibel Köse'nin çok sevimli ve tatlı bir yüzü var. Gülünce yüzünde güller açıyor.

Aslında bunlar pek benim hissettiklerimi yansıtan duygular değil gerçekten de. Hatta arkadaşlarım bu şarkı sözünü okuyunca benimle çok dalga geçtiler, "sen sabah ışığını nerde gördün de esinlendin" diye sordular, "yatmadan önce mi?" Aslında bu sözleri bir sabah gerçekten çok erken bir saatte, iki arkadaşımın kavgasından sonra yazdım. Üstelik ben de çok kötü arada kalmıştım. Herhalde uyku tutmadı. Demek tesadüfler olabiliyor. Yoksa dediğiniz gibi daha depresif bir tipim.

Sizi yönlendiren biri var mı? Sesinizi, kariyerinizi?

Yok ama Türkiye'nin en iyi müzisyenlerinden biri olan Tuna Ötenel'le 10 yıl çalıştım. O farklı bir hocadır, biraz çabayla sahnede ondan çok şey öğrenilebilir. Bana gelince, kendisinden çok şey öğrendim. Ama eminim bir o kadar da kaçırdığım olmuştur. Kariyerimi yönlendirmeye gelince, bir tek ben varım, kendim oturup kara kara düşünüyorum ne yapacağım diye. Türkiye'de bu sektörde genelde bu böyle. Ama mesela Cassandra Wilson'ı ele alırsak, "Blue Light Till Dawn" isimli albümünden bu yana çok şey değişti, prodüktörünün değişmesi ile daha yenilikçi müzik dinleyen kitleye –ki bu jazz dinleyicilerinden çok daha büyük bir kitle- hitap etmeye başladı. Yani düşünüyorum da aslında insanın kendini yönlendiren bir prodüktörünün olması hiç de fena değil. Biz burada herşeyi kendimiz kotarmak zorunda kalıyoruz. Yani haklısınız... keşke böyle birisi olsa.

Cassandra Wilson'dan söz açılmışken, kendisi bir röportajında "sesim üzerinde çok çalışarak bu pes tonu elde ettim" diyor. Sizin sesiniz de pes. Bu rengi elde etmek bir çalışma gerekti mi, istediğiniz yere getirdiniz mi sesinizi?

Benim sesim fena değildir ama bu kalitede (pes kalitesinde) değildi. Sigaranın da çok yardımı oldu bu rengi almasında, ama zararı da oldu tabi. Sesin rengi, biraz da neyi sevdiğinizle, duyuşla da ilgili, ben pes sesleri tercih ediyorum, enstrümanlarda da mesela saksofon deyince tenor saksofonu severim. Güçlü altları, kuvvetli sesleri tercih ederim. Ama bazen de fazla koyu bulabiliyorum bir sesi, veya hep aynı ton bir süre sonra insana monoton gelebiliyor. Sesime gelince, o sonunda bir araç, onunla hangi amaca hizmet ettiğim önemli. Ne yapmak istediğimi soruyorsanız ben de tam onu düşünme safhasındayım.

O zaman yeri gelmişken sorayım hemen, ilerisi için planlarınız, hedefleriniz neler?
11 yıldır daha çok piyano, kontrabas ve davul gibi standart bir formatta, standart çalışmalar yaparak bugünlere kadar geldim. Üzerine yeni birşeyler konmadıkça hem dinleyenler hem de çalanlar sıkılıyor artık bu formattan. Cassandra Wilson, Dianne Reeves, Norma Winston, Patricia Barber gibi yeni ve farklı yaklaşımlar içerisinde birşeyler yapmak isterdim, ama kapasitemle sınırlıyım tabii.

Ne gibi yenilikler yapmayı düşünürdünüz mesela?
Örneğin, farklı enstrümanlarla, farklı bir sound yakalamak denenebilir veya bestelere ağırlık verilebilir, bir süredir düşündüğüm bir kabare projem var, ama daha zamanı var çünkü farklı dallarla işbirliği içerisinde gerçekleşecek bir proje o. Bu yıl da şu ana kadarki birikimimi sergileyecek ve ilerisi için beni yönlendirecek bir kayıt yapmak istiyorum. Yeni bir şeyler yapmak istediğim kesin. Jazz'ın durumuna bakın, aslında eski değil, bu yüzyılın müziği olmasına rağmen hep yeni arayışlarda.
Sohbetimiz biterken bu yılki İstanbul Jazz Festivali hakkındaki fikirlerini alıyorum ve görüyorum ki bu konuda aynı görüşleri paylaşıyoruz.

Sizce İstanbul Jazz Festivali'nin misyonu ve rolü ne olmalı, bu seneki festival hakkında ne düşünüyorsunuz?
Bu sene hep alakasız konserlere denk geldim tesadüf eseri. Mesela, çok istediğim halde Nicholas Payton konserini kaçırdım. Michel Camillo, Önder Focan, Christian McBride, Randy Brecker gibi jazz konserlerinin yanı sıra Lou Reed'e de gittim. Aslında yurtdışındaki festivallerde de pop sanatçılarına yer veriliyor zaman zaman, dolayısıyla İstanbul Jazz Festivali'nin o yönünü pek eleştirmiyorum. Ancak şunu da söylemem lazım; merakımdan Natacha Atlas konserine gittim. Bir jazz festivalinde niye böyle bir konsere yer verildiğini hiç anlamadım. Tamam, dünya müziği kategorisinde yer alıyor. Ama ben bu dünya müziği tanımını çok sakıncalı buluyorum. Lokal müzikten dünya müziğine geçişin sınırları nasıl çizili acaba? Mesela, dünya üzerinde alıcı kitlesi büyüdükçe lokal bir müzik hemen dünya müziği olabiliyor mu? Rai Müziği'nin çok iyi örnekleri de var kötüleri de. Bence Natacha Atlas iyi bir lokal müzisyen, atmasına çok güzel göbek de atıyor ama, uluslararası bir jazz festivalinde ne işi vardı gerçekten hiç anlamadım. İstanbul Jazz Festivali'nin ulaştığı kitlenin büyüklüğü göz önüne alındığında, misyonunun biraz daha farklı olması beklenir, dünyada ne yenilik oluyorsa onları yansıtmak gibi. Bu seneki tablo bir garipti, herkes başka bir telden çalıyordu. Ama geçmiş yıllardaki festivallerde de bence hatalar vardı. Çok büyük isimlere aynı anda yer verilmesi eminim bütçeyi arttırıyordur. Aynı bütçeyle içeriği daha eğitici organizasyonlar gerçekleştirilebilirdi.

Sizce festival nasıl olmalı?
Bence, bu işin ortasını bulmak lazım. Bir de, M-Base, Avant-garde, Free Jazz, Fusion, Bebop, Dixieland gibi tarzlar ve dönemler -ya da yaklaşımlar mı diyelim- ele alınabilir veya özel günler tertiplenebilir, yurt dışındaki festivallerde de yapıldığı gibi. Mesela vokal günleri... Ne iyi olur!
Bir başka problem de bazen konserlerin birbiriyle çakışması.
Çok doğru söylüyor! Önder Focan, Michelle Camillo ve Patricia Barber'ın konserlerinin aynı geceye gelmesi gibi. Güya değişik saatlerde, ama birinden çıkıp öbürüne yetişmek pratikte imkansız. Mesela Önder Focan'ı izledikten sonra, Patricia Barber'a yetişebilmek için, Michelle Camillo-Tomatito konserini kaçırmak zorunda kalmıştım. Çok yazık olduğunu düşünüyorum.
Sohbetimiz bitiyor ve Sibel Köse'nin bir zamanlar Ajlan Büyükburç'la paylaştığı Ihlamur'daki şirin çatı katı dairesinden ayrılıyorum, araba kullanırken gözüm yollarda, kulağım ise -gelirken de olduğu gibi- "Jazz Vocalists" albümünde seslendirdiği parçalardan biriyle Sibel Köse'de.

Timuçin Şahin ile "Müzik hakkında sormak istemeyip de hep sormak zorunda kaldığınız sorular" (yani söyleşi)

Çağlayan Yıldız
caglayanyildiz@hotmail.com

Timuçin Şahin: gitarist, besteci. Dergi: "Jazz" dergisi. Eh, iki değişkenle çerçevemiz kaçınılmaz bir bir biçimde çiziliverdi bile. Bir de üçüncü değişken olan beceriksiz yazarı da ekleyince, oh gel keyfim gel (Bu başlığın açıklamasıydı).

Peki Timuçin, neden jazz değil? Yok, böyle başlamayayım, formu daha ikinci ölçüde kaybettim vallahi.

Şöyle bir giriş mi denesem: Timuçin'in Rotterdam Konservatuarı'na başvuru kasetini, benim Ankara'da (basçı) Mahmut Yalay'la paylaştığım evde hazırlamıştık, tekerrürler mükemmel sabitlikte olamadığından, bu söyleşiyi de 8 yıl sonra, benim Amsterdam'da (basçı) Taylan Cemgil'le paylaştığım evde yaptık. Timuçin'in, gözlerinde müzik aşkının pırıltısıyla dolanan liseden yeni mezun olmuş bir genç yetenekten, dünya standartında bir gitarist/besteciye dönüşüm öyküsünü ben de çok yakından izleyemedim- ki Türk jazz severi nereden bilsin. Ve işte dev bir hizmet daha gerçekleşiyor: Türk jazz severi, bu Timuçin Şahin; Timuçin'ciğim bu da Türk jazzs everi. Hadi tanışın, kaynaşın…

Hollanda'ya gelişinden başlayalım mı Timuçin?

1992'de, 19 yaşında çok az şey bilerek buraya geldim. Hem çok az şey biliyordum hem de gitar çalışım standartın oldukça altındaydı. Beni Rotterdam Konservatuarı'nda önce hazırlık sınıfına aldılar, iki yıl hazırlık okumam gerektiğini söylediler, ancak kısa bir sürede yeterli bir ilerleme gösterdiğim için olsa gerek, beni altı ay sonra birinci sınıfa aldılar. Üçüncü sınıfı bitirene kadar Rotterdam'da kaldım, dört yıl. Ancak Rotterdam'daki hocalar benim kafama göre yeterince progresif insanlar değillerdi. Mutlaka Barney Kessel gibi çalmak gerekiyordu, John Scofield jazz gitaristi bile sayılmıyordu vs. Ben de başlangıç seviyesini geçtikten sonra, artık açılmak gerektiğini düşünerek, zaten önceden de daha iyi bir okul olduğunu bildiğim Hilversum Konservatuarı'na geçerek dördüncü sınıftan başladım. İki yıl orada okuyup bitirdim. Daha sonra Hilversum ve Amsterdam Konservatuar'ları birleşip tek bir okul haline geldiler ve ben de burada ikinci faz denilen master programını kazanıp okumaya başladım. Bu dönemde klasik ve çağdaş kompozisyon dersleri almaya da başladım.

Peki bu geçiş nasıl oldu, yani jazz gitarı okuyordun, jazz armoni/ düzenlemesi alıyordun, sonra klasik ve çağdaş kompozisyonun hayatına gerçek bir biçimde girmesi nasıl oldu?

Klasik Batı Müziği ve devamı olan çağdaş müzikle kıyaslandığında, jazz müziğinin tarihi çok kısa. Geleneksel jazz'da kullanılan müzikal bileşenler aslında çok daha eskiye dayanıyor. Çağdaş müziğe yönelip, Stravinski, Bartok gibi bu yüzyılın ilk çeyreğindeki bestecilerle ciddi biçimde ilgilenmeye başladığımda, bu insanların müziğinde ses yapısı olarak benim hayal gücümün çok ötesinde birşeyler olduğunu keşfettim. Ve bu müziğin mantığı da geleneksel jazz'da olduğu gibi ilerlemiyordu; müziği başka bir biçimde yapılandırma fikri beni çok çekmeye başladı. Daha sonra yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreğindeki bestecilerle tanışmam, onların müziğindeki düşünsel boyutun derinliği, beni bir şekilde kompozisyon okumak zorunda bıraktı.

Bu dönemde etkilendiğin bestecilerin isimlerini vermek ister misin?

Tabi, Ligetti, Xenakis, Berlioz, Murail, Elliot Carter, George Krump… Komik ama yarın George Krump'la dersim var. Okula workshop için geliyor. Neyse, sonuçta bu müziğin sound'u beni çok çekti kendine ve derinlemesine öğrenmek istedim. Jazz kendi başına yetmemeye başladı. Çalmayan bir bestecinin penceresinden baktığında, jazz küçücük birşey. İşte armonik olarak 2-5-1 var, sonra modern jazz'da altere/kromatik armoniler var, modal bir dönem var vs. Zaten bunların da 1980'lerden sonra geriye adım attığını, Wayne Shorter vb. insanların armonik sofistikeliğinin yerini giderek neo-bebop'a bıraktığını düşünüyorum. Her neyse, kendimi hem jazz'cı hem de besteci olarak hissetmemin nedeni, çalmayan bestecilerin müziğe bakış açısı, olayı daha materyal olarak ele almaları. Öte yandan, sen de biliyorsun, bir jazz müzisyeni olarak bir sound'un içine girip onunla oynamak, güzel bir phrasing'le (cümlelemeyle), güzel bir akışla, swing'le groove'la bir yerlere oturtabilmek çok zevkli ve emek isteyen birşey. Bestecilerin çoğu maalesef bunun farkında değil. Belki biraz atlaya atlaya gidiyoruz ama çağdaş müzikte de beni bozan şey, cümlelerdeki akış ve groove eksikliği. Ancak çok iyi gruplarda bunu elimine edebiliyorsun. Benim de kendi bestelerimi bildiğim insanlarla, "eski jazz'cılarla" icra etmemin nedeni bu. Çok mu hızlı gidiyorum bilmiyorum?

Yo, bence gayet iyi gidiyor. Yani sonuçta, çalmayan bestecilerdeki en büyük eksiklik notaların ardındaki inanç ve enerji…

Çok daha nesnel olarak ritm ve groove eksikliği aslında. Yalnızca bestecilerde değil, klasik müzisyenlerde de sürekli orkestra şefiyle çaldıkları için inner pulse (içsel ritm) eksikliği var, çok acayip notalar okuyabilmelerine rağmen, özellikle ritmik olarak bestecinin kastettiği feel'i çıkartamıyorlar. Benim jazz'dan soğuyup neredeyse bir yıl hiç çalmadığım bir dönem de oldu. Tam da gitar bölünmünde master'a başladığım dönemdeydi, gerçi ufak bir kaza geçirmiştim, kolumda da ufak bir sakatlık olmuştu ama bu aslında daha çok işin bahanesiydi. Daha çok jazz'a olan tavrımla ilgiliydi, ve aslında o dönemde bilmediğim bir şeye-çağdaş müziğe- gereğinden fazla yükselme gibi biraz olgunlaşmamış bir tavırdı. Ama bu dönemi yaşamam çok iyi oldu, çünkü daha sonradan bıraktığım bu müziğin içindeki bazı şeylerin derinliğini keşfetmemi sağladı. Jazz'cılar arasında sürekli konuşulup durur; işte swing'li çalmak lazım, ritm en önemli şey, phrasing (cümleleme) de şöyle önemli falan diye, ama bunun dışına çıkıp gerçekten swing'siz bir müzik çalınca tüm bunların önemi başka türlü anlaşılıyor. Örneğin çoğu çağdaş besteciye Louis Armstrong'un çalışındaki derinliği anlatamazsınız. Ben de sabah akşam Armstrong dinlemiyorum ama, onun ritmini, cümlelemesini, çalınan ortamın havasını solutmasını jazz dinlemeyen birine anlatmak çok güç…Sonuçta buraya nereden geldik?

Çağdaş müziğin yaşamına girişinden söz ediyorduk. Özetle her iki dünyanın da kaymağını yiyelim diyorsun…

Bir şekilde öyle. Hollanda'daki progresif müzik sahnesine baktığında benim yerimi üç şeyin ortasında bulabilirsin: jazz, çağdaş müzik ve dünya müzikleri- Türk, Hint ve Gamelan müzikleri başta olmak üzere. Bu müziklerden aldığım besinlerle birşeyler yapmaya çalışıyorum. Aman bu müzikleri alayım da bir fusion yapayım gibi bir durumum yok tabi, ama ana esin kaynaklarım bu alanlar.

Bir şekilde formu kaybetmemek için tekrar geriye dönelim istersen; bestecilik okumaya başladığında gitara da bir yıl kadar ara verdin, sonra?

O dönemde çok çalıştım, hayatımda hiç çalış-

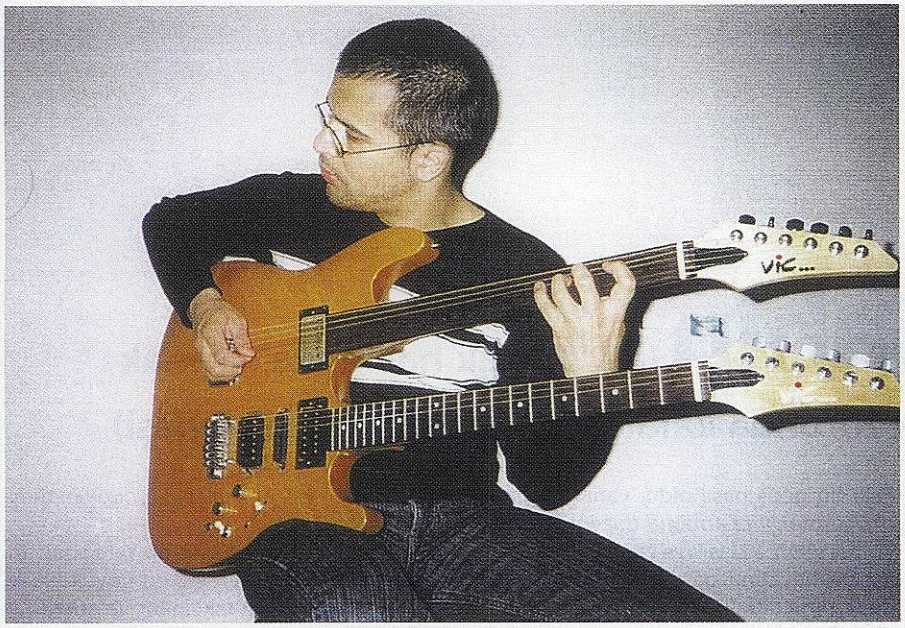

madığım kadar çok çalıştım, aslında biraz da hatalıydım, çünkü klasik kompozisyondaki gediğimi bir yıl içinde kapatmaya çalıştım. Bana pek hitab etmeyen bazı müzikleri dahi sırf öğrenebilmek için inceledim.

Ki bildiğim kadarıyla zaten hep çok çalışıyordun?

Yok, aslında sadece ilk geldiğim yıl çok çalşmıştım, sonra bu oldukça düştü. Özellikle geçinebilmek için ilk iki sene Türk düğünleri dahil olmak üzere, normalde çalmayacağım bir sürü iş çalmak zorunda kaldım ve bunlar motivasyonumu oldukça aşağıya çekti. Aslında bu işlerin de kendilerince kazanımları oldu. Bağlamacılarla çalıyorsun, adamlar 8000 melodiyi ezbere çalabiliyorlar, senin de anında duyup armonize etmen gerekiyor, bir anda 9/8'den 11/8'e geçiyorlar, perküsyoncu yok, o işlevi de senin götürmen gerekiyor. Sonuçta bende müziğin pratik yönüne dair katkısı da oldu. Bugün iyi jazz'cılara baktığında, onlar da öylece çalmaya başlayabiliyorlar. Yani herkes aynı parçayı bilmiyor olabiliyor, grupta bir kişi parçayı biliyorsa herkes onu izliyor ve 2. chorus'ta herkes parçayı öğrenmiş oluyor. Bir şekilde aslında jazz'cılarla diğer türlerdeki alaylı müzisyenler pratikte aynı paralellikteler. Sadece parametreleri ve odakları farklı, belki başka diller konuşuyorlar ama her müziğin kendine özgü groove'u ve swing'i bir şekilde sabit.

Neyse çok çalıştığım döneme dönecek olursak, gitar master'ımı yaptığım dönemde klasik kompozisyonu yardımcı ders olarak alıyordum, fakat o kadar yoğun çalıştım ki gitar masterımı tamamladığımda beni kompozisyon bölümüne 3. sınıftan aldılar. Zaten o iki yıl içinde, benim dört adet eserim Hollanda Çağdaş Müzik Festivali 1999 ve 2000'de seslendirildi. Yani adım gitaristlikten çok besteci olarak duyulmaya başladı, yazdığım eserler okul dışındaki çağdaş müzik camiasında bir şekilde ilgiyle kabullenildi. Şu aralar da Hollanda'nın önemli Çağdaş Müzik gruplarından beste siparişleri almaya başladım. Önümde yazmam gereken dört eser var: Birincisi Avrupa'nın belki de en iyi perküsyon grubu olan "Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam" (Amsterdam Yeni Perküsyon Grubu) için ilk kez 2001 Kasım'ında çalınacak olan bir eser. İkincisi, bitirmek üzere olduğum "solo piece for prepared piano", "2001 Chamber Music" Festival başta olmak üzere pek çok festivalde çalınacak. Üçüncü olarak Venezuella'lı blok flüt ustası Jorge Isaac için bir kontrbas blokflüt/ "live electronics" eseri yazıyorum, bu da Gaudeamus Festivali'nde seslendirilecek ilk kez. Dördüncü olarak da ilk kez Haziran ayında çalınacak olan keman/ flugelhorn/ 2 blok flüt/ perküsyon beşlisi için yazmakta olduğum bir eser var.

Gitar master'ının sana ne gibi yararları oldu?

Aslında pratikte kompozisyon okumam dışında çok büyük bir yararı olmadı benim için. Ama workshop'lara gelen Joe Lovano, Joe Pass, John Abercrombie, Garry Willis, Bill Stewart, Larry Goldings; Chris Potter, Bobby Shew gibi müzisyenlerle master öğrencisi olarak ilk sırada çalma ve bire-bir ders yapma gibi avantajları da oldu. Mike Manieri ile bir duo konseri çaldık. Bağlantımız sürüyor, belki ileride birşeyler yaparız beraber.

Kendini daha çok gitarcı olarak mı besteci olarak mı görüyorsun?

Klasik platformdaki tüm çalışmalarıma rağmen, kendimi daha çok gitarist gibi görüyorum, çünkü çaldığım sürece müzikle olan ilişkimi daha sıcak tutabiliyorum, çalmayı hala çok seviyorum. Çaldıktan sonra ruhen pek çok kazanımım olduğunu hissediyorum. Gerçi iyi bir eser yazdığımda da başka bir şekilde bunu hissediyorum. Aslında müziğe sadece performer anlayışıyla yaklaşan, kompozisyonel anlayışı bir kenara atan müzisyenlerin çalışında da başka bir boşluk kalıyor, sanki öylesine çalınmış bir müzik gibi geliyor bana. Beni normal bir besteciden ayıran şey, belki de çalmayı çok seviyor olmam. İyi çalınan bir geceden sonra kendimi çok iyi hissediyorum, ruhumu doymuş hissediyorum.

Bu sence neyle ilgili?

Belki müziğe öyle başlamamla ilgilidir. Ne bileyim, ilk kez Jimi Hendrix dinleyip çaldığımda aldığım keyif, çaldığım herşeyde olmalı bence. Çok entellektüel bir eser yazsam da bunun da aynı keyifle çalınabilmesini istiyorum. Yedi yaşında sokakta top oynarken tüm dostlarınla aldığın bir keyif vardır, müzikte de aslında belki değişmeden kalabilen şey, bu birlikte keyifli birşeyler yapma hazzıdır. Bu her zaman olmuyor ama oldumu da hiç birşey bunun yerini tutmuyor. Müziğe teslim olmak, onun içinde kaybolmak müthiş bir duygu. Samimi olarak söylüyorum, ben bunu müzik tarihi kitaplarına büyük bir besteci olarak geçmeye her zaman yeğlerim. Yürek/kafa dengesi çok önemli müzikte; sadece yürek olduğunda bana çok kaotik geliyor, sırf kafayla yapılmış bir müzik ise sadece matematikten başka birşey değil. Ne bileyim, alaylı müzisyenim işte herhalde.

Sen de alaylıysan artık; alay mı ediyorsun abi?(gülüşmeler) Neyse, kendini daha çok gitarist olarak gördüğüne göre gitarın sorunları ve güzellikleri hakkında birşeyler söylemek ister misin?

Gitar çok zengin bir enstrüman, pek çok ifade olanağı var. Uzun yıllar arch-top jazz gitarı çaldım, bir şekilde aletin fiziksel çalınım sorunlarını hallettim ama elektrik gitarın sound olanakları tartışılmayacak derecede üstün olduğu için son iki yıldır daha çok elektrik gitar çalıyorum. Çalım teknikleri çok zengin ve dinamik yelpazesi çok geniş. Gitarın sorunlarına gelince, gitar diğer aletlere oranla ilk aşamasında çok kolay cevap veren bir alet, insan hemen çalabildiğini zannedip tembelleşebiliyor ve belli bir yerde takılıp kalabiliyor.

Buradan Türkiye nasıl görünüyor?

Bir kere, Hollanda'ya geldikten sonra Türkiye'nin ne kadar renkli ne kadar inanılmaz bir ülke olduğunu anlıyorsun. Şurdan bile anlayabilirsin, burada insanların her durum için sabit birer yüz ifadesi var; gelişimin üçüncü ayında insanların yüz ifadelerinden neler olup bittiğini anlayabiliyordum. Türkiye'de kültür içinde muhteşem bir çeşitlilik var, çok büyük bir coğrafya ve Klasik Türk Müziği olsun, Türk Halk Müziği olsun çok geniş, esin kaynağı olabilecek çok derin kaynaklar var. Doğu kültürleri çok eski olduğu için- örneğin bir Hint kültürü 4-5 bin yıllık olduğu için- bazı şeyler çok oturmuş, çok farklı renkler içiçe girmiş. Burada o farklılıklar yok, ama herkes de farklı olmaya çalışıyor, fakat gelenek eksikliği var. Türkiye'de müzik geleneği kendi başına ansiklopedi gibi birşey, ama olaya jazz diye bakıyorsan orada da şöyle bir durmak lazım. Başta Türkiye ile İstanbul'u ayırmak gerekiyor. Ankara ve İzmir'de belki ayda bir birşeyler oluyor ama Türkiye'de genelde jazz diye birşey pek yok, İstanbul dışında dönen bir jazz piyasası yok. Müzisyenlere ayna olabilecek bir ortam yok. Çok içinde olmasam da, bana insanlar daha kolay "bir bilen" haline geliyorlarmış gibi geliyor.

Batı'da da benzer bir durum var gibi geliyor bana, Doğu müziklerine biraz uyanıp sindirmemiş bazı müzisyenlerin de burada bu alanda "Abdurrahman Çelebi"lik yaptığını görüyorum. Bu konuda ne düşünüyorsun?

Ondan önce şunu söyleyeyim: Türk kurnazlığı her yerde aynı işliyor. Sözüm meclisten dışarı, Türkiye'de "çalamayan jazz'cılar"ın deşifre olmadıkları için çalmaya devam ettikleri gibi, burada da bazı Türk'ler Türk Müziği'ni hiç bilme-

www.musicshopmolu.de

Tel : 0049-711-22 61 471
Fax : 0049-711-22 68 350
Kronprinzstr.6
70173 Stuttgart / Germany

MUSIC SHOP
MOLU
Music Shop Molu GmbH

den garip konumlara gelebiliyorlar. Hollanda'nın genel politikasında kültürel çok sesliliği destekleyen bir eğilim var, ama bu durum çok da sağlıklı bir bileşime yol açmış durumda değil. Onun için farklı kültürlerin müzikleriyle birşeyler yapanlar her zaman prim kazanmaya başladı. Besteci gözüyle konuşacak olursak Batı müziği bitti. 1950'lerde Schonberg vb. besteciler armoninin tüm kurallarını yıktıktan sonra, daha fazla dünyaya açılım oldu. Oysa çok öncesinden bu duruma uyanan Messian, Ligetti, Stravinski gibi besteciler vardı. Örneğin Ruslar, Japonlar klasik müzik alanında daha çok kendilerine özgü ses yapıları yaratabildiler. Oysa Avrupa'da özellikle armonik yönden bittiklerini düşündükleri için mikrotonalite, odd ritimler-poli ritimler gibi konulara taktılar. Ama Batı Müziği'nde aradaki geçişler çok ilginç: triad'lardan, belirgin kadanslardan atonaliteye, ritmik olarak 16'lık ve 3'lemelerden hemen sonra çok karmaşık ritimler, 3 üzerine 7, 20 üzerine 21 vs. Arada acayip bir boşluk var. Şimdi Hint'liler de çalıyor 20 üzerine 21'yi ama bunun geleneksel ve kişisel doğal bir gelişim süreci var. Batı'lı bestecilerde Batı'lı insanın "herşeyi alıp istediğin gibi kullanabilirsin, herşeye materyal olarak bakıp ve kesip yapıştırabilirsin" mantığı burada da işliyor. Oysa Doğu'da müziğe yaklaşım daha ritüel, daha içsel, daha saygılı. Ama bu işi özümseyerek yapan besteciler de var. Örneğin Xenakis ya da Ligetti'nin müzikleri, Lorca'nın şiirleri gibi, hem entellektüel olarak üst düzeydeler hem de insanın ruhuna dokunabilen bir çağdaşlıktalar. Oysa diğer bazı çağdaş bestecilerin müzikleri kuru politik konuşma gibi kalıyor bunların yanında.

Hint'li müzisyenlerle çalışma fırsatı bulduğumda çok komplike olan şeylere bile dağarcıklarında bir kelime olarak baktıklarını, müziğin yerinin daha dinsel bir yerde olduğunu, karmaşıklığın ana amaç olmadığını, en zor müziklerinde bile müziğin içindeki groove'la çok gerçek olduklarını gözlemledim. Bir de tabi ki geleneklerinde ve dolayısıyla yaşamlarının içinde duyabildikleri şeyler en karmaşık müzikleri bile.

Türkiye'de jazz'ın en büyük eksiklikleri neler sence?

En başta swing. Genelde swing'siz çalınıyor, ki bu da jazz'ın %80'i ve beni jazz'a çeken en temel şey.

Katıldığı Bazı Jazz Festivalleri

- Vredenburg Concert Hall, Utrecht (1996)
- Jazz Marathon Ooosterport, Groningen (1997)
- Dunya Festival, Rotterdam (1997)
- Stopera Boekmanzaal, Amsterdam (1997)
- Congress Centrum RAI, Amsterdam (1998)
- Sjuhuis, Utrecht (1999)
- IAJE, New Orleans (2000)
- Artishock, Zoest (2000)
- Bimhuis, Amsterdam (2000)
- Concertgebouw ,Music Meeting, Nijmegen(2000)
- Sjuhuis, Mista'peo Festival,Utrecht(2000)

Swing'siz çalınması sence neye bağlı?

Müziği gerektiği gibi duymamakla ilgili birşey, müziğin içinde olup, akışkanlığını o şekilde hissedememekle ilgili birşey. Bu şuna benzetebiliriz; bir Türk Müziği ustasının çaldığı herşeyi, tüm süslemeleri vs. alıp Batı'lı usta bir klasik gitarcıya ver, o hissi çıkartamaz. Müziğin olması gereken akışkanlığını hissedemez.

Peki sen nasıl öğrendin swing'i? Yani insan swing'i nasıl çalışabilir?

En başta çok çalması lazım. Swing'siz çaldığını duyup fark edebilmesi ve önceden edindiği alışkanlıklardan yavaş yavaş kurtulması lazım. Öncelikle neyin yanlış olduğunu duyabilmek lazım. Ondan sonra herkes farklı farklı yöntemler kullanıyor. Kimisi plaklarla çalıyor, kimisi metronomla uzun zaman geçiriyor, kimisi tek bir cümleyi alıp çok uzun süre çalışıyor. Sonuçta kulak zaman içinde doğruyu söylüyor, groove'lu geliyor mu gelmiyor mu, aksanlar nerede olmalı, nerede "ghost note" çalmalı vs. Bu gitarda özellikle daha da zor, çünkü aletin doğası legato değil. Baktığında time'ı daha iyi olan daha fazla saksofoncu ya da trompetçi vardır. Aletin sesi de biraz dolulukdan uzak, aletten ilk başta gelen hissiyat daha zayıf. Barney Kessel'ı Charlie Parker'la çalarken dinliyorsun, gruptaki en zayıf time onun, oysa aynı notaları çalıyor üç aşağı beş yukarı, ama acayip hissiyat farkı var. Eski kayıtları dinleyip nefesli gruplarının diktelerini yapmanın çok faydası oldu bana. Ritmik kompozisyonun nasıl olması gerektiği, eşlikte mutlaka verilmesi gereken yerler vb. şeyleri daha derinden anlamama yardımcı oldu.

Şu andaki ana projelerin neler?

Ana grubum "On the Line". Bu grupta benden başka kemancı Oene van Geel ve piyanist Albert van Venendaal var. Kısaca "chamber jazz" olarak tanımlayabilirim bu grubun müziğini. Yarı kompoze olmuş, doğaçlamaya çok yer ayrılmış bir müzik. Kağıt üzerinde baktığında jazz notasyonu gibi melodi+akorlar var, ama parçaların yapıları çok farklı ve zaten her çalışımızda başka yerlere gidip geliyoruz, birbirimizi dinleyerek içgüdüsel bir şekilde başka yerlere taşıyabiliyoruz. "On the Line"ın kaydını bir müzisyene dinletip hepsinin yazılı olduğunu söylesem inanmamaları için bir neden yok. Sonuçta modern klasik müzikle içiçe yaşayan, ritmik zenginlik ve groove'u çok seven üç jazz'cının çaldığı bir müzik bu.Bu grupla içten ve renkli bir müzik çıkartabildiğimizi düşünüyorum.Şu aralar kayıt süreci sürüyor, belki Şubat ayında tamamlamış oluruz.

Enstrümantasyon seçimi mi oldu, insan seçimi mi?

İnsan seçimi oldu tabi ki. Grupta anlaşılan anlamda bir rol dağılımı yok, kimse aletini konvansiyonel olarak çalmıyor zaten. Grubun en büyük özürü, gruba bir dördüncü girdiğinde müzik çıkmaması. Hollanda'nın en iyi basçılarını bile denedik ama olmadı, üçümüz çaldığımız zaman başka bir müzik çıkıyor. Ama dünyanın her yerinde olduğu gibi farklı kaynaklardan beslenen bir grup, burada da kendine çok fazla sahne bulamıyor. Çünkü bu müziği dinleyici kolayca bir yerlere koyamıyor, klasik müzik için fazla groove'lu, jazz'a göre de takibi çok zor bir yapısallığı var bu müziğin.

Hangi şirketten çıkacağı belli mi ve Türkiye'de de yayımlamayı düşünüyor musunuz?

Şu anda hiç birşey belli değil. Belki Türkiye'de ilgilenen bir şirket olursa Türkiye'de ayrı, burada ayrı birer şirketten çıkartabiliriz ama henüz ortada birşey yok.

Diğer grupların?

Davulcu Steve Altenberg ve bascı Eric Surmenian ile bir üçlüm var. Bir de daha yazılı çizili şeyler çaldığımız gitar-keman-kontrbas blok flüt-perküsyon dörtlüm var. Ama sonuçta aynı insanlar muhtelif setting'lerde bir araya gelip duruyor, çünkü müziğe geniş bakan insanlar dünyanın her yerinde çok fazla değiller ve üç aşağı beş yukarı benzer bir kaderi paylaşıyorlar... Mesela yine Oene ile bir sürü grup denemelerimiz var. En umut vereni ise bascı Thomas Anderson ile yeni oluşturduğumuz üçlü. Ama davula kimi alalım diye kara kara düşünmekteyiz...

Başta Amsterdam Konservatuarı'da olmak üzere çeşitli workshop'lar düzenliyorsun, neler anlatıyorsun?

Genel tema doğaçlama oluyor. Jazz ve doğu müziklerinde doğaçlama ilkeleri ve cümle yapıları üzerine birşeyler anlatıyorum, düzensiz ritmik gruplandırmalar, kendi çalışımdaki bazı özel teknikler, çağdaş müzikten gelen bazı teknikler, yapısal metrik modülasyonlar, grafik yoğunluk vb. konulara yoğunlaşıyorum daha çok.

Peki acıktın mı?

Evet.

Taylan'ın pişirdiği Türk usulü yoğurtlu ıspanak ve pilavlar yendi ve herkes kendi evinde yeniden çalışmaya koyuldu.

Seslendirilen Bazı Eserleri

- " Confusion, which does not bother" (1998)- elektrik ve perdesiz gitar/ kontbas/ perküsyon için eser. 1998 Kasım'ında İkon Radio'dan yayınlandı.
- " Facing the Wind" (1999)- Elektirik perdesiz gitar ve perküsyon grubu için eser. 1999 Mart'ında Contemporary Chamber Music Festival'da seslendirildi.
- "Noctambulism" (1999)- Elektirik perdesiz gitar/viyola/blok flüt/perküsyon dörtlüsü için eser;
- 16.6.1999'da Sweelinckzaal Contemporary Music
- 20.6.1999'da Bethanienklooster
- 09.3.2000'de Badcuyp Carnatic Lab
- 11.3.2000'de Stedelijk Museum Contemporary Chamber Music Festival'da seslendirildi.
- " The Backyard of Hell in the Land of Holiness" (2000)- Elektirik perdesiz gitar/ blok flüt/ kontrbas üçlüsü için eser
- 07.3.2000'de Bachzaal Amsterdam
- 09.3.2000'de Badcuyp Carnatic Lab
- 10.3.2000'de Sweelinckzaal Contemporary Chamber Music Festival
- 11.3.2000'da Stedelijk Museum Contemporary Chamber Music Festival'da seslendirildi.
- " Keçi Masalı" (2000)- Alto/tenor/kontrbas/blok flüt/flügelhorn/klavsen için eser
- 16.6.2000'de Sweelinckzaal Contemporary Music through N.T.W. Concert
- 17.6.2000'de Badcuyp Carnatic Lab Festival
- 20.6.2000'de Ijsbreker Amsterdam'da seslendirildi

Feyza; Yeni, Sessiz Ama Güçlü Bir Yürek

Tunçel Gülsoy
begog@superonline.com

İnsan kaynakları yönetimi ile uğraşanların bir özgeçmişde en çok üzerinde durdukları şey onu yazan kişinin nasıl bir işe talip olduğunu açık ve seçik belirtmiş olmasıdır.

Birgün önüme şöyle bir özgeçmiş geldi:

"Bütün dünyayla içimdeki müziği paylaşmak istiyorum; ama önce ayrı dallardaki bildiğim ve birlikte büyüdüğüm müzik türlerine hakim olmalıyım. Neticede beni en doğru şekilde yansıtan şeyler de bunlar. Sonra çok iyi bir ekiple bu müzikleri dantel örercesine birbirine işleyerek insan ruhunu daha sağlıklı boyutlara getirecek müzikler besteleyip yorumlamaktır amacım".

Bu sözler Feyza'nın kendisini tanıtmak için yazmış olduğu özgeçmişin girişinde 'Müzikteki Amacım' başlığı altında yer alıyordu.

"Annem de babam da harika insanlar. Babam emekli bir doktor, annem ise ev hanımı. Dört kızkardeşiz. O resimlerde gördüğünüz çocuklar benden 10 ay küçük olan kızkardeşimin çocukları. Yeğenlerimi çok seviyorum."

Onunla Kerem Görsev'in jazz mabedinde yeni albümünün tanıtım kokteylinde tanıştım. İlk dikkatimi çeken şey pırıl pırıl bakan bir çift güzel göz oldu. Kendisi ile görüşmek için evine gittiğimde etraftaki resimlere bakıyordum. Bir resimde yanağını babasına dayamıştı, aynı babasına benzediğini ve babasının kızı olduğunu düşündüm.

"Amerika'da doğmuşum. Babam o sırada orada ihtisas yapıyormuş. Oğlak burcuyum. Çok kararsız bir insanım."

İçeriden gelen enfes bir börek kokusunu aldım. Umarım bana da ikram eder diye düşündüm. Emin Hoca ile bir çay bahçesinde saatlerce aç bilaç konuşmaktan bitkindim. Aklımdan geçenleri gözlerimden okudu:

"Evet sizin için pişirdim. Çok güzel Türk yemekleri yaparım ama istediğim zaman. İyi bir börek yapmak için ne mi gerekir? Bilmem, Türkiye'de hazır yufkalar var. Alıyorsun ve üstünü yağlayıp içerisine peynir koyuyorsun. İsterseniz kabak da olabilir tabi. Sonra şekil veriyorsun, üstüne yumurta sarısı sürüp fırına atıyorsun. Farkı nasıl mı yaratıyorum?"

Bir an düşünüyor, bu konuda bir felsefesi olduğunu hissediyorum:

"Bakın farkı yaratan böreği yapan insanın ruh halidir. Bir film görmüştüm. Konusu Meksika'da geçiyordu. Oradaki geleneklere göre annesi dul kalmışsa ailenin en küçük kızı evlenemez ve ona bakarmış. İşte böyle bir kızın öyküsü idi. Kızcağız da içindeki tüm duyguları pişirdiği yemeklere yansıtıyordu. Onun yemeklerini yiyenler ise gününe göre sevgi, gününe göre de nefret duyguları hissediyorlardı. Artık kız o gün ne hissediyorsa. Sonunu hatırlamıyorum, ama kız galiba sevdiği bir adama kaçıyordu. Benim pişirdiğim börekte sevgi vardır. Hayır hayır ben ailenin en küçük kızı olduğum için bekar değilim. Sadece çok kararsızım, daha evvelce de size söylemiştim."

Ona sevdiği hayvanları ve hangi özelliklerinden dolayı onları beğendiğini sordum. Bu şekilde ilkel de olsa bir piskolojik analiz yapmayı umdum. Sevimli oldukları için köpekleri seviyordu, biraz düşündükten sonra sıcak ve kolay iletişim kurabildikleri için yunus balıklarını da listeye ekledi. Biraz daha düşündükten sonra kaplanlarda da güçlü ve estetik yapılarından dolayı Feyza'nın listesine girdiler. Aslında bu testte beğendiği hayvanların özellikleri onun bir erkekte aradığı özellikleri gösterir. Ama hem sevimli ve sıcak, hem de kolay iletişim kurabilen bir erkek bulmak kolay değil. Üstelik o insanın estetik ölçülere de uyması gerekiyor. Kızın işi bu devirde gerçekten zor diye düşündüm. Bir de hangi hayvan olamak istediğini merak ettim, bu sorunun yanıtı kişinin kendisini nasıl gördüğünü gösterir. Feyza kaplan olmak istiyordu, bu seçimine göre estetik bir görüntü ve güçlü olmak onun için çok önemli idi.

"Börekten başka bir de Tiremusu yaptım, bir tatlı bir tuzlu olsun istedim."

Artık bir kere amatör piskolojik analizlere kendimi kaptırmıştım ve 'Peki ben sizi yemeğe davet etsem nasıl bir restaurant'a götürmemi isterdiniz?' diye sordum.

"Bakın benim için restaurant değil, hoş bir sohbet önemli. Yemek konusunda seçici değilim ama madem öyle istiyorsunuz, bir İtalyan Restaurant'ı olsun bari. Kararsızım ama menüyü sizin benim yerime seçmenizi istemem. Gerekiyorsa garsona beş dakika sonra gelin şu an karar veremiyorum derim.

Bu albümü yapmaya nasıl karar verdiğimizi anlatayım. Daha evvelce de teklifler vardı, ama şartlar ve kişiler benim için çok önemli. EminFındıkoğlu gerçekten bilgili ve akıllı bir kişi. 1998 sonunda İkinci İstanbul Müzik Şenliği'nde tanıştık. Onun bir söyleşisine katılmıştım. Söyleşinin sonunda kendisine Rachel Farrell'i tanıyıp tanımadığını sordum, tanıyordu. Benimle ilgilendi, Bodrum'a döndükten sonra beni Detant konseri için arayacağını söyledi.

Ben her yıl bir aylığına Amerika'ya giderim. Orada geçmiş günlerden bazı dostlarım var ve beraberce jazz müziği yapıyoruz. Amatör bir albüm yapmıştık. O albümü Emin Fındıkoğlu'na dinlemesi için vermiştim. Bu arada Detant'ın üyelerini de yavaş yavaş tanımaya başlamıştım. Emin Fındıkoğlu kendisi 'sana bir albüm yapalım' deyince hayır diyemezdim. Bir söz vardır, kısmetini tepme diye. Kısmet kapıyı vurunca onu kapatmamak lazım. Daha evvelce de profesyonel olarak çalışmalarım olmuştu. Özellikle Aşkın Arsunan ile güzel çalışmalar gerçekleştirmiştik. Emin Fındıkoğlu bana kasetler vermişti. Oradan parçalar seçtik."

Ben de bir röportaj yazarı olarak kendi özgeçmişimde yazdığım amaçtan uzaklaşmış olduğumu farkettim. Aslında konumuz Feyza'nin Detant ile yapmış olduğu albüm olan "I'm New" idi. Ondan bize albümünü anlatmasını rica ettim:

"Albümde Emin Fındıkoğlu'nun dışında Melik Yirmibir bas ve Mehmet İkiz de davul çalıyorlar. Ancak değişik parçalarda Detant grubundaki arkadaşlar bize katılıyorlar.

Ben Stevie Wonder'ı çok severim. Ondan bir parça olmasını istedik. Sonunda onun parçası aynı zamanda albüme adını veren parça oldu.

'I'm New' benim albümdeki iki favori şarkımdan birisi. Bana göre Steive Wonder harika bir insan, onunla tanışmak isterdim. Bu parça sevginin insanı ne kadar değiştirebileceğini, herşeyin bittiğini sandığınız anda herşeyin yeniden başlayabileceğini anlatıyor. Aynı zamanda çift anlam taşıyor, biraz da beni anlatıyor. İlk solo albümüm olduğu için çalışmama bu ismi verdim. Burada Tuna Ötenel'in soprano saksofonda yapmış olduğu solonun notaları ayrıca albümün kapağında yer aldı.

'Dancing In the Dark' ı Emin Fındıkoğlu seçti. İnsan hayatında dönem dönem sevdiği insanı arıyor. Bu arayışlar sırasında bazen hayal kırıklıklarına da uğruyor. Bulduğunuz insan doğru kişi olmayabiliyor. Burada da Elvan Aracı'nın çok güzel bir trombon solosu var.

'Little Girl Blue' güzel ve sevimli bir parça, bir Richard Rodgers ve Lorenz Hart bestesi, bu parçayı hep beraber seçtik. Burada da sevgiyi arayan bir insanın öyküsü anlatılıyor. Tuna Ötenel'in bu parçada da bir solosu var ama bu sefer alto saksofon ile.

'Love You Madly' bir Ellington parçası, bir arkadaşım onun hakkında bana bir kitap yollamıştı, albümde bir Ellington parçası da olsun istedim. Hasan Kocamaz Emin Fındıkoğlu'nun çok eski bir dostu. Bu parçada da o armonikası ile bize katılıyor."

Tüm bu konuşmalar sırasında bir yandan da albümü dinliyoruz. Feyza bir an için çayın hazır demlenmiş olduğunu hatırlıyor. Börekler de bu zarif davete eşlik etmeye hazırlar. Kısa bir sessizlikten sonra kendime geliyorum, boğazlardaki yangın sönmüş olduğundan albüm hakkında konuşmaya devam edebiliyoruz.

"Beatles bi çok insan gibi benim de hayatımda çok etki yapmış bir gruptur. Onlardan seçmiş olduğum parçanın ismi 'I Will'.

Sırada 'A Day in the Life of a Fool' var. Bu ünlü Siyah Orfe filminin müziği. İnsan bazen yaşamında kendisini bir aptal gibi hissedebiliyor. Herşey herzaman istediğimiz gibi gitmiyor ama olumlu olmak lazım. Bu parça benim albümdeki en sevdiğim iki parçadan birisi. Burada da İmer Demirer'in flugelhorn solosu var ve Jozi Levi konga çalıyor.

'Everytime we say goodbye' bir Cole Porter bestesi, uzun yıllardan beri değişik şekillerde yorumlanmış. Ayrılığı ve onun getirdiği hüzün duygularını anlatıyor.

'Don't play that song' hareketli bir tane de olsun diye albüme alınmış bir parça. Burada da İmer Demirer ve Tuna Ötenel bize katılıyorlar.

"Exactly Like You" için şunları söyleyebilirim. Hayatta sabır çok önemli, insan beklemesini bilirse en sonunda doğrusunu bulabilir. Ben de öyle yapıyorum. Şenova Ülker ve Jozi Levi bu parçada bize katılıyorlar."

Sabır ve doğruyu bulmak konularında Feyza'nın bana aktardığı bazı gelişmeler var, ancak onları Televole programı ve Şamdan dergisi için saklıyorum. Ancak şunu söyleyebilirim. Söylediği her parçanın ardında kendi yaşamından bir kesit ve duygu var. Zaten bir çok insan için de jazz denen şey bu, yaşanan şeylerin müzikal ifadesi.

"Emin Fındıkoğlu'nun da bir bestesi olması gerektiğini düşündüm.'The Simple Things That I Love' onun eseri. Beraberce bunu seçtik. Burada da Tuna Ötenel ve İmer Demirer tekrar bize katılıyorlar.

'The Party's Over' aradığın birisini bulduktan sonra hayallerin nasıl bitebildiğini ama herşeye rağmen hayata olumlu bakmanın önemini anlatıyor. Elvan Aracı'nın buradaki trombon solosunun çok ilgi çekeceğini düşünüyorum."

Ortada sekiz börek vardı, üç tanesi gitti, hayır düşündüğünüz gibi değil. Ben iki tanesini yemiştim. Feyza üçüncü bir tane yemem için ısrar etti. Tiremusu tatlı olduğu için yiyemem bahanesinin ardına sığınarak nisbeten ufak bir böreği işaret ettim. Feyza yeni bir CD koydu. Bu onun Amerika çalışmalarından biri. Evde kaydedilmiş. Tek bir gitar eşliğinde tüm tanıdığım jazz standartlarını söylüyor. Albümün dışında merak ettiğim şeyleri de anlattı:

"Lise yıllarında atletizimle uğraşıyordum. Hep siyahların başarılı olduğu mesafelerde koştum. 400 metre, 1600 metre ve 3200 metre. Derecelerim ve madalyalarım var. Eyalet yarışmalarına da katıldım ama derece alamadım.

Amerika'nın bir numaralı basın yayın okulu olan University of Missuori'nin TV/Radyo bölümünü bitirdim. Türkiye'ye gezmek için gelmiştim. TRT spikerlerinden Ülkü Kuraner ile tanıştım. O beni kendi yanlarında staj yapmaya çağırdı. Dört yıl onlarla çalıştım. TRT de iyi bir ekibimiz vardı. İlk zamanlar muhabirlik için Türkçem yetersizdi. Derken çocuk programları yapım kadrosunda bir yer açıldı, oraya geçtim. O zamanlar çok tanınmış bir program olan Susam Sokağında çalıştım. Sonra tüm ekip dağıldı, ben de ailemi özlemiştim 1990'da Amerika'ya döndüm. Bir video şirketinde çalışmaya başladım, bir yandan da talent show'lara katılıyordum. Bir arkadaşımızın düğününde babam küçüklüğümden beri yaptığı gibi beni şarkı söylemeye teşvik etti ve bir parça söyledim. O sırada düğünde çalmakta olan Ivory Group beni beğendi ve kendileri ile çalışmak üzere davet ettiler. Onlar bir keyboard bir konga çalan iki kişi idiler, onlarla 7-8 ay beraber şarkı söyledim. Ama video şirketinde çalışmaya devam ediyordum. İlk başlarda pop, latin, country ve rock ile başladım. Zamanla jazz müziğine yakınlaştım. Blues müziğini ve zenci gırtlağını seviyorum. Jeanne Trevor, Asa Harris ve Bill Lerihan gibi şarkıcıları dinlerdim. Daha sonra da jazz konserlerine gitmeye başladım."

Ama Feyza'nın yolu bir kere daha Türkiye'ye dönecektir.

"Amerika'ya ait herşeyi seviyorum ama birgün herşey bana monoton geldi. New

York'a gitmeyi düşündüm. Orası vahşi bir şehir, büyük ve insanı enerjik tutan bir yer. Ama ailem benim için önemli. Orada kimsem de yoktu. Erteledim. 1995'de Türkiye'ye geldim. 5 yıldır da buradayım. Müzisyen olarak çalışıyorum. Etnik müziği seviyorum. Etnik jazz'ı da seviyorum.

Bence Türklüğümüzü ve kültürümüzü bir şekilde ortaya koymamız gerekir. Biz böyle bir aile kültürü ile büyüdük. Evimizde hem Türk müziği hem de batı müziği çalardı. Annem Amerika'daki yaşadığımız zamanlarda hep Türk yemekleri yapardı. Amerika'da Türk müziğine hep ilgi var. Ayrıca bana böyle projeler de geliyor ama bu konuda kişisel bilgim çok az. Amerikalılar ise sadece batı müziği biliyor. Biz ise her iki müziği de biliyoruz. Ben döndükten sonra iki yıl kadar Üsküdar Musiki Cemiyetine gittim ama çalışmalarımı bitiremedim. Kuzenim ünlü neyzen Sadrettin Özçimi'dir.

Feyza'nın çalışmaları sadece bir çeşit müzik ile sınırlı değil, ama bizim üzerinde durduğumuz yönü bu olduğundan o da bize daha çok jazz çalışmalarını anlattı:

"Beste yapıyorum. Bence bir vokalistin kendi bestelerini yorumlayabilmesi en güzeli. İyi bir ekiple güzel şeyler olabilir. Grup çalışmasını çok seviyorum. Billie Holiday, Nina Simone, Aretha Franklin, duygu ve yüreği ile şarkı söyleyen şarkıcılar. Liza Minelli ve Stevie Wonder'ı da çok beğeniyorum. Türk sanatçılardan Emin Fındıkoğlu, Tuna Ötenel, Elvan Aracı, İmer Demirer, aslında başka bir deyişle tüm Detant grubunu seviyorum. Aşkın Arsunan da çok beğendiğim bir müzisyen. Metin Çotal ile çok güzel çalışmalarımız oldu. Türkiye'de ilk jazz'a başlamam onun grubunda oldu. Bir de Kamil Özler'i çok takdir ediyorum. Bazı isimleri şu an sizinle konuşurken istemeden unutmuş da olabilirim. Tüm bu insanlar ile beni birleştiren birşey var, müzik. Müzik insanları etkilemek için çok uygun bir yol. Müzikle insanları olumlu veya olumsuz etkileyebilirsiniz. Müzik insanı kavgacı da yapabilir, samimi ve sıcak da. Rahatlatabilir, güzel duygular verebilir.

Görebildiğim kadarı ile Feyza için ikinci şık geçerli. Evi Nişantaşı Amerikan Hastahanesinin sokağında kendi halinde bir apartman dairesi. Ev ile ilgili hatırlayabildiğim en önemli ayrıntı salondaki yemek odasının üstünde duran bir bilgisayar, müzik seti bir dolu CD, kaset ve aile resimleri.

Bir başka psikolojik test yaptık. Beyaz bir kağıt üzerindeki boş bir daireyi tamamlamasını istedim. Ortaya gülümseyen bir güneş ve etrafa saçılan ışıklar çıktı. Ancak ışık çizgileri daireye hiçbir şekilde varmıyorlardı. Onun birbiri ile ilişkisi olan ama tamamen farklı iki ayrı dünyası olduğu sonucunu çıkarttım. Her ikisi de düzgün, ölçülü ve dengeli iki dünya. Bir de içi cıvıl cıvıl neşeli bir yürek. Ona yorumumu anlattım, ne derece katıldığını pek bana hissettirmedi ama iç dünyasına ışık tutacak birşeyler söyledi:

"Aslında müzisyen değil babam gibi doktor olmak istiyordum. Doktor olunca kendini çok anlamlı birşeye adıyorsun. Ben kendi içimde birbirinden farklı kişilikleri barındırıyorum. Amerika'da yaşadığım zamanlar arkadaşlarım beni çalışkan ama sessiz bir insan olarak tanırlardı ama sahnede bambaşka ve enerji dolu bir insan olurdum. Arkadaşlarım bu özelliğimden dolayı bana "Silent Powerhouse" yani "sessiz güç santrali" ödülünü verdiler.

Güzel bir denge içerisinde güzelliklerin parçası olabilmek istiyorum. Denge çok önemli.

Benim solo obua için yazılmış bir bestem var. 1983'de yapmıştım. Adı 'The Plight of Ikarus'. Hüzünle biten bir yolculuk bu. Sibel Köse için yazdığınız yazıda ondan 'Güzel Sesli Ikarus' diye bahsetmeniz beni çok heyecanlandırmıştı. Aslında ben uçlara meraklıyım ama ortadan gitmeye ve dengeli olmaya çalışırım. Ama maceracı olan bir yönüm de var. Ortadan gitmek güzel birşey ama insan bazen monotonluktan kaçınmak istiyor. İnsanın içerisinde her zaman bir merkez olmalı. İnançlarım var, kendimi kötü hissedince dua ederim. Dua edince kendimi rahatlamış ve tazelenmiş hissederim. İnsan hiçbir zaman gerçeklerden uzaklaşmamalı. Hayalperestliğim de ölçülüdür. Mükemmelliyetçiyim. Utangaçım, herşeyi insanlarla paylaşamıyorum, aslında içine kapanık bir insanım".

Ben konuştuğum insanların hayallerini merak ederim çünkü bana göre insanın esas kişiliği onun hakkındaki biyografik bilgilerde değil, hayallerinin içerisinde gizlidir. Feyza da kendininkileri benimle paylaştı:

"Bir hayalim var. Güzel konserler verebilmek ve ileride özgün bestelerimi albüm haline getirebilmek istiyorum.

Emin Fındıkoğlu ile başbaşa verip iyi bir kadro ile etnik jazz da çalmak isterim. İnşallah kendisi bu dileğim için bana gülmez."

Emin Fındıkoğlu'nun bu konuda ne düşüneceğini tahmin etmeye çalıştım. Bana göre proje daha çok Aşkın Arsunan'ın 'Etno Karma' kavramına yakındı. Kendisine düşüncemi iletirken masanın kenarında duran bir defter dikkatimi çekti:

"Günlük tutuyorum. Hayır, utanırım size en son gün yazdıklarımı okuyamam ama neler yazmış olduğum hakkında bir fikir vereyim. En son albümün tanıtım kokteylini yazdım. Kerem Görsev'in barında yapıldı. Kerem'in kendine has bir enerjisi var, bana çok yardım etti. Bu albümün yapımcısı Yonca Müziğin sahibi Ergin Bener'in çok güzel çiçekler gönderdiğini yazmışım. Tuna Ötenel'in varlığını hissetmek bana güç verdi. 'As Time Goes By'ı söylerken bana eşlik etti. Hülya Tunçağ, Zuhal Focan, Önder Focan, Kamil Özler, Nükhet ve Neşet Ruacan ve Nilüfer Verdi beni dinlemeye gelen teyzem ve eniştem, hepsi bana o gece çok yakın davrandılar. Bilmem galiba çok olmamakla beraber biraz heyecanlandım. Ama tüm bu insanların olumlu enerjisi bana yardımcı oldu. Gece güzel geçti. Sonra Saadettin Davran'ın gelmesi, Betül Mardin'in kendi gelemese de asistanını yollaması, hepsi çok ince şeylerdi. Önder Focan o gecenin hemen ertesinde albümü Açık Radyo'daki progamında çaldı. Tabi bir de gelemeyenler var, çok üzüldüm."

Ayrılma vaktimiz geldi. Bu akşam provası var. Yakında Kerem'in barında Emin Fındıkoğlu ve Detant ile beraber sahneye çıkacaklar. Tiremusu sonunda sofraya geldi. Aslında harikulade bir sohbeti harikulade bitirebilecek bir tatlı bu ama ne yazık ki bana yasak.

Ona durumumu anlattım ve özür diledim. Bana söylemek istediği başka birşey olup olmadığını sordum, jazz hakkında birkaç sözü olduğunu söyledi:

"Jazz benim için özgürlük ve duyarlılıktır. Özgür olduğun kadar duyarlı da olmak zorundasın çünkü fazla özgürlük iyi birşey değil. Duyarlılık özgürlüğün anlamlı sınırlarını oluşturuyor. Sevgi, saygı ve insanlık. Jazz da insanlığı ifade ediyor, bir de jazz'ın değişik yorum yönü var, yorum yönü de ondaki özgürlüğü meydana getiriyor.

Güzel bir pasta ancak tüm girdilerin ve malzemelerin doğru dozda kullanılması ile mümkündür. Güzel bir jazz müziği de öyle. Herşeyden doğru ölçüde koymak gerekiyor. Tabii içerisinde yaşanılan ülke de müziğin yaratılmasında birinci dereceden önemli.

Bence çok düzgün bir şehirde gerçek jazz olamaz. Amerika'da kaldığımız St. Louis bir aile kurmak ve çocuk yetiştirmek için ideal bir yerdi. İstediğiniz zaman büyük şehir elinizin altında, ama istediğin zaman evinize ve bahçenize çekilebilirsiniz. Ama gene de birşeyler eksik kalıyordu. İstanbul'a döndüğüm ve böylesine çok boyutlu bir şehirde yaşadığım için çok mutluyum. Bu şehirde zaten herşey doğaçlama ile yaşanıyor, jazz bu yönü ile İstanbul'a çok uygun bir müzik."

Her insan kaynağı müdürü önce önündeki özgeçmişi okur sonra ilgi duyarsa onu hazırlayan insanla konuşur. Çoğu zaman gerçek insan özgeçmişte yazılan satırların ötesinde bir yerlerde gizlidir ve her insan onu bir parça da olsa karşısındakinden saklar. İstemeden olsa bile.

Eve döndüm ve özgeçmişi tekrar okudum.

"Bütün dünyayla içimdeki müziği paylaşmak istiyorum; ama önce ayrı dallardaki bildiğim ve birlikte büyüdüğüm müzik türlerine hakim olmalıyım. Neticede beni en doğru şekilde yansıtan şeyler de bunlar. Sonra çok iyi bir ekiple bu müzikleri dantel örercesine birbirine işleyerek insan ruhunu daha sağlıklı boyutlara getirecek müzikler besteleyip yorumlamaktır amacım".

İnanıyorum ki doğru yolda gidiyorsun sessiz ama güçlü yürek.

Ali Perret

"Türkiye'deki Konservatuar Eğitimi, Ortaçağ Eğitimidir!"

Cumhur Dülger
cdulger@anadolu.edu.tr

İlkönce size şunu sormak istiyorum. Bence sizi diğer Türk jazz müzisyenlerinden ayıran bir özellik var. Siz Amerika'da doğmuş birisiniz. Yani bu müziğin orijininin olduğu ülkede doğdunuz. Bu durumu bir avantaj olarak görüyor musunuz?

Açıkçası görmüyorum. Gerçi New York'ta doğdum. İkinci jenerasyon New York'luyum. Ayrıca sonradan New York'a gidip üç beş yıl kalıp, New York'lu olan kişilerden de değilim. Ben altı yaşında New York'dan geldim ve burada büyüdüm. Tüm eğitimim burada. Fakat daha sonra ayrı eğitim için Boston'a Berklee College gittim. Yani direkt Amerikalılık yok. Bunların yanında aileden gelen bir avantajdan söz edilebilir. Babam bir jazz dinleyicisiydi ve 60'lar döneminde rock müziğiyle de ilgilenmiş birisiydi, yani Woodstock ve o dönemler. Annem ise konservatuarda klasik müzik ve şan eğitimi almış bir kişi. Bu yüzden beni çocukluğumdan beri klasik müzikle yetiştirdi. Belki tüm bunlar bir avantaj olarak kabul edilebilir.

Aslında birçok insan için, haklı olarak sıkıcı ve kolay olan, çocukluğunuz nasıldı, gibi bir soru türüyle başlamayı tercih etmezdim. Fakat röportaj o şekilde gidiyor. O halde şöyle bir soru sorabilirim. Sizce ailede iyi müzik dinleme bilincinin olması yada ailede iyi müzik dinleyen birinin olması, çocuğun müzikle ilgilenmesi için, yönlendirici olmada "ilk unsur" oluyor mu?

Çok önemli bir unsur. Çünkü benim o yaşlarda ileride müzikle ilgilenecek biri olacağımı ne ailem ne de ben biliyordum. Ama müzisyen olmasam bile ailemin, özelliklede annemin okula giderken ve okula gitmeden önce yarım saat bana çaldığı senfoniler çok önemli. Hemen belirteyim ben onları hiç sevmezdim ve isimlerini doğru bile söyleyemezdim hatta bunlar evde espri konusu bile olurdu. Şüphesiz bu çalışmaların bana çok faydası oldu.

Peki lisans eğitiminiz müzikle ilgili olmasını siz mi tercih ettiniz?

Ben müzik eğitimine on iki yaşında başladım. Aslında daha erken başlayabilirdim. Bunun nedeni buradaki konservatuar sistemi veya benim daha önceki yaklaşımım olabilir. Anneme kalsa belki beni ilkokuldan önce yollayabilirdi. Ben ilkokuldan sonra başladım. Bir sene İstanbul Belediye Konservatuarına gittim ve keman çalıştım. Oradan atıldım ve daha sonra özel hocalarla çalıştım. O yıl Devlet Konservatuarı açıldı. Ben istemiyordum ama özel ders aldığım hocalarımın ısrarı ile kaydoldum ve on yıl okudum.

Niye Belediye Konservatuarından atıldınız?

Orayı sevmedim. Ayrıca kötü bir piyano hocam oldu. Okulda müzik atmosferini görmedim. Yatılı bir okuldu, gerçi ben yatılı değildim ama yine de bir hiyerarşi vardı. Büyük sınıflar ve ağabeyler gibi şeyler. Bunları bilirsiniz. Okul Çemberlitaş'taydı ve berbat bir binaydı. Yağmur yağdığında her yer akardı. Keman hocam da kötüydü. Kısaca her şey kötüydü. Bence on iki yaşındaki bir çocuk orada müzikten bile soğuyabilir. Oradan Devlet Konservatuarına gittim. O okulda on yıl boyunca yapılan tek şey, beni müzikten soğutmak oldu. Fakat birkaç tane hocamın hakkını yemek istemem. Örneğin İlhan Sonbaş hocayla kompozisyon çalıştım. O benim için büyük bir şanstı. Her ne kadar birçok olumsuzluk olsa da böyle bir insanla çalıştığım için kendimi şanslı sayıyorum. Ayrıca son dönemki piyano hocam da iyiydi.

Yeri gelmişken şu soruyu sormak istiyorum. Röportaj yaptığım sanatçılar Türkiye'deki konservatuar eğitiminin ya çok kötü olduğunu ya da kendilerinin oradan çeşitli nedenlerle atıldıkları söylüyorlar. Örneğin Okay Temiz okulda yaptığı çalışmaların saçma sapan şeyler olduğu kendisine söylenerek okuldan atılmış biri. Siz de pek farklı şeyler söylemediniz.

Bir kere konservatuar eğitimimiz çok kötü. Kısaca ortaçağ eğitimi. Yani eski Fransız eğitimi. Bu eğitim şeklinin günümüzde Fransa'da bile kaldığını zannetmiyorum. Daha da önemlisi kişisel kompleksler var. Eğer iyi ve yetenekli bir öğrenciysen belli seviyedeki hocalar seni kıskanıyor. Belki de gelecekte kendilerinin geçileceklerini düşünü-

yorlar. Ayrıca benim konservatuar dönemim en iyi dönemdi. Şimdi daha kötü olduğunu söylüyorlar. Biz Bilgi Üniversitesi'nde anti-konservatuar eğitimi veriyoruz. Yaşadıklarımı öğrencilere yaşatmamaya çalışıyorum.

Biliyorsunuz müzik çok değişti. Bu cümle ile doğrudan müziği kastetmiyorum. Basındaki müziği, plak şirketlerinin zorladığı müziği ve tabi internet'teki müziği kastediyorum. Özellikle internet'teki müzik çok değişik bir hal aldı. Artık internet'ten dünyanın en iyi kompozitöründen ders, dünyanın en iyi bas gitaristinden bas dersleri alabilirsiniz ya da bir konservatuarın derslerine internet'ten katılabilirsiniz.. Sizce bu yoğunluk nereye gidiyor?

Bu sorun iki şekilde cevaplanabilir. Birinci olarak bu sorunun Türkiye kısmı. İkinci olarak dünya-Amerika kısmı. Ayrıca bunlara da çok geniş cevaplar verilebilir. İstersen internet'teki müzik eğitiminden başlayalım. Dediğin gibi şu anda internette müzik eğitimi var. İleride daha gelişecek ve iyi olacak. Yalnız Türk müziğinde ve diğer etnik müziklerde usta-çırak yöntemi var. Bu yöntem jazz müziğini akademik ortama taşıyan Berklee Music of College kurulmasına kadar böyleydi. Ama hala bu usta çırak yönteminin geçerli olduğunu düşünüyorum. Böyle bir okula giden öğrenci o okula belli bir hoca ile çalışmak için gidiyor. Okulda bile usta-çırak yöntemi var. Örneğin ABD'de bu iş ilkokulda başlıyor sonra kilise, sonra mahallede zaten bu işle ilgilenen biri oluyor onunla çalışılıyor sonra ciddi bir eğitim ve sonra Big Band'ler. Yani internet ne kadar gelişirse gelişsin, eğitim internet'ten olacak fakat usta-çırak yönteminin ve bu ilişkinin her zaman olması gerektiğini düşünüyorum. Bu ilişki devam edecek ve zaten devam da etmeli. Çünkü müzik sadece teknik değil, müziğe yaklaşım, felsefe ve açık görüşlülük müzikte olmalı. Bunu sadece internet sağlayamaz.

Bu grubunuzdan önce Acid Trippin vardı. Acid Trippin'den önce session müzisyen olarak çalıştınız. Yani kariyerinize baktığımız zaman session müzisyenlik-Acid Trippin- Free Key Trio- Barbarlar ve şimdilerde de bir Big Band'dan bahsediyorsunuz.

Big Band direkt olarak benimle ilgili değil. Evet ben Big Band eğitimi aldım. Ayrıca Big Band'i çok severim. Hatta ABD'den dönünce TRT Caz Orkestrası için sevgili Neşet Ruacan benim için bir yer ayarlamıştı. Fakat provayı izleyince bu işin burada olmayacağını karar verdim. Ama böyle bir proje hep kafamda vardı. Bilgi Üniversitesi'nde jazz bölümü kurduk. İlkönce çok problemler vardı. Halen var, öncelik eğitimdeydi. Fakat Ricky Ford bölüme katılınca biliyorsunuz Duke Ellington, Charles Mingus ile çalışmış ve jazz piyasasında çok tanınmış biri. Ayrıca elinde de çok arajman var. Bize bu konuda destek verdi, okulu da zorladık ve birşeyler olmaya başladı. Fakat bütçesi oldukça büyük ve profesyonel müzisyenler gerektiren bir proje. Yani aklımdaki Big Band projesini böyle zorluyorum.

Bu açıklamanız iyi oldu. Fakat ben asıl şunu sormak istiyorum. Bu konuyu hep merak etmişimdir. Bir müzisyen olarak yeni bir grup ve yeni müzisyenler sizin için ne demek. Bir yerde okumuştum. Bir müzisyen her yeni grubuyla bir suya atladığını ya dibe batırdığını ya da yüzerek karşıya geçtiğini söylüyor.

Demek istediğini anladım. Ben ABD'den dönünce İstanbul Jazz Dörtlüsünü kurdum. Yıl 1980'di ve Quartet olarak modern jazz denemeleri yaptık. Bu proje 1990'lı yıllara kadar devam etti. 1990'lardaki teknolojik gelişmeye bağlı olarak, teknolojik müzik hoşuma gitmeye başladı. İki üç sene bu müziği yapmak için nasıl bir ekip kurayım diye düşündüm. Farklı müzisyenlerle çalıştım ve çok farklı arkadaşlar gruba dahil oldu. Bu arkadaşların gruba dahil olması her zaman beni mutlu etmiştir. Çünkü farklı etkileşimler ortaya çıktı. Acid Trippin jazz müziği yaptığına göre böyle şeyler olması çok doğal. Ben konserlerde bile farklı insanların destek vermesini istiyorum ve bunu da yapıyorum. Amaç tamamen farklı hissedişleri ortaya çıkarmak. Sorunu kısaca böyle cevaplayabilirim.

Şimdi genel bir soru sormak istiyorum. Günümüzde müzisyenler sponsor firmaların altında kayboluyorlar. Mesela Chick Corea Yamaha'nın altında boğuldu. Fransız genç yetenek bas gitarist Bunny Brunel ve benim şu sıralar çok beğendiğim gitarist Allan Holdword Carvin firmasını desteği ile tur üstüne tur yapıyorlar. Bu örnekler onlarca olabilir. Müziğiyle bir yere gelmiş bir jazz sanatçısının belli bir noktadan sonra bu tür şeylerle dinleyiciyi etkilemesi ve yönlendirmesi sizce doğru mu?

Sorduğun soru çok detaylı cevaplanabilir. Fakat içinde bulunduğumuz sistem bize hareket alanı bırakmıyor. Sanatçılarda sponsor veya başka oluşumlarla birşeyler yapıyorlar. Herşey tüketime yönelik ve çok kolay tüketiliyor. Ama şunu unutmamak lazım; tüm bunlar olurken sanat nereye gidiyor, sanata neler oluyor. Bence sanat ya da müzik ikinci planda kalıyor ve gözardı ediliyor. Yani sanatla ilgilenen insan sayısı da azalıyor. Biz durumu burada belki daha az yaşıyoruz ama dünyada durum böyle. Dışarıda sanatçıların hareket alanlarının daralması onlara böyle şeyler yapmaya itiyor. Kötü bir şekilde tüketime itiliyoruz. Fakat bence yeni bir döneme girilecek, buna inanıyorum.

Son sorum tehlikeli bir soru olsun.

(Gülerek) Evet tehlikeli olsun. Tehlikeye bayılırım.

Sizce Türk jazz piyasasından, dünya jazz piyasasına hiç isim hediye ettik mi?

Hemen şunu belirteyim. Evet böyle isimler var. Fakat bu kişiler herşeyi kendileri yaptılar, çok çalıştılar. Türkiye bu isimlere kesinlikle destek olmadı.

Ben sizden isim bekliyorum

Tabi ki Aydın Esen, tabi ki Can Kozlu. Kesinlikle bu isimler dünya standardında ve biz bu isimleri dünya jazz piyasasına armağan ettik. Fakat şunu da belirtmek istiyorum. Türkiye gerçekten enteresan bir ülke, çok farklı şeyler de olabilir. Binlerce yıllık tarihi olan bir ülkede yaşamamız büyük bir avantaj. Sadece şu doğu batı karışımını yaparken mazotla suyu karıştırmamak lazım. Nasıl mazot yukarıda kalırsa bizdeki şu an yapılan çalışmalar buna benziyor. Kısa sürede olmayabilir. Fakat nasıl bu isimler çıktıysa yeni isimler ileride de çıkacaktır. Son olarak şunu söylemek istiyorum. Türkiye kadar kendi sanatçısına destek vermeyen bir ülke olduğunu zannetmiyorum. Afrika'da bile böyle bir durum yoktur. Gelişmeden bahsediliyorsa bunun bir yolu da kendi sanatçısını desteklemektir.

Sayın Perret bu röportaj için teşekkürler.

Ben çok teşekkür ederim.

Long John Hunter

Cumhur Dülger
cdulger@anadolu.edu.tr

7 Ekim'de Ankara'dan başlayan blues yolculuğu 11 Kasım'da Samsun'da son buldu. Eskişehir durağında ise Long John Hunter dergimize verdiği röportajıyla blues köşemize konuk oldu.

Turne başlayalı uzun zaman oldu. Şu ana kadar turne sizin için nasıl gidiyor? Organizasyon, şehirler ve tabi ki en önemlisi yeni tanıştığınız Türk seyircisi...
Evet turne tam olması gerektiği gibi gidiyor. Herkes işini son derece iyi yapıyor ve her şey yolunda. Bu turnede bir sürü yeni insanla da tanıştım. Türk seyircisine gelince, kesinlikle çok iyiler. Konserlere eğlenmeye geliyorlar ve bu müziği de bence severek dinliyorlar.

Ben müzisyenlerin kullandıkları ekipmanlarıyla özellikle ilgilenen biriyim. Sizin bu konuda çok iddialı ve farklı özellikleriniz var. Birincisi, kesinlikle efekt kullanmıyorsunuz ve kendinizin efekt olduğunuzu söylüyorsunuz. İkincisi, kullandığınız gitar 'Fender Stratocaster'. Bu gitar günümüzde çok az blues sanatçısı tarafından kullanılan 1970'lerin bir modeli. Oysa bu model genelde çok tercih edilmiyor. Neden böyle bir gitar tercihi yaptınız ve neden efekt pedalları kullanmıyor sunuz?
Ben doğal olan şeyin peşindeyim. Blues müziğinde işin kolay kısmı efekt pedalları kullanmaktır. Herkes bunu yapar. Oysa benim gerçek efekt aletlerim gitar klaviyesi üzerindeki parmaklarımdır. Neden 1970'lerin 'Fender Strat'ını kullandığıma gelince, cevabı çok basit. Çünkü blues müziğinin gitarı 'Fender Strat'dır.

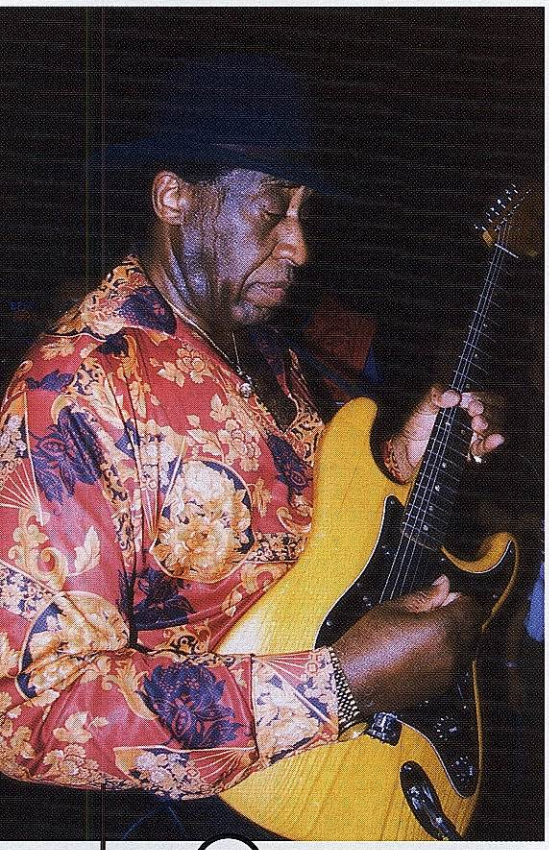

Plak şirketiniz 'Alligator Records' şüphesiz bir 'Major Label' ve piyasada şu anda çok iyi bir durumda. Bünyesinde blues'un efsane isimleri Clarence 'Gatemouth' Brown, Albert Collins, Buddy Guy, Son Seals ve Johny Winter gibi sanatçıların lisans anlaşmaları var. Siz, Border Town Legend, Swinging From The Rafters, Ride With Me ve Lone Star Shootout albümlerinin tamamını bu firmadan çıkardınız, gördüğüm kadarıyla şu an firmada durumunuzda çok iyi. Belki de firmanın 'Prior' sanatçısısınız. Bu plak şirketiyle çalışmaya devam edecek misiniz ve plak şirketinizden memnun musunuz?
Kesinlikle memnunum. Geçmişte benim için çok iyi şeyler yaptılar ve hala yapıyorlar. Yeni albümümde onlar tarafından yayınlanacak. Dedim ya şu an onlar benim için en iyisi.

Blues müzikte değişik arayışlar var. Örneğin geçen yıl Efes Pilsen Blues Fest'e gelen Chris Thomas King rap ile blues müziğini karıştırıyor. Kısaca blues'daki old school-new school yaklaşımına bakış açınız nedir?
Evet bu tür var. Ancak bu çalışmalar bazen iyi bazen de gerçekten çok kötü olabiliyor. Bu müzikleri yapanlar blues'da çok farklı stiller deniyorlar. Fakat ne olursa olsun yapılan tüm değişiklikler müziğin blues olmasını engelleyemez. Zaten rap müziğinin temeli de blues'dur.

Amerika'da hayatın istatistik rakamı olduğunu biliyoruz yani birçok şey istatistik rakamlarına dayanıyor. Türkiye'de dünyadaki bir istatistik sonucuna göre trafik kazalarında en üst sıralarda, neredeyse günde üç kişi bu sebepten ölüyor. Türkiye'de karayoluyla çok uzun bir yol kat edeceksiniz, moralinizi bozmak istemem ama bu durum sizi korkutuyor mu?
Bunu duyduğuma ülken adına çok üzüldüm fakat bundan gerçekten haberim yoktu. Teşekkürler, ancak korkacak bir durum olduğunu zannetmiyorum.

Long John Hunter size 'JAZZ' Dergisi adına çok teşekkür ederim, iyi şanslar.
Ben de çok teşekkür ederim.

Big Band Anıları

78 Dinamikleri

Orhan Argun
orhanargun@hotmail.com

Yukarıdaki başlık "68 kuşağı" gibi birşey oldu. Aralarında müşterek yanlar yok değil. 78 devirli plaklar tüm dünyada müzik severlerin jazz'ı sevmelerinde en büyük iki etkenden biri olmuştu. Diğeri de müzikal filmler. Bu plaklar reçine gibi bir maddeden yapıldığı halde bizde taş plak olarak adlandırıldı. Başka ülkelerde, mesela Amerika'da kısaca 78 denebiliyor. Bunlar iki boyda yapılırdı, çapı 25cm ve 30cm ölçülerinde. Küçüklerine jazz ve dans müzikleri, büyüklerine de klasik batı müziği yapıtları kaydedilirdi. Bu ayrıntıyı yazmamın nedeni şu; 1940'larda sadece klasik müzik plakları Türkiye'ye ithal edilir, küçük boy jazz veya dans plaklarının da kalıpları getirilir ve burada baskı ile çoğaltılırdı. Amaç döviz ekonomisi idi.

Artie Shaw orkestrasının Concerto For Clarinet plağı büyük boy 78'in iki yüzüne basıldığı ve adı içinde Concerto sözcüğü yer aldığı için klasik müzik kuralı uyarınca doğrudan, İngiltere'den ithal edildi. Tarihi 1948'di yanılmıyorsam. Halbuki Amerika'da 1940 Aralık'da kaydedilmişti. Getirilen 10-15 adet His Master's Voice plağından birini de ben almıştım. Ama tadına doyamadan bir kazaya uğradı ve kırıldı. Shaw'ın bir başyapıtı olan bu müziğin beste ve düzenlemesi ona ait olduğu gibi, yıllar süren dinlemelerden sonra düşünüyorum da, diğer müzisyenlerin sololarının bile Shaw'ın direktifleri yönünde yapılmış olduğu sonucuna varıyorum.

Yapıt yaylı sazları da içeren 25 kişilik orkestranın ani kreşendosu ile açılır. Shaw klarineti ile piyaniste yol gösterir ve boogie woogie stilinde güzel bir solo dinleriz. Sonra Shaw tekrar solo yapar. Plağın A yüzü böylece alto-tenor-trombon-trompet ve klarinet sololarıyla, swing tempoda geçer. B yüzünde ise davulcu Nick Fatool ve

Artie Shaw

lider arasında nefis bir düet yer alır ve Shaw'ın gerçek bir virtüöz olduğunu kabul edersiniz. Sonlara doğru 25 kişilik topluluğun big band şölenini duyarsınız ve yapıt klarinetin tiz'den pes'e iniş ve çıkışlarıyla son bulur. Acaba bu kayıt kaç take ile gerçekleştirilebilmiştir? Merak ederim, ayrıca bu parçanın canlı performansına da rastlamadım. Olsaydı ne iyi olurdu, kıyaslama yapabilirdik. Sinemalarda ve TV'de seyrettiğimiz Second Chorus filminde yer alan orkestra, bazı pasajları itibariyle bu eseri de çaldı.

Shaw kemanlarla jazz çalınabileceğini başka plaklarıyla da kanıtlamıştır. Kalıbı buraya getirilip basılan Hindustan bunlardan biridir. Aynı orkestra sanıyorum Shaw'ın aranjmanı. Ses brass-sax ve string bölümleri arasında dolaşıp durur. Sadece Shaw solo yapar. Aynı nitelikte bir yorum olan It Had To Be You plağında da kemanlar ve Shaw'un solosuna eşlik eden sax bölümü ve Fatool'un figürleri unutulmaz dinamiklerdir. Bu plak Türkiye'ye gelmemiştir.

Shaw'ın bir önceki ve daha çok sevilen orkestrasından da birkaç örnek vermek istiyorum. Yaz günlerinden birinde stüdyoya girdiler ve uzun süre çaldıkları ve çok beğendikleri bir parçayı kaydettiler. Bu o günlerin romantik Hollywood çifti, Nelson Eddy-Jeanette McDonald'ın sevdirdikleri Indian Love Call adlı şarkının swing yorumudur. Parça kızılderili davulu işliğinde Shaw'ın melodiyi vermesiyle açılır. Unison sax pasajına diğer müzisyenler sırasıyla ve kızılderili çığlığıyla cevap verirler. Brass hücumu ve bir çeşit big band dixieland müziğinden sonra vokalist Tony Pastor scat de yaparak swing dolu bir yorum sunar, band chanting cevap verir. Orkestra riff'leri başlar ve sesler aniden kesilir, bir iki saniye sonra yeniden başlar ve bu grift olduğu kadar cazip aranjman sona erer. Shaw müzisyenler ve teknik elemanlar sonuçtan çok memnundurlar ve bu kaydın plağın A yüzüne basılmasına karar verilir. B yüzü için de Jerry Gray aranjmanı Begin the Beguine kayda alınır. Plak piyasaya çıktığında gençlerin bu ikinci kalite parçayı daha çok sevdikleri, hatta A yüzünü hiç dinlemedikleri ortaya çıkar. Begin adlı kayıt gerçekten Shaw için her şeyin başlangıcı olmuş ve orkestrayı en tepeye çıkarmıştır. Kanımca gençlerin bunu tercih etmelerinin nedeni dans etmeye uygun bir tempo, Pastor'un bu kez sakin tenorsax solosu ve davulcunun ilginç vuruşlarıdır. Eleştirmenler ayrıca Gray'in bu düzenlemeyi aritmetik ölçülerle hazırlamış olduğunu belirtmişlerdir. Aldanmıyorsam, ilk baskılarda B yüzünde yer alan bu kayıt sonradan A yüzüne basıldı. Bizden de sanıyorum, Hindustan plağının A yüzünde yer aldı. Aynı orkestradan son örneğim Vilia. Türkiye'ye gelmeyen bu plakta sax bölümünün çok güçlü bir ses verdiğini duyuyoruz. Shaw'ın vokalisti Mel Torme, swing devrinin en iyi sax bölümü bu idi, diyor. Bu plağı dinlediğinizde ona hak veriyorsunuz. Bunun bir nedeni de Shaw'ın klarineti bir saksofon gibi çalması

herhalde. Böylece dört kişilik bölüm birçok durumda beş kişilik olarak çalıyor. Vilia'da bir ara dört klarinet, bir bas klarinet harmonisi de işitiyoruz. Davul taburesinde Buddy Rich oturuyor ve neticede birinci sınıf bir big band dinliyoruz.

Bir başka beyaz orkestra 1939 yazında stüdyoya girdi ve Cherokee adlı parçayı kaydetti. Besteci ünlü İngiliz orkestra şefi Ray Noble idi. Kayıt yapan topluluk Charlie Barnet ve orkestrasıydı. Sonradan tam bir jazz klasiği haline gelen Cherokee'nin belki de ilk kaydıydı bu. Aranjörü orkestranın birinci trompetçisi Billy May idi. Bu parça konusundaki ayrıntıları Charlie Barnet veya Billy May anılarında anlatmak üzere şimdilik şu anoktodu ileteyim; plak satışa çıktı ve tıpkı Begin The Beguine yaptığı gibi Charlie Barnet'e ün yolunu açtı. Birgün plak mağazasına klasik batı müziği plağı satın almaya giren 20 yaşlarında, jazz dinlemeyen bir genç, Barnet'in plağını dinleyen gençlerin yanından geçerken bu parçaya kulak misafiri oldu ve hemen satın aldı. Klasik müzik dinlemeyi herhalde tümüyle terketmemiştir ama kırk yıl süre ile VOA Radyosundan dünyaya jazz'ı sevdiren Willis Conover'in jazz ile yakın ilişkisi böyle başladı.

Biraz da Conover'dan söz edelim. Bir taraftan VOA'daki yayınları devam ederken, diğer taraftan New York'un WCBS radyosundan da jazz ve popüler müzik yayınları sunuyordu Conover. Yayınlarda sık sık 78'lerim dediği kendi koleksiyonundan getirdiği plakları çalıyordu. Dinlediğim ve teype kaydettiğim bu yayınları dinlerken bir gerçeği keşfettim. Amerika'da basılan 78'ler, benim Türkiye'de satın aldığım burada basılmış veya İngiltere'den ithal edilmiş aynı plaklardan daha iyi ses veriyordu. Tabii büyük, kapsamlı bir kıyas yapmış değilim. Birkaç parçada bu karşılaştırmayı yapabiliyorum. Ayrıca, Conover plaklarını çok iyi korumuştu. Neredeyse, LP plaklarından daha iyi ses veren 78'ler çalıyordu şovlarında. Bir örnek vereyim; Glen Grey Orkestrasının Smoke Rings adlı kaydında trombon müzisyenlerinin nefes alışları duyuluyordu.

Burada teknik adamların sorumluluğu konusuna geliyoruz. İster stüdyo, ister canlı yayın kayıtlarında en büyük ve en önemli görev teknik elemanların. Siz istediğiniz kadar güzel çalın, sololarınıza bütün duygularınızı yansıtın, kayıt iyi yapılmaz ise çabalarınız boşa gider. En önemli husus ise ses yüksekliğini, volümü ayarlamaktır. Kayıtta distorsiyon oldu mu, at bir tarafa o kaydı. Sanıyorum kayıt için yapılan take'lerin de sebebi bu olmalı. Volüm, bas veya treble yüksekliği iyi tesbit edilmeli. İşte bu nedenlerle 1945 yılı mayıs ayında gerçekleştirilen tarihi bir buluşma beklenen mükemmellikte olmadı. Biri siyah, biri beyaz iki büyük orkestra stüdyoda biraraya geldiler. Duke Ellington ve Tommy Dorsey. Yapılan kayıtlardan ikisi 78 devirli plak olarak piyasaya çıktı ve epeyce satış yapıldı. Bu plağın kalıbı getirilip Türkiye'de de basıldı. A yüzünde konuk piyanist Ellington ve TD orkestrasının çaldığı, bir Sy Oliver beste ve düzenlemesi Minor Goes A Mugg Inn vardı. Ellington'un nefis intro'suna zil vuruşuyla katılan Buddy Rich ile parça başlar ve TD trombonu ile melodiyi verir. Ne yazık ki, Dorsey'in beş kişilik trompet bölümü, ki Charlie Shavers ve Ziggy Elman gibi iki usta yer almıştır, teknik elemanın dikkatsizliği veya özensizliği sebebiyle sanki ikinci sınıf bir orkestranın bölümüymüş gibi ses verir. Ellington'un ortalardaki solosu üstün kalitedeydi ama fonda az da olsa distorsiyon sesleri vardır. Sondaki piyano arkasında daha belirgin duyarız bu rahatsız edici sesi. Aynı nedenden Buddy Rich'in kısa davul solosu da berbattır. Son derece çekici bir aranjman teknik elemanın ve kabul edelim ki TD ve DE'nin de aldırmazlığı nedeniyle boşa giden bir çaba olarak big band tarihine geçti. Bu parçanın bir başka performansı, Ellington yerine tenor sax solosu yapan Al Klink'in görkemli sound'u ile birinci sınıf kayıt olarak müzik severlere sunuldu. Aynı plağın B yüzünde ise konuk tromboncu Dorsey'in Duke orkestrasına katıldığı Tonight I Shall Sleep adlı parça yer almıştır. Sonuç ise daha kötüdür. Teknik eleman bu kez volümü düşük tutmuştur. Şefler de iyi değildir. Dorsey'in küçük de olsa bir falsosu vardır. Ellington'ın piyano solosu iyi değildir. Tempo yavaştır. Hodges'in alto solosu parçayı ancak kurtarır. Sanıyorum her iki kayıt da bir take ile gerçekleştirilmiş ve şefler bunları dinlemeden plak yapılmıştır. 78'in A yüzü yıllar sonra LP'ye transfer edildi ama sonuç aynı. Distorsiyon bir kez o kayda girmiş. B yüzü ise unutulup gitti.

Bu yazıyı hazırlarken dinlemekte olduğum radyodan temiz, güçlü bir brass sesi ve arakdan Bob Eberly'nin romantik bariton vokali geldi. Jimmy Dorsey orkestrasının Amapola şarkısını çalıyorlardı. Düşünceye daldım. Tommy Dorsey anılarımda büyük kardeş Jimmy'ye fazla yer ayıramamıştım. Halbuki o da 1940'ların çok sevilen topluluklarından birini yönetiyordu. Güzel bir formül bulmuştu. Çaldığı müziğin temposu ne olursa olsun, o önce orkestrasının güçlü sesi ile, ağır tempoda bir giriş yapıyor, sonra erkek vokalist Bob Eberly gene ağır tempoda şarkıyı söylüyor, daha sonra kendisinden alto sax veya klarinet solosu geliyor, tempo hızlanıyor ve bu kez bayan vokalist Helen O'Connel veya Kitty Kallen şarkıyı hızlı tempoda söyleyerek parçaya son veriyorlardı. Bu yorum biçimi sanıyorum dans edenlere çok ilgi çekici geliyor, değişen tempolara göre dans figürleri gösterisi sergiliyorlardı. Sadece dinleyenler de bu ilginç aranjmanları, vokalistleri seviyorlardı. O zamanlar kardeş Tommy'nin vokalisti olan Frank Sinatra ise Bob Eberly'yi müthiş kıskanıyordu. Çünkü Bob'un sesindeki kalite ve ton, hiç değilse o zamanlar, Frank'da yoktu. Ancak Frank'ın kişiliği de diğerlerinde bulunmadığı için biri dünyanın en ünlü vokalisti oldu, öbürü üç dört yıl sonra kaybolup gitti. Jimmy Dorsey ve orkestrasını bu kadrosu ile Türkiye'de Filo Geliyor adı ile gösterilen The Fleet's In filminde seyrettik, dinledik. Aynı formül ile seslendirdikleri Tangerine adlı performans çok güzeldi. Green Eyes, Besame Mucho gibi latin kökenli müzikleri de hep bu formül ile kayda alıp 78 yaptılar. Bu 78'lerin hiçbiri bizde satılmadı, gelmedi. Halbuki Amerika ve İngiltere gibi ülkelerde milyonu bulan satışlar yaptılar bu plaklar. Radyodan dinlediğim çok iyi yapılmış bir transferden, CD'den geliyordu herhalde. Vokalistleri birer birer ayrılınca Jimmy Dorsey'in müzik severlere verebileceği bir şey kalmadı ve orkestrasını dağıtarak kardeşine katıldı, sax bölümünde oturmaya başladı. Kendi parçaları çalınırken orkestrayı yönetti.

Türkiye'ye kalıbı getirilip burada baskısı yapılan bir de Woody Herman 78'i vardır ve sanıyorum başka Herman plağı, ister 78 ister LP gelmedi. Bu plağın A yüzünde Caldonia, B yüzünde Goosey Gender adlı parçalar vardı. Orkestra, Herman'ın birinci sürüsü adını taşıyan 1945-46 orkestrası idi. Herman anılarımda belirttiğim gibi bu çok sevilen topluluğun önde gelen solistleri trombonda Bill Harris, tenor sax'da Flip Philips, klarinet ve alto sax'da Herman idiler. Beş kişilik trompet bölümündeki müzisyenlerin hepsi solistti. Sık sık kreşendo patlatan bu orkestra A yüzünde de böyle başlıyor ve çok hızlı bir tempo ile çalıyor. Bu hızlı yorumdaki vokalist Herman ve ancak son yıllarda sözcüklerin bazılarını çözebildim ve Caledonia adlı bir hatun kişiden bahsettiğini anlayabildim. Aslında Herman'ın diksiyonu ve tonu çok iyidir ama bu hızdaki şarkıda sözler kolay anlaşılmıyor. Bill Harris bu parçada valve trombon kullanıyor ve solosunu bununla yapıyor. Keşke bu aleti daha sık kullansaydı. Philips'in de kaliteli solosu var. Parça Herman'ın çığlığı ve kreşendolar ile sona erer. Öbür tarafdaki parça ise medium tempoda vokalsiz bir yorum. Saksofon riflerine trompetlerin verdiği cevapla dinlediğim o eski günlerde biraz sıkıcı gelirdi. Galiba evdekiler de benim bu plağı çalmamı hiç istemezlerdi, çünkü onlar için daha sıkıcıydı herhalde. Son yıllarda ise bunun çok iyi bir big band performansı olduğunu düşündüm hep. Philips'in solosu, Harris'in sürgülü trombon çıkışı ve sondaki kreşendo sırasında Pete Condoli'nin tiz trompet feryatları ve orkestranın eşsiz dinamizmini sergiliyor. Herman da çok iyi klarinetçi olduğunu kanıtlıyor.

Türkiye'de basılıp satışa çıkarılan ve iz bırakan 78'ler arasında Artie Shaw ve Beşlisi'nin de bir plağı var ama onu bir başka yazıda anlatmayı düşünüyorum.

Kurt Elling

Serdar Karabatı
www.bumu.net I skarabati@bilgi.edu.tr

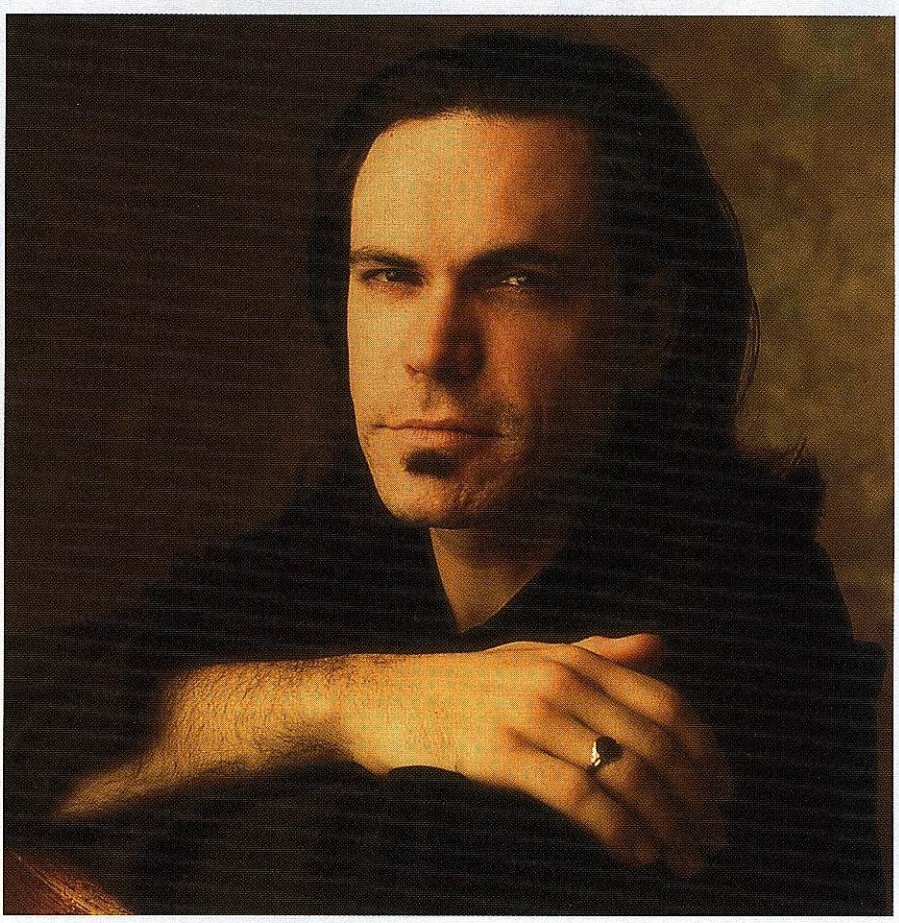

Kurt Elling ismini nereden, nasıl öğrendiğimi tam hatırlamıyorum; büyük ihtimalle ilk albümüyle ilgili, Down Beat'te yer almış bir eleştiri yazısından. O dönemde vokalistlere karşı özel bir merakım olmadığını hatırladıkça, beni Elling'in albümünü almaya itenin ne olduğunu merak eder oldum açıkçası (Gerçi bunun derin bir analizini yaparak sizi sıkmaya niyetim yok!) Çünkü, jazz vokalinin son dönemdeki örnekleri (en azından benim karşılaştıklarım) otel lobilerinde piyano eşliğinde söylenen şarkıların kalıntı havasını çağrıştırıyordu bana. Kurt Elling'in ilk albümü Close Your Eyes ile jazz vokale gösterdiğim ihmalkarlığı da aşmış oldum. Bu lobi-caz düşüncemi abartılı bulanlar ve bir takım şarkıcıya haksızlık ettiğimi düşününler mutlaka olacaktır. Olsun. Burada bahsettiğim jazz vokal tarihini dışlayan bir tavır olmadığı gibi, bazı yenice vokalistlerin edindiği yeri azımsayan bir görüş de değil. Görüş bile değil aslında, *Ellingrafi*'min izleri yalnızca bunlar; bir dinleyici olarak jazz'da vokalin kışkırtıcı bir örneğini duymuş olmaktan aldığım keyfin yazılı hali.

Elling'i diğerlerinden ayıran neydi benim için? Repertuarına aldığı bir, iki tehlikeli parça. Seslerle oynama, bunları vocalese, scat arasına koyma biçimi. Vokali şiirle, metinlerle birleştirmesi... yok, çiftleştirmesi (Hulki Aktunç'un *Erotologya?*sını okudum da yakınlarda, terminoloji karışıklığı oradan). Hemen, "bunu Patrica Barber da yapıyor" dediniz mi son İstanbul Jazz Festivali'ni de hatırlayarak? Sorular: Acaba bu metinden geçen vokal, vokal içinde şiir yaklaşımı bir "beyaz adam" işi midir? Bir dönemin jazz sever şair takımının marifetiyle mi yer bulmuştur jazz'da? Celal Şengör'ün kulaklarını çınlatarak, bu soruların sınanması gereken birer varsayımı işaret ettiğini ifade edeyim çabucak. Kim demiş toplumumuz bilimsel düşünmüyor diye? Buyrun. İşte.

Elling'in bir Chicago'luluk söylemini -her fırsatta olmasa bile- dile getirmesi bilmem sizi ne kadar ilgilendirir. Beni de çok ilgilendirmemişti; belki New Yorklu'lar alınmıştır. Yine de, zamanında jazz'ın New Orleans sonrası ikinci başkenti konumuna bürünmüş bir şehrin yeni temsilcilerinden olarak Elling'in kendi (ve ekibi) adına yaptığı bu sözcülüğü saygıya değer bir tutum olarak görmeli... Daha başka? Elling'inki hacimli bir ses. HACİMLİ (Merhaba, Perihan Mağden). Sert ve karanlık. Sırf bu yüzden belki, ballad dışı işlerde daha çekimli. Buna karşın dahi, bazı ballad'ları ucuz romantizm kokan bir sünepelikten çıkarıp, tutkunun ve hüznün gerçek kimliğine çekebilmesiyle Kurt Elling benim cephede savaşıyor sayılır. "Bir kısım" vokalist bazı ballad'ları öyle seslendiriyor ki, sanırsınız adamcağız evde bilgisayar başında mırıldanırken kaydedilmiştir parça. Kurt Elling hiç bir zaman o ton-ton adamlardan olmayacak umarım. Kulağa fazlasıyla düzgün gelmeyişiyle, bir arıza içermesiyle bilinmeli Elling.

İlk albümü Close Your Eyes, Elling'in edebi olana merakını açıkça ortaya koyan bir çalışma. Şiirler üzerine doğaçlamayla yaratılmış bölümler, parçaların içine özenle yerleştirilmiş metinler... Bu metinler, çoğunlukla, muhalif bir tavır veya varoluşçu bir sorgulama kimliğinde kendini gösteren ayrıksı haznelerle çıkıyor karşımıza. Albümü dinlerken, Elling'in altında bulunduğu bu *düşün(c/m)e* bulutuna girmemeniz neredeyse olanaksız. Close Your Eyes'ın ilk başta biraz yadırgayarak bakabileceğiniz bu havası, bir kaç dinlemeden sonra, metinleri okuyunca ve Elling'in "espri"sini anlamaya başladıkça yerli yerine oturup, özenle geliştirilmiş bir müzisyen kimliğinin yansıması olarak değer buluyor. Düşün(c/m)e bulutu sizinle birlikte daha da büyüyor böylece. Kümülüs, kümebulut.

Albüm yalnızca metin odaklı değil elbette. Epey de müzik var! Wayne Shorter'ın Dolores Dream'i ve Herbie Hancock'ın Hurricane'i Elling'in yorumuyla yer alıyor. Elling'in piyanist Laurence Hobgood beraber hayata geçirdiği özgün üç çalışmadan ise en beğendiğim, tatlı-sert salınışı ile (Hide the) Salomé. Diğer iki parçadan Never Say Goodbye oturaklı bir bütünlük sunan akış içinde sanki biraz uçuşkan kalıyor; ama bu parçanın da kendince ferahlatıcı bir burukluğu var (bu nasıl oluyor diye sormayın, dinleyince anlayacaksınız ne dediğimi).

Vokalistlerin albümlerinde eşlikçi roller bazen o kadar sindirilmiştir ki, bu müzisyenlerin varlığı, altyapıyı oluşturma dışında pek anlam ifade etmez. Bu yöntem bazı vokal kayıtlar için doğru bir tutum da olabilir, türüne göre. Benim tercihim ise, vokalist ne kadar güçlü olursa olsun, bir takım ruhunu taşıyabilen işlerden yana. Close Your Eyes bu izlenimi kesinlikle veriyor. Elling ve arkadaşları müziğin

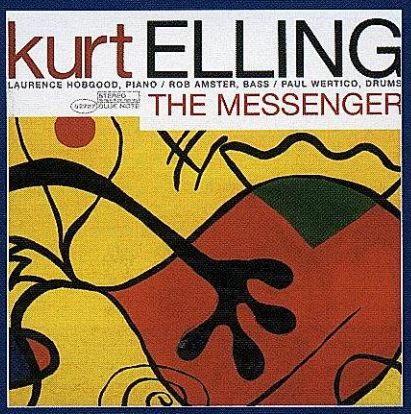

The Messenger 1997 Blue Note

Kurt Elling (ses)
Laurence Hobgood (piyano)
Rob Amster (akustik bas)
Paul Wertico (davul & diğer vurmalılar)

Konuk Müzisyenler:
Eric Hochberg (akustik bas)
Eddie Johnson (tenor saksofon)
Ed Petersen (tenor saksofon)
Orbert Davis (trompet & flügelhorn)
Jim Widlowski (davul & diğer vurmalılar)
Cassandra Wilson (ses)

This Time It's Love 1998 Blue Note

Kurt Elling (ses)
Laurence Hobgood (piyano)
Rob Amster (akustik bas)
Michael Raynor (davul & diğer vurmalılar)

Konuk Müzisyenler:
Paul Wertico (davul & diğer vurmalılar)
Dave Onderdonk (gitar)
Brad Wheeler (soprano saksofon)
Eddie Johnson (tenor saksofon)
Johnny Frigo (keman)

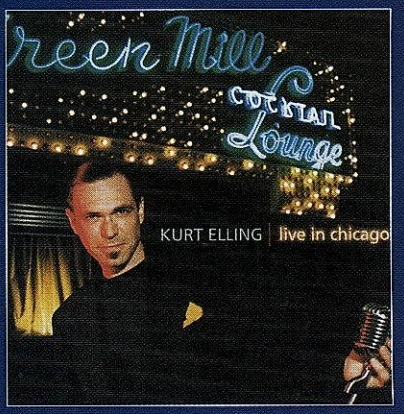

Live in Chicago 1999 Blue Note

Kurt Elling (ses)
Laurence Hobgood (piyano)
Rob Amster (akustik bas)
Michael Raynor (davul & diğer vurmalılar)

Konuk Müzisyenler:
Jon Hendricks (ses)
Von Freeman (tenor saksofon)
Eddie Johnson (tenor saksofon)
Ed Petersen (tenor saksofon)
Kahil El'Zabar (el davulu)

iniş çıkışlarına duyarlılık gösteren, geçişkenliği ve etkileşimi sağlayıcı bir ortaklığı yaratabilmiş gözüküyor. Close Your Eyes Kurt Elling'i tanı(t)mak için çok iyi bir seçim olur bence.

Elling'in ikinci kaydının başlığı The Messenger. Bu albümü de en az Close Your Eyes kadar dinledim ve ne yaparsam yapayım ikisini birbirinden ayrı düşünemiyorum. Tahminimce, bu iki kayıt Elling'in albümlerle geniş(çe?) bir dinleyici kitlesine ulaşmadan önce üzerinde çalışmakta olduğu temel repertuardan oluşturulmuş. İkinci albüm birincinin çekim alanını bozmadan, aynen üzerine almış. Close Your Eyes için geçerli olan ortaklık burada da etkin; üstelik iyiden iyiye kıvamını bulmuş olarak. İki kayıt arasındaki tek fark olarak, The Messenger'ın metinlerle haşır neşir olma gayreti bakımından ilk albüm kadar yoğunluk sunmayışı söylenebilir en fazla.

Açılıştaki Nature Boy'u her dinleyişim parçaya merakımı artırıyor. İlk defa dinlemiş olduğumdan değil; tamamıyla benimseme meselesi (Herkesin "hah, işte" dediği bir an vardır. Anneler bilirler). Bu parça sonrasında gelen canlı, ucundan-funky April in Paris, kopyanın kopyası standardlardan baymışlar için ilaç gibi. Bu parçada çok mu yenilik, çok mu buluş var? Belki hayır; ama üstüne giydirilen telaşsız salınım ile bu yorum çok ruh açıcı bir hale getirilmiş, bu da yetiyor etkiyi yaratmaya. Öte yandan, Miles Davis'e derin bir ithaf, sıkı bir hard-bop parçası olan Ginger Bread Boy, Ellington'a selam niteliğindeki Prelude to a Kiss ve Cassandra Wilson'la karanlık bir düet bu albümün tamamlayıcıları. Aslında, Kurt Elling'in dinlemeye bu dopdolu albümden de başlayabilirsiniz. Ancak, Close Your Eyes ile The Messenger'dan birini dinleyip, beğenirseniz eksik bıraktığınız albümü de almanız gerekeceğini yine not düşüyorum (Paragraf atlayanlar için bulduğum çözüm).

Ve This Time It's Love. Daha dingin, daha durgun, daha geçimli, ılıman bir albüm. Elling'in tonton vokalistler için getirdiğim eleştiriye maruz kalmaktan (yeni girişimcilere ayrılan) "talihsiz bir kayıt, ama ne yapalım" kontenjanı sayesinde yırttığı nokta. Kurt Elling'i birileri (yani, yapımcılar) böyle bir albüm yapmaya itmiş olabilir mi? Sivri köşeleri törpüleyerek dinleyiciye "tedirgin olmayın" mesajı mı verilmek istenmiş? Yanlış anlaşılmasın, bu albümün berbat olduğunu kesinlikle söylemiyorum; kötüdür bile demiyorum. Ama şu var ki, This Time It's Love vokalistin ne güçlü yanlarının tamamını ele veren, ne de gözüken özelliklerini derinlemesine sunan bir albüm (bir de buna Rosa Morena isimli parçadaki yabancı dil sorununu ekleyin; Elling hiç de akıcı gelmiyor kulağa burada). Özetle, Elling'i tamamıyla ballad'lardan veya yakını parçalardan oluşan bir albümde dinlemek beni pek büyülemiyor. Biraz My Love, Effendi'den, biraz da She's Funny That Way'den aldığım çağrışımlar dışında.

Neyse ki, Live In Chicago üçüncü albümün neden olduğu kesintiyi unutturdu. Açılıştaki parçadan başlayalım: Russell Ferrante bestesi Downtown tam bir sürpriz. Yellowjackets'ın en yaratıcı, en başarılı dönemi yaşım gereği benim "cilalı caz" dönemine denk geldi. Yellowjackets ile ilgili her durumda Four Corners, The Spin ve Greenhouse'un 80'lerin jazz kuşağına açtığı kapıları hatırlıyorum. Bu bakımdan, eskisi kadar dinlemiyor olsam da Yellowjackets'ı, Downtown benzeri bestelerin manevi değerleri süregidiyor (öte yandan, bu grubun çıkardığı bazı bestelerin müzikal kalıcılıkları olduğunu da düşünüyorum). Şimdi tüm bunları ayrı bir Yellowjackets yazısına bırakıyor ve parçada davulcu Michael Raynor'ın pek lezzetli çaldığını belirterek alt paragrafa geçiyorum.

Oh My God bir Sting bestesi (imiş); her zaman popüler bir parça olur biliyorsunuz. Özellikle, Beatles pek sevilir; Norwegian Wood, Blackbird vs. Bu bir yana, melodik öğeleri bakımından Oh My God bana Elling'in kilisede söylediği dönemin izdüşümü bir seçim gibi de geldi (Bu arada, bir dinleyicinin parçanın girişindeki bas ostinatosu ile gaza gelip çektiği "ooh!"a dikkat! Bence bu "ooh!"u çeken bir Türk. Kendisi kalıcı bir Chicago'lu mudur, yoksa o günlük orada bulunan bir Turist Ömer midir, bilinmez. "Eller havaya" modu ABD'ye sızmış bir ajan tarafından önemli bir jazz kaydına sinsice geçirilmiş olabilir!)

Diğer parçalara ilerleyelim: Çalışmalarını yukarıda bahsettiğim Yellowjackets döneminde, yani jazz'a ilgi duyma yıllarında tanıdığım Vince Mendoza'nın bestesi Esperança (albümde, Esperanto) bu müzisyenin etkisini sadelikten çıkartan tipik çalışmalarından biri; melodi gerçekten, ama gerçekten çok hoş. Kaydın saygı duruşu bölümlerinde (Elling'in büyük hayranlık duyduğu anlaşılan) Wayne Shorter'ın Night Dreamer'ı (albümde, Night Dream) ile My Foolish Heart ve Smoke Gets in Your Eyes yer alıyor... Elling iki de geleneksel özlü parça seçmiş: bir blues, Goin' To Chicago ve Don't Get Scared. Her iki parçada Jon Hendricks konuk sanatçı olarak yer alıyor. Hendricks'in "paslı" sesinin etkisinden mi bahsedelim, vocalesedeki akıcılığından mı, yazdığı sözlerden mi? Jon Hendricks bu işin piri ve sonuçta herkes ona sığınıyor.

Eunice Kathleen Waymon'un Derdi

Suna Suner

Nina Simone adıyla bilinen Eunice Kathleen Waymon, Afro-Amerikan müziğin 60'lı yıllarda Amerika'daki Siyah Hareket'te destek çıkan müzisyen kişiliklerden biridir. Amerikan jazz tarihindeki şarkıcılar içinde, döneminde yalnız şarkıcılığıyla değil piyanistliği, besteciliği ve söz yazarlığı ile öne çıkmış politik bir eylemcidir.

Kuzey Carolina'da yerleşmiş yoksul ve dindar bir ailenin çocuğu olarak Methodist Kilisesi'ne bağlı olan Simone, ilahilerle içiçe geçen çocukluk döneminden sonra altı yaşında kilisede piyano çalmaya başlayabilecek hale gelmiştir. Müziğe olan ilgisi gospel, spiritüeller ve ilahilerle başlamıştır. Gospel çalışı doğaçlamaları için temel teşkil etmiş, müziği dinleyen göre nasıl biçimlendireceği fikrini kazanmasında en etkili unsur olmuştur.

Ailesi, piyano öğretmeni ve kasaba eşrafının desteği ile Julliard Müzik Okulu'nda bir yıllık burs kazandı. Ancak eğitiminin sonuna dek yetecek burs sağlanamadığı için bir süre sonra Philadelphia'daki Curtis Müzik Enstitüsü'ne başvurdu.

Herkes -kendisi de- ona geleceğin ilk siyah konser piyanisti gözüyle bakıyordu. Bü yüzden Eunice Kathleen Waymon'ın bu ümitleri boşa çıkarmaması gerekiyordu. Curtis Müzik Enstitüsü'ne başvurusu reddedildi. Nedeni Eunice'nin siyah olmasıydı. Klasik müzik eğitimi ile kazandığı bu sağlam temel, hayatı boyunca müzikal anlayışının da temelini oluşturacaktı. Bu konuya daha sonra değineceğim.

Piyano dersleri vermek ve müzik öğrencilerine eşlik etmek haricinde ilk defa aldığı gece işinde sahnede yedi saat kalması gerekiyordu. Bu durum, gospel çalarak kazandığı doğaçlama yeteneğini geliştirmesine yardımcı oldu. Bu doğaçlamalarda en büyük yardımı Bach'tan aldı. Çaldığı parçanın içine gospel, klasik müzik ve çocuk şarkılarını dokuyordu. Daha sonra aldığı işte bar sahibi şarkı söylemesini, aksi taktirde işine son vereceğini söylediği günün ertesi gece, sahnede ilk kez şarkı söyledi. O ana kadar şarkıcılık aklına düşmemişti bile. Çalarken sesini, iki elinin üzerinde üçüncü bir katman olarak kullanıyordu. Her gece uzun süre sahnede kalabilmek ve müziği sürekli kılabilmek için bildiği bilmediği ne varsa, zamanın popüler şarkıları dahil, piyanoya girişiyor, çalıyordu. Gerisi tahmini kolay vesilelerle dolu... Keşfedilmeler, keşfetmeler.. Allah bir kapıyı kaparsa, başka bir kapıyı açar nevinden...

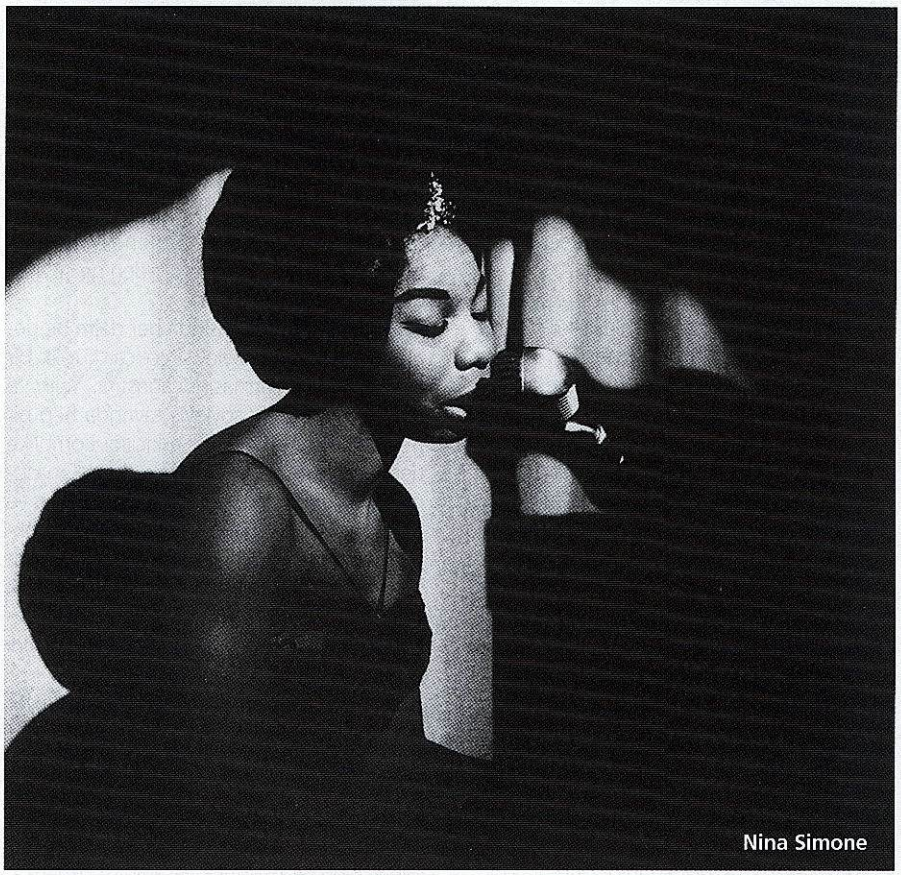

Nina Simone

Sivil Haklar ve Siyah Devrim umudu konusunda bilinçlenmeye başladığı dönemde Siyah Hareket içinde müziğiyle yer almaya başlayıncaya dek, yaptığı müziği içine sindiremiyordu. Çünkü "o aslında bir klasik müzik piyanistiydi ve asıl müzik oydu". Popüler olan şeylerde ise sanatçılığa dair hiç birşey yoktu. Popüler müzik sığ; popüler müzik dinleyicisi de ona göre cahildi. Bunun için çaldığı herşeyi klasik müzikle örgülemeye dikkat ediyordu. Ama Siyah Bilinç ve Siyah Devrim için müzik yapmaya başladığında maksadı, klasik müziğin onca derinliğine karşın salt mükemmellik arayışından daha anlamlıydı.

Sivil Haklar ve Siyah Halk Hareketi konusunda bilinçlenmeye başladığında o dönemde bir oyunu Broadway'de hit olan ilk siyah yazar Lorraine Hansberry ona kılavızluk etti. Bu yeni çevrenin içine girdiğinde insanların onun müzikal duruşunu politik harekete ya-

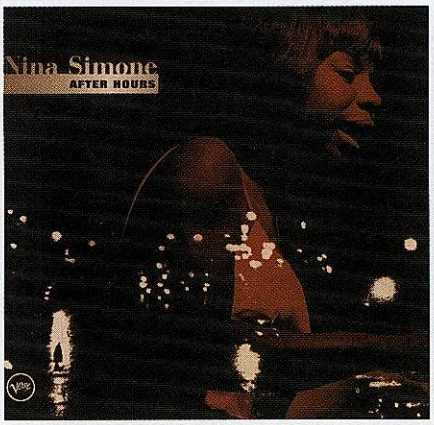

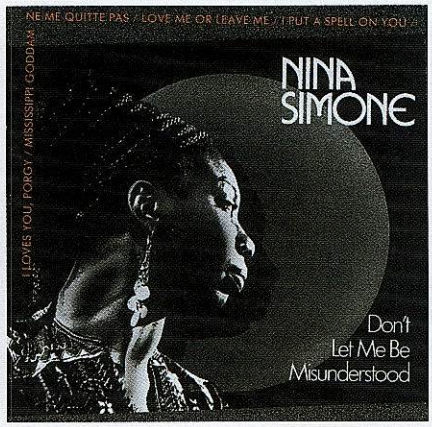

kın bulduklarını ve toplantılarda onun plaklarını dinlediklerini öğrendi. Bu durum Simone'a daha büyük bir sorumluluk duygusu verdi.

1963'te Dr.Martin Luther King'in tutuklanması ve Alabama'da bir Baptist Kilisesi'nin Ku Klux Klan tarafından bombalanması ile dört siyah çocuğun ölmesi üzerine Simone "Mississippi Goddam"i yazdı. Bu onun ilk protest

şarkısıydı. Güney eyaletlerdeki plak dağıtımcıları kopyaları geri yolladı. Nina, bu parçada ülkesine kızgınlığını dile getiriyordu. Eylemci kimliğinin getirdiği tepkisellik, "Mississippi Goddam"in bir konser yorumunda 'artık

şiddet karşıtı olmam gerekmiyor' deyip ardından attığı kahkaha ve dinleyicilerin tezahüratı ile örneklenir. Dr.Martin Luther King'in öldürülmesi, Simone'a göre şiddet karşıtı dönemin sonunu getirmiştir. Dr.King pasivist direnişin lideriydi ve siddet karşıtı bir politika izliyordu. Artık o da öldürüldüğüne göre neden şiddete başvurulmasındı ki? Sevgi lideri ölmüştü. Nina "Why? (The King Of Love Is Dead)"i yazdı.

Lorraine Hansberry'nin yeni oyunu üzerinde çalışırken hastalanıp ölmesi üzerine Simone, tamamlanmamış bu metnin bir kısmını besteledi:"To Be Young, Gifted And Black". Parça 1966 yılında düzenlenen Irkların Eşitliği Kongresi'nde "Siyah Amerika'nın Ulusal Marşı" ilan edildi. Bundan böyle Nina Simone artık protest bir müzisyendi.

Bazı kaynaklar Nina Simone'u folk müzisyeni olarak nitelendirirken kimileri de onu blues şarkıcısı hatta döneminin önemli pop şarkıcılarından biri olarak sınıflandırsalar da ona dair en genelgeçer sınıflama jazz şarkıcısı olduğudur. Şarkıcılık tarihinde kaydettiği ilk 45'lik "I Loves You Porgy"den ötürü Simone'un bazen Billie Holiday ile karşılaştırıldığını görüyoruz.

Buna neden ikisinin de siyah olmasıydı. Nina Simone asla bir jazz şarkıcısı veya piyanisti olmamıştı çünkü onu böyle nitelemek müzikal geçmişini yok saymak olurdu. Zira Simone, siyah bir şarkıcının nasıl olması gerektiği konusundaki 'beyaz' fikirlere ters düşüyordu. Ayrıca bu ırkçı bir tutumdu. Önyargıyla 'siyahsa mutlaka jazz şarkıcısıdır' diye düşünülüyordu. Simone kendini nitelerken 'Afrika kökenli klasik müzik yaptığını ve daha çok folk şarkıcısı olduğunu' söylüyordu. Halbuki folk, jazz, blues, gospel, çocuk şarkıları, spiritüeller ve klasik müzik gibi alanlarda dolaşmış olması ve bu alanlar arasında gezinirken sahip olduğu rahatlık ve fütursuzluk, onu belki de en doğrusu bir jazz şarkıcısı olarak nitlendirmek gerektiğini ortaya koyuyor.

Simone, en iyi şarkılarını Siyah Halk Hareketi'ne katıldıktan sonra yazmıştır. Bu şarkılar kendini özgürleştirmiş fakat rahatlayamamış bir dimağın ürünleridir. Çaldığı herşeye klasik müziği ve kendi müzikal geçmişini yedirmiş oluşu, ne çalıyor olursa olsun onun müziğini dramatik kılar. Simone'un müziği bir hediye kutusu gibidir; içinden ne çıkacağını

asla bilemezsiniz. Çalışında her daim bir gerilim vardır. Şarkı söyleyişi çokça, küçük bir kızın hikaye anlatmasını çağrıştırır. Yalın ve konuşur gibi şarkı söyleyiş tavrında hep bir huzursuzluk hali sezilir. Şarkıcılığı komplike değildir; söyleyişinde yüksek dozda masumiyet, kırgınlık ve kırılganlık, yumuşaklık ve şiddet vardır. Şarkı sonlarında sesi ağlamaklı, sert ve bağırgan bir hal alır. Şarkıları insanlık, düşler, isyan, kadın olmak ve insanlık yaralarımız üzerinedir; acı bir ironi ile işlenmiştir. Öyleki şarkılarında neredeyse zihninni okursunuz.

Sahnede son derece güçlü ve tehditkar bir görünüm çizse de herkes, herşey onu incitebilir. Çocukken ona söylemiş olduğu bir yalandan dolayı babasını yıllar sonra reddedecek kadar ona kızgın olduğu gibi. Tıpkı bunun gibi, ülkesini de reddedecek; terk edecektir:" 60'lar boyunca yaşadığım Amerika, şimdi kötü bir şaka gibi geliyordu. Beyaz Saray'da artık Nixon vardı ve Siyah Devrim'in yerini disko almıştı" deyip tüm aidiyet duygusunu yitirdiğini belirtiyor; politik küskünlüğünü ifade ediyordu. İncinebilirliği öyle bir noktaya gelmişti ki izlemeye gittiği bir oyun sırasında siyah oyuncuya neden aşağılayıcı bir rol verildiğini sormak için oyunu durduruyordu. Montreaux Jazz Festivali'nde Dr.King'in hayali gözünün önünden gitmediği için ağlamaya başlayıp çalmayı bırakmış ve başka bir konserinde tepkisiz, önyargılı bir dinleyiciye çalmayı keserek uzun bir nutuk çekerek sahneyi terk edip gitmişti.

Kocaman bir hayat! Annelik, intihar girişimi, iki evlilik, alkol, uyuşturucu ve delilik... Onu Türkiye'de sahnede görmeyi çok istiyorum. Ama şimdi kimbilir dünyanın neresinde? Son yıllarda zihnen afiyette olmadığından dolayı festival yöneticileriyle konser organizatörlerinin onu buraya davet etmekten çekindiklerini biliyorum. Geriye üzülmek kalıyor. Bu koyu sesli kadın, alabildiğine yakın ve yakın. Kendi kabuğunun içinde ama bir o kadar da vahşi... İsyankar, şarkıları deli deli. Piyanosunda bir gözyaşı dolusu hüzün. Sol elinde tekerleme, sağ elinde ağıt...

(*): "I Put A Spell On You" Nina Simone, Stephen Cleary - Da Capo Press, New York (1993)

Diskografi
Orijinal albümler

Bethlehem: 1958
Jazz as Played...
Nina Simone and Her Friends
Colpix: 1959-1963
The Amazing
Town Hall
Newport
Forbidden Fruit
Village Gate
Sings Ellington
Carnegie Hall
Folksy
With Strings
Philips: late 1963-1966
In Concert
Broadway
Put a Spell...
Pastel Blues
Let it all Out
Wild is the Wind
High Priestess
RCA: late 1966-1973
Sings Blues
Silk & Soul
Nuff Said!
And Piano
Love Somebody
Black Gold
Here Comes the Sun
Emergency Ward
It is Finished
Stroud: from live 60s and 70s material
Live Europe (double)
Portrait (double)
Black is the Colour (double)
Berkelet~
Sings Billie Holiday
Gospel
Town Hall Revisited
Lamentations
Don't Let Me be Misunderstood
Muhtelif
In Concert (Oxford)
Baltimore (CTI) 1978
Very Rare Evening (PM)
Fodder in Her Wings (Carrere) 1982
Featuring.. . (Spinorama)
Live at Vine St (Polygram)
Nina's Back! (Videopix)

Erdal Paksoy

Londra

Jimmy Smith

Zamana Gülerek Meydan Okuyor

Bazı sanatçıların jazz tarihinde özel bir yeri vardır. Louis Armstrong, Charlie Parker, Miles Davis, John Coltrane gibileri müziğin akışını temelinden değiştirenler sınıfına girerler. Clifford Brown ve Sonny Rollins gibiler ise çaldıkları enstrümanlarda kendilerinden sonra gelen kuşakları çok büyük ölçüde etkileyen ustalardır. Orgcu Jimmy Smith'e gelince, daha önce solo enstrüman olarak pek düşünülmeyen bir çalgıyı büyük bir yetkinlikle kullanan ve jazz'a güçlü bir ses olarak kazandıran müzisyenlerden oluşan ayrıcalıklı bir sınıfa girer. Bugün modern jazz'da trombon deyince akla J.J. Johnson, vibrafon deyince Milt Jackson, keman deyince Stephane Grappelli, ağız armonikası deyince Toots Thielemans, org deyince de kuşkusuz Jimmy Smith gelir. Bütün bu ustalar kendilerinden önceki kuşaklarda solo olarak ender kullanılan bir aleti ön plana çıkaran, özgün bir modern jazz doğaçlama dili geliştiren, sonraki bütün kuşakları etkileyen, bu yetmiyormş gibi elli yıla yakın bir süre boyunca çalgılarının önde gelen isimlerinin başında kalmayı bilen efsanevi müzisyenlerdir.

Jimmy Smith Londra'daki Jazz Café adlı kulüpte Kasım ve Aralık aylarını birleştiren hafta boyunca verdigi konserlerle bu yılki Avrupa turnesini tamamladı. Jazz Café iki katlı bir mekan. Balkon şeklindeki üst katta müzik dinlerken akşam yemeği yemek mümkünse de bunun için haftalar öncesinden masa ayırtmak gerekiyor. Sahne ise alt katta yeralıyor. Burada neredeyse hiç masa ve sandalye yok. 2 Aralık 2000, Cumartesi geceki konseri, çoğu genç, kalabalık bir topluluk ayakta, dirsek direseğe dinledi. Jimmy Smith sahneye çıkar çıkmaz seyirciyle gece boyunca sürdüreceği bir diyaloga girdi. Sanatçı alaycı espiri anlayışıyla hem şaşırttı, hem güldürdü. Smith çalmaya başlamadan önce, "Bu benim son gecem" dedi. "Öyle 'ooooo' demeyin. Benim için iyi birşey, evime dönüyorum. Yanlız sizden bu gecelik bir ricam var. Şu ıslık çalma olayını lütfen en aza indirgeyin". Demek ki İngilizler müziğe olan beğenilerini ıslıklarla ifade ediyorlarmış. Enteresan. "Gülmeyin, niye gülüyorsunuz? Gerçekten çok sinir bozucu. Ya müziği dinlersiniz ya da ıslık çalarsınız. İnsanın dikkati dağılıyor. İlle de ıslık çalmak istiyorsanız dışarı çıkın".

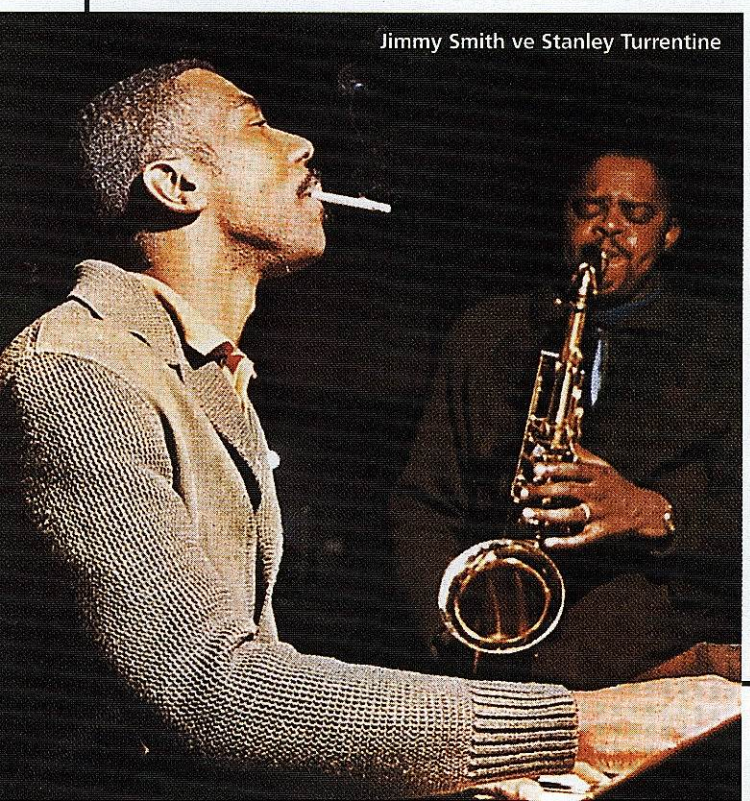

Jimmy Smith ve Stanley Turrentine

Org, gitar ve davuldan oluşan üçlü, konseri Jimmy Smith'in 2001 yılının başında çıkacak olan yeni albümüyle anı adı taşıyan "Dot Com Blues"la açtı. Orta tempodaki bu parçada Smith'in çaldığı ve bas nota ağırlıklı dominant akorlardan oluşan kromatik dizi ve Nat Adderley'nin ünlü "Work Song" adlı eserinden yaptığı alıntılar dikkati çekti. Doğaçlamanın ortasında ise eşliğin aninden durduğu bir bölümde Smith mikrofona eğilip bu susu sekize kadar saydı. Bu bölüme yeniden geldiğinde de dinleyiciye bu sekiz vuruşu önce ileriye sonra da geriye saydırdı. Burada Smith: "sekiz, yedi, ... sekiz, yedi... gerisini siz getirirsiniz" dedi. "Siz gençsiniz, ben yaşlıyım. 8 Aralık'ta 75 yaşında olacağım. Bazen etrafımdaki insanların ölmesinden bıkıyorum. Biryere girip saklanmak istiyorum." Dinleyici kendini kaptırıp sayıyı kaçırınca da; "Bu parça öyle hastalık gibidir, saymaya başladınız mı duramazsınız. Ama sakın ola eşinizle yatakta yken saymayın, bir, iki, üç diye. Hele sekiz, yedi, altı diye hiç saymayın. Sonra yanlış anlaşılır."

Setin ikinci parçası orgcunun 1960'ta doldurduğu "Back at the Chicken Shack" adlı albümüyle aynı taşıyan ünlü bestesiydi. Bu parçada Smith uzun yıllardır geliştirdiği tarzının çok güzel örneklerini verdi. Doğal olarak 1950'lerdeki akımları tam olarak özümsemiş bir ustanın bebop'un keskin, hızlı nota dizilerine egemenliği, hard bop'un enerjisine ve Rhythm and Blues'un duyarlığına yatkınlığı hemen farkedilen ögeler arasındaydı. Hammond B'den elde ettiği değişik tınılarla her parçaya biraz farklı bir renk katan Smith, pedallarla iki ayağını da kullanarak yarattığı bas desteğini de aksatmadan götürdü. Solonun doruk noktasında ise, sıkca yaptığı gibi, bir eliyle tek bir notayı uzun uzun tutarken, değer eliyle de kısa ve hızlı bir blues melodisini, notalarını ve vurgularını belli belirsiz değiştirip tekrarlayarak çaldı. Ancak Smith konserde bu özelliklerle sınırlanamayacak kadar çok yönlü bir yaratıcılığa sahip bir müzisyen olduğunu da gösterdi. Doğaçlamaları her zaman sürpriz doluydu. Sololarını çoğunlukla doruğa yavaş yavaş çıkarırkan zaman zaman da oldukça dolambaçlı bir yol çizdi. Alışılmış blues gamlarından ve akor dizilerine sıkı sıkıya bağlı melodilerden, disonant akorlara, kromatik modern arpejlemelere, tempo dışı buluşlara ne zaman geçileceği hiç belli olmuyordu. Bu açıdan Smith'in çalışı, klavyeli çalgıların diğer bir ustası olan Ahmad Jamal'e olan yakınlığını ortaya koydu. İki müzisyenin eşlikçilerine biraz telepati, biraz da el-kol, kafa-göz işaretleriyle olan hakimiyetleri ise bir baş-

ka benzerlik noktası olarak dikkat çekti.

"Chicken Shack"in bu uzun ve zevkli yorumu sona erdiğinde dinleyicilerin bir kısmı adeta kendinden geçmişti. Nitekim Smith sahnenin yakınındaki birine "Senin boynun yorulmuyor mu?" diye sordu. "Görmeliydiniz, adam kafasını bütün parça boyunca durmadan salladı. Tabii senin boynun genç". Bunu dedikten sonra Smith içkisinden bir fırt çekti ve "şimdi de benim kafam böyle sallanacak" dedi.

Topluluk konsere "Organ Grinder's Swing" adlı eserle devam etti. Bu parçanın sonlarına doğru çektiği soloda Smith birara eşliksiz kaldı ve kilise müziğine kısaca atıfta buldu. Smith ve davulcusu daha sonra sahneden ayrıldı ve gitarci Phil Lee'yi "Solitude" ve "Prelude to a Kiss" adlı iki Duke Ellington melodisiyle başbaşa bıraktı. Bu arada dinleyicilerin bir kısmı, biraz abartılan İngiliz centilmenliğiyle pek ilgisi olmayan bir saygısızlık örneği gösterip aralarında konuştularsa da, dinleme nezaketini gösterenler yorumun sonunda gitaristi "sen onları boşver, biz dinledik, beğendik" dercesine uzun ve şamatalı bir alkışla ödüllendirdiler.

Jimmy Smith sahneye döndüğünde ise Sonny Rollins'in "Saint Thomas" adlı ünlü kalipsosunun dayanılmaz kıvraklığına, küçük arpejler üzerine kurulu, sürprizli, değişken buluşlarını kattı. Parçanın sonlarında org ve gitar vurgularıyla girilen davul soloda ise, davulcu belki de biraz kulübü dolduran gençlerin rock zevklerine hitap edeceğini düşündüğü sert ritmli bir solo çalarak bolca alkış topladı.

Setin son parçası ise "Everyday I Have the Blues"un yavaş ve içli bir yorumuydu. Önce org, sonra gitar, sonra yine org sololarından oluşan doğaçlama dizisi sırasında Smith volumu en düşükten en yükseğe kadar değiştirerek ustaca kullandı. Sonlara doğru ise klaviyeye eğilip burnuyla uzun bir nota tutup, sonra da burnunu oğuşturarak herkesi güldürdü. Doğaçlamalar Miles Davis'in "Freddie the Freeloader" adlı bestesinin vurguları üzerine kurulu akorlarla son buldu.

Jimmy Smith gibi jazz tarihini şekillendiren ustalardan birini konserde dinlerken insan ister istemez düşünceye dalıyor. Yılların geçişiyle bu sanatçılar birer birer aramızdan ayrılıyorsa da geriye bıraktıkları hazineler yeni nesiller tarafından hergün yeniden keşfedilerek değer kazanıyor. Jimmy Smith de bunun farkında. Yaşamın kaçınılmaz gerçeklerini sanatı, zekası ve gülmece anlayışıyla karşılamada gösterdiği olgunlukla, kırk yılı aşkın bir süredir yaptığı gibi, şimdi de kendisine kulak kabartanlara müziğinin de ötesinde birşeyler kazandırmaya devam ediyor.

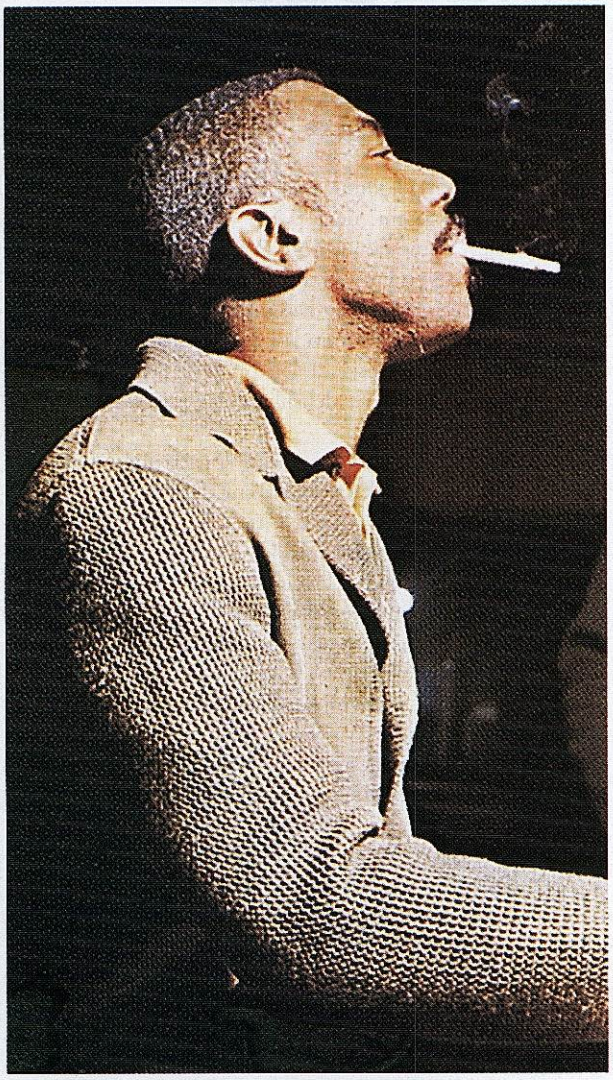

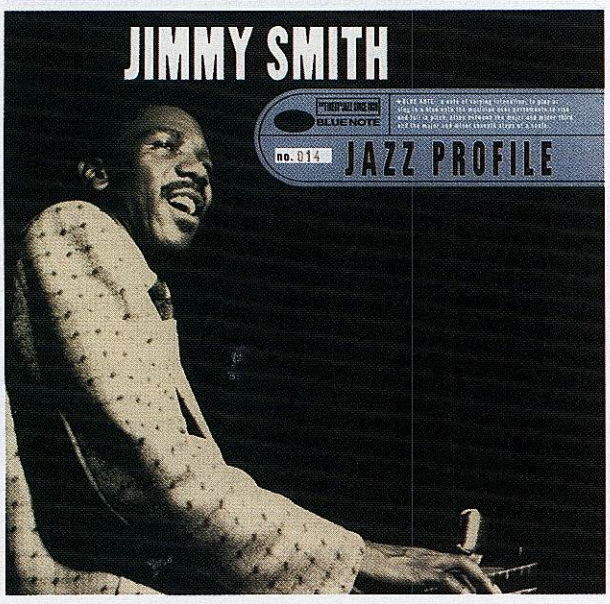

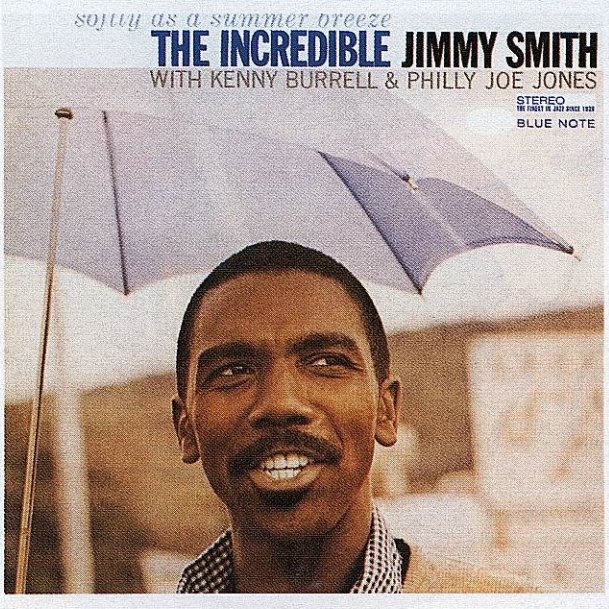

Paris'te Jazz Durumları

Nasıl ilk hıristiyanlar dini inançları nedeniyle yeraltı dehlizlerinde gizlendiyseler, jazz severler de hep bodrum katlarına indiler yıllar boyunca sevdikleri jazz tanrılarını dinlemek için. Paris bunun en güzel örnekleri arasında. New York'taki en eski ve ünlü Village Vanguard'ı da unutmamak gerekir. Paris'teki ünlü Caveau de la Huchette, Caveau des Oubliettes ve Petit Opportun dışında yüze çıkan bir jazz mekanı modası başladı. Hatta birkaç kulübün olduğu Lombards sokağına "Swing Street" denmesi ne kadar yerinde olacak. Artık hemen hemen bütün kulüpler, saat 21'de programlarına başlıyorlar. Böylece gece kuşları ve ertesi güne işe gitmeyen insanların yeri değil de, herkese uyan ve "live" mutluluğunu tatmak isteyenlerin zamanlıca sevdikleri kişileri dinleyebilmeleri ne kadar olumlu. Yine de bazı kulüpler haftanın belirli günlerinde ille de uyumak istemeyenlere jam-session'lar sunuyorlar. Bunu da en güzel gerçekleştiren Petit Opportun. Jazz'ın Pentagonu. Bu küçücük kulüp, gerçekten müzikle bir-vücut olup tamamen kaynaşmak için ideal bir yer. "Swing Street"deki kulüpler ise bebop ve modern yapıda programlar sunuyorlar. Paris kıyı köşeleri ise barlarla dolu. İnanılmayacak şekilde sürprizli bir gece geçirebilirsiniz; bir bardak şarabınızı yudumlarken usta müzisyenleri dinleyerek. Bütün bu yeni mekanlara rağmen eskiler, mutlaka yıllar öncesini, Billie Holliday'i dinledikleri Mars Club'ü, Miles ve Art Blakey'i dinledikleri Club St. Germain'i düşleyip iç çekeceklerdir. Kanımca, bu "kulüp" adı altındaki kahveler, hangarlar, mahzenler, labirente benzeyen dehlizler müzikal mutluluklar yaşatmaya devam edecekler. Fransa'da uzun yıllardır tasarımda olan "bütün yıl jazz" programı nihayet tam anlamıyla gerçekleşti. Paris JVC festivalinden sonra diğer kentlerde de etkinlikler başladı.

23-29 Ekim arasında yapılan JVC Paris Jazz Festivali'nde dinlediklerim arasında beni en çok etkileyen iki grup vardı. Joshua Redman arkasındaki olağan üstü bir trio ile klasik ve kendi kompozisyonlarından oluşan bir repertuarla çaldı. Aaron Golberg (p), Reuben Rodgers (b) ve harika bir davulcu olan Greg Hutchinson. Sahneye defalarca davet edilen grup enerji doluydu.

26 Ekimdeki bir diğer konser ise genç kuşaktan Ali Jackson Junior'un (d) grubuydu Craig Handy (ts,ss) Shedrick Mitchell (p) ve Brandon Owens (b). Doğallık, lirizm ve enerji dolu konserde, Ali Jackson'un kendine özgü müzikal atılımları dikkat çekiciydi. Ne yazik ki böylesine güzel bir konseri dinleyenlerin sayısı çok azdı. Ekim ayı festivallerinden bir diğeri ise Gier'de olanıydı. İlk kez çok yönlü bir programla sonbahar festivalleri arasına giren bu etkinlikte, New Orleans, gospel, rock, cubaine, free jazz dinlemek mümkün oldu (sponsor bulmakta güçlük çekilen bütün festivallerin ortak sorunları haline gelen bir çeşitlilik). En çok ilgi çeken Didier Lockwood (vi) klasik bir repertuar ama olağanüstü bir Nuages introduksiyonu, ikinci yarasında ise electro-akustik bir konser izledik. Ekim ayının kayda değer bir başka konseri ise ünlü jazz kulübü Duc de Lombards'da Tuna Ötenel'in "Voyageur" albümünün çıkışıyla ilgili verdiği konserdi. Yılın sürpriz jazz albümü diye adlandırılan "Voyageur", Ötenel'in ne kadar üstün yetenekli bir jazz müzisyeni olduğunu bir kez daha kanıtlamış oluyor. TSF jazz radyosu devamlı yayın yaparken, kablolu kanallardan Mezzo ve Muzzik, Ötenel ile ilgili bir dokümanter hazırladı. 25 Kasımda Japonya'da, Ocak ayı içinde ise İsviçre, Kanada, Amerika ve İskandinavya ülkelerinde çıkacak albüm, şimdiden büyük ilgi uyandırdı. Daha sonraki bir tarihte Japonya turnesi gerçekleşecek. Kendini müziğe adamış ve ödün vermeden, özverilerle yalnız jazz müziği çalan Ötenel'in hakketiği büyük gelişmeler olacağı besbelli.

Metin Paksoy

Brüksel

Dave Douglas

Büyülü Gecenin Parlak Yıldızı

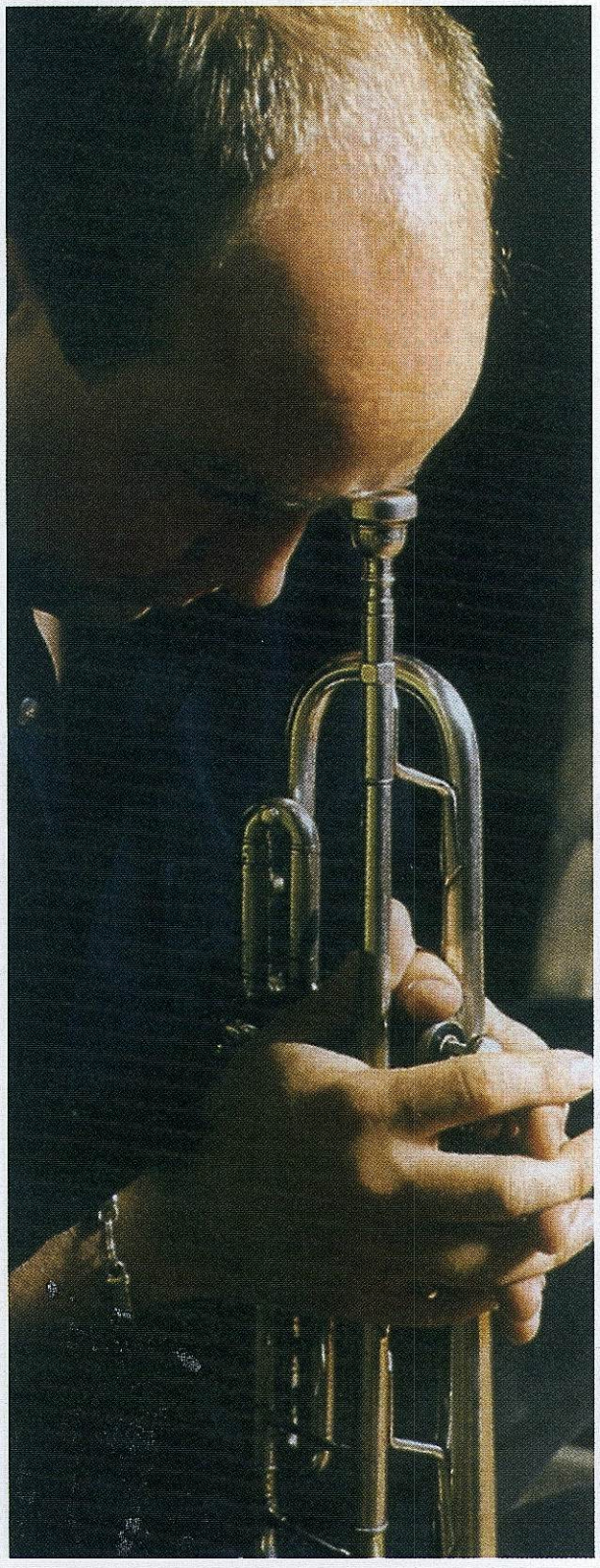

Bu yıl Jazz Times ve Down Beat dergileri tarafından yılın sanatçısı seçilerek haklı bir başarıya ulaşan Amerikalı trompetçi ve besteci Dave Douglas, kariyerinin büyük kısmını jazz mainstream'inin dışında geçirmiş olan ve belki de bu yüzden son yıllara kadar geniş kitleler tarafından çok iyi tanınmayan bir müzisyen.

24 Mart 1963, New Jersey doğumlu Dave Douglas'ın çocukluğu, New York civarında geçmiş. Beş yaşında piyanoya, yedi yaşında trombona başlayan Douglas, dokuz yaşında trompete başlamış. Lise yıllarında jazz ve klasik armoni öğrenen trompetçi, daha sonra Berklee Müzik Okulu ve New England Konservatuarında eğitim görmüş. 1984'te New York'a geri dönen Douglas, New York Üniversitesinde trompet eğitimine devam etmiş. 1987-1990 yıllarında, aralarında Horace Silver ve Vincent Herring'in de bulunduğu çeşitli gruplarla turnelere çıkmış.

Kendi gruplarıyla kayıtlara 1993 yılında başlayan Douglas, son yıllara kadar daha çok "alternatif" müziklere ağırlık veren Hat Art, Soul Note, New World, Arabesque, Songlines ve Winter&Winter gibi bağımsız plak şirketleri ile çalışmış. Kendi projelerinin yanında, saksofoncu/besteci John Zorn'un "Masada" grubunun üyesi olan Douglas, ayrıca Tim Berne, Anthony Braxton, Don Byron, Uri Caine, Fred Hersch gibi müzisyenlere de eşlik etmiş.

Dave Douglas'ın müziği, belirlenmiş müzik sınırlarını aşarak çok çeşitli esin kaynaklarını malzeme olarak kullanan zengin bir dünyayı kapsıyor. Eş zamanlı olarak yürüttüğü çok sayıda projesinde bu dünyanın değişik yansımalarını bulmak mümkün.

Trompetçinin önderliğini yaptığı jazz dörtlüsü ve altılısında "straight ahead" jazz'ın etkileri ön plana çıkıyor. Bu yıl Arabesque firmasında piyasaya çıkan "Leap of Faith" albümü, trompet, tenor saksofon (yeni neslin en yeteneklilerinden Chris Potter), bas ve davuldan oluşan dörtlüsüyle kaydedilmiş, post-bop ağırlıklı bir müziği içeriyor. Yine bu yıl RCA Victor'da çıkan "Soul on Soul" albümünde ise Douglas ve altılısı, Mary Lou Williams'ın bestelerini yorumlamış.

Dave Douglas'ın Balkan müzikleri ve free jazz etkileri taşıyan "Tiny Bell Trio" grubu (gitarist Brad Shepik ve davulcu Jim Black ile), deneysel bir niteliğe sahip. Daha kalabalık gruplarıyla yaptığı müziklerle de Douglas, değişik müzik türlerinin sentezlerini deniyor ve ortaya çok ilginç eserler çıkarıyor. "Parallel Worlds" adlı, yaylı çalgıların ağırlıkta olduğu grubu ile klasik müzik geleneğini doğaçlama geleneği ile birleştiren trompetçi, ayrıca "Sanctuary" adlı elektrikli sekizlisi ve "Witness" adlı dokuzlusu ile de günümüzde çalınan çok farklı müziklerin kesişim noktalarını araştırıyor.

Douglas'ın bu projeleri arasında en başarılı olanlarından biri kuşkusuz "Charms of the Night Sky" dörtlüsü. Trompette Dave Douglas, kemanda Mark Feldman, akordiyonda Guy Klucevsek ve basta Gerg Cohen'den oluşan bu alışılmadık dörtlü, adının da işaret ettiği romantik yönünün yanısıra, jazz, tango, Yahudi müzikleri, Orta ve Doğu Avrupa müzikleri ve 20. yüzyıl oda müziği gibi farklı birçok etkiyi birarada topluyor. İlk albümü geçtiğimiz yıl Winter&Winter plak şirketinde çıkan dörtlünün ikinci albümü, 2000 yılının Ekim ayında "A Thousand Evenings" adı altında yayınlandı.

Dave Douglas, "Charms of the Night Sky" grubu ile çıktığı Avrupa turnesi vesilesiyle geçtiğimiz Ekim ayında Brüksel'de çok başarı

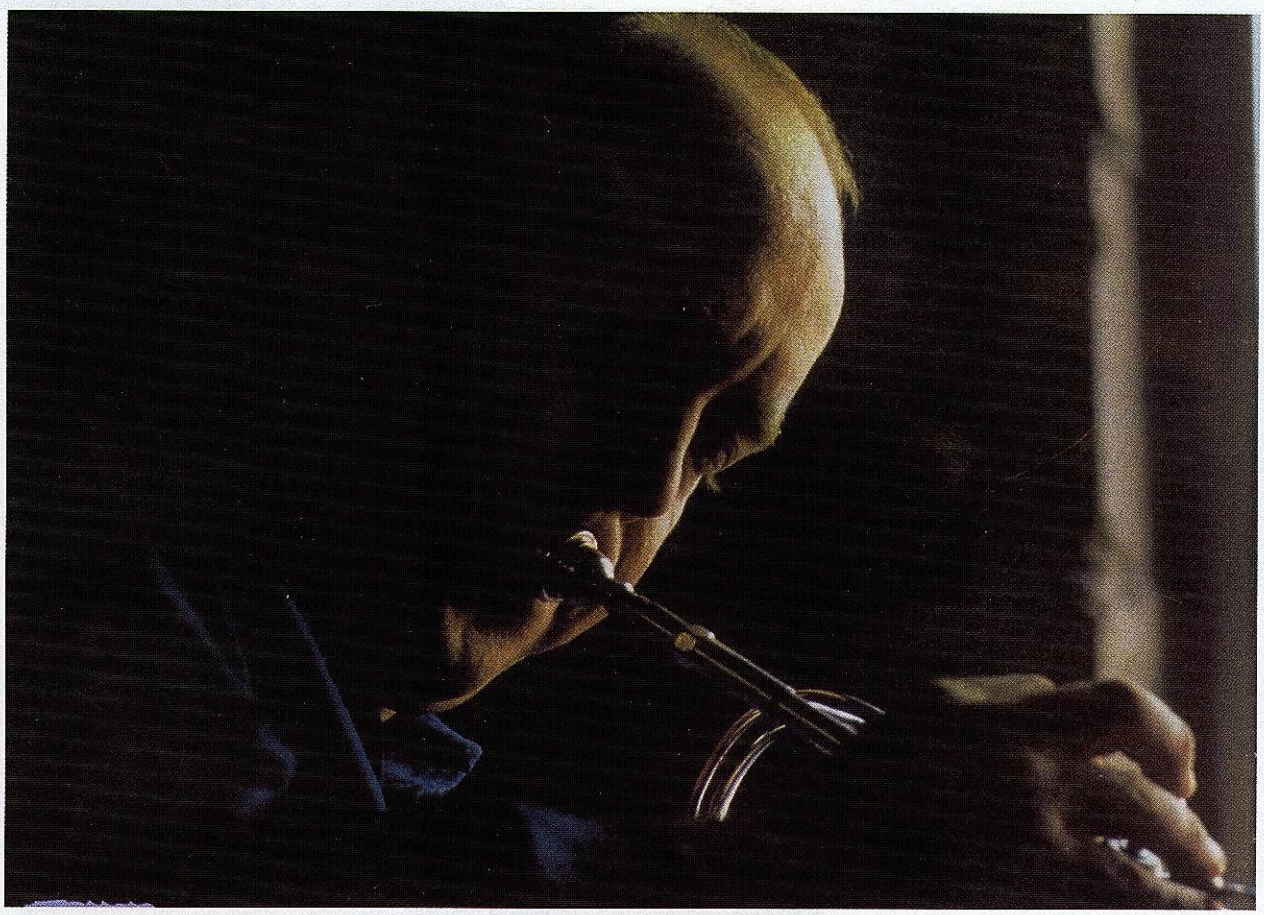

lı bir konser verdi. İki albümünden seçilmiş eserleri yorumlayan dörtlünün konserinde akılda kalan birçok an vardı.

Konsere yeni albümlerinden iki parça ile başlayan dörtlünün, konser boyunca albümlerindekinden farklı düzenlemeler seslendirmeleri dikkate değerdi.

Douglas'ın bascı Charlie Haden'a adadığı "Dance in Thy Soul" adlı bestesinde kemancı Mark Feldman ön plandaydı. Kemanın uzun bir giriş solosundan sonra grubun diğer elemanları, soloya eşlik olarak minör tonlar üzerine kurulu melodiyi rubato olarak seslendirdiler. Melodinin çeşitli bölümleri arasında esler veren grup, keman için uzun solo bölümleri bıraktı. Feldman, parçanın genel yapısı üzerine, jazz'a olduğu kadar Avrupa klasik müzik geleneğine de atıfta bulunan, hızlı arpejler ve kromatik geçişler içeren uzun bir solo çaldı. Douglas'ın "Variety" adını verdiği beste, bol miktarda tempo ve "mood" değişikliği içeren karmaşık bir eserdi. Biraz John Zorn'un kendi gruplarında geliştirdiği "oyun"ları andıran parçanın baş solisti, akordiyoncu Guy Klucevsek'ti. Dörtlü, konserin ilk bölümünü Douglas'ın, koreograf Trisha Brown için yazmış olduğu bir beste ile tamamladı. Free jazz etkilerinin duyulduğu sololar sırasında dörtlünün bütün elemanlarının aletlerinden özel ses efektleri çıkartması, konserin görselliğe de dayalı ilginç bir anıydı.

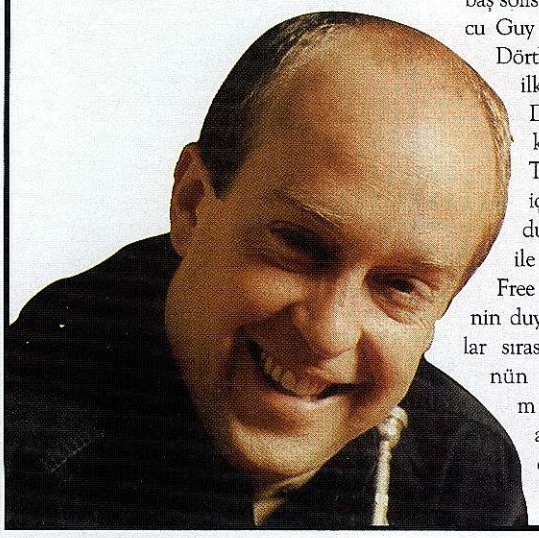

Dörtlü, konserin ikinci bölümüne, ilk albümlerine ve gruba adını veren "Charms of the Night Sky" adlı beste ile başladı. Ostinato bir bas figürü üzerine yavaş yavaş gelişen puslu bir melodi hattı içine serpiştirilmiş doğaçlama ezgiler içeren yorumda, Douglas'ın trompet solosu, giderek yükselen gerilimi ile, gecenin en başarılı anlarından biriydi.

Doğu Avrupa danslarını andıran "Twisted" adlı hızlı parçanın yorumunda ise trompetle keman arasındaki atışmalar jazz geleneğine bir atıf niteliği taşıyordu.

Konrabas, keman ve akordiyona ayrı ayrı yer verilen konserin ikinci bölümü, aksak bir tango ile sona erdi. Uzun bir keman solosu ile başlayan parça, Astor Piazzola'yı çağrıştıran bir melodiden sonra akordiyonun sürekli tını değiştirerek çaldığı solo ile devam etti. Dave Douglas, free jazz ve blues etkileri taşıyan bir trompet solosunun ardından melodiye geri döndü.

Yoğun alkış üzerine sahneye dönen dörtlü, bebop/post-bop vurguları ve ani tempo değişiklikleri içeren bir beste seslendirdi. Basın hızlı bir tempoda 12 ölçülük standart blues formu üzerine çektiği solonun ve trompetle dörder ölçü atışmasının ardından konser, dört ölçülük bir melodi ile dönüşümlü olarak Mark Feldman'ın, blues öğeleri içeren enerjik bir solosu ile sona erdi.

"Charms of the Night Sky", Dave Douglas'ın projelerinden sadece biri. Konserden sonraki aylarda diğer projelerine geri dönmeyi planlayan trompetçi, ayrıca Hintli müzisyenlerle gerçekleştirdiği yeni çalışmaların da kayıtlarını müzikseverlere sunmaya hazırlanıyor. Bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiyle farklı ve engin müzik alemlerini birleştirmeyi amaçlayan Douglas, alışılmadık sentezlerden doğan yepyeni dünyalar yaratıyor. Daha keşfedilmemiş evrenlere açılmak isteyenler, müziğin "büyülü gökyüzündeki" bu parlak yıldızı izlemeye devam etsinler!

Zuhal Focan

Ankara - Isparta

Cumhuriyet tarihimizde önemli olaylara tanıklık eden Ankara Garında, 77. Cumhuriyet Bayramı ilk kez coşkulu bir jazz konseri ile kutlandı.

Vakıfbank'ın "Cumhuriyetle 77 Yıl" programı çerçevesinde düzenlediği **"Garda Cumhuriyet Bayramı ve Jazz"** başlıklı kutlama 28 Ekim 2000, Cumartesi akşamı, 18.00 - 22.00 saatleri arasında tarihi Ankara Garı'nın Birinci Peronu'nda bir jazz festivali formatında gerçekleşti.
Konsere katılan gruplar şöyleydi: Ali Perret-Raci Pişmişoğlu-Erdinç Şenal Grup, Nükhet Ruacan-Nilüfer Verdi-Cengiz Baysal Grup, Ayten Alpman-Selçuk Sun Grup, Önder Focan-Nezih Yeşilnil-Cengiz Baysal Pera Trio, Melis Sökmen-Cem Aksel-Erdal Akyol-Kubilay Sezerel Grup.

"Gar'da Cumhuriyet Bayramı ve Jazz" etkinliğinin bir de sürprizi vardı. Buna göre, konser bitmeden, perona, bir buharlı trenin çektiği, üzeri açık bir yük vagonu girdi. Vagonda daha önceden yerini almış olan Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı öğrencilerinden oluşan bir orkestra bulunuyordu. Konsere katılan tüm sanatçılar ve Ayten Alpman, bu orkestra eşliğinde güftesi Cemal Ethem Yeşil'e, bestesi Musa Süreyya'ya ait "Vatan Marşı"nı müthiş bir heyecanla seslendirdiler. Bu marşın sözleri daha önceden perona gelen halka dağıtıldığından, marşa halk da katıldı. Üstüste üç kez tekrarlanan marş böylece, tarihte ilk kez, jazz ile karşılanan 77. Cumhuriyet Bayramı, Ankara Garı'ndaki coşkuyu doruğa tırmandırdı.

Isparta Süleyman Demirel Üniversitesinde 13-15 kasım tarihleri arasında, düzenlenen jazz günlerindeki katılım olağanüstüydü.

Isparta Yüksek Öğretim Vakfının sponsorluğunda düzenlenen etkinlikte öğrenciler için giriş ücretsizdi. Burdur'daki müzik okulundan da konserlere gelen gençler Kerem Görsev Trio, Asia Minor ve Önder Focan Pera Trio'yu ilgiyle izlediler. Konserlerden sonra gençlerinde de katıldığı, soruların sorulduğu tanışma kokteylleri düzenlendi. Ayrıca üniversitenin Radyo TV bölümünden yapılan canlı yayınla (radyotv.sdu.edu.tr) konserler internet üzerinden de verildi. Rektörlüğünü Prof.Dr.M.Lütfü Çakmakçı'nın yaptığı üniversitede 500 kişilik, akustiği jazz da dahil pekçok sanat etkinliğine uygun bir konser salonu var.
124 bin kişinin yaşadığı Isparta 30 bin öğrencinin öğrenimlerini sürdürdüğü bir üniversite kentine dönüşmüş. Kültür sanat etkinliklerine jazz müziğini de dahil eden üniversite yönetimini kutluyor, bu tür etkinliklerin devamını diliyoruz.

Özlem Oktar

Ankara

4. ODTÜ Jazz Günleri'nin ardından...

ODTÜ 4. Jazz Günleri 15-18 Kasım 2000 tarihleri arasında 34 sanatçı ve yaklaşık 4000 Ankaralı jazz severin katılımıyla gerçekleşti. Ankara Caz Derneği'nin bir organizasyonu olan projenin sponsorluğunu ODTÜ, Shell Gas&Power, G Tasarım, Ormak, Strateji | Mori, ALKE, Swissair, Interfarma ve Radyo Odtü üstlendi. Jazz Günleri'nde ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde dört gün boyunca çeşitli etkinlikler gerçekleştirildi.

Etkinlikler çerçevesinde sekiz konser ve üç atölye çalışması düzenlendi. **Asiaminor, Polish Jazz Band, King Bees, Focan-Pera Trio, ODTÜ Caz Karması, Ayşe Tütüncü Piyano Perküsyon Grubu, Latin-Pop Caz Karma Project ve f-inity** gruplarının konserleri yoğun bir gördü; **Kamil Erdem** de bas resitaliyle dinleyenleri büyüledi. ODTÜ Jazz Günleri çerçevesinde gerçekleştirilen atölye çalışmaları etkinliğin ayrılmaz bir parçası haline geldi. Özellikle gitar dalında Erkan Oğur'un "perdesiz gitar" üzerine yaptığı iki günlük çalışma büyük ilgi gördü; nefesli ve vurmalı çalgılar dallarındaki diğer atölye çalışmaları da katılımcılar tarafından olumlu eleştiriler aldı.

Jazz Günleri boyunca Aykut Uslutekin'in jazz fotoğrafları sergisi de yine ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde açık kaldı ve çok sayıda ziyaretçi tarafından beğeniyle izlendi.

5. ODTÜ Jazz Günleri'nde buluşmak ümidiyle....

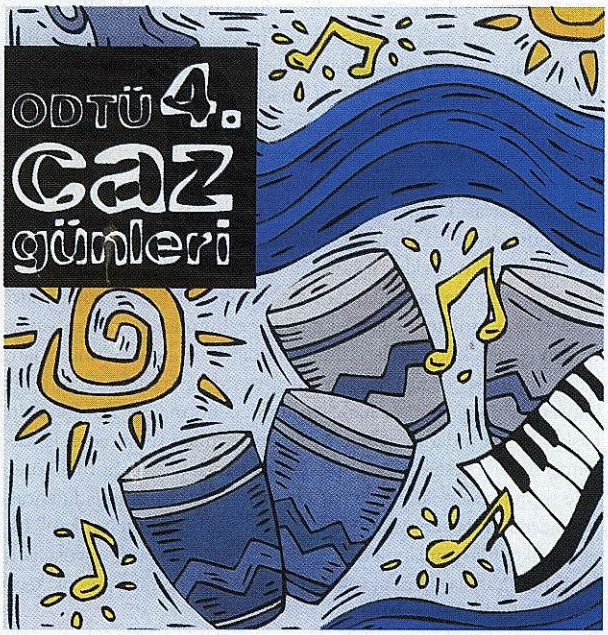

Kamil Erdem

Aykut Uslutekin

Serdar Karabatı www.bumu.net

Üç ay, üç mekan: CRR, Babylon ve İş Sanat'tan - di'li geçmiş izlenimler

CRR

Cemil Reşit Rey Konser Salonu jazz'ın ana duraklarından biri olmaktan hızla uzaklaşıyor. Oysa, açıldığında İstanbul'un en saygın, en çağdaş, en yenilikçi salonu idi sunduğu programlarla. Bunu söylerken CRR Salonu'nun Akbank jazz'ın ana mekanı veya diğer başka festivallerin yörüngesi olmaktan bağımsız olarak üstlendiği konserleri de hatırlatmak istiyorum. Örneğin, John Abercrombie Organ Trio, Michael Brecker konserlerini! Salonun zirvedeki yıllarına geri dönmesi, öncelikli olarak, tek tük de olsa aslında sürmekte olan jazz konserlerinin tanıtım eksikliğini aşmakta. Bu kopmuşluk, kenarda kalmışlık havası kırılmadıkça, CRR unutulmaya yüz tutacak.

John Surman-Jack DeJohnette ikilisinin 21 Ekim'deki konseri eski CRR günlerinin sıcaklığını yansıtan nitelikteydi. İkililerin dinlenmesi zordur; sabır ve yoğunlaşma ister. Bu konser baştan sona çekici gelmemekle birlikte bana, DeJohnette ve Surman'ın yılların süzgecinden geçirerek sundukları zihin açıcıydı hiç şüphesiz. Unutmadan, ikili çalmak da zordur! Her iki müzisyen de gayet telaşsızca ve bir konser gerginliği yaratmadan sürdürdü performansı. Bu konserin baskın taraflarından biri de, enstrüman seçimleri ve önceden kaydedilmiş seslerle desteklenen etnik duyargalı melodilerdi. Surman özellikle soprano saksofonda ve bas klarinette çok çarpıcı tınladı; ancak bir gaflet anında eline aldığı elektronik nefesli "tasarım harikası" bir zevksizlikti. Öte yandan, Jack DeJohnette bazı aralıklarda davula, perküsyona hiç bulaşmayarak piyano başına geçti ve sanırım çok keyif aldı bu işten!

Bu konserden çok sonra, 2 Aralık'ta, Geri Allen üçlüsü sahneye çıktı. Piyano festivali çerçevesinde gerçekleştirilen konser, olsa olsa yüz kişilik bir dinleyici toplayabilmişti. Gerçi ne piyanist Geri Allen, ne basçı Billy Johnson ne de davulcu Billy Drummond bu ıssızlığa aldırış eder durmaktaydı. Rahattılar, lezzetli çaldılar; enstrüman dengeleri de yerli yerinde idi. Hani neredeyse kayıt billurluğunda bir ses yayılıyordu ekipten. Repertuardaki seçimler biraz daha farklı olsa, sürükleyicilik artırılsa iyiden iyiye kıvamı bulmuş olacaktık. Tabii şu da var: yüz kişiyle konser değil, kulüp performansı çıkar.

John Surman

Murad Şekerli

BABYLON

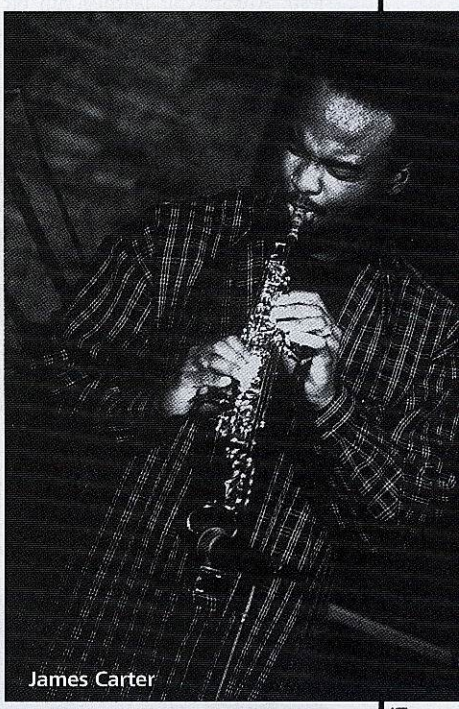

James Carter

Murad Şekerli

Babylon'da izlediğim ilk topluluk ise James Carter'ın Electric "Groove" Band ismiyle tanıttığı proje oldu. Çok güçlü, keskin bir parçayla girdiler 27 Ekim gecesindeki konserlerine. Oysa, ses düzenindeki dağınıklık giderilene kadar (bu yığın içinde özellikle Fender Rhodes duyulmuyordu) parça bitmiş ve geriye karmaşadan başka birşey kalmamıştı. İlk iki parçada öne çıkanlar gitarist Jeff Lee Thompson ve davulcu Calvin Weston oldu. Thompson soloya girdi, ama pek tatmin edici olamadı; hani neredeyse "Blues Festivali yerine yanlışlıkla buraya mı geldi acaba?" diyeceğimiz tuttu. Weston ise baştan belli ettiği sağlam çizgiyi konser boyunca koruma yı becerdi. Davranışları ise zaman zaman kontrolden çıkıp, ortalığı gerginleştirdi. James Carter'ı dinleyerek, izleyerek edindiğim izlenim bu konserle pekişti diyebilirim. James Carter'ın tekniğinin üstün yönleri olduğu apaçık; örneğin, "circular breathing" tekniğini kullanırken çok başarılı. Yine de, saksofoncunun enstrümanından almayı becerdiği yüzbir çeşit sesi (iniltiler, böğürtüler dahil) her parçada ısrarla ve tekrarla kullanması çok tatsızlaştırıyor müziği. Hele soprano saksofonda çok çığ, zorlama oluyor bu yaklaşım. Carter'ın abartılı stilinin müziği özünden uzaklaştırdığını düşünüyorum.

Basçı Jamaaladeen Tacuma solo için tek başına çıktığı bölüm dışında gayet tutarlı idi. Ekipten beklediğimiz groove Tacuma'nın göze batmayan, altyapı rolünde belirginleşiyordu aslında; davulcu Weston'ın çaldıklarıyla bileşimini de düşünürsek, müziğin kopmamasında Tacuma çok etki yaptı. Craig Taborn işini sulandırmadan yapanlardandı; ancak, müzisyenin bazı lezzetli cümleleri müziğin genel havası içinde kaynadı, gitti. Sonuçta, Electric "Groove" Band'in müzisyenlikleri dengesiz olduğundan performans bölük pörçük başladı ve öyle de bitti. Ekibin hakkıyla bir groove yakaladığını söylemek zor.

9 Kasım'daki Önder Focan Trio konseri tam bir sürprizdi. Focan konsere akustik gitarıyla başladı (beklenmedik bir giriş) ve öyle bir solo aldı ki, kulaklarımız aniden dikiliverdi! İlk set bu açılışın ivmesiyle hiç düşmeden devam etti. Aslında, ekip Focan'ın tipik konser repertuarını çalıyor. Buna karşın, değişik bir hava yakalamayı başarmışlar; grubun suya sabuna dokunan, modern bir üçlü görünümü kazandığını görmek çok keyifliydi. Bunda Cengiz Baysal'ın kendisine açılan yerleri dolu cümleler, sololarla işlemesinin katkısı azımsanamaz ölçüde. Seslendirilen parçalar içinde bir Pat Metheny şahese-

ri olan Question and Answer, Focan'ın jazz standardlarının mantığına gönderme yaparak anons ettiği, popüler parça Elbette'nin yorumu ve yerel çağrışımlı Boğaz'da en çabuk hatırda kalanlardı. Konserin dinleyiciler bakımından en yüksek noktalarından biri de Focan'ın doğru bir gözlemden yola çıkarak, ama biraz da esprili bir anlatımla "bir Önder Focan hiti" başlığıyla tanıttığı Sekiz'di.

Cengiz Baysal'ı bu konserden beş gün sonra, bu sefer Oğuz Büyükberber'in projesi Velvele'de izledik. Baysal yine istim üzerindeydi ve böylece Kasım ayına bagetini vurdu. Velvele'yi neden beğendim biliyor musunuz? Temcit pilavı olmadıkları için. Güçlü çalabildikleri için. Belirledikleri nosyonları hakkını vererek ve keyifle aktardıkları için. Başçı Demirhan Baylan gibi. Velvele'nin görüntüsü Türkiye'de jazz müziği adına yapılanlar içinde pozitif, kulağı açık, ender bir örneği temsil ediyor.

Bir müzisyenin yazdıklarını, çaldıklarını her zaman beğenmeyebilirsiniz. Ancak, bir fikir sahibi olduğunu hissettiğiniz, bir tercih belirten ve yaptıklarını bunlarla bağdaştıran bir müzisyeni kolay kolay atlayamazsınız. Greg Osby de böyle etkili, "sembol" bir müzisyen. 24 Kasım'daki Babylon performansı Osby'nin bu yol gösterici kimliğini beş metre önümüze getirdi. Yakına. Düzeyli bir çalışla kendini gösteren, kişilikli müzisyenlikleri gördük. Piyanist Jason Moran'ı derinlikli kompozisyonlarını çalarken izledik. İçten içe "yanan," bütünlüğü abartılı cümlelere ve gösterişe mahkum etmeyen, ortaklaşa bir tavra şahit olduk. Greg Osby ve Jason Moran çağdaş jazz'ın aynası olmaya devam edecek, hiç şüphesiz. Johnson ve Phillips benzeri destekçileri de oldukça, "fast-food restaurant"a dönmüş bir müziğin antitezini hazırlayacak bu ikili.

Murad Şekerli

Greg Osby

İŞ SANAT

İş Sanat Konser Salonu özellikle iç tasarım özellikleri bakımından CRR Salonunun taşıdığına benzer bir görevi üstlenmiş gibi duruyor. Benzerlik konser programında da kendini gösteriyor olsa da çoğu zaman, İş Sanat'ın konumuyla ilgili bir yargıda bulunmak için henüz erken.

İş Sanat otopark ve salon girişindeki güvenlik aramalarından ilk defa 7 Aralık günü Diane Schuur konseri için geçtim. Görevliler çok bakımlı, titiz ve nazikler. Nezih bir hava var. Ama öte yandan, konser salonu biraz da çatkapı bir yer değil midir? İş Sanat henüz sıcak bir ortam sunmuyor, uzaklaştırıyor insanı biraz. Bu iki uç arasındaki dengeyi bulmak da bir iş, bir sanat.

Diane Schuur konserine biraz önyargı ile gittim. İç boşaltan ve sonra da şişirten aşırı iyimser jazz duyacağım, göreceğim beklentisiyle ruhen uzakta başladım konseri dinlemeye. Oysa, keyifli ve Ateş Tezer'in davuldaki varlığıyla, sürprizli bir konser oldu. Pop-jazz klişelerinin rahatsız edecek nitelikte baskın olmadığı, piyanist Nilüfer Verdi'nin kullandığı deyimle, "tatlı-jazz"dan nasibimizi aldık. Schuur yeni albümü Friends for Schuur'dan parçalarla (biri It Had To Be You idi) Teach Me Tonight, It Don't Mean A Thing, Nardis, Yardbird Suite, Night in Tunisia'nın yorumlarını içeren bir program seçmiş. Açıkçası, standardlardaki performansı çok daha lezzetliydi Schuur'un; bis olarak sunduğu a capella Over the Rainbow da.

Aydın Esen ve Martial Solal ikilisi 14 Kasım'da çaldı. İki piyanist! Her ikisinde de fikirler gidiyor, geliyor; müzik aralarda göndermelerle, bunlardan çıkan yeni cümlelerle büyüyor, genişliyor. Bu serbesti zenginlik sunduğu kadar, getirdiği hiperaktivite ile bir iç sıkıntısı da yaratabiliyor. Programda boşluklar olmalıydı diye düşünüyorum.

Uzun zamandır vokal grubu izlememiş olduğumdan, New York Voices'a merakla gittim. 22 Kasım. Biraz eski moda bir müziği hatırlatıyor olsa da bu türden jazz, iyi bir vokal gruptan yansıyan ferahlığın çekici olduğunu inkar etmek zor. New York Voices da sıradışı bir performans kaygısı yerine keyfi ön plana almıştı. Açılıştaki Sing, Sing, Sing (yeni albümlerinden) ve hemen arkasından gelen Desafinado rotayı belirledi. Konserde dikkatimi en çok verdiklerim, çoğu Darmon Meader'ın katkısıyla kotarılmış düzenlemeler, Kim Lazarian'ın bireysel performansı ve piyanist Mark Soskin'in birincil bir role geçtiği anlardı. Grubun daha önceden kaydettiği So Long, Frank Lloyd Wright ile Me And Julio Down By The Schoolyard (her ikisi de Paul Simon'ın müziğinin seslendirildiği albümden) ve Duke Ellington'dan bir seçki de kayda değerdi.

İş Sanat Konser Salonu'nda izlediğim son konser 7 Aralık'taki Oregon idi. Oregon'un türler arasındaki bölünmeyi ortadan kaldıran nitelikteki müziği izlenmeyi, odak noktasında olmayı hak etmiş bir çabadır. Ancak, Oregon bu sefer bir konser grubu etkileyiciliğinden epey uzaktaydı. Öyle ki, bu müziğin nostaljik bir tat vermekten fazla öteye gitmeyen bir yerlerde kalmakta olduğunu düşündüm. Performansın bir türlü sağlam bir çerçeveye oturmamasında üst üste konsere çıkmaktan gelen yorgunluğun mutlaka bir etkisi vardır. Ancak, vurgulamak istediğim esas nokta isteksizlik ya da bezginlikle açıklanamayacak olan müzikal bir eskimişliğin varlığı. Örneğin, seksenlerin pop-jazz'ının arada kalmışlığını andıran bestelerle uğraşıyor olması Oregon'un, şaşırtıyor. Glen Moore kadar olmamakla birlikte, Ralph Towner da teğet geçti müziğe bu gece. Üstelik, synthlerdeki ve (gitar çalan bir müzisyene sunduğu işlevsellik dışında pek bir anlam ifade etmeyen) "frame guitar"daki ses seçimleri çok yavandı. Mark Walker müziği yükseltecek ipuçlarını verdiyse de, Oregon projesinin gerektirdiklerini sınamakta olduğu bir uyum sürecindeymiş gibi tınladı daha çok. Paul McCandless'ın birden fazla enstrümandaki hakimiyeti ve entonasyonu gözden kaçmadı. Daha önemlisi, ortaçağ müziği, etnik motifler ve jazz anlatımını harmanladığı cümleleriyle McCandless Oregon'u Oregon yapan nosyonun temsilini kayda değer biçimde sunan tek müzisyendi.

Aydın Esen

Murad Şekerli

'Jazz özgürlüktür'

15 Aralık'ta bir efsane; Dave Brubeck İş Sanat'ta İstanbullu jazz severlere bir rüya armağan etti. 80. yaş günü dolayısıyla çıktığı Avrupa turnesi kapsamında İstanbul'u da es geçmeyen efsaneye organizasyonun armağanı küçük bir pasta, izleyicininki de 'happy birthday to you' şarkısı ve coşkulu bir alkıştı. Sahnedeki üç beyaz saçlı adam (davulda Randy Jones, alto saksofon ve flütte Bobby Militello ve tabii piyanoda Dave Brubeck) ve yanlarında onların enerjisine ortak olan genç (kontrbasçı Alec Dankworth), önce eskilere götürdü bizi. Sonra en yeni parçalarını küçük hikayeleriyle sundu Dave Brubeck. 58 yıldır evli olduğu eşi için yazdığı "All My Love"ı, her yıl New Port Jazz Festivali'nde limana yanaşmış Queen Elisabeth II gemisinde çalışlarını ve geçen yıl 100 jazz'cıyı ağırlayan aynı gemiyle, sürekli çalarak Atlantik'i geçişlerinin anısına yazdığı "Crossing"i ve birkaç şaheseri daha inanılmaz bir keyifle dinledik. Küçük bir aradan sonra yine eskilere döndük. "Blue Rondo a la Turk"un ilk notaları yükseldiğinde az sonra "Take Five"la ödüllendirileceğimizi anlamıştık. Artık salondaki insanlar yerinde duramaz olmuştu. Parçanın bitiminde herkes ayaktaydı. Alkışlar dinmiyordu, doğal olarak 'bis'siz kalmadık. Konser bittiğinde gerçekten 'özel' birgün yaşadığımı hissettim. Ne de olsa insana hergün gerçek bir efsanenin ağzından jazz'ın altın çağını, anılarını dinleyip ardından da enstrümanının başında nasıl canlandığını görmek nasip olmuyor. Söz efsanenin anılarından açılmışken, Dave Brubeck'in basın toplantısında sorularımıza verdiği yanıtlarla başbaşa bırakıyorum sizi...

Doğum gününüz için düzenlenen turneden söz eder misiniz?

Harika bir turneydi. Son birkaç gün oldukça yorucuydu ama... Viyana dolaylarında bir çok şehirde çaldık, sonra Viyana'ya geri dönüp, hemen ertesi günü yine uçağa binip buraya geldik... Konserlerde benim yazmış olduğum ayini çalıyorduk. Bu bir katolik ayini. Viyana çocuk korosunun ve muazzam genç müzisyenlerin oluşturduğu bir orkestra ile Münih, Hamburg, Frankfurt, Berlin'de çaldık. Konserlerin hiçbirine bilet kalmadı! Turne boyunca dört oğlumu da görmüş olacağım. 80. yaşgünümde turne yaparak oğullarımla buluşabilmem çok hoş bir şey! Bu geceyse (15 Aralık) her zamanki grubumla çalıyorum.

Oğullarınızla birlikte çalmak nasıl bir his? Ve sizce onlar için Dave Brubeck ile çalmak nasıl?

Bundan hoşlanıyorlar. Ben de hoşlanıyorum. Kendi grubumla çalmaktan hoşlandığım gibi. Oğullarımdan en büyük olanı 1958'de benimle birlikte Ankara ve İzmir'e gelmişti. Henüz 10 yaşındaydı... O zaman Cüneyt'le (Sermet) çalmıştık. Cüneyt'i tanır mısınız? Onu bir daha görmek isterdim. Hala yazılar yazıp, besteler yapıyor mu?

Yazı yazmaya devam ettiğini biliyoruz, jazz üzerine bir kitabı var.

Ya... Bir de İzmir'de bir dostum vardı. Çılgın bir müzisyen, çok modern şeyler yapıyordu (İsmini hatırlayamadı ama o konserleri anımsayanlar kim olduğunu da çıkaracaklardır).

Bunca enerjiyi nereden buluyorsunuz?

Ha ha! Umarım böyle devam eder! Sürekli hareket eden biri için hayat çok güç olabiliyor. Hergün değişik havalar, her gece değişik yataklar, değişik yemekler, bitmeyen yolculuklar, uçakta yapılan besteler, zorlanan ve sürekli öksüren bir adam. Hasta olmadığım sürece herşey çok güzel. Enerjik ve güçlü olmak zorundayım. Tabii herkese olduğu gibi ben de soğuk algınlığına kapılıyorum, ama ben bir şov götürmek zorundayım. İşte bu sisteminizi altüst edebiliyor. Bundan nefret ediyorum ama oluyor işte.

Son zamanlarda müzikteki gelişmeleri nasıl görüyorsunuz? 90'lar ve yeni akımlar hakkında neler düşünüyorsunuz?

Siz ne düşünüyorsunuz? Neler hoşunuza gidiyor?

Jazz, çağdaş müzik ve elektronik sesler... Bunlar hakkında sizin ne düşündüğünüzü merak ediyorum, çünkü jazz'ın bütün evrimi boyunca siz de "sahnedeydiniz".

Ben jazz'ın her zamanını dinlemekten hoşlanıyorum. Senin anne-baban bile doğmadan önce dinlenilen müzikleri, New Orleans'ın esprili, neşeli seslerini; Louis Armstrong, Jelly Roll Morton, Fats Waller, Teddy Wilson gibilerini, Armstrong'la çalan tromboncuyu... Bilir misiniz onu? Sonra Jack Teagarden, Stan Kenton, Woody Herman, Benny Goodman... Ben bütün bu swing gruplarını dinleyerek büyüdüm. Duke Ellington, Count Basie ve en sevdiğim şarkıcılar; Jimmy Rushing, John Williams, Sarah Vaughan, Ella Fitzgerald, Carmen McRae... Bu kişilerin çoğuyla plak da yaptım. Önümüzdeki yıl yeni bir albümüm çıkacak, adı "Vocal ..." (menajerine dönüyor) Neydi Russell?

"Vocal Encounters".

Evet, birçok vokalist ile yaptıklarımın toplaması. Herneyse, hiçbir dönemin bir diğerinden daha iyi olduğunu düşünmüyorum. Bunların hepsi birbirine bakarak oluştu. Günümüzde çok başarılı genç müzisyenler var ama çok tanınmıyorlar. Bu gençler çok heyecan verici. Daha çok Bill Evans, Keith Jarrett gibi müzisyenleri örnek alıyorlar kendilerine. Lenny Tristano'yu çok bilmiyorlar örneğin.

Dinin müziğinizdeki yeri nedir?

Aslında bir ayin bestelemek daha önce hiç aklıma gelmemişti. Bu hikayeyi prodüktörüm anlatsın size!

Sözü Bay Russell devralıyor: Bay Brubeck'in bu tip eserlerle çok fazla ilgisi yoktu, besteyi sadece ayinin sözlerinden yola çıkarak yaptı. Diğer bestecilerinki gibi bir ayin yapmadı yani. Buraya geldiğimizde de çok heyecanlandık, çünkü Brubeck'in ayini Bizans ayinleri formundaydı. Yani Gloria bölümü en sona konmuştu. Hazır buraya kadar gelmişken, Bizanslılara da teşekkürü borç biliriz!

Bir jazz müzisyeni olmanın yanı sıra Time dergisinin kapağına çıkmış, Amerika'yı bir dönemde temsil etmiş bir kişisiniz. Bu konuda ne hissediyorsunuz?

50'lerde Türkiye'ye de bu sebeple gelmiştim, o zamanlarda bir "kültür elçisi" işlevi görüyordum. Dünyanın pekçok şehrine yolculuk ettim. Afganistan, Pakistan, İran, Irak... Pek çok yerde savaşlara tanık oldum. İsa, düşmanımızı dahi sevmemizi ister. İsa'dan 600 yıl önce Buda aynı şeyi söylüyordu. Tüm dinlerde her insanın eşit ve aynı özden yaratıldığı anlatılır. Oysa bugün din, insanlara çok farklı şekillerde empoze ediliyor. Jazz'ın çıkışında da özgürlüğün kısıtlanmasına karşı bir isyan var. Jazz, özgürlüğü temsil ediyor. Tarihe baktığımızda tüm diktatörlerin öncelikle jazz'ı yasakladığını görürsünüz. Hitler, Mussolini ve Rus Bolşevik devriminin getirdiği kısıtlamalar buna örnektir. Jazz'ın insanlık için böylesine önemli bir misyonu olduğunu düşünüyorum.

Yani barışçı bir göreviniz var...

Gorbaçov için çaldığımda (1988) bunu hissetmiştim. O salonda düşünceleri yüzünden hapse girmiş ve Gorbaçov tarafından serbest bırakılmış insanlarla, onları hapse atan insanlar bir aradaydı. Ama biz sahneye çıkıp çalmaya başlayınca hepsi birlikte ritm tutup eğlenmeye başladılar. İleri gelen diplomatlardan biri bana gelip bugünün barış için atılmış bir adım olduğunu söyledi. Muhteşem bir geceydi, hem Gorbaçov'un hem de Reagan'ın aynı anda sevindiğini gördüm!

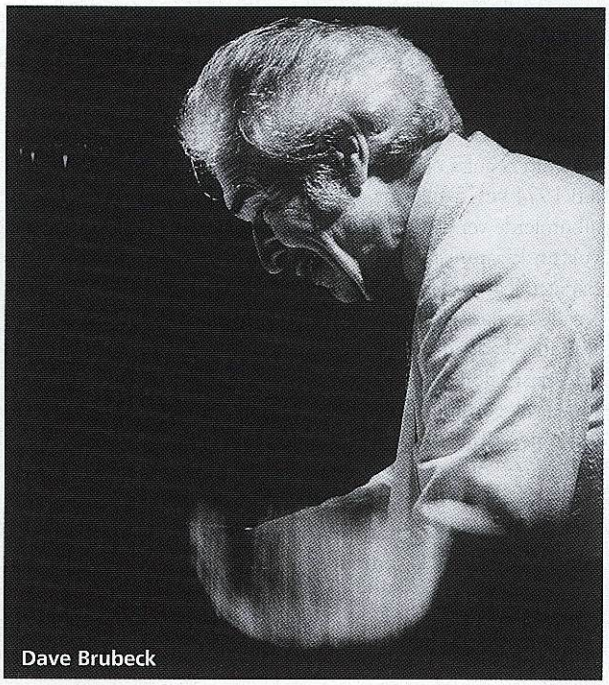

Dave Brubeck

Zuhal Focan

İstanbul

Philip Catherine 8 Ocak'ta CRR'de

Philip Catherine 1942 yılında İngiliz bir anne ve Belçikalı bir babanın çocuğu olarak doğdu. Kendi adına çıkardığı ilk albümleri 1974 ve 75 yıllarına ait September Man ve Guitars'dır. Bu albümlerde yer alan Homecomings ve Nairam adlı parçalar büyük ün kazanmıştır.

Sanatçı, Larry Coryell ile çıkardığı ikili albümleriyle "Gelecek Vaadeden Jazz Albümü (ABD '77)" ve "Yılın Sanatçısı (Alman Phono Akademisi) '78" ödüllerini almıştır. Transparance adlı çalışması 1988 yılında basın tarafından oybirliği ile "Sax" ödülüne layık görülmüştür. 1990 yılı Kuzey Denizi Festivalinde Stan Getz ile birlikte "Bird" ödülünü almıştır. 1991'de Sabam "D'jango d'or"unu, 1998'de de Paris'te "En İyi Avrupalı Sanatçı" seçilerek "D'jango" ödüllerini almıştır.

8 Ocak 2001'de sezonun ilk konserini verecek olan sanatçı, davulda Hans van Oosterhout, basta Philippe Aerts ve çok yakın arkadaşı Erkan Oğur'la birlikte sahne alacak.

CRR'de 19 Ocak günü ise belki de bu sayıya yeni albümlerini yetiştirebileceğimiz yepyeni bir grup olan Habbecik konseri yer alacak.

Birçoklarınız için yeni bir isim olsa da, jazz severlerin yakından tanıdığı müzisyenlerden oluşan **Habbecik**'i, soprano ve tenor saksofon ile flütte **Levent 'Levo' Altındağ**, tuşlu çalgılarda **Cengiz Özdemir**, gitarda **Berç 'Beco' Yeremyan,** bas gitarda modern elektrik basın genç kuşaktaki en iyi temsilcilerinden **Eylem Pelit** ile davulda her müzikal ortamın en aranan isimlerinden **Volkan Öktem** ve vurmalı çalgılarda **Cem Erman** oluşturuyor.

CRR'de 2 Şubat günü ise 1.İstanbul Barok Günleri başlıyor. Bu konserlerin ilki Barok Jazz Beşlisinin. Çek müzisyenlerden oluşan grupta Jiri Hlavac (clt), Frantisek Tomsiçek (tp), Jan Kuçera (p), Peter Korninek (b), Milan Vitoch (d) yer alıyorlar.

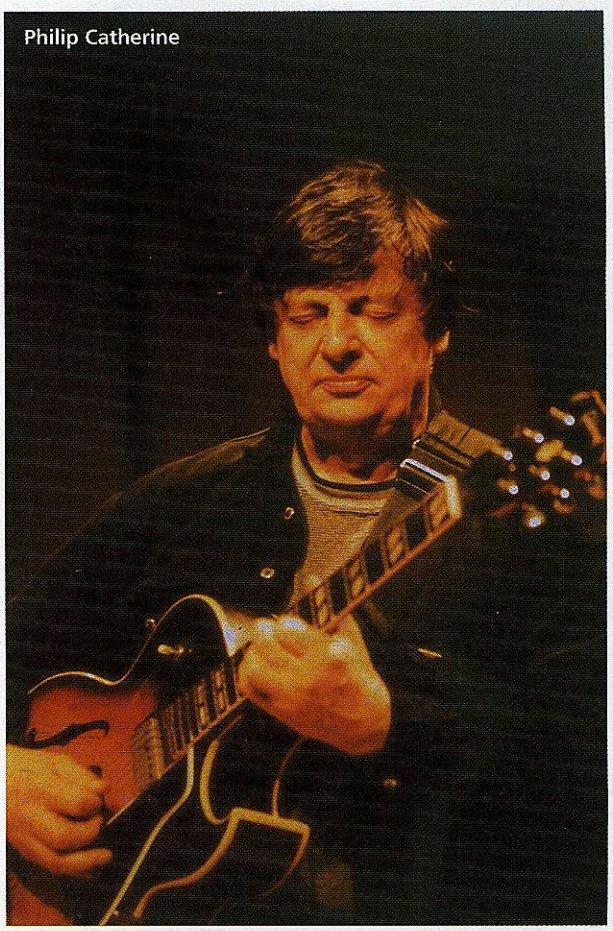
Philip Catherine

Jiri Hlavace

Habbecik

Babylon'da jazz'a devam...

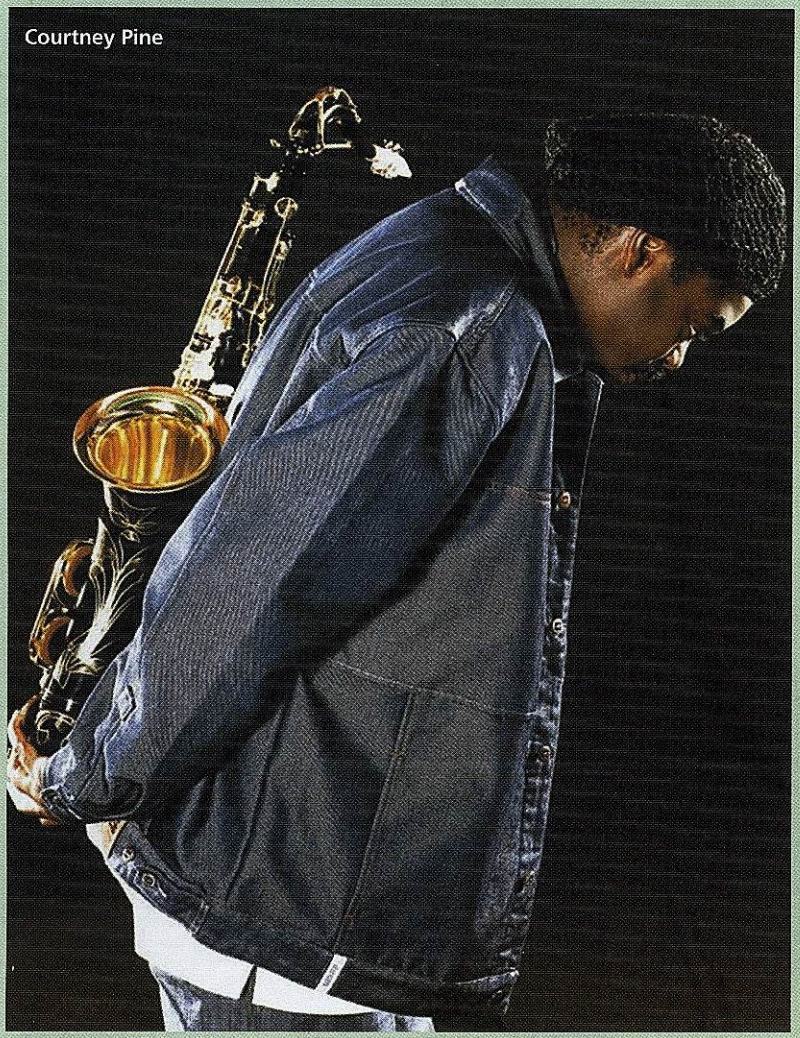
Courtney Pine

Courtney Pine
19-20 Ocak > 23:00
Jazz ile hip-hop, soul ve reggae müziğini korkusuzca harmanlayan Courney Pine, yalnızca üstün müzik yeteneği ve son derece yaratıcı besteleriyle değil, aynı zamanda damgasını vurduğu bu müzik türünün gelişmesine de önayak olmasıyla, 80'lerin sonlarında müzik dünyasında büyük bir yankı uyandırdı ve uluslar arası bir üne kavuştu. Courtney jazz müziğinin gerek eleştirel, gerekse ticari yönden başarıya ulaşan ender sanatçılarından bir tanesi.
Courtney günümüzde dinleyicinin etkisine kapılıp kendisini koyverdiği, coşkulu ve kıpır kıpır müziğiyle tanınıyor. Kulakta kolaylıkla yer eden melodileri ve soluk kesen vitüözlüğüyle çelişen yaratıcı yorumu jazz çevrelerindeki ününü pekiştirirken, müziğindeki insanı sarıp sarmalayan kıvrımlar, aralara serpiştirdiği cool hip-hop çeşnileri ve çift vuruşlu ritmiyle de giderek daha geniş bir dinleyici kitlesini kendine çekiyor.

Telvin
18 Ocak Perşembe
Erkan Oğur, gitar ... , Ismail Soyberk, bas, Turgut Alpbekoğlu, davul

Ricky Ford & Istanbul Jazz Collective
24 Ocak > 21:30
Dünyaca ünlü saksofon ustası ve kompozitör Ricky Ford, İstanbul Jazz Collective'le birlikte Babylon'da. Birçok usta müzisyenin ve genç yeteneğin buluştuğu İstanbul Jazz Collective müzisyenlerin ortak ve farklı noktalarıyla barınabilecekleri renkli bir atmosfer. Müziğe sinen birliktelik ruhunu hissetmeye, spontan değişimlere cevap vermeye, repertuar arayışlarını takip etmeye kısacası yenilikçi ve keşfe açık bir müzikle tanışmaya hazır olun.

Ayşegül Yeşilnil
9 Ocak > 21 :30
Jazz müziğinin dünyada en çok çalınmış ve yorumlanmış olan ve standartlar diye adlandırdığımız şarkılar, Ayşegül Yeşilnil'in konserlerinin esin kaynağı olmuş bugüne kadar. Aynı zamanda ressam olan Yeşilnil resimlerine konu olan jazz müzisyenlerini çizerken edindiği özgür, sınırları zorlayan, geçmişle geleceği çağdaş biçimde harmanlayan yorumunu, şarkılarını söylerken de başarıyla seslendirmektedir.

Ayşegül Yeşilnil

- 5-6 Ocak, Cuma ve Cumartesi, 23:00 — Laika
- 9 Ocak, Salı, 21:30 — Ayşegül Yeşilnil Quintet
- 10 Ocak, Çarşamba, 21:30 — Laço Tayfa
- 12-13 Ocak, Cuma ve Cumartesi, 23:00 — **Gus Gus DJ Set**
- 17 Ocak, Çarşamba 22:00 — **Fuzz Against Junk**
- 18 Ocak, Perşembe, 21:30 — Erkan Oğur
- 19-20 Ocak Cuma ve Cumartesi, 23:00 — **Courtney Pine**
- 24 Ocak Çarşamba, 21:30 — RickyFord&İstanbulJazz Collective
- 25 Ocak, Perşembe , 21:30 — Baba Zula
- 26-27 Ocak, Cuma ve Cumartesi, 23:00 — **Aswad**

edat Antay

İş Sanat'ta Jazz

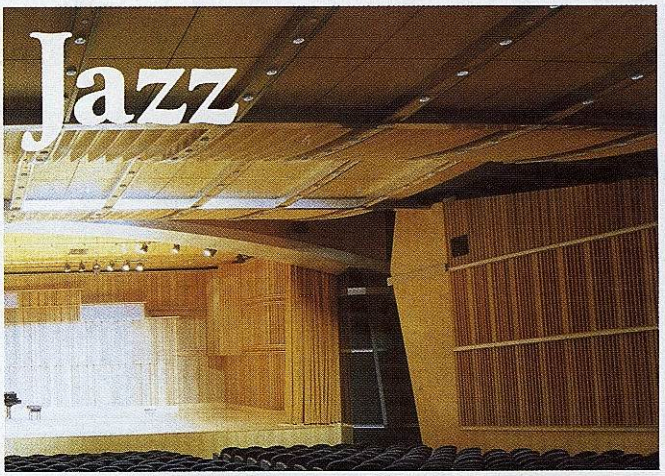

İş Bankası Genel Müdürlük binasında, 800 kişi kapasiteli konser salonu 4 Kasım 2000'de açıldı. Açıldığı günden bu yana jazz'ın önemli isimlerini davet eden İş Sanat bizler için çok önemli bir konuya hizmet ediyor. Avrupa ve dünya turnesine çıkan sanatçılar veya gruplar artık jazz'ın doğu ucunun İstanbul olduğunu biliyorlar. Sadece festivalden festivale jazz, açık söylemek gerekirse bize yetmiyordu. İş Sanat 2000 yılının son aylarında başladığı bu atılımı yeni yılda da sürdüreceğe benziyor. Bize gelen programda yine önemli isimler var.

16 Ocak Orquesta de Aragon

Ahu Ünalp
ahujazz@yahoo.com

Charanga; violonseller, ritmik flütler ve büyük bir koro hayal edin. Eksik olan tek şey, türünün en büyük örneği olan mızıka. Bu muhteşem Charanga 1939 yılında Küba'nın Cienfuegos kentinde ilk kez biraraya geldi. Adı ve yaptıkları müzik nesilden nesile aktarıldı. Kuruluşlarının 59.yılında, Orquesta Aragon yeniden çalışmalarına başladı ve Küba müziğini tüm dünyaya duyurmaya karar verdi.Türleri oldukça farklıydı, Africa-Cuban türü müzikte 15 kişinin biraraya gelmesiyle yapılan en iyi çalışmalardı. Bir dönem Chacha ve mambonun ünlü isimleri Perez Prado ve Beny More ile güzel çalışmalar yaptılar. Bu çalışmalarda yaptıkları, Küba müziğinden biraz farklı idi. Küba ritimlerini Afrika enstrümanları ile çalıp, olaya viyolonselleri de ekleyince değişik bir sound yakalıyorlardı. Orquesta Aragon bugüne kadar 30'dan fazla stüdyo kaydı yaptı. İlk kez Baalbeck Festivalinde Company Segungo'nun konserinde alt grup olarak yeraldı. Kuruluşundan bu yana 59 yıl geçti, tüm bu süre içerisinde Orquesta Aragon hemen hemen dünyanın her yerinde konserler verdi ve yaptıkları müzikte modern çizgileri ve geleneksel tınıları biraraya getirdiler. Grubun kurulduğu 30 Eylül 1939 tarihinde Küba artık en eğlenceli müziğe hazırdı. Grubun 1998 yılında "Lusafrica"adında çıkardığı albüm tam anlamıyla 50'li yıllardaki başarısının hala daha devam ettiğinin bir kanıtı oldu.Tüm özellikleriyle Afrika ruhunu taşıyan müziklerini Kongo, Zaire, Mali, Benin ve Gine'de dinleyicilere ulaştırdılar. İlk albümlerinden bugüne ritmsel anlamda çok zengin, flüt ve viyolonseller ile kendi tarzını oluşturan grubun "Havana" adlı ilk albümleri Cha-cha'nın en iyi örneklerinden biridir. Rafael Lay Apezteguia'nın 1982'de ölümünden sonra grubun var olan misyonunu devam ettirmek için oğlu Rafael Lay Bravo başa geçti. Grup onun zamanında Paris'te "La Chapelle des Lombards" ve " Escape Balard"da sahne aldı. Bu sayede Paris'te sahne alan ilk Kübalı grup oldular ve müziklerini duyurmak için New York'a doğru yola çıktılar. Günümüzde Orquesta Aragon'un en eski üyelerini görmek mümkün olmasa da, üstlendikleri misyonu başarı ile yürüten sanatçılar var ve bugüne kadar yapılan 700'e yakın parça. "Quien Sabe" albümü ise grubu milenyuma taşıyan eserlerinden en önemlisi. Paris'ten Afrika'ya kadar uzanan Charanga...

Grup Üyeleri, Maestro Rafael Bravo (vi, vo), Daboberto Gonzalez Piedra (vi), Lazaro Gonzalez Sibore (vi), Celso Valdes (vi), Guillermo Garcia (conga), Julio Iznaga Pina (zil), Jose Palma (guiro), Eduardo Rubio (flt), Roberto Espinoza (bajo), Orlando Perez (p), Ernesto Bacallao (vo), Juan Carlos Villegas (vo), Pedro Cardoso (vo), Armando Amezaga (perc).

Albümleri;	
1992	Insuperable Orquesta Aragon
1992	**Cha Cha Cha's Que Hicieron Epoca**
1993	Chaonda
1994	**Cojale El Gusto a Cuba**
1994	Sabrosona
1995	**Ritmo Cha-Onda**
1996	Aragones en La Onda de La Alegria
1996	**Insuperable (Iris)**
1996	Aragones Entre Amigos
1997	**Corazon de Cuba**
1997	Cha Cha Charanga
1998	**Cuba Es una Maravilla**
1998	Si Sabes Bailar Mi Son
1998	**Cuba Inmortales**
1998	Omnien Sabe Sabe
1999	**Insuperable (Sarabanda)**
1999	Orquesta Aragon
1999	**Ritmo Cha Cha Cha**
2000	Reyes del Cha

- 16 Şubat Rabih Abou-Khalil Sextet
- 13 Mart Dave Holland Octet
- 21 Mart Barbara Hendricks & Guildhall Strings "Gershwin Songs"
- 27 Mart Kronos Quartet

Kronos Quartet

■ Tunçel Gülsoy

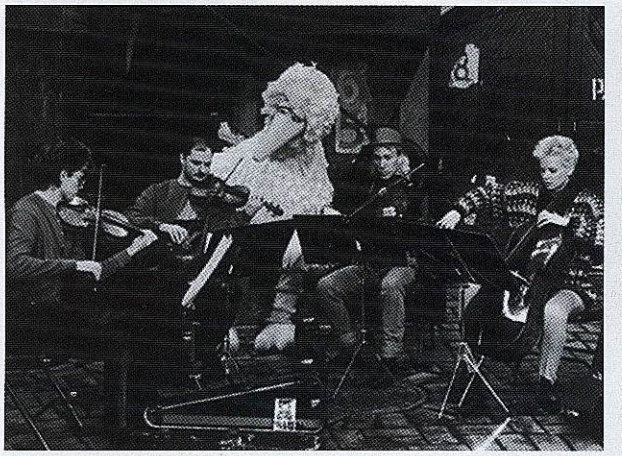

Ünlü jazz dergisi Down Beat tarafından her yıl yapılan anketlerde Kronos sürekli olarak "kategori ötesi" bölümünde yer almaya devam etmektedir.

Dünya müzik tarihinde çok az grup Kronos Quartet kadar klasik ve popüler müzik arasında geçmişte var olan uçurumu bu derece başarıyla doldurmuşlardır. Grubun repertuarlarındaki besteler her zaman rock, jazz, pop ve dünya müziklerini kapsayan çok geniş bir palet oluşturdular. Yaptıkları albümler de aynı anlayışın bir uzantısı olarak çok geniş bir dinleyici kitlesine ulaşmış, yaratıcı, yenilikçi müziğin sınırlarını çok geniş bir sahaya çok büyük bir başarı ile yaymışlardır.

Grupta David Harrington birinci keman, John Sherba ikinci keman ve Hank Dutt'da viyola çalmaktadırlar. Grubun kuruluşundan beri çello çalan Joan Jeanrenaud ise 1999 yılının sonunda gruptan ayrılınca yerini bir başka çellocu olan Jennifer Culp almıştır.

Kronos Quartet 1973 yılında San Fransisko'da kurulmuştur. Grubun tüm elemanları klasik müzik kökenli sanatçılar olmalarına rağmen çok kısa zamanda bu müziğin katı kurallı dünyasının kapılarını zorlayarak başka müzik türlerine, özellikle de rock müziğin yüksek enerji dolu dünyasına geçmişler ve kısa zamanda klasik müzik ile rock arasında ilginç bir köprü yaratmışlardır. Ancak grup aynı köprüyü diğer müzik türlerine de uzatarak o güne kadar müzik dünyasında hiç rastlanmamış çok özel bir repertuar oluşturmuşlardır.

1984'de yayınladıkları ve ünlü jazz müzisyeni Theolonius Monk'un müziğini kendi özel yorumları ile çaldıkları "Monk Suite", Jimy Hendrix'in müziğini yorumladıkları "Purple Haze" albümleri ile müzik dünyasında kendilerine özel bir yer sağladılar. Ancak grup herzaman alışılagelmiş anlayış ve yorumları zorlamaya devam ederek kendileri için özel olarak yazılmış parçaları da seslendirdiler. Philip Glass, Steve Reih gibi modern besteciler, yeni tango kavramının büyük ismi Astor Piazzola, serbest jazz akımının önüsü Ornette Coleman gibi birçok değişik ve birbirinden bağımsız müzik adamlarının eserlerini seslendirmeye devam halen ediyorlar.

Kronos Quartet'in en son çalışmalarından biri olan "Requiem For A Dream" albümü geçtiğimiz ekim ayında piyasaya çıktı. Bu çalışma besteci Clint Mansell'in Darren Aronofsky'nin aynı adlı filmi için yapmış olduğu film müziği. Hem film hem de Kronos Quartet'in yorumladığı film müziği çok beğenildi.

Kronos Quartet geçtiğimiz yıllarda çeşitli vesilelerle İstanbul'a gelmişti. Bu sefer yeni çellocuları ile dinleyicilerinin karşılarına bu kez oda müziği ile çıkacaklar.

Hiçbir kaba sığmayan, tüm kategorileri aşan bu günümüzün en özgün gruplarından birisinin yeniden müzikleri ile bizleri hem şaşırtacaklarına hem de kendilerine bir kere daha hayran bırakacaklarına eminiz.

Kerem Görsev Jazz Bar

3-6 Ocak
Kerem Görsev (p)
Volkan Hürseven (b)
Mehmet İkiz (d)

9-27 Ocak
Larry O'Neil (vo)
Kerem Görsev (p)
Volkan Hürseven (b)
Mehmet İkiz (d)

30 Ocak-3 Şubat
Önder Focan (g)
Nezih Yeşilnil (b)
Cengiz Baysal (d)

6-10 Şubat
Kerem Görsev (p)
Volkan Hürseven (b)
Mehmet İkiz (d)

13-17 Şubat
M.İkiz&V.Hürseven Quartet
Volkan Hürseven (b)
Mehmet İkiz (d)

20-24 Şubat
Selçuk Sun Quartet
Sibel Köse (vo)
Tuna Ötenel (p)
Selçuk Sun (b)
Can Kozlu (d)

27 Şubat-10 Mart
Fatih Erkoç (vo, tb)
Selçuk Sun (p)
Cemal Serezoğlu (b)
Melih Çetiner (d)

13-31 Mart
Alan Harris (vo)
Kerem Görsev (p)
Volkan Hürseven (b)
Mehmet İkiz (d)

Abdi İpekçi Cad. No: 61
Teşvikiye Reasürans
Çarşısı Alt Katı
Tel: 0212 231 39 50
www.keremgorsev.com

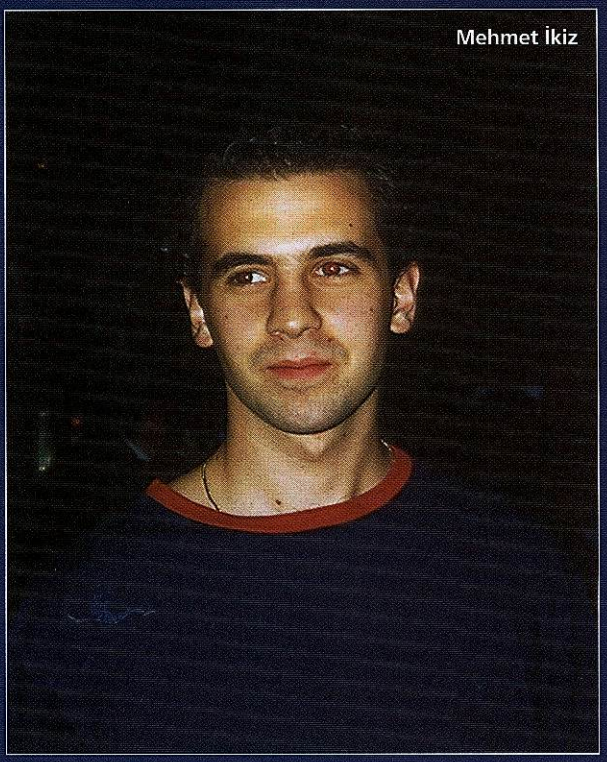
Mehmet İkiz

SHAFT BLUES & JAZZ BAR -Kadıköy'de Jazz'ın Yeni Kalesi

Günümüzde zaten az sayıda olan jazz dinlenilen mekanlara bir yenisi eklendiğinde ne yazık ki "kale" gibi benzetmeler koyarak kendimizi avutuyoruz. Nedense biz Kadıköy yakasında oturanlara bu yakada jazz dinlemek erişilmez gibi gelmiştir. Bir yıl kadar önce Kadıköy'de açılan Shaft Blues ve Jazz Bar, herşeye rağmen yolunda emin adımlarla ilerliyor. Bunda idealist işletmecisi Hakan Ömürlüoğlu'nun kuşkusuz payı büyük. Haftanın yaklaşık 5 günü canlı müzik olan Shaft, önceleri Blues, Blues Rock, Soul ve Funk türünde müzik yapan gruplara yer verilirken, zamanla jazz gruplarının da uğrak kapısı haline geldi. SHAFT, samimi ortamı müzisyenlere önem vermesi ve dinleyici grubunu kendi müziği ile buluşturmasından dolayı bir süre sonra jazz dinleyicilerini de çekmeye başladı. Bu tarz bir mekana özellikle Kadıköy yakasında pek rastlanmıyor. Olanlarda kendilerini fazla tekrarlıyorlar. SHAFT'ta aylık programın yanısıra Pazar Günleri Jazz konserleri özellikle jazz dinleyicileri için önemli yer tutmaya başladı. Yahya Dai, Sibel Köse, Selim Benba, Sarp Maden, Mike Wilkens gibi sanatçılar gruplarıyla Pazar konserleri verdiler ve vermeye devam ediyorlar. Cumartesi geceleri 9-12 arası Önder Focan Quartet ile başlıyor ve bir blues grubuyla devam ediyor. Yeni yıldan itibaren Ayşegül Yeşilnil Quartet cuma akşamları programa başlıyor. Ayrıca pazartesi akşamları her müzisyenin sahne alabileceği jam session gecelerimiz başlıyor..." diyor işletmeci Hakan Ömürlüoğlu " Ayrıca son zamanlarda aldığımız bir kararla kapı girişlerinde giriş ücretini kaldırdık ve çok olumlu tepkiler aldık. SHAFT, aslında gündüz de açık bir mekan, yeni mutfağımızla öğlen ve akşam yemekleri de sunuyoruz. Ayrıca canlı müzik olmadığı zamanlarda DJ eşliğinde seviyeli müzikler dinlemek de mümkün..."
SHAFT, özellikle Kadıköy yakasında bir taze kan, blues'dan jazz'a keyifli bir şeyler dinlemek isteyenler için seviyeli bir mekan.
Rezervasyon için: 0 216 349 99 56

Cengiz Baysal, Focan Pera Trio

SHAFT - OCAK 2001 PROGRAMI

Pazartesi	21:00	HOUSE BAND
Salı		DJ EMSAL
Çarşamba	22:00	SUSTAIN POWER TRIO
Cuma 1.Program	21:00	AYŞEGÜL YEŞİLNİL QUARTET
Cuma 2. Program	22:30	YAVUZ ÇETİN GRUP
C.tesi 1. Program	21:00	ÖNDER FOCAN TRIO
C.tesi 2.Program	01:00	BOOGIE PEOPLE

SHAFT - PAZAR JAZZ KONSERLERİ

07 Ocak 2001(20:00)	14 Ocak 2001(20:00)
MIKE WILKENS TRIO	SİBEL KÖSE QUARTET
21 Ocak 2001 (20:00)	28 Ocak 2001 (20:00)
NEŞET RUACAN QUARTET	MIKE WILKENS, SITKI SIRTANADOLU SELIM BENBA ERDAL AKYOL CEM AKSEL

Levent Altındağ

Sıtkı Sırtanadolu
sitki@arti.net.tr

Köşemizin adı "Aynı Telden Çalanlar". Belki de her "Her Telden Çalanlar" olmalıydı. Zira bu zat-ı muhteremi tanımlamak için daha doğru olurdu. "Baba" sıfatını bu camiada kendine en çok yakıştıranlardan, Türkiye'nin her stüdyosunu karış karış bilen, 70'lerden bu yana çalmadık stüdyo ve albüm bırakmayan, sesi soluğu pek çıkmazken son zamanlarda "comeback" yaparcasına yeni projelerde adına rastlanmaya başlayan, yılların saksofoncusu "Mr. Levo", "Le parfait de Bouche" , "Featuring" ve "Datça canavarı" :=) gibi lakaplar ile de anılan **Levent Altındağ**'ı bu derginin sayfalarında ilk defa tanıma fırsatı bulacağız.

Şaka bir yana, Levent Baba gerçekten Türkiye'de kendi kendini yetiştiren ender müzikal dehalardan, birçok müziğin adamı, yorumu ve tekniğiyle dünya klasında bir saksofoncu. Onu stüdyo ve eşlik müzisyeni olarak bilenler, aynı zamanda ne derece kuvvetli bir jazz müzisyeni olduğunu atlamış olabilirler (bazıları hariç). Bunun bir nedeni, biraz mütevazılığından kendisine 'jazz müzisyeni kategorizasyonunu' fazla yakıştırmamasından; bir diğeri de, kendi deyişiyle Türkiye'deki müzikal ortamın ve çarpıtılan sanatçı kavramının onu müzikten biraz soğutmasından dolayıdır.

Levent'in üflemesinde herşeyden biraz bulmak mümkün. Saksofona yaklaşımı adeta aletin yorumsal sınırlarını zorlar gibi. Mesela bazen "bizden" diyebileceğimiz yanık nağmeleri modal armoninin üzerine doğallıkla oturtması, yeri gelince kuzey rüzgarları estirmesi, bazen de o çok sevdiği Michael Brecker'a onun dilinden göndermeler yapması, ama hepsinden de önemlisi bunları yaparken kendini çalmaya özen göstermesi Levent Altındağ'ın üstün müzikal kimliğinin parçaları.

Aşkın Arsunan'ın Ethno-Karma Projesinde geçtiğimiz yaz İstanbul Jazz Festivali kapsamında "featuring artist" olarak Babylon'da yer aldı (featuring lakabı buradan gelir) ve seyredenlere dünya çapında bir yorum sundu. Şu aralar çocuğu gibi üstüne titrediği "Habbecik" grubunun ilk albümünün piyasaya çıkışının heyecanında.

Saksofon dışında, flüt ve ney de çaldığını biliyorum. Konservatuar eğitiminin olmadığını da herşey nasıl başladı?

6-7 yaşlarında babamın zoruyla Oreste Çarlepatani adlı Rum hocadan mandolin dersleri alarak müziğe başladım. Zoruyla diyorum, çünkü isteyerek başlamadım. Bana bu hocamın en büyük faydası nota okuma formasyonumu olmuşturmasıdır. Müziği fazla sevmezdim biraz uçarıydım. Sonra yine babamın zoruyla piyano dersleri aldım. Taa ki 17 yaşındayken, babamın bir arkadaşı Almanya'dan bir saksofon getirdi ve "bu çocuk bunu çalsın" de-

di. Peder bey de onaylayınca mecburen çalmaya başladık *(güler)*. 70'li senelerde Atilla Şakül'den dersler almaya başladım. Babam aslen bankacıydı ama çok güzel akordeon çalardı, kendi adımıza bir orkestra kurdu ve orada ilk olarak çalmaya başladım. Daha sonraları Süheyl Denizci orkestrasına çağrıldım. Tarabya Oteli'nde çalardık ve müthiş bir ortamdı. Onno Tunç, Cezmi Başeğmez, Ruli Karaca gibi zamanın en önemli müzisyenlerinden kuruluydu. O zamanlar müzisyenler yüksek ücretlere transfer edilirlerdi. Mesela Durul'un (Gence) orkestrasından Süheyl Denizci'ninkine iyi ücretlerle geçenler olurdu. Müzisyenin kıymeti bir başkaydı ve çok değerli orkestralar vardı. Yalçın Ateş, Kanat Gür, Poyraz Set Orkestraları gibi. Süheyl Ağabey de kendi orkestrasına beni almış ve sağolsun çok desteklemişti. Evet, konservatuar eğitimim olmadı ama etrafımda hep en iyi müzisyenler oldu. Rahmetli Onno, Şerif Ağabey (Yüzbaşıoğlu), İsmet Sıral, Emin Hoca (Fındıkoğlu) gibi dehalarla çalışmak da bana çok şey kazandırdı.

O yıllarda ülkenin sosyal şartlarını da göz önüne alırsan, "müzisyen" olmak nasıl birşeydi?
O zamanlar bizim bulunduğumuz ortamlarda işin bir itibarı vardı. İnsanlar müzisyen olmaya imrenirdi. Hiç unutmam, Tarabya Otelinde Doruk Onatkut orkestrası çalardı. 4 müzisyenin herbirinin ayrı odası vardı, üç öğün yemekleri bile verilirdi, çünkü saygınlıkları vardı.

Stüdyo ve eşlik müzisyenliğinden biraz bahseder misin?
1974'te İstanbul Gelişim Orkestra'sına girdim ve yine bu yıllarda stüdyo müzisyenliğine başladım ve birçok albümde çaldım. 80'lerde Onno Tunç'un kurduğu Grup Çağdaş ile Ajda Pekkan'a eşlik etmeye başladım. İleriki senelerde Sezen (Aksu) ve Nilüfer gibi birçok isimlere de eşlik ettik. Rahmetli Onno müthişti. Bazen sahne aralarında grupca Brecker Brothers (Some Skunk Funk) türünde parçalar çalardık ve seyirciden çok olumlu reaksiyonlar alırdık. Şimdilerde biraz zor herhalde (güler).
Levent birden yerinden hızla kalkar ve arka odadan soluk kapaklı bir LP getirir. Albümün adı: Ruacan ve ön kapağında Nükhet Ruacan'ın resmi var. Arka kapakta ise çalan müzisyenler; Neşet Ruacan, Levent Altındağ, Onno Tunç, Cezmi Başeğmez, Orhan Topçuoğlu ve Turhan Yükseler gibi isimler. Tam bir tarih! Sonra konu konuyu açar ve birkaç sene evvel Brezilya'da katıldığı festivalden bahseder.

Yanılmıyorsam birkaç sene evvel San Paolo'da bir festivalde çalmıştın ve Nana Vasconcelos ile bir anın da vardı.
Murat Verdi'nin kurduğu bir grupla (Ahmet Mısırlı, Orhan Topçuoğlu ile) Brezilya'da San Paolo'da bir festivale katıldık. Festivalde Nana da vardı. Biz çaldıktan sonra yanıma geldi ve ellerime sarıldı. Sonra beni sahneye davet etti ve beraber çaldık. Ciddi bir İsmet Sıral ve Boğaz hastası, bayağı muhabbetledik. Hatta daha ileriki bir tarihte bana menajeri ile haber yollattı ve bir albümünde çalmamı istedi. Zamanlamayı ayarlayamadık olmadı ama böyle bir teklifin gelmesi bile benim için çok hoş bir anı olarak kalacak.

Gerçi senin "jazz'cı" tabirine fazla sıcak bakmadığını, müziği duyum ve icra itibarıyla kategorize etme taraftarı olmadığını bilmeme rağmen yine de lafı jazz'a getireceğim. İlk tanışman, etkileşimlerin, jazz'da buldukların?
Çok yoğun bir jazz dinleyicisi hiçbir zaman olmadım. Sadece müziğe türü ne olursa olsun önem verdim. Çalmaya başladığım yıllarda albümlerden daha çok etrafımdaki müzisyenlerden etkilendim. Hatta bir gün Yalçın Ağabey (Ateş) beni çalarken gördü ve "Kimi dinliyorsun sen bakayım?" diye sordu. (zamanın saksofoncularından) "Oktay Ağabeyi" dedim (güler). Daha sonra biraz daha bilinçlenince etrafımdaki müzisyenlerin nerelerden etkilendiklerini farkettim. Örneğin Sonny Stitt beni çok etkilemişti. Benim için jazz'ın nasıl bir anlamım var bilmiyorum. Ama düzgün konuşma sanatı nasılsa, bence jazz'ı ya da her türlü doğaçlamaya açık müziği çalmak da öyle birşeydir. İsim vermek gerekirse mutlaka Charlie Parker ve Coltrane'in bende izleri vardır. Ama açık söylemek gerekirse bana sazımı en çok sevdiren isim Michael Brecker'dır. Belki de kendime yakın bulduğumdandır. Bob Mintzer ve Bob Berg de çok etkileyici müzisyenler.

Aşkın'ın (Arsunan) grubundaki repertuarı dinleyenler stilini ve yorumunun yer yer kuzey koktuğunu söyleyeceklerdir. Garbarek etkileşimleri?
Mutlaka, Garbarek'in kendi tarzını çok seviyorum. Bunun dışında da çok iyi bir jazz saksofoncusu olduğunun da farkındayım.

Stüdyo kayıtları ve popüler sanatçılara eşlik müzisyenliğin haricinde pek ortalarda görünmüyordun. Taa ki Habbecik projesi ve Aşkın Arsunan Ethno-Karma Band'e kadar. Seni tekrar heyecanlandıran ne oldu?
Evet. Uzun süre soğumuştum bazı şeylerden. Ankara'da genç Volkan Öktem'i ve Eylem Pelit'i tanıyıp biraraya gelinceye kadar. Bu iki genç arkadaş hem üstün kabiliyetleri hem de karakterleriyle beni bir anlamda müzikte eskiden bulduğum heyecana geri döndürdüler. Habbecik, aslında Cengiz Özdemir, Volkan ve Eylem'in projesiydi, sonra ben de katıldım. Yaklaşık 1,5 sene önce kendi olanaklarımızla benim ve Cengiz'in bestelerini içeren repertuarla stüdyoya girdik. Senin de desteğinle Aura ile anlaştık ve albüm şu günlerde piyasaya çıktı. Habbecik'in müziğini geçtiğimiz yıl bir süre Uğur Yücel'in desteğiyle Eski Yeşil'de icra etme fırsatı bulduk. Grubun amacı konser çalmak. Nitekim 19 Ocak 2001'de Cemal Reşit Rey'de ilk konserimiz var. Bu grubu ileride festivallere de taşımak istiyoruz. Kayıtlarda ayrıca Erdem Sökmen, Berç Yenal, Deniz Selman, Cem Erman başta olmak üzere birçok iyi müzisyen de çaldı.
Habbecik'in müziği için 80 ve 90'lı yılların modern jazz (fusion) yaklaşımının, "biz" kokan temalar, sazlar ve Levent'in benzersiz yorumuyla dolu, müzikalitenin ve tekniğin bilinçli bir birleşimi diyebiliriz.

Gerçi bence senin bu seneki highlight'ın Aşkın Arsunan Ethno-Karma Band ile Babylon konserinde oldu.
Aşkın ile dostluğumuz eskilere dayanır. O çok iyi bir müzik adamıdır.Çok keyifli bir çalışma oldu. Çalan müzisyenler de çok iyiydi. Bence o müzikte bir tarz yakaladık. Her ne kadar batının müziği gibi gelse de, bizden çok şeyler vardı o müzikte ve sanırım birşeyler yakaladık.

Sen aslında araştırmacı da olan bir müzisyensin, yeni aletler ve sound'lar peşinde olduğunu bilirim. Ufuktaki hedefler neler?
Benim bundan sonra etrafıma vermek istediğim mesaj, taklitçilikten öteye kendimi çalma yolunda yapmaya çalışacaklarımdır. İnsanların beni dinlediklerinde "Levent Altındağ gibi çaldı" demeleri benim için daha geçerli. Her ne kadar farklı stilleri bende duysan da, ki bu inan içten gelerek yaptığım birşey, öyle Garbarek ya da Brecker olsun diye değil, kendim olmak için enerjimi harcamaktayım. İnşallah başarıya ulaşırım. Ayrıca saksofona da bağlı kalmak istemiyorum. Birçok saksofoncu ney çalmaya özen duyar ve ben çalmaya başladım, hatta ney ile bir blues bile yaptım. Kafamdaki bir diğer fikir de flütü ney gibi çalmak, bunu yaparken de yeni bir tasarım geliştirdim. Eğer enstrümanı yaptırabilirsem, ney sound'u aldığım bir flütü 3 oktav ve tampere çalabileceğim. Bence jazz'ın bile koyu jazz olsun diye çalındığı dönem bitti. Garip gelebilecek fikirlerim var. İçinde jazz olabilecek şeyler de var tabii.

Ahmet Emin Akyavaş

Art Tatum ve Piyano

Sevgili jazz severler,

Yaklaşık 4 yıldır Jazz Dergisini yakinen takip ediyorum ve düzenli olarak yazılar yazıyorum, ama ne gariptir ki bugüne kadar jazz tarihinde haklı bir şöhrete sahip piyanist Art Tatum'dan dergimizde ciddi bir şekilde bahsedildiğine rastlamadım. İşte bu sebeple bu kez sizlere elimden geldiğince bu efsanevi piyanist hakkında bilinenleri ya da bildiklerimi, okuduklarımı, algılayabildiklerimi sizlere aktarmaya çalışacağım.

Art Tatum 13 Ekim 1909'da Toledo (Ohio)'da doğdu. Çok küçük yaşlarda piyano çalmaya başladı. Piyanoya stride geleneğiyle girdiğini söyleyebiliriz. Stride tarzı dediğimiz sol elde mezurun birinci ve üçüncü vuruşunda tek nota, ikinci ve dördüncü vuruşunda akor çalınan bir piyano çalma stilidir. Tabii daha sonra ritm hattı gelişmeye başlayınca, Piyanistlerde sol eli melodik hatta veya sadece ritmik noktalamalarda kullandılar.

Bir dahi müzisyen olan Art Tatum' un Oscar Peterson ve Monty Alexander'a yaptığı aşikar tesirleri bir kenara bırakırsak, bilhassa Bud Powell'a yaptığı tesirler son derece dikkat çekicidir. Art Tatum başlı başına bir orkestra gibiydi, adeta birden fazla piyano çalıyordu, bu açıdan baktığımızda tek başına olduğu zaman daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Orkestralarla birlikte olduğu zaman egoist davranması ya da başkalarının icralarına, çalış tarzına pek kulak asmadan kendi bildiğini devam ettirmesi çoğu zaman iyi netice vermiyordu.

Tatum 1940'larda bir dakika içerisinde en fazla notayı çalan piyanist olarak nam salmıştı. Elbetteki bu jazz piyanistliği için bir ölçü değildir ve olamaz da, Ancak bu onun parmak tekniğinin ne kadar gelişmiş olduğunun bir göstergesidir. Çok merak ediyorum acaba Tatum Canlon Nancarrow'un eserlerini çalmış mıdır? Canlon Nancarrow son derece hızlı ve karmaşık ritmler içeren piyano yapıtlarını neredeyse tamamen player piano (hazırçalar piyano) için yazmış, insanın piyano çalma yetenek sınırlarının dışına çıkmıştır.

Jazz müziğinin en önemli unsuru olan nota kağıdının üzerinde yazılı kurallardan çok yazılı olmayan kurallarının işlemesidir. İşte bu husus jazz müziğini diğer müzik türlerinden ayıran en önemli bir hususdur (doğaçlama özelliğini saymaz isek).

Piyano çalarken: tuşe, renk, ton, tını, parçayı ele alış biçimi, ritmik duygu, rearmonizasyon anlayışı, gibi hususlar piyanisten, piyaniste farklılıklar gösterir. Aslında bu parametreler kurgu, renk arayışı, temanın geliştirimi, derinlik v.s. gibi daha da çoğaltılabilir. İşte ben şu piyanisti dinlemekten hoşlanıyorum ya da sen falanca müzisyeni dinlemekten hoşlanıyorsun dediğimiz zaman, işte o bize göre hoşumuza giden piyanistin ya da müzisyenin yukarıda sıralamaya çalıştığım parametrelerinin aslında kendi müzikalite anlayışımıza daha yakın hissetmemizden kaynaklanmasıdır. İşte bu açıdan baktığımızda Art Tatum belki de günümüz tuşe, renk, ton, tını, ya da rearmonizasyon anlayışına yakın tarzda bir piyanist değildi ama yek başına çaldığı zaman o, üstün parmak yeteneği, tekniği sayesinde dinleyicilere parmak ısırtıyor ve adeta 12-14 parmakla çalan bir piyanist hissini uyandırıyordu. Çünkü Tatum'un yaşadığı yıllarda doğaçlamada şiirsellik, müzikal anlatım, derinlik ön plana çıkmamıştı ama; Tek başına orkestra gibi çalabilme özelliği çok önemli bir hususdu. Sonuç olarak Art Tatum piyano edebiyatının hemen bütün yapıtlarını yorumlayacak düzeyde efsanevi bir piyanist idi.

5 Kasım 1956'da hayata gözlerini kapatan Art Tatum hakkındaki yazımı onunla ilgili bir hikaye ile son vermek istiyorum;

1950'lerde klasik müzikte piyanonun devi Vladimir Horowitz ile jazz'da piyanonun devi Art Tatum, özel bir davete çağrılıyorlar....

Horowitz piyanonun başına geçiyor, bir iki esprili laftan sonra Carmen teması üzerine yazdığı fantezi'sini çalıyor. Tam bir elit-showman olarak selamlıyor davetlileri, iki eliyle de öpücükler yolluyor onlara...

Horowitz tabureden kalkınca bu sefer piyanonun başına paspal, ezik görünümlü, şişko bir kör zenci oturuyor. Millet biraz şaşkın... Horowitz kendisinden sonra piyano çalma cüretini gösteren yeryüzündeki bu ilk kişiye, Art Tatum'a dalga geçerek bakıyor.

Art Tatum, ilk kez dinlediği Horowitz'in Fantezi'sini önce baştan sona bir güzel ezbere çalıyor. Sonra sondan başa.... Sonra 38 ayrı stilde doğaçlama yapıyor: Blues, cool, swing, boogie.... Sonra da Horowitz'in o inanılmaz zorluktaki oktav pasajlarını sol eline alıp sağ el rüzgarıyla sol elini alaya alıyor....

New York'ta derler ki, Horowitz'in konserlere 13 yıl ara vermesi bu yüzdendir. Şok uzun sürdü derler....

Hoşçakalın.

Cem Tuncer

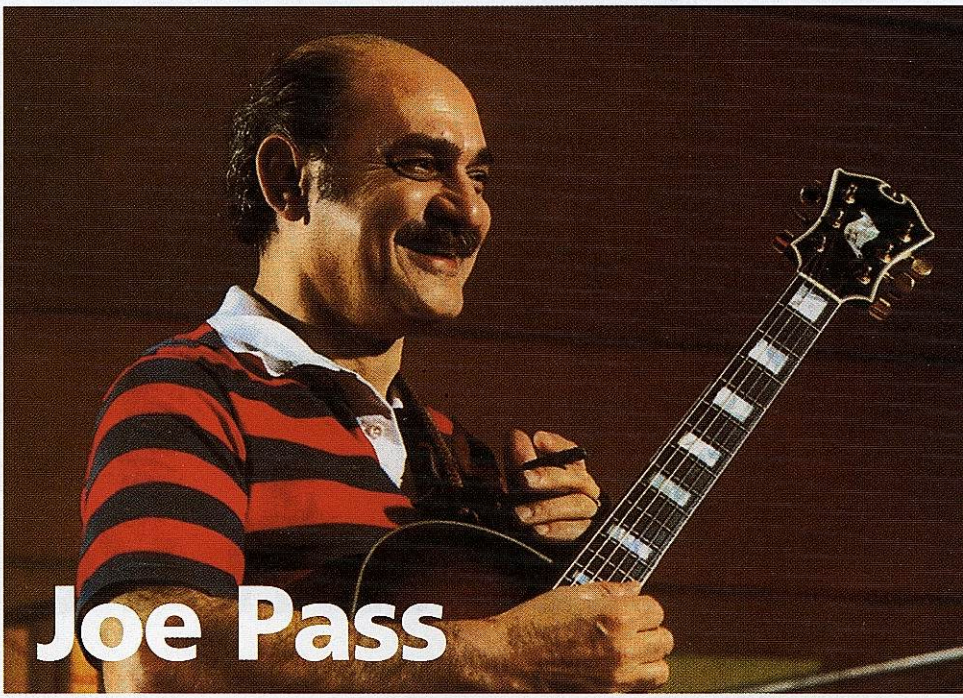

Joe Pass

Selam!

Bu sayıda, ikinci Kliniğimiz için Joe Pass'i seçtim çünkü, analiz etmek için birçok malzeme var ve bu sefer solo transcription'ın yanında Joe Pass'in gitar stili, chord soloları, emprovizasyon yaklaşımları, chordal thinking (akorlar hakkında çok yönlü düşünme üzerine) ve yaşamıyla ilgili bir bölüm de hazırlamaya çalıştım. Söze öncelikle hayatıyla başlamak istiyorum.

Joseph Anthony Passalaqua 13 Ocak 1929'da Brunswick, New Jersey'de doğmuş ve gitara 9 yaşında başlamış 14-15 yaşlarında yerel gruplarda çalmış bu arada kendi kendini yetiştirmiş 20'li yaşlarında uyuşturucu ile tanıştığı için kariyerini en azından 10 sene ileriye atıp, ıslahevlerinde karanlık günler geçirmiş fakat 1950'lerin sonunda Los Angeles'a yerleşip gitarını konuşturmaya başlayınca 1963'te Pasific Jazz için kayıtlar yapmış ve birçok ünlü müzisyenin (Bud Shank, JohnnyGriffin, Chet Baker) albümünde çalmış.1960-70 arası birçok jazz müzisyeni gibi stüdyo müzisyenliği yapmış birçok kişiye eşlik etmiştir. 1973'te Pablo etiketiyle solo kariyerine devam ederek birçok solo, duo, trio, quartet vb. formatlarda kayıtlar yapmış, konserler vermiş, birçok müzisyen yetiştirmiş, kitaplar yazmış ve inanılmaz tekniği, chordal hakimiyeti, özgün fikirleriyle gitara yön vermiş günümüz jazz gitarında hala izini sürdüğümüz büyük müzisyen Joe Pass 23 Mayıs 1994'te Brunswick'te yaşamını noktalamıştır.

Transcription'ını yaptığım solo, 1989'da Andre Previn, Ray Brown ve Joe Pass'in After Hours isimli Telarc Jazz (CD-83302) albümünden.

Joe Pass solosunda analiz edildiği gibi akıcı cümlelerini birbiri ardına çalmış armoniyi genelde bir bütün gibi düşünüp her akoru birbirine çok yakın seslerle çözmüş solodaki akıcılığı ve bütünlüğü sağlamıştır. Genellikle bir akor için birçok scale düşünmüş ve basit malzemelerle birçok armoniyi duyurmuş. Mesela, 5.ölçüde dm7 için kromatik yaklaşımlarla bluesy bir f pentatonic çalmış. Gm7b5 için 10. ölçüde Bb dorian çalmış.12.ölçüde bir J.P. klişesi; armonik minör bir sonraki ölçüde dominant akorun 7'lisine çözülüyor ve G7 için Am pentatonic çalmış.16. ölçü F maj 7'ye gitmek için C altered çalmış. 19.ölçüde ritmik hareketlenme var. Akıcı ve hızlı aynı zamanda da armonik substitution için iyi bir örnek A7b9 için Bb lydian çalınmış. Analiz edildikten sonra anlaşılacağı gibi basit fikirleri akıllıca birbirinin yerine kullanarak ritmik değerlerini zenginleştirerek kromatizm ve işleme seslerini kullanarak yapılmış bir solo. Son 4 ölçüde çok melodik bir bebop klişesi ve kadans yapılmış. Solo ikinci chorus'la devam ediyor.

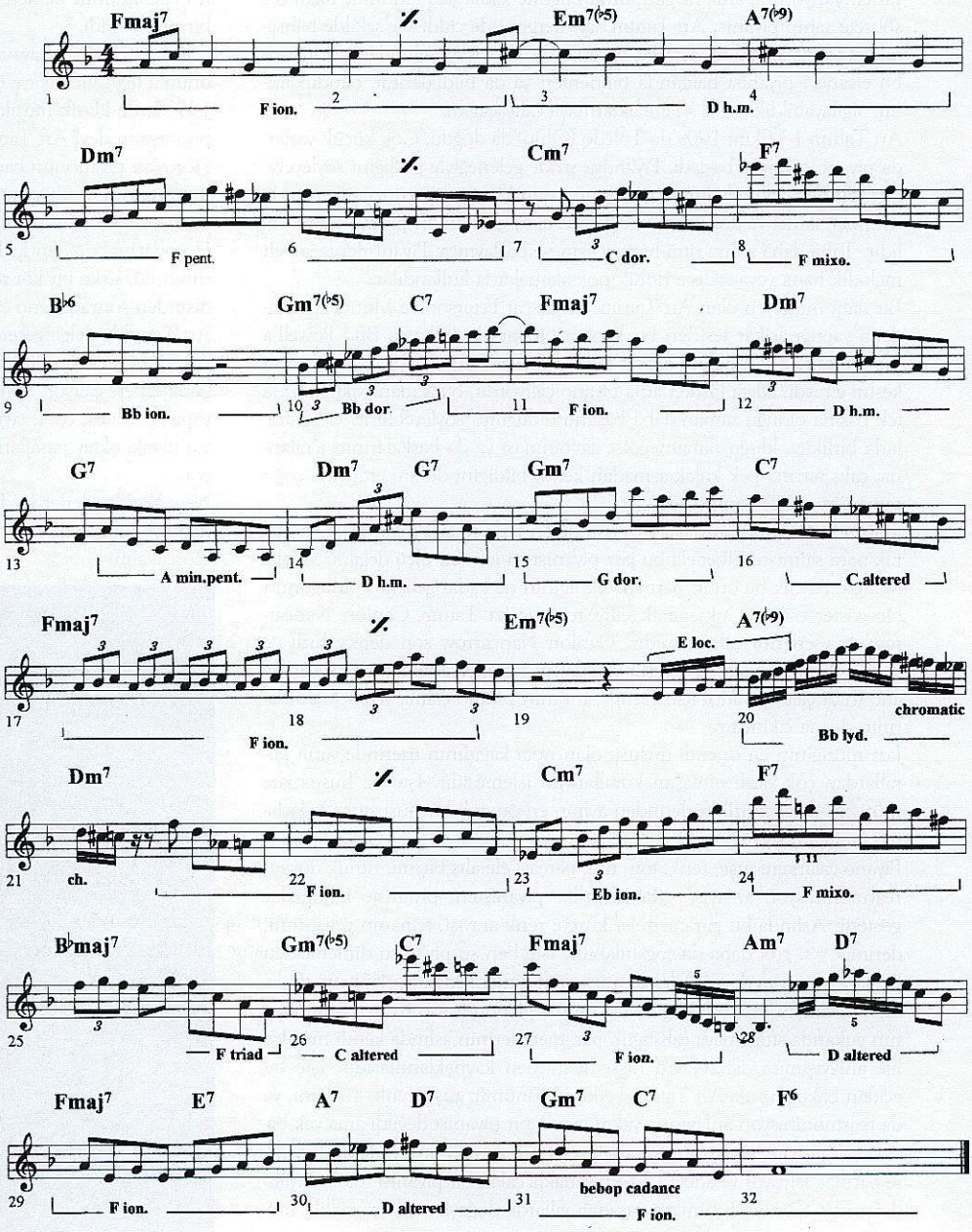

akor seslerinin çözülmeler

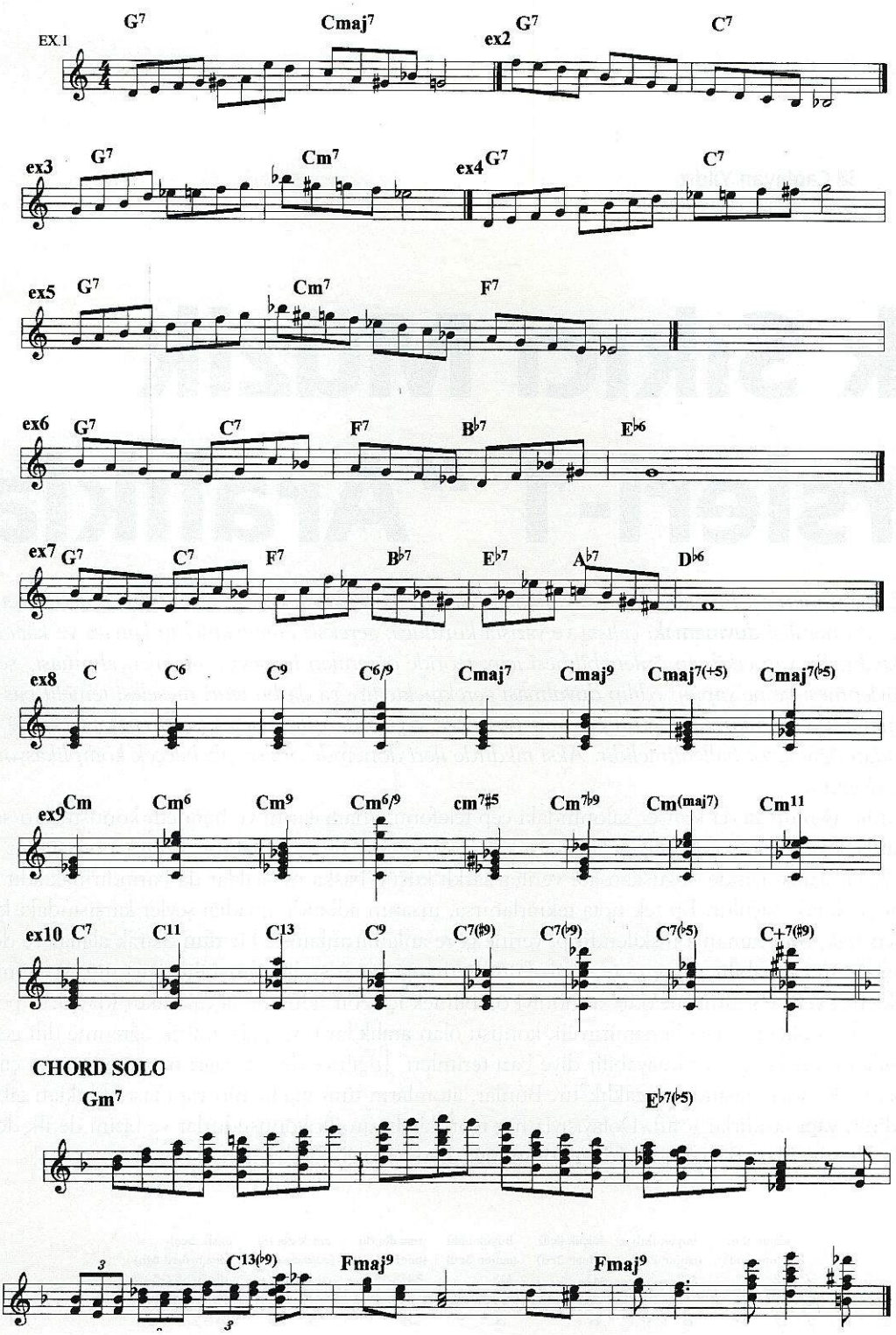

Akor Seslerinin Çözülmeleri:

EX1:Joe Pass akorların, biribirine çözülürken seslerin yakın olmasına ve belirli dereceleri ile ilişkilerine dikkat çekiyor.1.,2.,3.ve 4. örneklerde G7 akoru, C7, CMAJ7, Cm7 akorlarına görüldüğü gibi çözülüyor (5'li sine, b7'li sine, b3'lü süne).

5. örnekte, G7'nin kök sesi Cm7'nin b7'sine, Cm7'nin b7'si de F7'nin 3'lüsüne çözülüyor.

6.ve 7. örnekte; G7'nin b7'si C7'nin 3'lüsüne, C7'nin 7'lisi F7'nin 3'lüsüne vb...

Akor Teorisi (Chordal Thinking)

Pass, akorları 3 temel aile altında düşünüp, bunlara extension (9,11,13) veya tension'lar (#9,b9,#11,b13,#13) ekleyerek çalarken daha rahat düşünülebileceğini ve bu rahatlığın emprovize'yi kolaylaştıracağını pozisyonların daha rahat görülebileceğini (gitar klaviyesinde) söylüyor. Mesela herhangi bir jazz standardını akorlarıyla chord solo gibi önce extensionlarla, sonra tensionlar ekleyerek çalın. 'Chordal thinking'i çok geliştireceğini bir yandan da aslında solo yaptığınızı göreceksiniz.

8.örnekten başlayarak akorlar önce triad sonra extensionlarla sonra da tensionları ile verilmiştir. Ayrıca augmented ve diminished akorlar; dominant ailenin içinde yeralmaktadır (Cdim7 yerine C7b9 kullanabiliriz).

Chord Solos

Joe Pass'in chord solo mantığına bir örnek olması açısından 6 ölçü bir chord solo örneği verip artık konuyu toparlamak istiyorum. Melodi en üstte tutulmuş ve akorlarla çalınmıştır. Örnekleri çalışıp sololarınızı renklendirmek isterseniz hem yazdıklarıma hem de Joe Pass'e birazcık takılırsanız enteresan şeyler yakalayacağınızdan şüpheniz olmasın.

Hepinize iyi günler diliyorum. Kolay gelsin...

Çağlayan Yıldız
caglayanyildiz@hotmail.com

Çok Sıkıcı Müzik Dersleri-1 "Aralıklar"

UYARI: *CSE (Caz Standartları Enstitüsü'nün yayınladığı bildiriye göre, kuru kuruya teori bilmek, teoriyi enstrümanında uygulamamak ve en önemlisi* **duymamak**; *çalışta ve yazışta kuruluğa, gereksiz entellektüel tınlamaya ve kafa karışıklığına neden olabilmektedir. Bu yan etkilerin önlenebilmesi için, teoride öğrenilen herşeyin mutlaka çalınması, -sesiniz çok kötü olsa bile- söylenmesi ve ne yapılıp edilip* **duyulması** *gerekmektedir. Ya da bu teori meselesi temelli pas geçilerek, jazz tarihinin her döneminde mümkün olduğu üzere, müzik sadece kayıtlardan dinlenerek/ çalınarak/ (çevrede varsa eğer) ustalardan doğrudan öğrenerek halledilmelidir. Aksi takdirde ileri dönemde ortaya çıkabilecek komplikasyonlardan kurumumuz sorumlu değildir.*

Önce sessizlik vardır. (Kulüp ya da konser salonındaki cep telefonu cırlamalarını ve hararetli konuşmaları saymazsak). Sessizlik konusunda şöyle birşey yazılabilir: .... Sonra tek bir nota çalınır. Bu tek notacığımız -çalınan aletin ne olduğuna da bağlı olarak- içinde doğuşkan adı verilen farklı küçük başka notacıklar da barındırmaktadır aslında, ama yine de tek bir nota olarak duyulur. Bu tek nota tekrarlanırsa, insanın adlandıramadığı şeyler karşısındaki korunma içgüdüsü ortaya çıkarak, onu zamanla ilişkilendirip, yerine göre anlamlı-anlamsız bir **ritm** olarak algılar ve de rahatlar. Evet bu tek notayla ritm çalınabilir, "one note samba"nın herhangi bir A'sı da çalınabilir, ama müzisyenimiz dünyamızın müzikal gerekliliklerini yerine getirip melodi/ armoniyi örebilmek için bir ikinci nota çalacaktır (davulcu, perküsyoncu olsa bile). Veee işte bu noktada sıkıcı dersimizin ilk konusu olan **aralık**'lar (intervals- müzik öğrenme dili genelde İngilizce olduğundan bilmekte zarar olmayabilir diye bazı terimleri İngilizce de yazacağız maalesef) ortaya çıkacaktır. Peki nedir **aralık**? Kısaca "iki nota arasındaki uzaklık"tır. Bunlar, atomların tüm maddenin yapı taşı oldukları gibi, tüm armoni ve melodinin **yapı** taşıdırlar (öfff). Dolayısıyla her teori kitabının ilk konusudurlar ve bizim de ilk dersimizin konusu olmaktan kaçamadılar. Bir oktavın 12'ye bölündüğü Batı Müziği'nde bunlar:

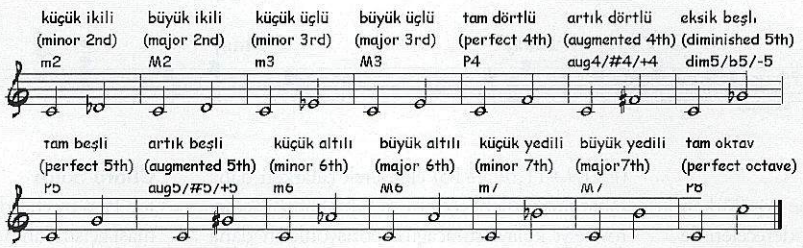

Eee, şimdi ne yapcez? Bunları önce yukarıda yazıldıkları üzere do tabanlı olarak çalacağız ve kafamızda duyabilmek için mutlaka söyleyeceğiz. Sonra da aynı işi 12 tondan yapacağız (bu her çalışmayı 12 tondan yapma işi her kitapta yazılır ve asla yapılmaz, yaş ilerledikçe bazı tonlarda -fa #, Re b vs.- ne kadar güdük kalınıldığı hüsranla farkedilip dizler özenle dövülür).

Gitar/bas dersi verirken sıkça karşılaştığım şaşırtıcı bir durum, yıllardır çalan bazı öğrencilere bile "bana bir küçük yedili aralık çalar mısın (seven kalpler için)" dediğimde, yüzüme sanki "400 metronomda re#'den Giant Steps çalar mısın" demişim gibi bakmaları olmuştu. Sevgili gitarcı/bascı arkadaşlar, her bir aralığın aletlerindeki değişik oktavlarda 5-6

çalınış biçimini merak edip de kafa yorarlar belki de- tabi eğer hala bilmiyorlarsa ve müziği bu şekilde öğrenmek istiyorlarsa.
Şimdi gelelim aralıkları kolayca akılda tutabilmenin kolay yoluna: Bir yöntem olarak her bir aralığın inici ve çıkıcı formlarıyla başlayan parçaların listesini yapıp bir sağlama tahtası olarak kullanabiliriz. Aşağıdaki tablo jazz standartlarından oluşuyor, parçaları bilmiyorsanız: 1- "aaa, ne güzel bir bahane oldu, bari şu parçaları da öğreneyim hazır ilk aralıklarının ne olduklarını öğrenmişken" diyebilirsiniz. 2- kendi iyi bildiğiniz parçalardan (marş, pop, arabesk farketmez bu amaç için) bir liste yapabilirsiniz. Ben bir iki Türkçe parçayı fikir vermek için listeye ekledim. Neyse işte liste:

	Çıkıcı (ascending)	**İnici (descending)**
m2	Blue Monk, Bastın Faka Bastın	Stella by Starlight
M2	Four	Tune-up
m3	Confirmation	Groovin' High
M3	Rhythm-a-ning, Yine Bir Gülnihal	Giant Steps
P4	Bemsha Swing, İstiklal Marşı (Türk)	Softly as in a Morning Sunrise
Aug4/dim5	Isotope, Maria	Blue Seven
P5	Bag's Groove, Ilgaz (Anadolu'nun..)	Have You Met Miss Jones
m6	Black Orpheus	Love Story (standart değil ama bilmeyen de yoktur diye yazayım dedim)
M6	Misterioso	All Blues (2.-3. notalar arası)
m7	Aisha (2. ölçü sonu)	Watermelon Man
M7	Invitation (2.-3. notalar arası)	I Love You
oktav	Blue Bossa	Cantaloupe Island

Efendim sıra geldi aralıkların çevrimlerine, çevrim ne demek, alttaki notayı tutup bir oktav üste koymak ya da üstteki notayı tutup bir oktav alta koymak demek. Bu işin sayısız faydalarından bir ikisini sayacak olursak; yukarı doğru M7 düşünene kadar aşağı doğru m2 düşünebiliriz ("Do"nun yukarı doğru M7'lisi "Si", aşağı doğru m2'si de "Si" şeklinde) - bu arada müzikte "yukarı" tiz, "aşağı" pestir-, aralıklar konusundan kurtulduğumuzda başımıza musallat olacak olan akorlar konusunda çok işimize yarayabilir vs vs. Bir aralığı çevirdiğimizde ilginç standart davranışlar sergilediklerini gözlemleriz: 1- m aralık M, M aralık m olur 2- P aralık P kalır 3- Aug aralık dim, dim aralık aug olur 4- özgün ile çevrilmiş iki aralığın toplamı 9 olur. Bu kendi içinde tutarlı davranışları aşağıda inceleyelim:

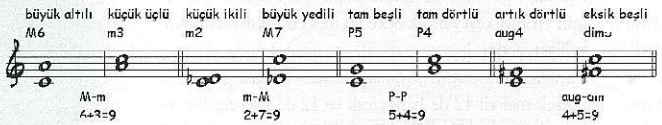

Aralıklarımız bazen koşulların zorlamasıyla aşağıdaki gibi sapkın davranışlar da gösterebilmektedirler- ki bunlar bir jazz müzisyeninin her gün karşılaşacağı durumlar değildir. Yine de denk gelirseniz paniğe kapılıp 155'i aramayın diye yazıyorum. Bunları şimdilik görmezlikten gelip, karşılaşana dek yok sayabilirsiniz.

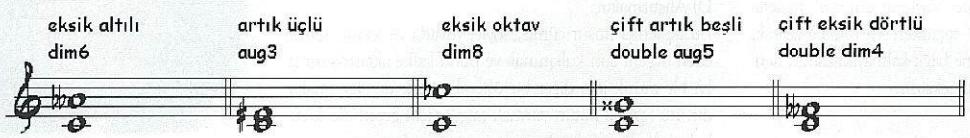

Yukardaki örnekteki, söz gelimi, la çift bemol'ün aslında duyuluş olarak sol'den farkı yoktur, ama derinlemesine girip de kafa karıştırmak istemediğim bazı durumlarda, böyle yazılması gerekebilmektedir.
Neyse benim şimdi oturup, "tüm bunları unutarak çalma" alıştırması yapmam lazım. Bana jazz yapmayın (Güzel Türkçemiz-1).
Aralık'ta aralıkları yazdım, Şubat'ta Schubert'leri yazıcam gibi korkunç bir espiri daha yaparak olay mahallinden uzaklaşıyorum ben...

I. Bölüm

Batı Afrika ritmleriyle "Cembe" (Djembé)

Kaan Taprak
www.flyingturkishman.nl

Jazz Dergisi'nden vurmalı çalgılar sevenlerine, 4 bölümden oluşan açılış derslerinde amaç, ritmleri ve enstrümanların tanıtımı;

1. Bölüm - Batı Afrika ritmleriyle "Cembe" (Djembé)
2. Bölüm - Latin Amerika ritmleri; Küba ritmleriyle "konga" (conga ve tumbadora) ve bongo
3. Bölüm - Asya ritmleri; Türk ritmleriyle "darbuka ve deblek".
4. Bölüm - Küçük el çalgıları ve "udu" davulu

Bölümlerde izlenecek yol: a) Genel bilgi b) Method c) Formül d) Alıştırmalar e) Ritmler

Genel bilgi; cembe, Batı Afrika'da; Guinea ve Malide bölgelerinde yaşayan Maninka ve Susu toplumunun kullandığı bir enstrüman. Sert ağaçtan tek parça olarak oyulan cembe, keçi derisiyle gerilmiş ve esnemeyen iplerle çekilerek 3 çembere oturtulmuş kasnaktan oluşuyor. Tarihi kesin olarak bilinmese de, 14. yüzyıldan bu yana cembe Maninka ve Susu topluluklarında kullanılıyor. Önceleri demirci ustalarının demirlerini eritirken, cembe'nin çalındığı biliniyor. Birçok cembé ritmi de bu konuyu kapsıyor. Daha sonraları diğer günlük yaşamda da kullanılan cembe, çeşitli seremonilerde eşlik enstrümanı olarak görev alıyor. Bunlar doğumlar, ölümler ve ibadet gibi önemli günlerde yapılan müziklerde kullanılıyor.
Cembenin tarihinden ziyade, müzisyenlerin ilgisini çeken yönü, ritmlerin yapısı. Batı Afrika'da günümüzde cembe en çok ilgi çeken ve kullanılan enstrüman. Mali, Guinea, Liberia, Fildişi Sahilleri, Burkina Faso, Senegal ve Gombia da Cembe çalınıyor.
Cembe'nin bugün bu kadar popüler olmasının nedeni, basit tekniği ve beraber çalınca ortaya çıkan ritmik melodi. Genelde üç cembe aynı anda çalınıyor. Üç ayrı ritm bir araya geliyor (Polyritim), bu birleşim bir melodi oluşturuyor. Bu üçlünün yanında bas davulları "Dun Dun" ve bir solist cembe bu yapıyı oluşturuyor. Batı Afrika ritmleri 4 ve 3 zamanlı.

b) Metod:
Dersimizde kullanacağımız metod çok basit ve etkili, alıştırmalar çok önemli, bunları eksiksiz yapın. Metodun amacı ritimi bir "cümle" gibi almak ve onun şarkısını söylemek, her ritm bir cümle ve bu cümle önce söylenecek ve tekrar edilecek, daha sonra teknikle beraber bu "cümle" çalınacak; yani metodun amacı size "söyleyip çalmayı" hedefliyor. Bu yöntem ileride "solo" yaparken size ufuklar açarak, sadece belirli bir bölge ritmine bağlı kalmayacaksınız, ilerde istediğinizi söyleyip çalabileceksiniz.

Cembe'de 3 vuruş tekniği var:
1. vuruş: Bas - çalındığı anda sesi "Dun".
2. vuruş: Açık - çalındığı anda sesi "Ta"
3. vuruş: Tokat - çalındığı anda sesi "Çak"

Vuruş tekniklerini incelemeden önce önemli olan çalış pozisyonudur. İki çeşit çalış pozisyonu var; oturarak ve ayakta. Ayakta çalış pozisyonunda cembe sırta çapraz olarak iki bantla asılır. Biz derslerimizde oturarak çalışacağız. Bu iyi ve doğru bir teknik için daha faydalı.
Bir sandalyenin uç kısmına oturun, sırtınız dik olsun. Ayak tabanları tamamen yerde ve cembe'nin ortasıyla iki omuz hizasında bir üçgen olacak şekilde dengeli oturun. Bu yolla sağ ve sol elin dengeli çalışması amaçlanıyor.
Eller her çalıştan önce ısıtılmalı, ellerinizi ve omuzunuzu çalıştıracak şekilde ısıtın ve yumuşatın. Çalış esnasında el çok düzgün olmalı, bilekten değil, kol yardımıyla dik olarak el tutulmalı ve iki el eşit şiddette ve paralel kullanılmalı. Parmaklar birbirine bitişik, deriye elin temasında el ve deriye tam paralel ve düzgün inmeli, bu ses için çok önemli.

c) Formül:
Bu formül araştırmalarım sonucunda bulduğum ve amacı iyi bir ritim yanında iyi bir müziğin nasıl yapılacağını gösteriyor:

$$[\text{İyi bir müzik}] = \frac{(\text{Melodi}) + (\text{Yuvarla}) + (\text{Üçgen})}{\heartsuit} \times (\text{Alıştırmalar})$$

Melodi; Her ritmi bir cümle olarak çalışacağız ve her ritmin bir melodisi var. İlk önce bu melodiyi sesli olarak söyledikten sonra;
Yuvarla; Bu melodiyi yuvarlamak, yani bir saat gibi düşünürsek melodi 12'de başlayacak ve 12'de bitecek; Bir örnek | CA | CA | TA | TA | TA | DUM | ritminin cümlesini ilk önce sesli söyleyin daha sonra, göğsünüze bir elinizle tempo tutun, bunun üzerine bu ritmin melodisini söyleyin, önce kulağınızla bunu duyun ve yuvarlatın daha sonra çalmaya başlayın ve içinizden bunu tekrar edin.
Üçgen; Cembenin ortasından, iki omuz hizasına ayrılan bölüm bir üçgendir. Bu üçgeni daima üçgen tutun. Amaç iyi bir teknikte enstrümanı çalmak, tüm dünya davullarında bu üçgen daima açık.

D) Alıştırmalar:
Bu üç temel unsur cümle, söyle, yuvarla ve tekniği temsil eden üçgeni tam kullanmalı ve bunu kalbe aktarmalısınız. İyi bir müzik için diğer bir önemli unsur da alıştırmalardır. Bu formül bütün vurmalı çalgılar için geçerlidir. Derslerimizde dünya ritimlerini bu metodla işleyeceğiz.
1. vuruş: Bas çalındığı andaki sesi | DUN |

Batı Afrika ritmleri ve Cembe (Djembe)

Latin Amerika (Küba ritmleri) ve Konga (Tumbadora ve Conga)

Bongo

Asya ritmleri (Türkiye) ve darbuka

Tam el, cembe'nin çemberinden 3-4 cm uzaklıkta
El tam paralel
Vuruştan sonra el deriden hemen çekilir
Sağ ve sol elden aynı sesi almaya çalışın
Üçgen kenarlarında sadece tek bir yerde çalın, hep arayı kullanın
Parmaklar kapalı
Vuruşta kuvvet kullanmayın
Formülü alıştırmalarda kullanmayı unutmayın

Alıştırmalar:

1. 4 zamanlı

Dun	Dun	Dun	Dun	Dun	Dun	Dun	Dun
Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ

ritmin melodisi

Daha sonra el sırası sağ ve sol el o larak çalışın

2. 3 zamanlı

Dun	Dun	Dun	Dun	Dun	Dun
Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol

daha sonra el sırasını sol ve sağ el değiştirin.
Bunun nedeni sağ ve sol elden aynı sesi alabilmek.

2.vuruş: Açık Vuruş; çalındığı andaki sesi TA

Elin parmak kısmı, yaklaşık yarısı dik olarak yapılan vuruş, alınacak ses TA.
Bilekten değil, kol yardımıyla küçük hareketlerle dik vuruşlar yapın.
Parmaklar kapalı.
Sağ ve sol el sesi eşit olmalı

Alıştırmalar

1. 4 zamanlı

TA	TA	TA	TA	TA	TA	TA	TA
sol	sağ	sol	sağ	sol	sağ	sol	sağ

daha sonra sağ-sol elle başlayın

2. 3 zamanlı

TA	TA	TA	TA	TA	TA
Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ

daha sonra sağ elle başlayın.
Sakin nefes alın ve ritmin cümlesini nefesinizle kontrol edin, yavaş ve sakin bir tempoyla alıştırmaları yapın.
Melodinin tam yuvarlak olduğunu duyun ve tekrar edin, içinizden; daha sonra çalın.
Sağ ve sol el dengesi ve sesi eşit olmalı.

3.vuruş: Tokat vuruşu; çalındığı andaki sesi; ÇAK

Elin avuç içi tam kapalı ve köşede elin pozisyonu değişmeden, yukardan aşağıya doğru vuruş.
İlk olarak cembe'nin köşe noktası avuçla kapanacak şekilde daha sonra parmak uçları gergin olarak vuruş yapılır.
Vuruşun adı "tokat" ama bu sesi tam almak için kuvvet kullanmayın çok sakin ve yavaş olarak alıştırın. Parmak uçları paralel olarak deriye bir defa temas edip ses alınacak, sakın sert vuruş yapmayın; çünkü ses parmak uçlarından çıkıyor, alıştıkça ses kalitesi artacak.

Alıştırmalar:

1. 4 zamanlı

CAK	CAK	CAK	CAK	CAK	CAK	CAK	CAK
sol	sağ	sol	sağ	sol	sağ	sol	sağ

daha sonra sağ elle alıştırmayı tekrarlayın sağ-sol.

2. 3 zamanlı

CAK	CAK	CAK	CAK	CAK	CAK
sol	sağ	sol	sağ	sol	sağ

daha sonra sağ elle başlayın ve tekrar sağ-sol çalışın.
Formülü uygula.
Bu üç temel vuruş sonrası önemli olan diğer bir teknikte "ES" yani bekleme, burada önemli olan eller cembe'nin çemberinde ve diğer hareket için hazır tutulmalı.
Es için alıştırma:

1. 4 zamanlı

Dun	Es	TA	Es	Dun	Es	CA	Es
Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ

daha sonra sağ elle başlayın

2. 3 zamanlı

Dun	Es	Es	CA	Es	Es
Sol	Sağ	Sol	Sağ	Sol	Sağ

ritmin şarkısını söylerken "Es"leri çok yumuşak söyleyin, sadece "E" diyebilirsiniz.

E Ritimler:
Şimdi size Batı Afrika'da çalınan en önemli 6 eşlik ritmini göstereceğim. Bu ritmleri yavaş bir tempoda çalışın sağ ve sol el ritm patronlarını değiştirmeyin. Cembe için bu eşlik ritmlerini çok iyi çalışmanız gerekiyor. Nedeni sağ ve sol el dengesini bulmak, genelde cembe çalınırken 2 eşlik ritmi bir ana ritm yapısı var bu üç ayrı yapı aynı anda çalınarak melodi doğuyor.

1. Eşlik ritmi

Dun Es TA TA	Dun Es TA TA	Dun Es TA TA	Dun Es TA TA
Sağ	Sağ Sol	Sağ	Sağ Sol

2. Eşlik ritmi

Çak Es Es Çak	Çak Es TA TA	Çak Es Es Çak	Çak Es TA TA
Sağ	Sol	Sağ	Sağ Sol

3. Eşlik ritmi

TA TA Es Çak	TA TA Çak Es	TA TA Es Çak	TA TA Çak Es
Sağ Sol	Sol	Sağ Sol Sağ	

4. Eşlik ritmi:

Çak Es	Es Çak	TA TA	Çak Es	Es Çak	TA TA
Sağ	Sol	Sağ Sol	Sağ	Sol	Sağ Sol

5. Eşlik ritmi:

Çak Es	TA Çak	Es Dun	Çak Es	TA Çak	Es Es
Sol	Sağ Sol	Sağ	Sol	Sağ Sol	

6. Eşlik ritmi:

Dun Es	TA Dun	Es TA	Dun Es	Çak Dun	Es Çak
Sağ	sağ sol	sol	Sağ	sağ sol	Sol

Bu eşlik ritimlerini çalıştıktan sonra size Mali'den bir ritmi açıklamak istiyorum. Bu ritmin adı "Didadi", yıl sonunda, yeni yılda önemli kişilerin ziyaretlerinde çalınan ritmde dans eşliği ve şarkı var. Solist, dans edenlere eşlik ediyor.

1. Cembe ritmi:

Dun Es TA Dun	Es TA Dun Es	Dun Es TA TA	Es Çak Çak Es
sağ sağ sol	Sol Sağ	Sağ sağ Sol	Sol Sağ

2. Cembe ritmi:

Dun Es TA TA	Dun Es TA TA	Dun Es TA TA	Dun Es TA TA
sağ Sağ Sol			

3. Cembe ritmi:

Çak Es Es Çak	Çak Es TA TA	Çak Es Es Çak	Çak Es TA TA
Sağ Sol	sağ Sağ Sol	Sağ Sol	sağ Sağ Sol

Unutmayın bu 3 ritm aynı anda çalınıyor.
formülü uygulayın!

Kaan Taprak Kimdir?

Profesiyonel müzisyen, üretici ve öğretim görevlisi olarak dünya müzikleri ve ritm enstrümanları üzerinde onbeş yıldan beri Hollanda'da çalışıyor. Kendi stüdyosunda kayıtlar ve remix yapıyor. Yılda iki defa düzenlediği festivalde, dünya müzikleri dansları ve vurmalı çalgılarla ilgili, aktiv iştirakcilerin yer aldığı Küba'dan, Batı Afrika'dan ve Asya'dan gelen misafir sanatçılarla klinikler gerçekleştiriyor. Kendi geliştirdiği methodla 4 yıl süren ve 250 ritmi kapsayan programla dersler veren Taprak ayrıca kısa workshoplar'la okullarda ve şirketlerde bugüne kadar beşbine yakın kişiye ders verdi. Bu methodun amacı, kolay yolla ritm çalabilmeyi ve 1 saat içinde iyi bir müzisyen olabilmenin sırlarını açıklıyor. Bu metodla dünya ritmleri ve enstrümanlarıyla çalışmalar yanında, şirketlere verdiği derslerde, o şirketin çalışma konusu olan araçlar, enstrüman olarak kullanılıyor; KLM uçak şirketinde verdiği derste, 75 kişilik grup, kargo kutularıyla çalıştılar. Üç bilgisayar şirketinde verdiği derste, bilgisayarların üzerine vurularak çalınan kompozisyona 300 kişi katıldı. Avukatlar birliğine verdiği derste 500 avukat, hukuk kitaplarına vurarak, açıp kapayarak kompozisyonu gerçekleştirdi. Demirçelik işletmelerinde çalışan personele verdiği derste, fabrikada çalışan 500 görevli, ürettikleri çelik borular üzerinde çaldıkları kompozisyonla, bir gösteri sundular. Bin kişiden oluşan Groningen Üniversitesinin sempozyum açılışında, bin kişi alkışlarla 20 ayrı ritmi bir anda çaldılar. Taprak'ın beraber çalıştığı müzisyenler ve gruplar: Mamady Keita, Niky Moraro, Hacı Rustein, Hans Dulfer, Nippy Noya, Martin Verdonk, Steve Coleman, Jeunes Turcs, Oxala Percussion, Madhouse Passion, Grupo Flamenco, Alufane, Gildo, Muse Patê, Abu Camara, Zoumana Diarra, Juhan Carlos Gonzales.
Kendi stüdyosunda yapığı çalışmaları 5 CD topladı. Özellikle ilginç akustiği olan mekanlarda kayıt yapan Taprak; su depoları, kiliseler, garajlar, mahzenler ve hamamlarda kayıtlarını gerçekleştirdi. Mayıs ayında İstanbul'da da workshop ve Galatasaray Hamamı'nda kayıt planları var. İstanbul'daki workshop'ta tema Batı Afrika ve Latin Amerika ritmleriyle; cembe, konga ve bongo'nun vuruş teknikleri anlatılacak. İstanbul'a 30 kişilik vurmalı çalgılar grubuyla gelecek, bu grup 3 ve 4. yıl öğrencilerinden oluşuyor. Amaç bakırdan yapılan yeni debleklerle bir konser ve hamamda kayıt olacak.

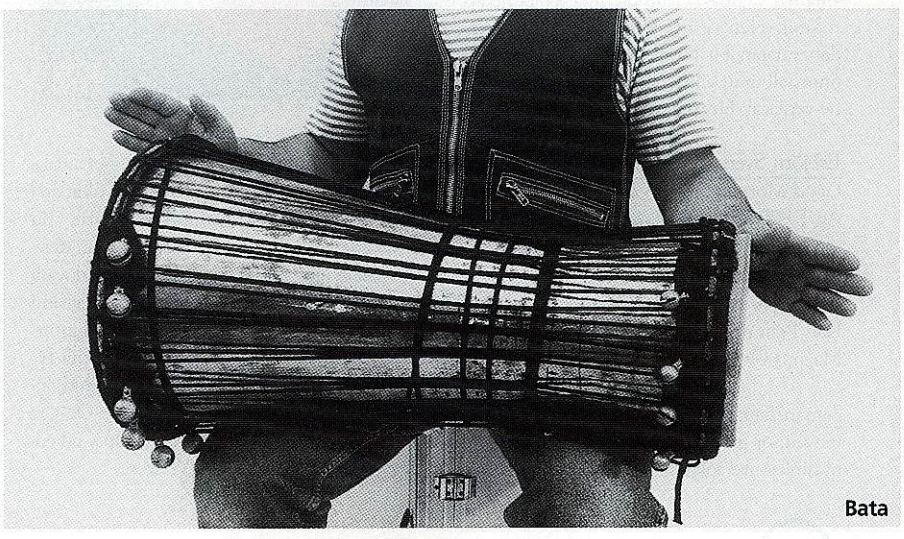

Bata

ULUSLARARASI KULLANILAN KISALTMALAR

acc	akordiyon	**el** db	elektrik double-bas	picc	piccolo
afl	alto flüt	eh	english horn	prg	programming
arr	aranjör	elb	elektrik bas	**r**	reeds
as	alto saksofon	elg	elektrik gitar	**s**ax	saksofon
b	bas	elp	elektrik piyano	si	sitar
bar	bariton saksofon	els	elektrik sitar	sou	sousaphone
bcl	bas klarinet	eu	euphonium	ss	soprano saksofon
bfl	bas flüt	**fl**	flüt	str	strings
bgo	bongo	flh	flügel horn	synth	synthesizer
bjo	banjo	frh	french horn	**ta**	tabla
btb	bas trombon	**g**	gitar	tam	tambourine
bs	bassoon	**h**	horn	tb	trombon
c	kornet	har	harpsichord	timb	timbales
cb	kontrabas	hca	harmonika	tp	trompet
cbs	kontrabassoon	ho	hammond org	ts	tenor saksofon
cel	keleste	hp	harp	tu	tuba
cga	konga	**k**eyb	keyboards	**v**	violin
cl	klarinet	**m**an	mandolin	va	viola
clav	klavinet	mell	mellafon	vb	vibrafon
co	kougar	mrb	marimba	vc	cello
comp	kompözitör	**o**	obua	vo	vokal
cond	kondaktör	orch	orkestra	vtb	valve trombon
cy	simbal	org	org	**w**bd	washboard
d	davul	**p**	piyano	wdwd	woodwinds
dir	direktör	perc	perküsyon	**x**yl	xylophone

Keith Jarrett
Whisper Not
ECM 1724/25 (2000)

Müzisyenler
Keith Jarrett (p)
Gary Peacock (b)
Jack DeJohnette (d)

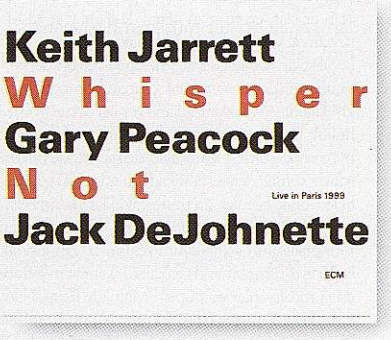

Kronik yorgunluk hastalığını atlatan Keith Jarrett 80'lerin başından beri sürdürdüğü efsanevi triosu ile yine harikalar yaratmaya devam ediyor. 1999 yılında İstanbul'a geldiğinde Paris'te de çalmıştı. Bu konserin canlı kayıtlarından oluşmuş bir albüm bu. Jazz repertuarının popüler müzikten devralınmış standartlarını daha önceden dinlemeye alıştığımız Keith Jarrett bu performansında daha çok Bud Powell, Kenny Durham gibi jazz müzisyenlerinin bestelerine yer vermiş. Kendine çok alışık dinleyicisini hayrete düşürmeyen ama her çaldıkları parçada dinleyenlerine ayrı keyif veren ve her parçayı neredeyse yeniden yaratan bu büyük müzisyenlerin ve trionun albümü tekrar tekrar dinlenerek keyfine varılacak bir yapıt.

Esbjörn Svensson
Good Morning Susie Soho
ACT 9009-2 (2000)

Müzisyenler
Esbjörn Svensson (p)
Dan Berlund (b)
Magnus Öström (d)

Zaman zaman modern sound'lara da yer veren minör gamlara yaslanan kuzeyli lirisizmini dinleyiciye çok rahat aktaran bir grup. Ayrıca toplam tınıları da tam anlamıyla bir birliktelik taşıyor.

Richard Galliano Quartet
New Musette
Passions Jazz 6547 (1991)

Müzisyenler
Richard Galliano (acc)
Philip Catherine (g)
Pierre Michelot (b)
Aldo Romano (d)

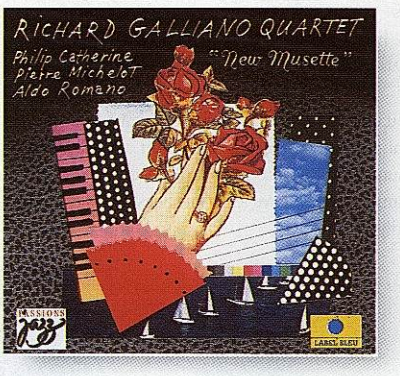

Fransız jazz müzisyenleri sayıca çok olmamalarına rağmen aralarından çıkardıkları yıldızlarla jazz severlerin beğenilerini kazanıyorlar. Bu müzisyenler de çoğunlukla aletlerine son derece hakim ama hepsinden önemlisi çok duyarlı ve yüksek müzikal seviyede çalıyorlar. Galliano da bunlardan birisi. Jazz'da pek sıkça bulunmayan düğmeli akordeonu son derece keyifli bir şekilde çalıyor. Bu albümde de Avrupa'nın önde gelen jazz müzisyenleri özellikle de 8 Ocak'ta CRR'de dinleyeceğimiz gitarist Philip Catherine parlak sololarıyla dikkat çekiyor.

John Scofield
Steady Groovin'
Blue Note 72434-99257 (2000)

Müzisyenler
John Scofield (g)
Steve Turre (tb)
Randy Brecker (tp)
Joe Lovano (s)
Larry Goldings (org)
Dennis Irwin (b)
Idris Muhammed (d)
Bill Stewart (d)
Don Alias (perc)

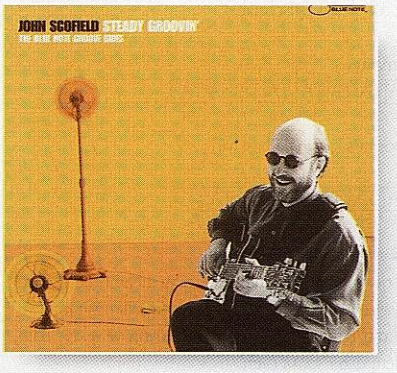

John Scofield A Go Go albümüyle başlayan dönemden bu yana funk ve groove tarzında başarılı çalışmalar yapıyor. Bu başarı herhalde ticari olarak da kendini göstermiş olmalı ki Blue Note plak şirketi zaten uzun zamandır çalışmalarında şu veya bu şekilde funk ve groove'a yer veren Scofield'in bu tarzdaki çalışmalarını derleyip bir albüm olarak piyasaya çıkarma gereği duymuş. Bu tarz müziğin Scofield'in genel müzikal altyapısının önemli bir parçası olduğunu düşünürsek Scofield ve funk severlerin çok keyif alacakları bir çalışma olduğunu rahatça söyleyebiliriz.

Wynton Marsalis
The Marsiac Suite
Columbia 69877 (1999)

Müzisyenler
Wynton Marsalis (tp)
Wycliffe Gordon (tb)
Wessell Anderson (as)
Victor Goines (ts, ss)
Eric Lewis (p)

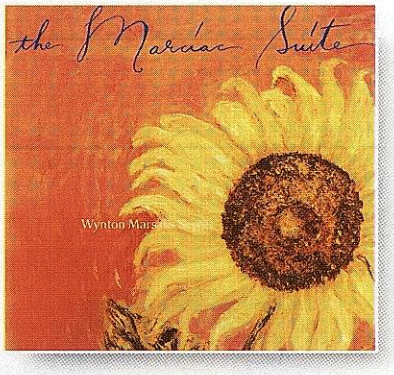

Cyrus Chestnut (p)
Rodney Whitaker (b)
Herlin Riley (d)
Roland Guerrero (perc)

Fransa'nın kırsal bölgesinde küçük bir kasaba olan Marsiac çok önemli bir jazz festivaline ev sahipliği yapıyor. Bu jazz festivalini seneler önce kasaba lisesinin İngilizce öğretmeni olan Jean-Louis tarafından başlatılan festivalin abonelerinden birisi de Wynton Marsalis. Bu festivali çok seven ve her sene koşa koşa giden Wynton Marsalis festival adına parçalar yazarak Marsiac suiti oluşturmuş. Müzikal seviyesi son derece yüksek ve keyifli bir çalışma.

Al Di Meola

The Grande Passion
Telarc 83481 (2000)

Müzisyenler

Al Di Meola (g)
Mario Parmisano (p)
John Patitucci (b)
Arto Tuncboyacıyan (vo, perc)
Mike Mossman (tp)

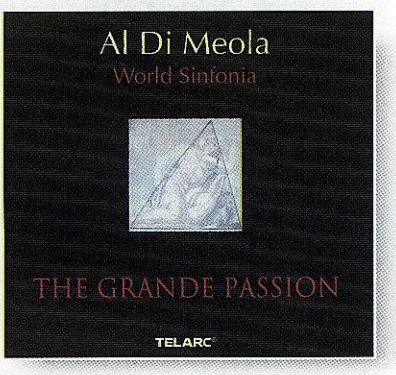

Gitarist yönüyle tanıdığımız Al Di Meola bu kez klasik besteci olarak karşımıza çıkıyor. Aslında klasik alt yapısı ve armoni bilgisinin üst düzeyde olduğunu bildiğimiz sanatçı müzikalitesinin bu boyutunu da ortaya koyuyor ki pek çok okurumuz tarafından ilgiyle dinleneceğini düşünüyoruz.

Oscar Peterson

A Canadian Suite
Telarc 83500 (2000)

Müzisyenler

Oscar Peterson (p)
Ulf Wakenius (g)
Niels Henning Oersted Pedersen (b)
Martin Drew (d)
Michel Legrand (cond)
ML Strings

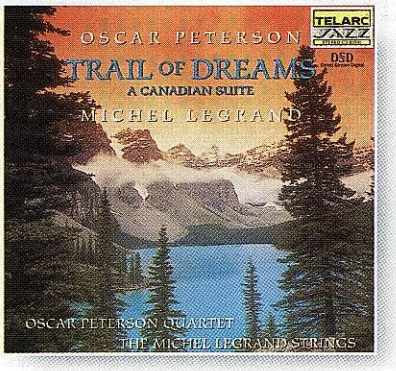

Oscar Peterson'un uzun süredir birlikte çaldığı trioya son yıllarda İsveçli parlak gitarist Ulf Wakenius da dahil oldu. Bu grup bir yaylılar orkestrası eşliğinde Michel Legrand'ın beste ve düzenlemelerini çalıyorlar. Michel Legrand'ın keyifli müziğini jazz tarihine geçmiş bir piyanist ve konrabascısından oluşan bir quartet'den dinlemenin hele hele felçin etkilerinden gittikçe kurtulan Oscar Peterson'un eski günlerini aratmayan performansı bu albümü oldukça önemli kılıyor.

The Sound of Jazz

Columbia 66082 (2000)

Müzisyenler

Count Basie (p)
Billie Holiday (vo)
Henry "Red" Allen (tp)
Jimmy Guiffre (clt)
Mal Waldron (p)

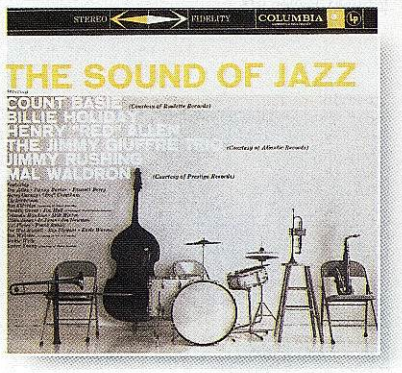

1958 yılında CBS televizyonu için çekilen jazz programı kaydının bu kez ses kayıtları elimizde. Bilmiyorum seyredeniniz var mı ama İstanbul'da yıllar evvel video kulüplerinin oluştuğu dönemde elimize geçmişti bu konserin bandı. Kayıtta ayrıca Pee Wee Russell (clt), Coleman Hawkins (ts), Jo Jones (d), Milt Hinton (b), Ben Webster (ts), Jim Atlas (b), Freddy Green (g), Jim Hall (g), Roy Eldridge (tp) yer alıyorlar.

Brenda Russell

Paris Rain
Hidden Beach 498714-2 (2000)

Müzisyenler

Brenda Russell (vo)
Stephan Oberhoff (g, synt)
Kirk Whalum (ts)
Jimmy Haslip (b)
Vinnie Colaiuta (d)
Paulinho Da Costa (perc)

Çoğunlukla Batı sahili fusion müzisyenlerinin yer aldığı ama daha çok R&B olarak niteleyebileceğimiz bir albüm bu. 1970'lerdeki Dianne Warwick çalışmalarını andıran bu albüm sıkmadan keyifle her tür müzikten hoşlananların dinleyebileceği bir çalışma.

Manhatten Transfer

The Sprit of St.Louis
Atlantic 7567-83394-2 (2000)

Müzisyenler

Cherly Bentyne (vo)
Tim Hauser (vo)
Janis Siegel (vo)
Alan Paul (vo)

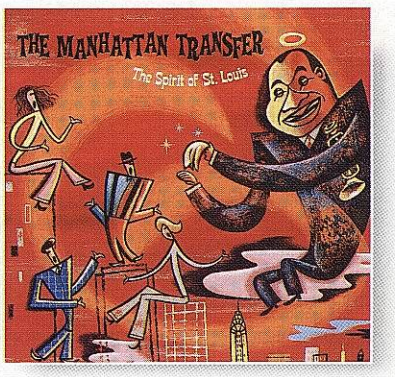

Manhatten Transfer uzunca bir aradan sonra hayranların karşısına biraz daha pop sound'uyla çıkıyor. Teddy Borowiecki (org), Abe Laboriel (d), David Piltch (b), David Torn (g), Jon Hassel (tp)'de yer aldığı bu çalışmayı her tür müzikten hoşlananlara öneririz.

Danilo Perez

Motherland
Verve 543904-2 (2000)

Müzisyenler

Danilo Perez (p)
Carlos Henriquez (b)
John Patitucci (b)
Antonio Sanchez (d)

Regina Carter (vi)
Chris Potter (ss)
Brian Blade (d)

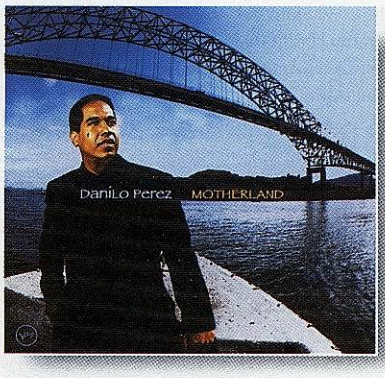

Latin müziğin lirik piyanisti Danilo Perez'in bu albümünde son derece önemli sanatçılar yer almakta. Sanatçının piyanistliği yanında yazdığı parçalar bu üst düzey sanatçıların katkılarıyla en iyi şekilde icra edilmiş. Latin müziği ve Danilo Perez sevenlerin zevkle dinleyeceği bir albüm.

Tim Hagans&Bob Belden

Re-animation
Blue Note 7243527544 (2000)

Müzisyenler

Tim Hagans (tp)
Bob Belden (ss)
Scott Kinsey (synt)
David Dyson (b)
Billy Kilson (d)
DJ Kingsize

Geçtiğimiz yıl İstanbul Festivalinde de yer alan ve çok beğeni toplayan Tim Hagans ve Bob Belden'in Re-animation adlı projesinin Montreal Jazz Festivali'ndeki canlı kaydı olan bu albüm günümüzün drum & bass gibi groove ögelerini taşıyan jazz'ın içinde önemli yer alacağa benzer.

Ruth Cameron

Roadhouse
Emarcy 549100-2 (2000)

Müzisyenler

Ruth Cameron (vo)
Charlie Haden (b)
Larance Marable (d)
Alan Broadbent (p)
Ralph Moore (ts)
Brad Mehldau (p)

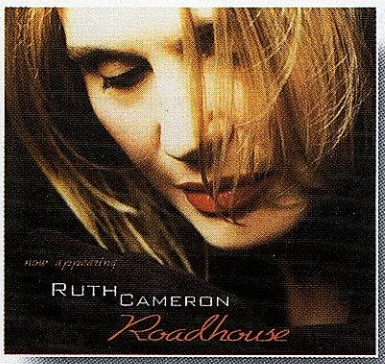

Özellikle 1950'lerde Amerikalı'ların şehir merkezleri dışında özellikle tatil dönüşü eve gelmeden nefeslendikleri müzikli restoran ve barlara "Roadhouse" deniyor. Burada çalan müziğin kendine göre bir esprisi olurmuş. Çoğunlukla relaks ve ballad'lara dayalı bir repertuar sunulurmuş buralarda. Geleneğe oldukça meraklı efsanevi bascı Charlie Haden'ın eşi Ruth Cameron da bu geleneği araştırıp roadhouse repertuarından oluşan bir albümle çıkıyor jazz severlerin karşısına. Tabi Charlie Haden'ın ve onunla birlikte çalışan müzisyenlerinin Ruth Cameron'un dingin yorumuyla birlikte çok katkısı olmuş. Ayrıca albümde Mike Melvoin (p), Gary Foster (ts), Chris Dawson (p), Frederico Britos Ruiz (vi) de yer alıyor.

Jimmy Smith

Groovin' at Smalls' Paradise
Blue Note 1585/6 (1999)

Müzisyenler

Jimmy Smith (org)
Eddie McFadden (g)
Donald Bailey (d)

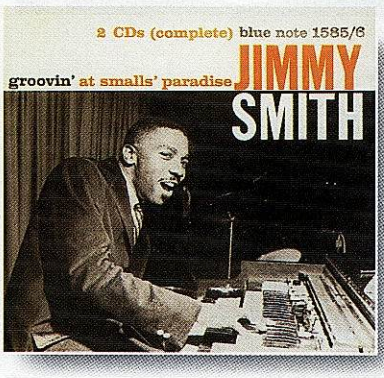

Jazz dünyası Hammond B3 orgu ve bu enstrüman deyince ilk akla gelen isim olan Jimmy Smith'i tekrar keşfetti. Jimmy Smith sadece gününün değil bugün bile jazz için oldukça ileri performanslara imza atmış yıllar önce. Bu albüm 1957 yılında bir Harlem kulübü olan Smalls' Paradise'da canlı kaydolmuş. İşin ilginç yanı o gün kaydı yapan Rudy Van Gelder'ın aradan geçen 42 yıl sonra masteringini de yapan kişi olması. Yeteri kadar adı bilinmeyen gitarist Eddie McFadden'ın olağanüstü performansı dikkat çekici.

Tania Maria

Viva Brazil
Naive 225093 (2000)

Müzisyenler

Tania Maria (p, vo)
Marc Bertaux (b)
Carlos Werneck (b)
Stephane Huchard (d)
Cacao (s)

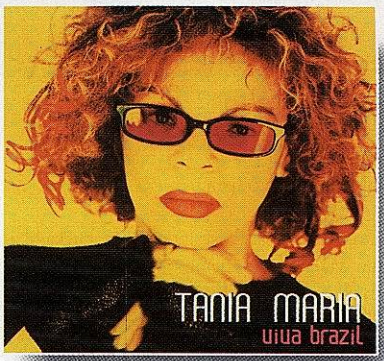

Brezilyalı sanatçı Tania Maria 27 Kasım günü İstanbul'un yeni konser salonlarından İş Sanat'da verdiği konserde bu albümünü tanıttı. Bu son çalışması hakkında "beni köklerime, çocukluğuma ve ruhumu okşayıp sıcak ritmlere götürüyor" diyen sanatçının konserini eğer kaçırdıysanız albümünü kaçırmayın.

Hugh Masekela

Greatest Hits
Sony 498266-2

Trompetçi Afrikalı Hugh Masekela'nın çeşitli tarihlerde, çeşitli sanatçılarla yapmış olduğu kayıtların toplanmasıyla bu albüm ortaya çıkmış. 1968-86 yıllarını kapsayan bu toplama Hugh Masekela ve modern Afrika müziğine ilgi duyanların ilgisini çekecektir.

Terje Rypdal

Karta
ECM 1704 (2000)

Müzisyenler

Terje Rypdal (g)
Markus Stockhausen (tp, flgh)
Arild Andersen (b)
Patrice Heral (d)

Norveç'in uluslararası jazz sahnesine hediyesi

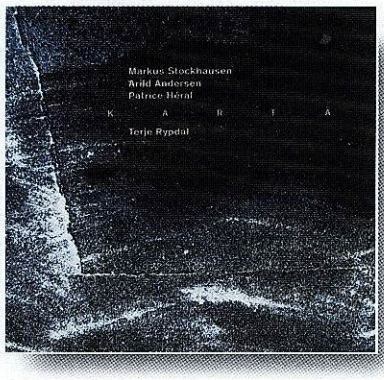

iki müzisyenden birisidir Terje Rypdal. ECM plak şirketiyle özdeşleşen müziği alışılagelmiş seslerin dışında özellikle etkileyici ses efektlerinin yaratılmasına dayanıyor. Ayrıca Terje Typdal elektrik gitaristliği kadar bir orkestrayı da gitarı kadar rahat kullanabilen bir besteci. Alışılmış ECM kayıt kalitesinde ve kuzey jazz'ının en iyi örneklerinden birisi.

Christian McBride

SCI-FI
Verve 5439152 (2000)

Müzisyenler

Ron Blake (ts, ss)
Shedrick Mitchell (p)
Christian McBride (b)
Rodney Green (d)

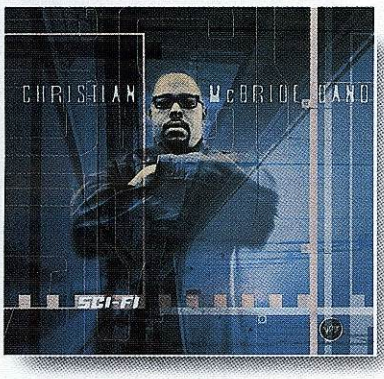

90'lı yıllarda ortaya çıkan genç nesil jazz yıldızları içinde kontrabas sandalyesini kapan isimdir ChristianMcBride. Özellikle son yıllarda çok sayıda albüme side-man olarak imza atan bu büyük müzisyen birkaç yıldır da kendi projeleriyle jazz severlerin karşısına çıkıyor. Daha modern sound'lara da yönelen sanatçı kimi zaman kendisinden dinlemeye pek alışlık olmadığımız elektrik bası da kullanıyor. Besteleri ve düzenlemeleri bu albümü son dönemlerin en iyi yapıtlarından biri olarak nitelendirilebilecek kadar keyifli ve başarılı. Solistlerin de performansı üst düzeyde. Bu solistler arasında Herbie Hancock (p), Diane Reeves (vo), Toots Thilemans (har), James Carter (bclt), David Gilmore (g) yer alıyorlar.

Patricia Barber

Nightclub
Blue Note 27290 (2000)

Müzisyenler

Patricia Barber (vo, org)
Michael Arnopol (b)
Adam Cruz (d)
Charlie Hunter (g)
Marc Johnson (b)
Adam Nussbaum (d)

Patricia Barber Chicago okulu olarak nitelendirebileceğimiz tarzın en önemli temsilcilerinden birisi. Akustik bir sound, alışılagelmiş swing ritmleri yerine latin ve funk'tan yararlanma ve vokalin canlı performansı veya canlı performansın ambiyansında kullanılması, parçaların çok fazla uzun olmaması bu ekolün en belirleyici yanları. Patricia Barber hem çok iyi bir piyanist hem de bu stile uygun bir şarkıcı olarak daha önce çıkış yaptığı albümlerindeki performansını hiç aratmıyor.

Yusef Lateef

The African-American Epic Suite
ACT 92142 (2000)

Müzisyenler

Yusef Lateef (ts, flt)
Adam Rudloph (d, perc)
Ralph Jones (ts, ss)
Frederico Camos (g)
Charles Moore (flgh)
Cologne Radio Orch.

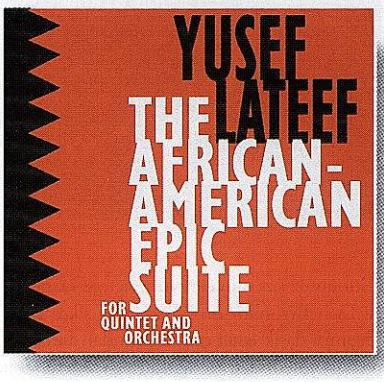

Araştırmacı, eğitimci müzisyenlerden olan Dr.Yusef Lateef bu çalışmasını 4 Hareket başlığında toplamış. İlk hareket Amerikalı olmayan Afrikalılar için yazılmış. Yaklaşık 300 yıl ötesinin; Yoruba, Hausa, Akan, Ewe, Senufa vs. kabilelerinin, tarihi köklerinin müziklerini toplamışlar. İkinci bölümde hareketin kölelik dönemi, acılar, zincirler kısmı çalınmış. Albüm Herkes için Sevgi ve Özgürlük bölümleriyle son buluyor. Quintet'e Cologne Radio Orkestra da eşlik etmiş. Türünden hoşlananlara öneriyoruz.

Eberhard Weber

Little Movements
ECM 159492-2 (1980)

Müzisyenler

Charlie Mariano (ss, flt)
Rainer Brüninghaus (p, synt)
Eberhard Weber (b)

John Marshall (d, perc)
70'li yılların ECM plaklarının gözdelerinden biri de Alman bascı Eberhart Weber'dir. 80 yılında popülaritesi üst seviyede iken yaptığı bu albümde sanatçı çoğunlukla kendi bestelerine yer veriyor ve alışageldiğimiz ECM sound'una uygun bir performans sergiliyor.

Tony Bennett

Hot & Cool
Columbia 495296 2 (1999)

Tony Bennett için Sinatra ekolünün devamı demek doğru olur. Sanatçı 99 kayıtlı bu albümünde Duke Ellington parçalarını seslendirmiş. Hem de inanılmaz bir kadroyla. Ralph Sharon (p) Quartet, Clayton Cameron (d), Paul Langosch (b), Gray Sargent (g), ayrıca Wynton Marsalis (tp), Al Grey (tb), Joel Smirnoff (vi) yer almışlar. Mood Indigo, Caravan, Chelsea Bridge, In A Sentimental Mood, Don't Get Around Much Anymore, Sophisticated Lady, In A Mellow Tone... yani hepsi var! Vokal jazz sevenlere öneriyoruz.

German Jazz Masters
Old Friends
ACT 9278-2 (2000)

Müzisyenler
Albert Mangelsdorff (tb)
Klaus Doldinger (s)
Manfred Schoof (tp, flgh)
Wolfgang Dauner (p)
Eberhard Weber (b)
Wolfgang Haffner (d)

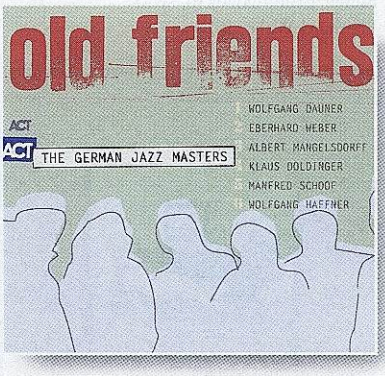

Almanya'da jazz'a uzun yıllardır emek veren ve doğal olarak her dar jazz çevresinde olduğu gibi hepsi birbirini tanıyan, arkadaş olan Alman jazz ustalarının 2000 yılında biraraya gelip yaptıkları oldukça keyifli bir albüm. Geleneklerine bağlı olarak atonalite ve aksak ritmlere sıkça yer verilen bu albümde müzisyenlerin performansı üst düzeyde.

Poncho Sanchez
Soul of the Conga
Concord 4894-2 (2000)

Müzisyenler
Poncho Sanchez (conga, vo)
David Torres (p)
Tony Banda (b)
Francisco Torres (tb)

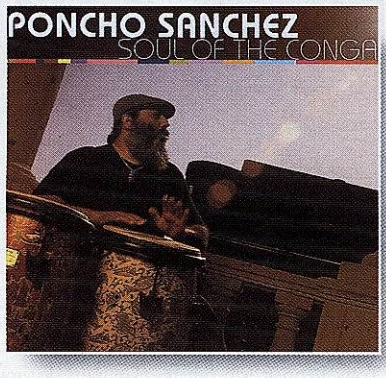

Aslında her Poncho Sanchez kaydı bir soul of conga'dır deniyor ama bu kayıt hakikaten çok keyifli olmuş. Konuk sanatçı listesine bir bakınız; Terence Blanchard (tp), Joey DeFrancesco (Ham.B.3), Ortiz Brothers tüm vokaller ve perküsyonda yer almışlar. Latin müzik ve dans seven okurlarımıza öneriyoruz.

Avishai Cohen
Colors
Stretch 9031-2 (2000)

Müzisyenler
Avishai Cohen (b)
Jason Lindner (p)
Jimmy Greene (ts, ss)
Amos Hoffman (g)
Avi Lebovich (tb)
Steve Davis (tb)
Jeff Ballard (d, perc)

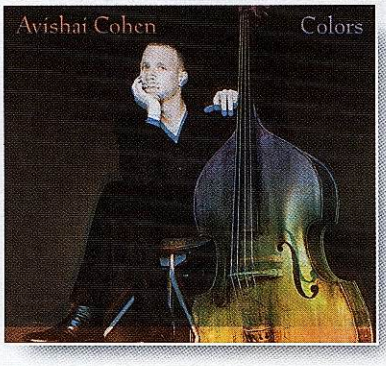

Chick Corea'nın son albümleriyle birlikte jazz dünyasının tanıdığı Avishai Cohen genç yaştaki kontrabas ustalarının yanında bestecilik ve aranjörlüğüyle de beğeni kazanıyor bu albümde. Albümde konuk müzisyen olarak Caludia Acuna (vo), Yagil Baras (b), Antonio Sanchez (d) ve yaylılar dörtlüsü de yer alıyor.

Don Byron
A Fine Line
Blue Note 26801 (2000)

Müzisyenler
Don Byron (clt)
Uri Caine (p)
Jerome Harris (g)
Paulo Braga (d)

Günümüz jazz'ının ele avuca sığmaz klarinetçisi Don Byron'ın son zamanlarda sıkça rastladığımız klasik etkili çalışmalarından birisi. Eski albümlerinden alışageldiğimiz enerji dolu Don Byron soloları yerine bir grupla birlikte kotarılmış daha çok yazılı çizili, diğer enstrümanlara bol solo veren bir çalışma. Ayrıca albümde Mark Ledford, Patricia O'Callaghan, Dean Bowman ve Cassandra Wilson da vokalde yer alıyorlar.

Billie Holiday
Love Songs
Columbia 483878 2 (1996)

Billie Holiday'in 1937-41 yılları arasında yapmış olduğu kayıtlardan bir toplama, bu 1996 tarihli CD. Tekrar ithal edilen bu çalışmayı hala almadıysanız öneriyoruz. Ayrıca albümde sanatçıya eşlik eden müzisyenler arasında Kenny Clarke (d), Cozy Cole (d), Vido Musso (ts), Teddy Wilson (p), Lester Young (clt, ts), Freddie Green (g), Jo Jones (d), Ben Webster ((ts) da yer alıyor.

Bob Dorough & Dave Frishberg
Who's on First?
Blue Note 23403 (2000)

Müzisyenler
Bob Dorough (p, vo)
Dave Frishberg (p, vo)

Uzun yıllar önce New York'a gelişmeye açık piyanistler olarak gelen bu iki müzisyen ayrıca vokal yeteneklerini de kullanıp değişik kulüplerde ya tek başlarına ya da bir grubun elemanı olarak uzun süre çalıştılar. Los Angeles'ın ünlü jazz mekanı Jazz Bakery'de biraraya gelen bu iki müzisyen iki piyano çalarak birbirlerine eşlik edip dinleyicilere hoş anlar yaşatmışlar. Bu performansın kaydı ise bu albümle jazz severlere sunulmuş. Umarız sizler de zevk alırsınız.

Nnenna Freelon
Soulcall
Concord 4896-2 (2000)

Müzisyenler
Nnenna Freelon (vo)
Takana Miyamoto (p)
Wayne Batchelor (b)
Joe Back (g)
Chris Potter (ts)

Yıllar önce Parliament Superband ile Türki-

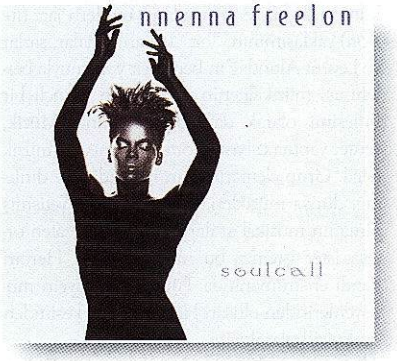

ye'de de konserlerde söyleyen sanatçı yorumundaki zenginlik, geleneğin ışığında ama ileriye dönük modern yaklaşımlarıyla gün geçtikçe jazz dünyasındaki yerini sağlamlaştırmaktadır. Her albümünde ayrı bir keyif duyduğumuz Nnenna Freelon güçlü ve parlak sesiyle bu albümde de jazz dinleyicilerinin beğenisini kazanacak.

Susannah McCorkle
Hearts and Minds
Concord 4897-2 (2000)

Müzisyenler
Susannah McCorkle (vo)
Allen Farnham (p)
Paul Meyers (g)
Steve Gilmore (b)
Dennis Irwin (b)
Tim Horner (d)

Susannah McCorkle'ın bu son albümünde eski jazz standartlarıyla birlikte yeni bestelere de yer veriyor ve bu yeni parçalar içerik olarak günümüz yaşam biçimini anlatıyor. Bu şekilde jazz'ın ne kadar yaşayan geçmişle sıkı sıkıya bağlı olmasına rağmen geleceğe de o denli açık bir sanat dalı olduğunu vurgulamaya çalışmış sanatçı. Susannah McCorke tüm parçalarda o bildiğimiz duru ve berrak sesini büyük bir ustalıkla kullanıyor.

Casino Lights '99
Warner Bros. 47466-2 (2000)

Jazz severler toplama albümlere genellikle şüphe ile bakarlar. Hele bu albüm gibi adı biraz tedirdinlik verici ve yer alan müzisyenlerin değişik stillerden geldiği bir albüm, çoğu jazz sever tarafından ilgiye bile değer görünmeyebilir.

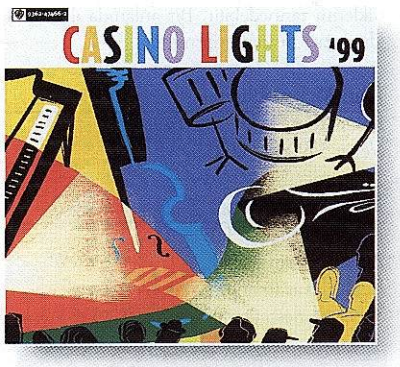

Ancak albümü dinleyenler bu ön yargılarından hemen kurtulacaklar. Her parçası ayrı bir keyif taşıyan albümden çok zevk alacaklardır. 2 CD'lik bu albümde yer alan sanatçılardan bazıları Bob James Trio, Mark Turner, Kenny Garrett Quartet, Larry Carlton, Kirk Whalum, Kevin Mahogany, Rick Braun, Boney James, George Duke.

Everette Harp
For the Love
Blue Note 21320 27 (2000)

Müzisyenler
Everette Harp (s)
Li'l John (d)
Lenny Castro (perc)
Ricky Peterson (keyb)
Tony Maiden (g)

Smooth jazz severlere önereceğimiz bu albümü Everette Harp geçtiğimiz aylarda kaybettiğimiz sanatçı, bu ekolün liderlerinden Grover Washington için adamış.

Diane Schuur
Friends for Schuur
Concord 4898-2 (2000)

Müzisyenler
Diane Schuur (vo)
Alan Broadbent (p)
Michael Landau (g)
Gregg Field (d)

Geçtiğimiz günlerde İstanbul'da çok keyifli bir konser veren Diane Schuur bu albümünün tanıtımını yapıyordu. Uzun ve zorlu bir turnenin ortalarında ve yorgun olarak dinledik onu. Albümde kendi besteleri olduğu kadar Steve

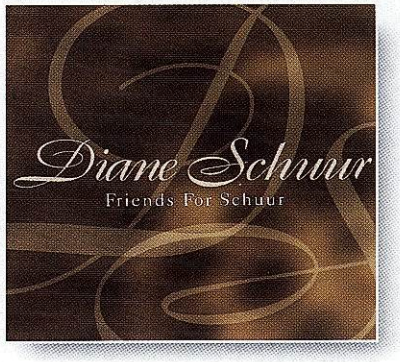

Wonder, Burt Bacharach ve başka bestecilerin de parçalarına yer veren Schuur Ray Charles ile bir de düet yapmış. Vokalden hoşlanan tüm okurlarımıza öneriyoruz.

The Rippingtons
Life in the Tropics
Peak 8500-2 (2000)

Müzisyenler
Russ Freeman (g, synt)
Dave Hooper (d)
Eric Marienthal (s)
Peter White (g)
Dave Koz (s)

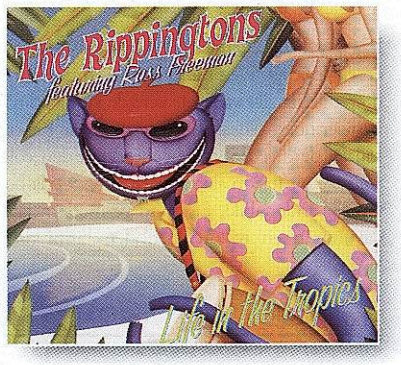

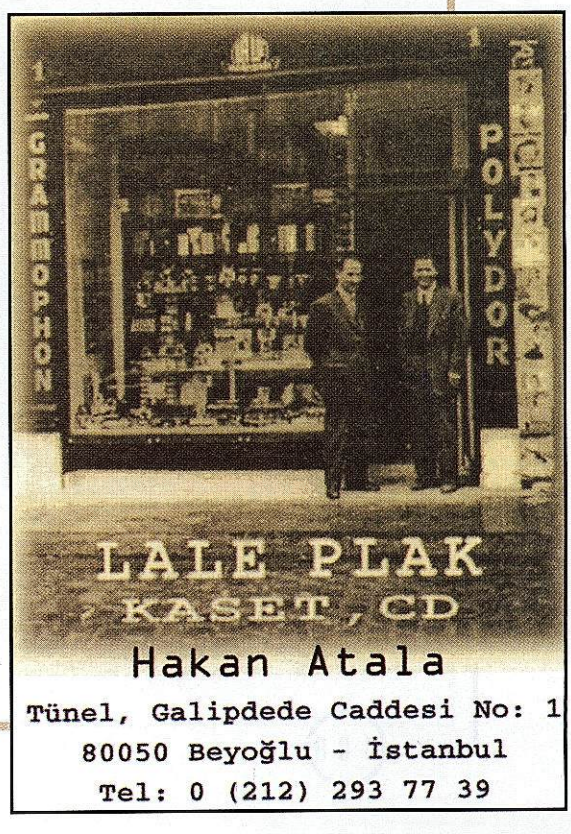

Tek tek hepsinin bir şekilde albümlerini dinlediğimiz west coast sanatçıları, Rippingtons adını alarak Miami'de yaptıkları bu kayıtla evlerinize soğuk, tatsız ve gri Türkiye seması altında belki sıcak, tropik meyva kokulu, güneşli bir hava getirebilir.

Dave Weckl Band
Transition
Stretch 9032-2 (2000)

Müzisyenler
Tom Kenndy (b)
Dave Weckl (d)
Steve Weingart (keyb)
Brandon Fields (ts, ss)

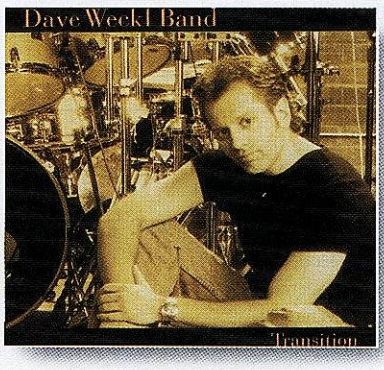

Jazz davulcuları içinde son 10 yılı düşünürsek en etkileyicilerinden biri. Pek çok grubun içinde yer aldığı gibi yılda bir kere de kendi adına bestelerinden oluşan bir kayıt yapıyor. Kendi müziği deyince de straight-ahead jazz'dan çok sofistike bir fusion akla geliyor. Bu kayıt da bu tanım içinde tabiki, fusion'ın ve modern jazz davulunun en iyi örneklerinden birini dinleyeceksiniz.

Trio Töykeat
Kudos
Universal 159461-2 (2000)

Müzisyenler
Iiro Rantala (p)
Eerik Siikasaari (b)
Rami Eskelinen (d)

Finlandiyalı bu grup çok sağlam klasik müzik temellerine dayanmaktadır. Tamamen kendi bestelerine yer verdikleri bu çalışmada dinleyenler zaman zaman swing dolu füğler dinlediklerini zannedebilir. Bir anlamda ilginç bir klasik jazz fusion'ı çalışması.

John McLaughlin
Remember Shakti; The Believer
Verve 549044-2 (2000)

Müzisyenler
John McLaughlin (g)
Zakir Hussain (tabla)
U.Shrinivas (mand)
V.Selvaganesh (kanj)

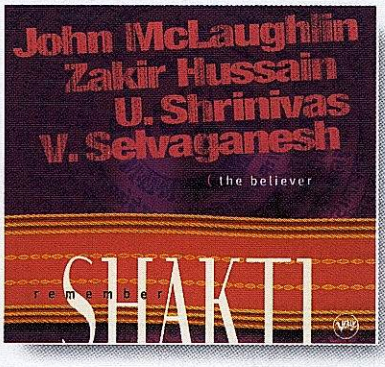

1970'li yılların başında elektrik sound'lu Mahavishnu Orkestrayla tanınıp kendini dünyaya hayran bıraktıran John McLaughlin daha sonraki yıllarda Hintli müzisyenlerden oluşan fusion ve Hint müziği arasında gidip gelen akustik sound'lu Shakti ile hem kendisini tanıyanları şaşırttı hem de hayran kitlesini zenginleştirdi. Son yıllarda götürdüğü elektrik gruplarıyla birlikte Shakti'i de hayata tekrar geçirmeye başladı fakat bu kez akustik enstrüman çalan Hintli müzisyenlerle birlikte kendisi elektrik gitar çalıyor ve ilginç bir kontrast yaratıyor. McLaughlin hayranlarını oldukça memnun edecek bir çalışma.

Habbecik
An Meselesi
Aura 005-2 (2001)

Müzisyenler
Levent Altındağ (s)
Berç Yenal (g)
Cengiz Özdemir (keyb)
Eylem Pelit (b)
Volkan Öktem (d)

Habbecik'in müziğini jazz'la Türk ezgilerinin mutlu birlikteliği olarak adlandırmak mümkün, ya da 80 ve 90'lı yılların modern jazz (fusion) yaklaşımının, "biz" kokan temalar, sazlar ve Levent Altındağ'ın benzersiz yorumuyla beslenmiş, müzikaliteninin ve tekniğin bilinçli bir birleşimi olarak da adlandırabiliriz. Müzik, sentez yapma çabasıyla ortaya çıkmış bir müzik değil. Grup elemanlarının ilgilendiği ve dinlediği dünya müzikleri, bu memlekette yetişmiş olmanın müzikal artılarıyla birleşince zaten ortaya ister istemez bu müzik çıkıyor. Herbiri kendi enstrümanında Türkiye'nin saygın müzisyenlerinden oluşan Habbecik her kesimden dinleyici bulacak gibi.
Albümde yeralan konuk müzisyenler, Erdem Sökmen (g), Aycan Teztel (tb), Ercan Irmak (ney ve kaval), Halil Karaduman (kanun), Erdal Erzincan (bağlama), Deniz Selman (mey), Mehmet Akatay (darbuka).

Regina Carter
Motor City Moments
Verve 01047-2 (2000)

Müzisyenler
Regina Carter (vi)
Werner "Vana" Gierig (p)
Daryl Hall (b)
Alvester Garnett (d)
Mayra Casales (perc)

Jazz kemanının günümüzdeki en son ve en üst düzeydeki temsilcisi Regina Carter. Bu albümde son derece kuvvetli bir grupla ve ilginç bir repertuarla dinleyicisine ulaşan sanatçı daha straight-ahead ve main-stream jazz sularında dolaşıyor. Albümde yeralan konuk müzisyenler; Marcus Belgrave (tp, flgh), James Carter (ts, bclt), Barry Harris (p), Russell Malone (g), Lewis Nash (d)

Bireli Lagrene
Front Page
Universal 549045-2 (2000)

Müzisyenler
Bireli Lagrene (g)
Dominique Di Piazza (b)
Dennis Chambers (d)

1980'lerin başında çok küçük yaşta "genç D'jango" olarak akustik gitarıyla jazz'a adımını atan Bireli Lagrene daha sonraki yıllarda elektrik gitara dönerek albümler ve konserler ile oldukça geniş bir hayran kitlesi edinmiştir. Bu albümde kendisinin neredeyse bas gitar versiyonu diyebileceğimiz Dominique Di Piazza ile üst düzeydeki tek-

niklerini trio formatında dinleyiciye ulaştırıyor. Gitar sevenlerin keyifle dinleyecekleri bir albüm.

Abbey Lincoln

Over The Years
Universal 8047 (2000)

Müzisyenler

Abbey Lincoln (vo)
Joe Lovano (ts)
Brandon McCune (p)
John Ormond (b)
Jaz Sawyer (d)

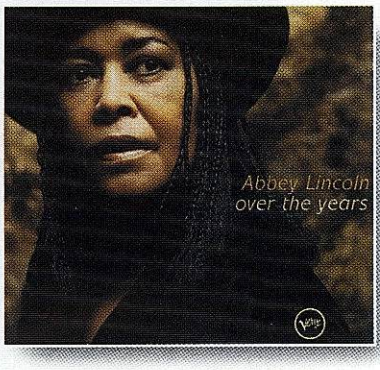

Duygulu yorumu ve artistik phrasing'i ile aşina olduğumuz Abbey Lincoln çok fazla bilmediğimiz fakat son derece keyifli parçalara yer vermiş bu çalışmasında. Kendi besteleriyle birlikte Leonard Bernstein, Michel Legrand gibi büyük bestecilerin parçalarını da aynı duyarlılık ve keyifle dinleyeceksiniz.

Courtney Pine

Back in the Day
Universal 543-580-2 (2000)

Müzisyenler

Courtney Pine (ss, b)
Cameron Pierce (g)
Jazz Warrior (horn)
Mary Secole (as)

Hip-hop, soul ve reggae'i temel müzik türü jazz'la son derece keyifli kaynaştıran Courtney Pine dinlemesi oldukça keyifli parçalar sunuyor, aynı zamanda da soprano saksofondaki ustalığını sergiliyor. Büyük bir olasılıkla Babylon'daki konserlerinde de bu son çalışmalarına yer verecek. Albümü dinlemeden gitmeyin. Albümde yer alan konuk sanatçılar; Eska Mtungwezi (vo), MC Mello (rap), Blak Twang (rap), DJ Pogo, Alex

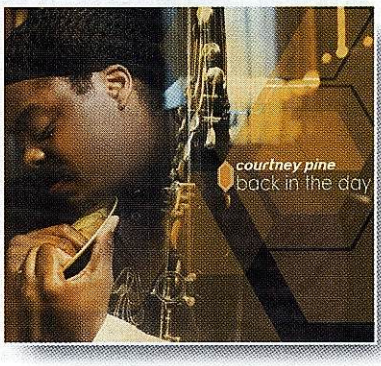

Pushkin (tp), Lewis Latimer (tb), Robert Mitchell (p), Robert Fordjour (d), Kele Le Roc (vo), London Community Gospel Choir, Sheena Muhkersee (sitar).

Richard Lee Johnson

Language
Blue Note 24329 29 (2000)

Müzisyenler

Richard Lee Johnson (12 telli g)
Paul McCandless (ss, obua)
Cyro Baptisa (perc)
Glen Moore (b)

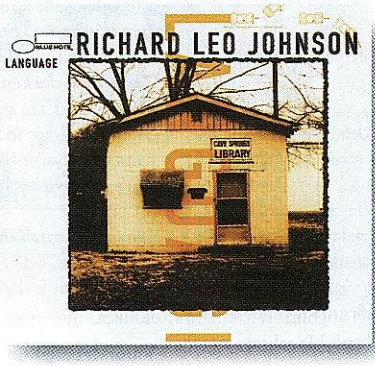

Oregon çalışmalarının dışında bir kayıtta belki ilk kez dinleyeceğiniz Paul McCandless ve Glen Moore'un da yer aldıkları ilginç bir çalışma. 12 telli gitar ustası Richard Lee Jonhson ile yaptıkları bu kayıtta içlerinden geldiği gibi çalmışlar ve son derece keyifli bir kayıt elde etmişler. Dinlemenizi öneririz.

Moe Joe Band

Chicago Istanbul Mainline
Ada Müzik 501717 (2000)

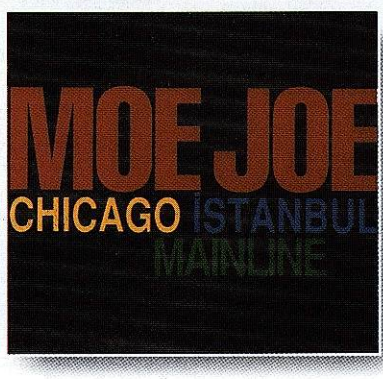

Müzisyenler

Sarp Keskiner (vo, g)
Feramerz Ayadi (g)
Vefa Karatay (b)
Tuğrul Aray (har)
İlhan Babaoğlu (ts)
Asuman Ürer (d)

Chicago blues'un yurdumuzdaki tek temsilcisi olan Moe Joe'nun ilk albümü güzel sound'u ve zevkli besteleriyle olduğu kadar zaman zaman heyecanlı sololarla da dinleyenlere keyifli anlar yaşatacak. Blues severlere öneriyoruz.

Maria Muldaur

Music for Lovers
Telarc 83512 (2000)

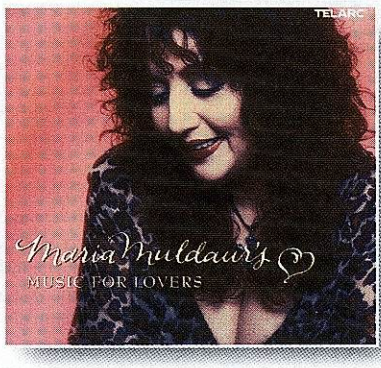

Maria Muldour (vo)
Cranston Clements (g)
Dave Tokanowsky (p)
Hutch Huterson (b)
Mavis Staples (vo)

Blues de-Luxe

Columbia 497821-2 (2000)

2 CD'den oluşan bu albüm Mississipi blues. Toplama, fakat türünün en önemli sanatçılarının en iyi parçaları yer almış. Albümde yer alan sanatçılardan bazıları Son House, Robert Johnson, Blind Willie Johnson, Keb'mo', Big Bill Bronzy, Tampa Red, Alberta Hunter, Champion, Jack Dupre, Blind Willie McTell, Alvin Youngbloodhart, Mississipi John Hurt, Blind Boy Fuller, Bukka White, Leadbelly, Lonnie Johnson, Bessie Smith, Brownie McGhee, Josh White, Kansas Joe & Memphis Minnie, Muddy Waters, Fleetwood Mac, Steve Ray Vaughan, Boz Scaggs, Taj Mahal, Mike Bloomfield & Al Kooper, Chicken Shack, Willie Dixon, Johnny Winter, Janis Joplin, Shuggie Otis & Al Kooper, Omar & The Howlers, Jimmie Vaughan, The Allman Brothers. Blues severler kaçırmasın!

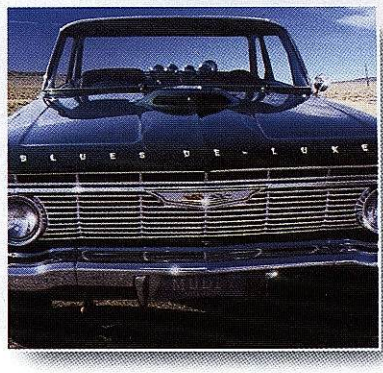

Sarp Maden

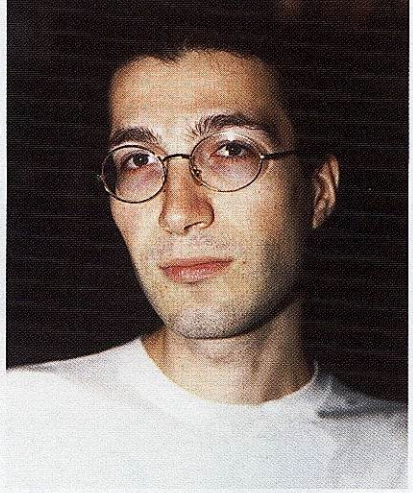

Körleme'nin ondokuzuncusunu gitarist Sarp Maden'le AFM Jazz Bar'daki bir gig öncesinde gerçekleştirdik.

Serdar Karabatı www.bumu.net | skarabati@bilgi.edu.tr

Attila Zoller
Joy For Joy (Zoller)
When It's Time | 1995 | enja
Zoller (g), Lee Konitz (as), Larry Willis (p), Santi Debriano (b), Yoron Israel (d)

Öncelikle, aşina olduğum bir gitarist değil. Ama çok güzel çalıyor, dolayısıyla bunu keşfetmeme vesile olmana teşekkür ediyorum! Yeni bir kayıt olduğunu tahmin ediyorum, gitarcı da nispeten gençlerden olabilir. Bir daha duyduğum zaman teşhis edebileceğim bir dokunuşu var. Django ve sonrası Avrupalı çingene gitarcıların tarzı, geleneği vardır, entonasyonla oynaması ondan etkilenmiş gibi. O camiadan biri olabilir ya da en azından dinlemiş biri gibi tınlıyor. Tabii atmak istemiyorum ama günümüzde o tarz çalan Bireli Lagrene, Philip Catherine vardır, ama onlardan ikisi gibi de gelmedi bana. Ekip de gayet swingli çalıyor. Kim bu?

Attila Zoller.

(Gülerek) Ama Zoller yaşlı bir adamdı! Çok aşina olduğum bir gitarcı değil, ama mühim biri belli ki.

Sen kendini böyle bir formatta düşünebiliyor musun?

Tabii. Genelde böyle algılanmıyorum, hani cozutuk şeyler çalan deli olarak görülüyorum belki de. Aslında severim çok bu tarzı. Önce daha çağdaş adamları dinleyip sonra geriye doğru gidiyorsun, genelde böyle oluyor. Önce seksen, doksanlı yıllardan başlayıp, Jim Hall'lar, Wes Montgomery'lere gittim. Tını olarak da eski adamların çalışı daha organik geliyor aslında, mesela bunun tınısı da öyle. Çok kalın tel kullanmıyor tahmin ediyorum ki. Yani, yine jazz gitarı çalıyor, ama daha parlak ve hafif bir tuşesi var. Pat Martino gibi adamların çok direkt, büyük sound'ları vardır, Zoller çok daha gevrek ona göre. Bazı gitarcılar sesi daha anonimdir, ama Zoller'in kendine özgü bir havası var.

John Abercrombie
A Matter of Time (Abercrombie)
While We're Young | 1993 | ECM
Abercrombie (g), Dan Wall (Hammond), Adam Nussbaum (d)

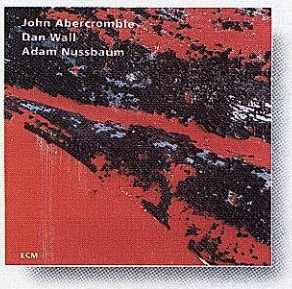

John Abercrombie, Dan Wall ve Adam Nussbaum. Benim favori gitar-Hammond grubum diyebilirim Wes Montgomery-Jimmy Smith ile beraber. Tabii ikisi çok çok farklı. Şu ilginç geliyor, ilk dinlediğim parçalarda coğrafyayı tahmin etmek zor değil, Avrupa ya da New York gibi; bunlarda ise belli bir yere ait olma duygusu yok gibi, çok açık ve her yere gidebilen bir müzik çalıyorlar. Abercrombie tabii en büyük gitarcılardan biri tartışmasız. En hayran olduğum tarafı da kendini devamlı geliştirmesi. Abercrombie her sene gerçekten daha iyi ve farklı çalıyor her yeni albümle. Mesela, doksanlı yıllarda penayı bıraktı ve çok daha yumuşak ve ılık bir ses çıkartıyor gitardan. Aynı zamanda efektleri en iyi kullanan gitarcılardan biri. Çünkü bir sürü efektle beraber doğal bir tını çıkarmak kolay değil, özellikle chorus. Chorus çok anonim bir ses çıkartabiliyor, çalan çok gitarcı var. Ama Abercrombie Scofield'le beraber bunu kendi kişisel sound'ları içinde en güzel kullanan gitarcılardan ikisi.

Wayne Krantz
specific people, places, things or ideas (Krantz)
Long To Be Loose | 1993 | enja
Krantz (g), Lincoln Goines (b), Zach Danziger (d)

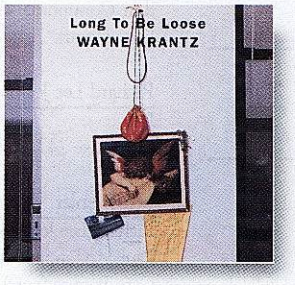

Steve Khan'ın Anthony Jackson'lı grubu gibi tınladı. Eğer o değilse de ondan bayağı etkilenmiş diye tahmin ediyorum. Jazz gitarcıları humbucker adı verilen büyük manyetikler kullanırlar, dolgun ve koyu bir ses almak için. Buradaki ise Fender Stratocaster'lardakileri andırıyor. Jazz'da nispeten nadir rastlanan bir şey. Kullandığı aletlerin verdiği bir tını farklılığı var, parlak, temiz, şişman olmayan, önde bir ses. Aynı zamanda çok zor bir müzik çalıyorlar, hakkını vererek. Çok zengin bir müzikal bir dile sahipler. Herkeste inanılmaz fikirler var, birbirlerine takip ederek açılıyorlar. Gitar trio çalmak zor birşey aslında, dinlediklerimden en iyisi.

İpucu vereyim, Steve Khan'ın grubu değil.

(Düşünerek) Emin değilim, Mike Miller olabilir belki.

Zor müzik derken neyi kasdettin?

Müzikte funk'tan gelen bir ritmik tavır var, ama aynı zamanda armonik olarak da günümüzün jazz'ından, fusion'ından gelen tavır da var. Sonuçta doğaçlama çalınan birşey, yazılı bazı şeyler var ve onları vererek üzerinde oynuyorlar. Bunda çalanı zorlayabilecek bir yapının üzerine yine aynı özgürlükle çalabiliyorlar, bu da çok zor birşey.

Wayne Krantz'i duymuş muydun?

Duymuştum. Michael Brecker'la çalmıştı galiba. Yeni jenerasyon sayılır. Bir önceki jenerasyon kadar ismini duyurup kurum haline gelmiş bir adam değil.

John McLaughlin
Reincarnation (McLaughlin)
Que Alegria | 1992 | Verve
McLaughlin (g), Kai Eckhardt (b), Trilok Gurtu (perc)

John McLaughlin, Trilok Gurtu, Kai Eckhardt (gülerek) *tire* Karpeh McLaughlin de Abercrombie gibi en büyüklerden tartışmasız. Onda da bir bukalemun durumu var, kendini en çok değiştiren ve geliştiren müzisyenlerden biri, kimliğini koruyarak. Yaptığı tüm projelerde McLaughlin'i iki notada tanımak mümkün. Gitarın armonik potansiyelini en çok kullanan müzisyenlerden biri, son derece ilginç akorlar kullanıyor başka gitarcılarda pek duymadığım. Gitardan çıkardığı fiziksel senin dışında kendi armonik dili de var; ki gitarcılarda daha az rastlanan bir şey. Mesela jazz piyanistlerinde ayrı dil konuşan çok müzisyen sayabiliriz... McLaughlin çok çalan bir gitarist. Az çalmak gerçekten bir meziyet, mesela Jim Hall gibi. Çok çalıp bunun kalabalık ya da gereksiz tınlamamasını sağlamak da ayrı bir meziyet diye düşünüyorum. Bu arada, hem akustik hem elektrik gitarı aynı derecede iyi çalmak da zor birşey. Hem kontrbası hem elektrik bası iyi çalmak nasıl zorsa. Teknolojiyi müziğe katma alanında da öncü McLaughlin. Mesela, parçanın ilerleyen bölümlerinde synth geliyor. Aslında, naylon telli gitar çalıyor, bu enstrümanın tarihi çok eski, organik bir sesi var. Synthin ise tarihi olsa olsa elli yıllık, teknoloji ışık hızıyla ilerlese de çok fazla geçmişi yok. McLaughlin bunları çok güzel bağdaştırabiliyor.

Radyolar

Açık Radyo **94.9**	Tel: 0212-2962389
Classic FM **98.0**	
Oxigen **95.9**	Tel: 0212-2365436
Radyo Cumhuriyet **107.4**	Tel: 0212-5138006
Radyo Foreks **95.3**	Tel: 0212-2155326
Radyo 5 İst.**94.7**, Ank.**101.8**, İzm.**106.3**, Bur. **95.7**, Ada.**90.9**, Ant.**103.5**	
Radyo Blue **94.5**	Tel: 0212-6977026
Radyo Anadolu Ank. **103.7**	Tel: 0312-4468170
Radyo Anadolu İst. **103.3**	
Radyo C Ank. **106.5**	
Radyo ODTÜ **Ank.103.1**	
TRT 3 **88.2**	Tel: 0212-2311200

TRT3

Pazartesi: 20:00-21:00 Ekinoks (Hülya Tunçağ) **Salı:** 17:15-18:00 Jazz Yolculuğu (Nadide Övül) **Çarşamba:** 17:00-18:00 Jazz Dünyası Erol Tulay **Perşembe**: 15:00-16:00 Jazz Panoraması (Ahmet Berker) 17:00-18:00 Jazz Kulübü (Hamdi Ünlü) 22:00-23:00 Klasik jazz ve etkileşimler (Atıl İnaç) **Cuma:** 18:00-18:00 TRT İstanbul Hafif Müzik ve Jazz Orkestrası (Seyran Ersül) 23:00-24:00 Şu Jazz Dedikleri (Ali Sönmez) **Cumartesi:** 12:15-13:00 Jazz Ustaları (Umut Pelit) 21:00-22:00 Günümüzde Jazz (Hülya Tunçağ) **Pazar:** 16:00-17:00 Jazz'ın Şarkısı (Renin Batıgün) 20:00-21:00 Jazz Panoraması (Ahmet Berker) 22:00-23:00 Jazz Dünyasından (Teoman Baber) 24:00-01:00 Jazz Basamakları (Umut Pelit)

Radyo Anadolu

Salı: 21:00-22:00 Jazz Günlüğü (Atacan Günay) **Çarşamba:** 20:00-21:00 Pamuk Tarlaları (Yalçın Yıldız) **Perşembe:** 21:00-22:00 Müzik Penceresi (Hakan Arslan) **Cuma:** 21:00-22:00 Akustik Panorama (Ümran Beriş) **Pazar:** 23:00-24:00 Büyülü Rapsodi (Nuray Uzunöz San)

TV 8'de Jazz

Her Cumartesi 23:00-24:00 Kerem Görsev'le Jazz

Kiss FM 90.3

Pazar: 21:00-22:00 Jazz Saati (Cihat Şener) Klasik ve çağdaş jazz seçkileri.

—"Açık Radyo." 94.9

Haftaiçi Hergün; 12:00-13:00 Öğlen Açık, Füsun Aymergen (jazz, drum&bass, trip hop), 17:00-18:00 Jazz Standartları; Atilla Aksoy-Önder Focan (jazzın yüzyılı), 03:00-04:00 (tekrar) **Pazartesi**; 21:00-22:00 Vertigo, Hilmi Tezgör (alternatif), **Salı**; 21:00-22:00 Gitaresk, Jak Kohen (rock ve blues), 22:00-23:00 Esintiler, Seda Binbaşgil (jazz), 23:00-00:00 Keyif Unsurları, Richart Hamer&Ludwig Lehner (havaya uygun müzik), **Çarşamba**; 20:00-21:00 Latin Lover, Ayhan Sicimoğlu (latin), 22:00-23:00 Ayın Karanlık Yüzü, Yosi Falay (albüm), 23:00-00:00 Jazz Portreleri, Mustafa Aykın (ayrıntılı jazz tiplemeleri), **Perşembe**; 20:00-21:00 Yaşayan Blues, Eyüp İblağ (blues), 22:00-23:00 Satmayan Plaklar, Cemil Gandur (jazz ve rock), 23:00-00:00 Caz Odası, Alper Alsan (avant-garde, jazz, fusion), **Cuma**; 20:00-22:00 Öbür Dünya, Ahmet Uluğ (ritm ve armoni), 23:00-01:00 Version Forward, Dub A Silence-DJ Dubfield, 01:00-03:00 Global Dance Hall, Tobias Maier, **Cumartesi**; 19:00-20:00 Cazname, Tunçel Gülsoy (jazz), 21:00-22:00 High Times, Ras Memo (reggae), 22:00-23:00 Satürn, İsmet & Barış (hip-hop & afro space), 23:00-24:00, Atlantik Sunar, Ömer Atay&Reha Erdem (acid jazz, ambient), **Pazar**; 14:00-15:00 Daldan Dala, Osman Tümay&Hulusi Özoklav (çeşitlemeler).

Radyo ODTÜ

Pazar: 21:00-22:00 Cazname (Lale Kuyucu; jazz akımları)

Radyo 5

Pazar: 23:00-01:00 MuSickness (DJ Coco Cenk Güven; Latin, jazz, soul, avant-garde, trip-hop, hip-hop, drum&bass)

Radyo C

Hergün: 21:00-22:00 Blues Kuşağı 22:23:00 Jazz Kuşağı

107.4 Radyo Cumhuriyet

Pazartesi: 22:00-23:00 Gecede jazz (Deniz Kavukçuoğlu)
Perşembe: 00:15-02:00 Gecede Caz (Deniz Kavukçuoğlu, tekrar)

RADIO XI-GEN FM 95.9 İSTANBUL

Pazartesi-Perşembe; 08:00-12:00 Morning Glory, DJ Roxanne, 12:00-16:00 Oxigen Lounge, DJ Barthez, 16:00-19:00 Backbeat, DJ Enjoy, 18:00-18:30 Traffic Jam, DJ Ezg, 19:00-20:00 Live Connection, DJ Yakuza, **Çarşamba;** 19:00-20 Vibe Express, DJ Roxanne, 20:00-24:00 Night Grooves, DJ Rick The Reeder, 24:00-08:00 Oxi-gen Jazz, **Cumartesi**; 07:00-10:00 Digital Otomasyon Sistemi, 10:00-13:00 DJ Barthez, 13:00-15:00 Basic Rotation, DJ Yakuza, 15:00-16:00 Jazz Junction, DJ Tolga, 16:00-18:00 Urban Sounds, DJ Roxanne & DJ Ezg, 18:00-19:00 Oxi-best, DJ Mcg, 19:00-20:00 Latino Time, DJ Ayhan Sicimoğlu, 20:00-22:00 Global Eclectica, DJ Rick The Reeder, 22:00-23:00 Bizzarre Z, DJ Zeki, 23:00-01:00 Jazz Mission, DJ Yakuza, 01:00-07:00 Oxi-gen Jazz, **Pazar;** 07:00-12:00 DJ Roxanne, 12:00-18:00 DJ Mcg AKA The Boss, 18:00-20:00 DJ Ezg, 20:00-24:00 Sunday Jazz Sessions, DJ Can Besbelli, 24:00-07:00 Oxi-gen Jazz

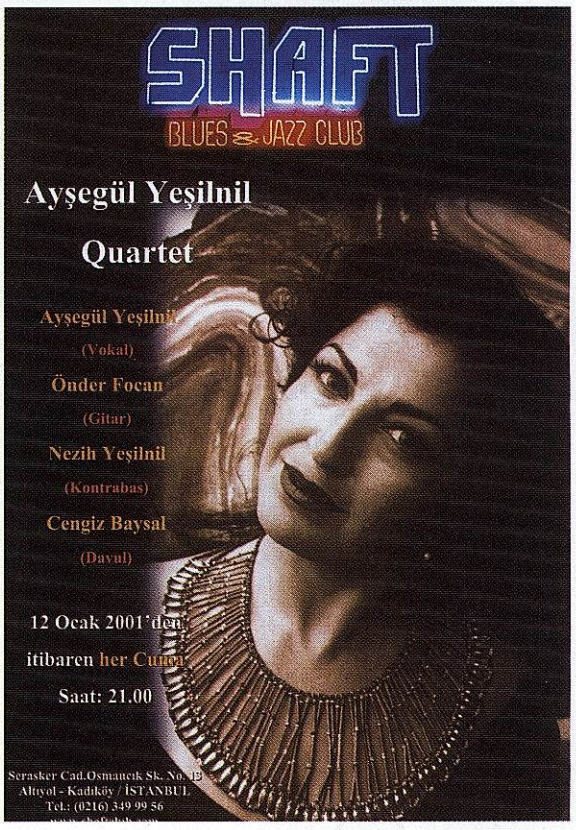

Bu sayıdaki bulmacayı doğru olarak yanıtlayanlardan beş kişiye CD!
İsim, Adres ve telefonlarınızı yazmayı unutmayın!
Jazz/Bulmaca
Matbaacılar Sitesi
No. 115 Bağcılar
34560 / İstanbul

Serdar Karabatı *www.bumu.net*

Oregon

Geçen sayıdaki bulmacayı doğru olarak çözümleyip, CD kazanan şanslı okuyucularımız:
Elif Arda / İstanbul
Gülin Ceylan / İstanbul

Soldan Sağa:
1-Kompozitör Maria Schneider'ın yeni albümünün adı.
2-Canlı performansta bir parçanın bölümleri arasındaki geçişleri işaret etmek için kullanılan müzikal ifade(ler) için kullanılan İngilizce kelime/John Scofield'ın baladlarından derleme bir CD: _____ Sco/Wayne Shorter Herbie Hancock ortak çalışması 1+1'ın (Verve, 1996) kapanışındaki kısa parça: Hale-_____, Hip-Hop.
3-La notasının harf karşılığı/Bir Toots Thielemans albümü: Do ____ Leave Me (Stash, 1986)/Halen çalışmalarını ülkemizde sürdüren saksofoncu Ricky Ford'un bir albümü: _____ Rhapsody (Candid, 1990)/Saksofoncu Antonio Hart'ın yakın tarihli bir albümü: Here ____ Stand (Impulse!, 1996).
4-Oregon topluluğunun nefeslicisinin soyadı.
5-1980'lerden bir pop grubu/Elektronik alet üreticisi bir firma/Bu parçayı Clifford Brown ve Art Blakey de seslendirmiştir: Wee-_____.
6-Daha çok pop-caz ve funk çalışmalarıyla bilinen bir piyanist: _____ Lewis/Bir Dave Brubeck albümü: _____-Myth (OJC, 1960)
7-Yeni bir konser için geçen aylarda İstanbul'a gelmiş olan kadın piyanistin adı (tersi)/Afro-Asian Music Ensemble isimli topluluğu yönetmiş olan, az tanınır bariton saksofoncunun adı ve soyadı.
8-Bir Paul Motian albümü: ____ Voyage (ECM, 1979)/Night Ark topluluğunun üyesidir: _____ Dinkjian/1922 doğumlu olan, Dizzy Gillespie, Tadd Dameron, Illinois Jacquet, Randy Weston vd. ile çalışmış bir saksofoncu: Cecil _____ (tersi)
9-Eskilerden sayılabilecek, nitelikli bir pop grubu: _____ 42/Baget üreticisi bir firma: Vic _____.
10-Caz tarihinin ilk kayıtlarını yapmış olan Original Dixieland Jazz Band'in kısaltması/Cazla ilgisi Hollywood için yaptığı çalışmaların uzağında kalmış bir besteci: _____ Schifrin/Saksofoncu Albert Ayler'ın ilk kayıtlarındandır: _____ Name is Albert Ayler (Black Lion, 1963).

Yukarıdan Aşağı:
1-Oregon grubunun da üyesi olan gitarist Ralph Towner'ın Gary Peacock ile yaptığı bir kayıt: ____ Closer View (ECM, 1995)/Charlie Parker'ın uyuşturucu bağımlılığının sonuçları nedeniyle yatırıldığı hastanenin adını içeren, "geri dönüş" bestelerinden: Relaxin' at _____.
2-Eric Dolphy'nin en önemli kayıtlarından sayılır: Out to _____ (Blue Note, 1964)/Gitarist Jimmy Raney'nin (1927-1995) bir kaydı: _____ (OJC, 1955)/Genç kuşaktan Amerikalı bir piyanist: Eric _____ (doğ. 1970)
3-Anthony Braxton, Ganelin Trio, Marilyn Crispell, Evan Parker, Reggie Workman, Mat Maneri vd. müzisyenlerin bazı kayıtlarını üstlenmiş bir müzik şirketi/Art Blakey'nin (1919-1990) efsanevi topluluğu The Messengers ile yaptığı Moanin' kaydından, klasikleşmiş bir beste: Along _____ Betty/Piyanist Randy Weston'ın bir albümü: Jazz ____ La Bohemia (OJC, 1956)/Video Jockey (kısaltma)
4-İsveçli piyanist Esbjörn Svensson'un üçlüsünün kısaltma adı/La notasının harf karşılığı/Piyanist Hampton Hawes'in Charlie Haden ile yaptığı düet kaydı: ____ Long As There's Music (Verve, 1976)/Miles Davis'in 1980'lerdeki grubundaki çalışmalarıyla ünlenmiş bir tenor saksofoncu: Bob _____ (tersi)
5-Oregon topluluğunun basçısının önadı/Bir hi-end markası/Bir Wynton Kelly (1931-1971) kaydı: It's _____ Right! (Verve, 1964)
6-Değişik stillerdeki çalışmalarda yer almış bir basçı: _____ Wasserman/Saksofoncu Courtney Pine'ın Underground (Antilles, 1997) albümünden bir parça: Modern _____ Jazz/Geçen yaz İstanbul Festivali bünyesinde de yer alan Tim Hagans ve Bob Belden'in Animation/Imagination projesinin devamı niteliğindeki albüm: ____-Animation: Live! (Blue Note, 2000)/Bir nota.
7-Mi notasının harf karşılığı/Fusion dönemiyle özdeşleşmiş basçılardandır: Tommy _____/Muhal Richard Abrams'ın son dönem çalışmalarındandır: (tersi) One _____, Two Views (New World, 1995).
8-Lirik şiirlerden bestelenen kısa şarkılara denir/Re notasının harf karşılığı/Bir saksofoncu: _____ Palermo/Cazın öncülerinden, tromboncu: Kid _____ (tersi)
9-Bir John Zorn kaydı: _____ vs. Spy (Elektra, 1989)/Attila Zoller, Hans Koller, Martial Solal ortak çalışması: Zo-Ko-_____ (MPS, 1965)/Bir müzik şirketi: ____ Um/Joey Calderazzo'nun Secrets albümünde (Audioquest, 1995) kapanış parçası.
10-Bir Thelonious Monk bestesi.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	E	M	A	D	A	H	I	S	G	O
2	G	A	R	Y	B	U	R	T	O	N
3	A	N	T	K	C	T	R	A	M	P
4	C	H	I	C	K	C	O	R	E	A
5	W	A	R	M	A	H	B	E	Z	R
6	E	B	O	P	L	I	C	I	T	Y
7	C	O	O	K	I	N	T	E	E	A
8	A	L	F	E	N	S	O	N	I	Q
9	M	A	S	A	K	O	W	S	K	I
10	S	P	O	T	A	N	N	O	O	N

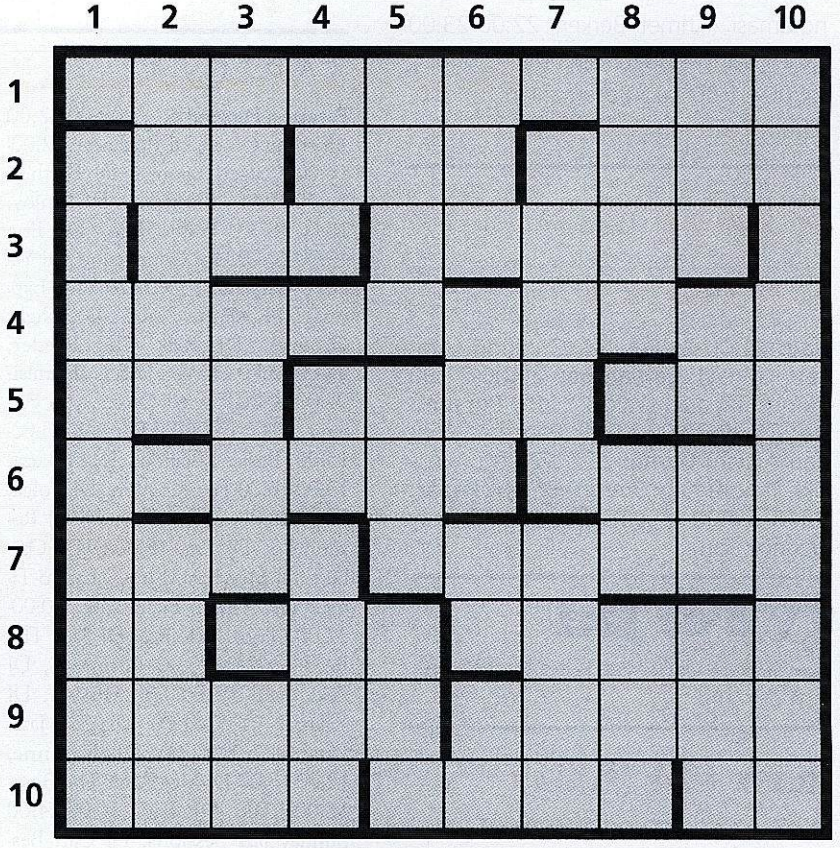

TÜRKİYE'NİN EN GÜZEL KÜÇÜK OTELLERİ

Küçük Oteller Kitabı

The Little Hotel Book 2000

Sevan ve Müjde Nişanyan tarafından hazırlanan Türkiye'nin En Güzel Küçük Otelleri'nin 2000 baskısı Boyut Yayın Grubu tarafından yayınlandı. Yeni baskı, geçen baskılarda yer almayan 35 yeni otelle birlikte toplam 142 otel içeriyor.Türkiye'nin En Güzel Küçük Otelleri, ilk yayınlandığı 1998'den bu yana Türkiye'nin en çok satılan kitapları listesinde baş sıraları korudu

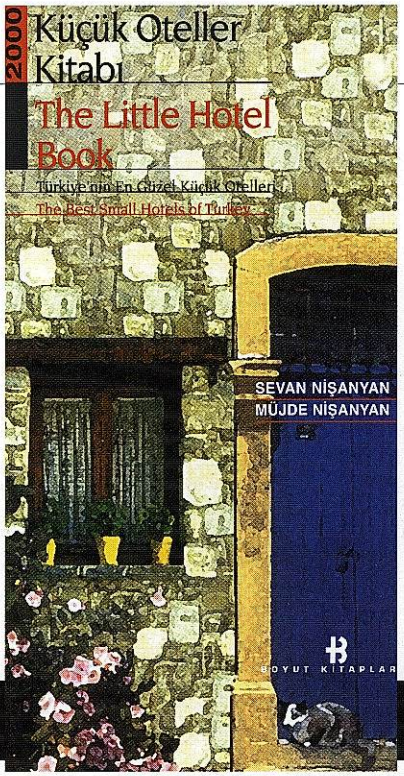

GİZLİ HAZİNELER ATLASI

Herkesin Bilmediği Olağanüstü Yerler

The Undiscovered Places Of Turkey

Sevan ve Müjde Nişanyan'ın yeni kitabı "Herkesin Bilmediği Olağanüstü Yerler" kitabı, Türkiye'nin her yanında kitle turizmine konu olmamış 100 dolayında olağanüstü yeri kapsıyor.

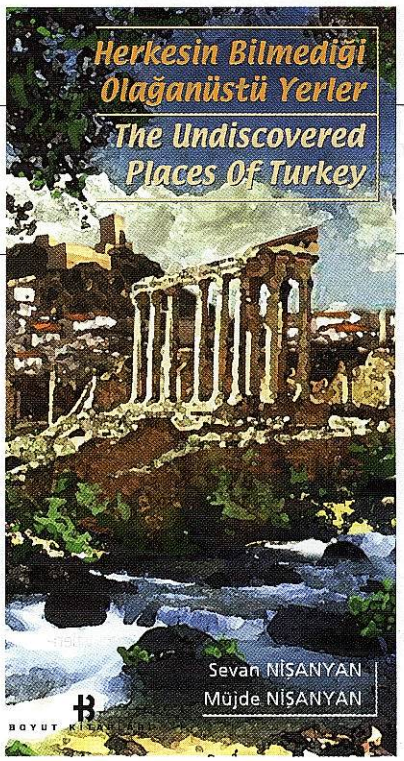

BOYUT YAYIN GRUBU www.boyut.com 0212 629 53 00 (30 Hat)

the Spirit of Sound

UTOPIA IMAGINE : THE MUSIC, IMMERSING, ENVELOPING, CARRYING YOU TO DISTANT SHORES OR DRAWING DEEPER INTO YOUR INNER SOUL. IT'S OUR MISSION TO CREATE LOUDSPEAKER SYSTEMS THAT EASE YOUR PASSAGE. NEVER CONTENT WITH THE ORDINARY, WE DEVELOP NEW CONCEPTS AND INNOVATIVE SOLUTIONS - VISUAL AND SONIC STATEMENTS THAT WILL REDEFINE YOUR MUSICAL EXPERIENCE.

JM lab

Hi-End Audio & Home Theater
LOTUS

Tepecik Yolu, Alkent Parkshops F: 2-3 Etiler 80630 Istanbul - Tel: 0212 257 26 96 - 0212 257 70 00 Fax: 0212 257 26 97 www.lotushifi.com